

## Täysistunto

Tiistai 26.2.2019 klo 14.04—21.21

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto päättyi klo 21.21.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.04—16.01 ja 19.57—21.21), toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.01—18.01) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (18.01—19.57).

### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

### 2. Ilmoituksia

#### 2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 22.2.2019 antanut hallituksen esityksen HE 323/2018 vp, joka otetaan lähete keskusteluun tässä istunnossa.

#### 2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 107/2018 vp.

### 3. Matti Vanhasen vapautuspyyntö sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 65/2018 vp

*Ainoa käsittely*

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 27.2.2019 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskus kansliaan viimeistään 27.2.2019 kello 11.

### 4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 323/2018 vp

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

### *Lähetekeskustelu*

**Puhemies Paula Risikko:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Asian esittely: ministeri Orpo, olkaa hyvä, 10 minuuttia.

### *Keskustelu*

**14.05 Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen eduskunnan käsittelyyn vuoden 2019 ensimmäisen lisätalousarvion. Olemme valmistelleet lisätalousarviota hyvin vahvassa suhdannetilanteessa, erityisesti vahvassa työllisyyden kehitystilanteessa. Työllisyysaste on kivunnut yli 72 prosentin, ja positiivisen vireen odotetaan työmarkkinoilla edelleen kasvavan. Tänään julkaistun tammikuun työvoimatutkimuksen mukaan työllisyysasteen trendi oli jo peräti 72,6 ja työllisiä on 35 000 enemmän kuin vuosi sitten [Timo Heinonen: Kovia lukuja!] ja samaan aikaan työttömiä oli 57 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Tämä on oikea suunta. Kuitenkin näyttää siltä, jos katsomme isoa kuvaa, että maailmalla kasvu hiipuu, samoin meille tärkeällä euroalueella, ja korkeasuhdanteen huippu näyttäisi olevan meidänkin osaltamme kuitenkin taaksejäänyttä. Tästä kielii muun muassa se, että yritysten ja kuluttajien odotukset ovat jonkin verran heikentyneet. Ne ovat edelleen siis suotuisia mutta hieman aiempaa vaisumpia.

Päivittyneen talousennusteen myötä lisätalousarviossa vuoden 2019 tuloarviota alennetaan 144 miljoonalla eurolla. Tässä taustalla on ennen kaikkea se, että johtuen maailmantalouden ja euroalueen näkymistä on kasvuennustetta Suomessa tälle vuodelle alennettu 1,7:stä 1,5:een, tämä tuo tuon aleneman. Tämä tarkoittaa sitä, että lainanoton tarve tänä vuonna arvioidaan tässä vaiheessa vuotta 1,9 miljardiin. Siis näin suotuisan työllisyyskehityksen aikana, näin vahvan kasvun aikana edelleen valtion lainanoton tarve on 1,9 miljardia. Toivotaan, että kahtena kolmena viime vuotena nähtyyn tapaan hyvä talouskehitys jatkuu ja se kuroo kuitenkin loppuvuotta kohti kiinni tätä tässä vaiheessa vuotta ennustettua.

Mutta meidän jokaisen pitää ymmärtää se, että jos näiden kolmen vahvan vuoden jälkeen meidän budjettitaloutemme on näin vahvasti alijäämäinen ja jos samaan aikaan taloussuhdanne on kääntymässä, tarvitaan määrätietoisia toimia. Tarvitaan määrätietoisia toimia, jotka lisäävät talouden kasvua tänä vuonna ja tulevina vuosina, määrätietoisia toimia, joilla saadaan edelleen yhä useampi suomalainen töihin, määrätietoisia toimia, joilla saadaan yritykset toteuttamaan ne investoinnit, joita ne suunnittelevat.

Viime viikolla vierailin Pohjois-Pohjanmaalla Kainuussa. Kainuu on mielestäni erinomainen esimerkki päivän tilanteesta. Siellä kerrottiin, miten sinne tulevina vuosina yksityiselle sektorille odotetaan syntyvän yli neljätuhatta työpaikkaa, mikäli tällä hetkellä putkessa olevat investoinnit toteutuvat — neljätuhatta työpaikkaa yksityiselle sektorille alle 80 000 ihmisen maakunnassa. Tämä kuvaa sen mahtavan positiivisen potentiaalin, joka meillä on. Samanlainen viesti myöskin viime viikolta Pohjanmaalta, Vaasan ja Seinäjoen seudulta: siellä ollaan työllisyysasteessa Suomen huipulla, työttömien määrässä alhaisimpia, mutta sama viesti, eli osaavaa työvoimaa tarvitaan. Varsinais-Suomessa, kotikonnuil-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

la, ensi vuosikymmenen alkupuolella ennustetaan tarvittavan jopa kymmenissätuhansissa puhuttavaa määrää uutta työvoimaa.

Mutta nyt siis pitää varmistaa se, että hyvä talouden kasvu jatkuu. Siihen eivät sovi veronkorotukset, yrittäjyyden ja investointien haittaaminen, siihen eivät sovi vastuuttomat menojen lisäykset, joita ilma on sakeanaan tällä hetkellä. Nämä vievät pohjan siltä positiiviselta, mikä meidän edessämme on näköpiirissä. Hallituksen erinomainen talous- ja työllisyyspolitiikka on saanut aikaan tämän potentiaalin, ja jos se nyt ryssitään, [Antti Lindtman: Oijoi! — Eduskunnasta: Mitä?] niin se on sama kuin että me vapaaehtoisesti toteaisimme, että tulevaisuudessa olemme valmiita leikkaamaan hyvinvoinnistamme. Me tarvitsemme nuo kymmenettuhannet työpaikat, me tarvitsemme niistä tulevat verotulot, jotta meidän hyvinvointimme on kestäväällä pohjalla, jotta voimme huolehtia vanhustenpalveluista, jotta voimme huolehtia lasten palveluista, terveyspalveluista, turvallisuudesta tai korjausvelan kiinnikuromisesta, josta eduskunta on autuaan yksimielinen. Mikään näistä ei onnistu ilman korkeaa työllisyysastetta. Se pohja on luotu, investoinnit ovat putkessa — pidetään yhdessä huolta, että ne toteutuvat.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä lisätalousarviossa on keskitytty ennen kaikkea kahteen kysymykseen: Turvallisuustilanteeseen Oulun järkyttävien seksuaalirikosten jälkeen, niihin vastaamiseen, niihin puuttumiseen, ja siksi olemme lisänneet resursseja poliisille, opeus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle toimiin, joilla pyritään puuttumaan voimakkaasti ja päättäväisesti seksuaalirikollisuuteen ja ennaltaehkäisemään sitä. Toinen merkittävä panostuksen kohde on meitä kaikkia puhuttanut vanhustenhuolto ja siellä ilmenneet ongelmat. Me lisäämme vanhuspalveluiden ja myöskin varhaiskasvatuksen valvontaan resursseja huomattavasti. Suomea on rakennettu vastuullisen markkinatalouden periaatteella. Suomessa on saatu aikaan korkea hyvinvointi yksityisen ja julkisen sektorin hyvällä yhteistyöllä, joka tuottaa laatua järkevällä määrällä verorahoja, ja tätä täydentää välttämättömällä panoksellaan kolmas sektori. Ne asiat, mitä me olemme nähneet, ne, jotka ovat tulleet ilmi esimerkiksi vanhustenpalveluista, ovat täysin ristiriidassa vastuullisen markkinatalouden periaatteen kanssa. Ne eivät kuulu vastuulliseen markkinatalouteen, ja niistä laiminlyönneistä pitää jäädä kiinni, ja niistä pitää seurata rangaistus. Siksi hallitus lisää nimenomaan valvontaan resursseja, ja samaan aikaan hallitus on oikeusministeriön johdolla alkanut käymään läpi lainsäädäntöä, jolla varmistetaan, että sanktiot meidän vanhustenhuoltomme hoitamisen rikkeistä ja laiminlyönneistä ovat sellaiset, että ne tuntuvat. On aivan selvä, että jos jollekin verovaroista maksetaan siitä, että hän hoitaa meidän mummoja ja meidän vaareja, ja hän jättää heidät hoitamatta, niin siitä pitää seurata sanktio. [Mika Niikon välihuuto] Arvoisa rouva puhemies, ei vain sanoja, vaan tekoja, se on mahdollista hallituksessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä oli kaksi keskeistä asiaa, minkä vuoksi tämä lisätalousarvio tehtiin, ja ne ovat asioita, joihin hallitus halusi määrätietoisesti heti puuttua ja etsiä ratkaisuja ja myöskin pysyviä ratkaisuja. Toisaalta kunnioitamme sitä, että eduskunnan kausi on päättymässä ja seuraava hallitus aloittaa työskentelynsä kesän korvilla, ja siksi on tärkeää, että jakamatonta varausta jää reilusti tältä vuodelta myöskin tulevan hallituksen käyttöön silloin ilmeneviin tärkeisiin asioihin. — Kiitos.

**Puhemies Paula Risikko:** Kiitoksia. — Nyt otetaan vastauspuheenvuoroja. Kaikki te, jotka haluatte varata vastauspuheenvuoron, painakaa V-painiketta, ja nousemalla seisomaan sen sitten voi varata.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

14.14 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hallituksen viimeinen lisätalousarvio. Olen tyytyväinen ja esitän kiitoksen siitä, että hallitus huomioi eduskuntaryhmien yhteisen tahdon siitä, että nettipoliisitoiminnan resursseja vielä tässä vaiheessa, poikkeuksellisestikin, näin myöhään lisätään.

Vanhustenpalveluista on paljon puhuttu. Puolikas valvoja per maakunta lisää. Kyllä jyrkempiä toimia tarvitaan, ja toivoisin, että vihdoinkin hallitus ja kokoomus olisivat valmiita tarkastamaan kantansa hoitajamitoitukseen.

Arvoisa puhemies! Tähän lisätalousarvioon sisältyy myös suuri pommi. Suurin pommi on se, että hallitus menee pieni- ja keskituloisten vuokralaisten kukkarolle ja tekee aivan viime töikseen yli 70 miljoonan ryöstön Valtion asuntorahastosta — täysin päinvastoin kuin koko eduskunta on yhdessä päättänyt ja korostanut, että Valtion asuntorahaston itsenäinen asema pitää turvata. Hallitus aivan viime töikseen, loppumetreillä, menee ja tekee ryöstön. Ne ovat rahoja, joita pieni- ja keskituloiset vuokralaiset ovat sinne maksaneet. Ministeri Orpo, mistä tässä on kysymys? Miksi te viime hetkellä teette tällaisen ryöstön?

14.16 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä valtiovarainministeri Orpon kanssa siitä, että valtion rakenteellinen alijäämä on ja pysyy ja samaan aikaan olemme siirtyneet jo suhdannehuipusta kenties aikaan, jolloin voidaan odottaa ehkä noin puolentoista prosentin kasvua taloudessa tulevina vuosina. Puhuitte tuossa määrätietoisista toimista ja siitä, miten varmistetaan kasvu ja työllisyys tulevaisuudessa. Kysyisin, haluaisitteko hieman avata, mitkä ovat nämä määrätietoiset toimet, joilla työllisyyttä saadaan lisättyä, koska me kaikki tiedämme myös sen, että kun puhutaan 75 prosentin työllisyysasteesta ja 3 miljardin euron sote-säästöistä, nämä ovat uskomuksia, ja sopii toivoa, että ne tapahtuvat, koska jos näin ei tapahdu, 2 miljardin euron välittömän sopeuttamisen tarve on aika akuutti. Lähinnä tahdon tietää, miten valtiovarainministeri näkee, että toimia pitäisi viedä eteenpäin.

14.17 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän ARAn ryöstöön sisältyy toinenkin pommi, ja se on se, että, ministeri Orpo, asetitte työryhmän miettimään liikenneväylähankkeiden rahoitusmalleja. Se jätti raporttinsa joulukuussa. Sen raportin johtopäätös oli, että jos ja kun tulevissa hallitusneuvotteluissa pystytään sopimaan etenemistavasta, käytetäänkö parlamentaarisen liikenneverkkotyöryhmänkin aikaisemmin ehdottamaa mallia hankeyhtiöistä joidenkin yksittäisten hankkeiden edistämiseksi, niin niistä neuvotellaan hallitusneuvotteluissa ja ne sisältyvät tulevaan hallitusohjelmaan. Vasta sen jälkeen alkaa yksityiskohtainen suunnittelu, kumppanien hakeminen, rahoitusmallien etsiminen ja niin edelleen. Tänäpäin budjettipäällikkö Mäkinen oli ennakoivasti valtiovarainvaliokunnassa, ja hän totesi selvästi, että tapahtui aikamoinen ohitus, kun vastoin teidän asettamanne työryhmän aikataulutusta ja kokonaisuutta yhtäkkiä meillä onkin jo hankeyhtiö perustettu ja sen rahoittamiseen ryöstetään 73 miljoonaa ARAlta ja 37 miljoonaa valtion Huoltovarmuuskeskukselta.

14.18 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Vaikka tämä talouden kasvu nyt hidastuu, meillä toisaalta valtion velkasuhde taittuu. Hyvä talouden kasvu täytyisi jotenkin saada ylläpidettyä. Meillä on ongelmana vain se, että meidän kotitaloudet, jotka ovat nostaneet meidän valtiontaloutta myöskin lisäämällä kulutusta, ovat liiaksi velkaantuneita tällä hetkellä, ja itse asiassa näin on myöskin koko EU:n alueella. Ja EU:n alueella

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

myöskin valtion velkaantuneisuudet ovat kääntyneet huomattavaan kasvuun. Me olemme itse asiassa luoneet velkaunionin tässä, ja onkin nähtävissä se, että kohta nähdään uusi EKP:n elvytysohjelma. Samaan aikaan Suomen Pankin vastuut tulevat kasvamaan, ja Suomi on myöskin luopumassa EVM:n yksimielisyysvaatimuksesta. Tämä on todella outoa.

Toisaalta kiitän tässä lisäbudjetissa siitä, että saatiin Oulun kaupungille tukea muun muassa Oulun vastaanottokeskuksen tilojen muuntoon ulkomaalaisten säilöönottotiloiksi. Myöskin vanhuksille saatiin hyvin tukea vanhusten oikeuksien valvontaan.

**14.19 Timo Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouskasvun, oikeastaan, vaimennuksen seurauksena erityisen tärkeätä on, että Suomi kykenee säilyttämään vakautensa ja ennustettavuutensa. Se edellyttää, että kotitalouksien luottamus säilyy, ja silloin tarvitaan sellaisia tulevaisuuteen suuntautuvia toimia, jotka tukevat sekä ilmastopoliittikkaa että ihmisten liikkumista, ja sen tähden näitten meidän ratojen kunnostaminen on erityisen tärkeätä. Täällä on moneen otteeseen todettu, että budjettirahoitteisuuden kautta tätä tavoitetta ei pystytä toteuttamaan, ja sen tähden eduskunnan on nyt syytä tukea näitä hallituksen toimia, joilla tätä suunnittelua ja varautumista näitten suurten liikennehankkeiden osalta voidaan ylläpitää. Nämä tukevat vakautta ja ennustettavuutta ja pitävät yllä kotitalouksien luottamusta.

**14.20 Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är bra att regeringen också har lyssnat på svenska riksdagsgruppen som efterlyste tilläggsresurser för övervakning av äldrevården här för en dryg vecka sedan. Det är bra att man nu kommer med mer anslag för den, både till Valvira, och om jag förstår saken rätt, också till våra regioner.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä vaiheessa myös kiittää hallitusta siitä, että tässä lisätalousarviossa on varoja nyt sekä Valviralle että myös muuhun valvontaan, mikä koskee vanhustenhuoltoa. Me olemme tässä salissa peräänkuuluttaneet tätä, ja varsinkin ruotsalainen eduskuntaryhmä on sen nostanut vahvasti esille. Siitä kiitos hallitukselle. Mutta olisin kysynyt vastaavalta ministeriltä: Kuinka nopeassa tahdissa pystytään nyt sitten uusia virkoja saamaan niin, että vanhustenhuolto olisi paremman ja tehokkaamman syynin alla? Kuinka nopeasti kansalaiset voivat odottaa, että meidän vanhuspalvelut todella toteutuvat sillä tavalla, että kaikki vanhukset voivat [Puhemies koputtaa] elää päivänsä ja yönsä rauhassa ja turvallisuudessa?

**14.21 Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme ihmisille kohtuuhintaisia koteja, ja oli hyvin tärkeää, että eduskunta yksimielisesti lokakuun lopulla edellytti, että jatkossakin Valtion asuntorahaston varallisuutta käytetään siihen, että ihmisille pystytään rakentamaan kohtuuhintaisia koteja. Asuminen on liian kallista, ja ARAlla on tässä tärkeä rooli. Siksi oli hyvin hämmäntävää, että nyt heti vastoin tätä eduskunnan tuoretta linjausta hallitus on toimimassa toisin ja siirtämässä 73 miljoonaa Valtion asuntorahastosta tähän valtion budjettiin. Minä hämmästelen sitä, miten hallitus voi ihan viime töikseen täysin vastoin eduskunnan täysin yksimielistä kantaa lähteä tähän Valtion asuntorahaston ryöstöretkelle. Minusta se on väärin, ja, ministeri, melkein uskaltaisin tässä vaiheessa sanoa, että eduskunta tuskin tulee hyväksymään tätä esitystä, koska ajattelen

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

niin, että varmasti on niin, että kuitenkin periaate menee niin, että hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta eikä toisinpäin.

**Puhemies Paula Risikko:** Otetaan kaksi vastauspuheenvuoroa tässä vaiheessa ja sitten ministeri Saarikon lyhyt vastaus, koska hänellä on aikataulupaine. Elikkä edustajat Heinonen ja Räsänen, Päivi.

14.23 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lainausta eduskunnan pöytäkirjasta: ”Piti tulla työllisyysriihi, tuli tussahdus. Hallitus tavoittelee työllisyyden vahvistamista 110 000:lla tämän hallituskauden aikana. Tähän tavoitteeseen ei tulla pääsemään edes puoliväliin. Myös 72 prosentin työllisyystavoitteesta ollaan jäämässä kauas. Velaksi eläminen ei lopu. Hallitus on joutunut luopumaan omasta velkavoitteenaan, koska se ei kykene tekemään työllisyyttä parantavia päätöksiä.”

Arvoisa valtiovarainministeri, tiedätkö, kuka erehtyi näin massiivisesti Suomen talouspolitiikkaa arvioidessaan? [Jukka Gustafsson: Joku sen ajan taloustieteilijä!] Teidän talouspolitiikkanne, nykyhallituksen talouspolitiikka, on toiminut: [Arto Satonen: Sosiaalidemokraatti!] Velkaantuminen on taantumassa. Kokonaisveroaste ei ole noussut, se on laskenut. Työllisyysaste on noussut tavoitteeseen, 72 prosenttiin, [Ben Zyskovicz: Ja yli-kin!] ja 110 000 työllistä on tullut lisää — vai kuulinko oikein, että luku taitaa olla jo [Puhemies koputtaa] 140 000.

Arvoisa puhemies! [Puhemies: Aika!] Tämä talouspolitiikka näyttää toimivan erinomaisesti. [Välihuutoja]

14.24 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilmi tulleet lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset ja vanhuspalvelujen räikeät puutteet näkyvät tässä lisätalousarviossa, mikä on hyvä asia, se, että vanhuspalveluja ja varhaiskasvatuksen valvontaa vahvistetaan, mutta on muistettava, että pelkkä valvonta ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan lisää hoitavia käsiä, tarvitaan lisää resursseja.

Toivon, että te, ministeri Orpo, yksilöitte tarkemmin, mitä tarkoittitte, kun puhuitte siitä, että ilma on sakeanaan vastuuttomia menokorotustoiveita tai menokorotuspyyntöjä. Toivottavasti ette tarkoittanut näitä kipeitä vanhuspalvelujen parantamisen tarpeita, joissa tarvitaan todellakin henkilöstömitoitusta lisää ja joissa [Puhemies koputtaa] tarvitaan myös resursseja.

**Puhemies Paula Risikko:** No niin, tässä vaiheessa ministeri Saarikko, lyhyt puheenvuoro, 2 minuuttia.

14.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Haluan lausua lämpimät kiitokset eduskunnalle, itse asiassa varmaankin kaikille puolueille siitä, että tämän ikäihmisten hoivaan liittyvän kriisin ratkaisemiseksi tarvittavat toimenpiteet ovat saaneet vahvan tuen eduskuntakeskusteluissa: sekä vanhuspalvelulain päivitys, joka ministeriössä on laitettu liikkeelle, että myös akuutti tilanteen korjaus kohdistuen valvonnan resursseihin.

On ihan selvää, että viime viikkojen keskustelu on lisännyt aluehallintovirastojen ja Valviran painetta valvontatehtäviin. Niin sanottu ilmoittamisen ja asioiden esiin nostamisen kynnys on selvästi madaltunut sekä henkilöstöllä että omaisilla. Tätä pidän pelkästään hy-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

vänä asiana. Vain näin me saamme ilmi epäkohdat ja toivottavasti tervehdytettyä keskustelua myös siltä osin, että muistamme, että hyvääkin hoivaa on, ja tiedostamme, että valvontaviranomaisen toimiksi parhaimmillaan ja useimmiten onneksi riittää vain ohjaus tai korkeintaan huomautus, ei ääritilanteet, joista viime viikkoina on kuultu, kuten toimintojen keskeytys.

Tässä lisätalousarviossa kohdistetaan siis lisää resursseja Valviralle, aluehallintovirastoille — siis nykyisen valvonnan rakenteissa —, oikeusasiamiehelle, jolle jo aiemmin todettiin lisärahoitus nimenomaan vanhustyöhön kohdistuen, ja samoin Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle, jonka tehtäväksi tulee laatia valtakunnallinen laatuksely omaisille ja palveluiden asiakkaille, jotta me voimme myös valtakunnallisesti vertailla ihmisten kokemusta palveluiden laadusta. Nämä valvonnan resurssit kohdistetaan sekä varhaiskasvatukseen, vammaistyöhön että vanhustyöhön. Mitä tulee tähän kokonaisuuteen ja sen euromääriin, niin mitä nopeammin eduskunta hyväksyy tämän esityksen, sitä nopeammin virat voidaan avata ja saada mahdollisimman nopeasti tämä lisätuki työntekijöistä valvontaviranomaisen käyttöön. Haluan myös todeta, että valtiovarainministeriö oli erittäin suojeleva suhtautumaan näihin esityksiin, ja tämän ratkaisun esittely ja eteenpäinmeno oli näissä olosuhteissa poikkeuksellisen helppoa.

**Puhemies Paula Risikko:** Sitten jatkuu keskustelumme.

**14.28 Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tämä lisäbudjetti todistaa? No, se todistaa, että hallituksessa luetaan iltapäivälehtiä. Tämä lisäbudjetti on lööppibudjetti, ainoastaan reaktio julkisuudessa esiin nousseisiin vanhustenhoidon epäkohtiin ja seksuaalirikoksiin. Päätöksiä tehdään otsikoiden pakosta, ja johtajuus puuttuu. [Arto Satonen: Vastustatteko?] Julkisuuden pakottamana hallitus on nyt laittamassa 720 000 euroa vanhuspalveluiden valvontaan. Jokainen näkee, että summa on täysin riittämätön. Se on pelkkää sinitarraa.

Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo yrittää korjata vanhustenhoitoa sinitarralla. Se on valtion budjetista prosenttien tuhannesosa. [Jukka Gustafsson: Oho!] No, vähän enemmän: se on puolitoista prosenttien tuhannesosaa. Näin tärkeä asia vanhustenhoito Orpolle ja hallitukselle on. No, nyt vaikka tässä sotessa on olevinaan niin valtava kiire, niin vielä ehditte allekirjoittaa hoitajamitoituksen minimin, jota SDP vaati aikoinaan hallituksessa ja nyt uudelleen lakialoitteessa. Voitteko osoittaa, että te olette tosissanne ettekä tarjoile vain sinitarraa?

**14.29 Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä näitä edustaja Harakan sinitarrapuheita, mutta todellakin tässä budjetissa on osoitettu määrärahoja juuri näihin kahteen tärkeään kohteeseen.

Tämä on nyt nykyhallituksen viimeinen talousarvio. Työllisyys on todella parantunut, tavoitteita paremminkin. Totta kai meillä on edelleen ongelmia. Juuri tapasimme Turun seudun työttömien lähetystä ja keskustelimme siitä tilanteesta. Kritiikkiä tuli aktiivimallin toteutuksesta, ja myöskin työvoimaviranomaisille resursseja tarvitaan enemmän henkilökohtaiseen ohjaukseen.

Suuressa kuvassa mielestäni tilanne on hyvä. Suomi oli, kun tulin, puhemies, uudestaan tänne eduskuntaan, vähän aivokuolleessa tilanteessa. Meillä oli tullut 100 000 työtöntä ja tuli 6 miljardia velkaa ja verot kasvoivat. Oli tärkeää, että on saatu tämä käänne aikaan, mi-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

hin ministeri Orpokin viittasi, että on saatu ennenaikaisesti työllisyysastetta nostettua tavoitteeseen ja ennenaikaisesti valtiontalous tasapainoon. Tästä vain nyt pitää jatkaa [Puhemies koputtaa] suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi nimenomaan kohti 75 prosentin työllisyysastetta.

**14.30 Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomainen asia, että hallitus ripeästi tarttui esille tulleisiin ongelmiin ja esittää tässä lisävoimavaroja sekä seksuaalirikosten ennaltaehkäisyyn että myös vanhuspalveluiden valvontaan. Tässä yhteydessä huomionarvoista on se, että eduskunta, käytännössä puhemies Risikon aloitteesta, jo osoitti oikeusasiamiehelle 250 000 euroa, jotta kansliassa voitiin vahvistaa vanhuspalvelujen valvontaa, ja nyt tässä hallitus vielä esittää siihen 350 000 euroa lisää — erinomainen asia.

Täällä on puhuttu pommeista. Minun mielestäni tämän päivän pommi, nimenomaan positiivinen pommi, on se, että työllisyysaste on noussut jo 72,6 prosenttiin. Hallituksen politiikka on ollut onnistunutta: talouskasvu on ripeytynyt, ja työllisyys on parantunut. Totta kai talouskasvuun on vaikuttanut muukin, mutta hallituksellakin on ollut siinä oma tärkeä roolinsa.

**14.31 Tiina Elovaara sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla kiinnittämättä jälleen huomiota siihen, että puhumme valtiontaloudesta ja naisia on puhujina jälleen kerran huomattava vähemmistö. Neljästätoista puheenvuorosta noin neljä on ollut naisten, joten on meidän velvollisuutemme ottaa kantaa tähän keskusteluun.

Haluan itsekkin painottaa sitä, että monen tutkimuksen mukaan suomalaisille tärkeää on, että vanhuksista pidetään huolta ja että nuorten syrjäytymistä ehkäistään. Tämä lisätalousarvio panostaa juuri näihin asioihin. Muun muassa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön tulee lähes 2 miljoonaa. Tämä on myöskin erittäin arvokas asia. Sen lisäksi se, että valvontaan ja ohjaukseen laitetaan voimavaroja niin varhaiskasvatuksessa, vammaispalveluissa kuin vanhustenpalveluissa, on asia, joka on erinomainen, eikä siinä tule puhua sinitarrasta, vaan meidän täytyy kunnioittaa niitä arvoja, joita suomalaisilla näissä on.

**14.32 Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös itse puhuisin tästä Valtion asuntorahaston tuloutuksesta. 73 miljoonaa tuloutetaan pois niistä varoista, joilla on tarkoitus edistää kohtuuhintaisten asuntojen rakentamista. Me olemme täällä eduskunnassa yli puoluerajojen yhteisellä tahtotilalla halunneet pitää huolta siitä, että meillä on olemassa pitkäjänteinen ja riippumaton itsenäinen asuntorahasto, jolla pystymme huolehtimaan kohtuuhintaisten asuntojen rakentamisen ylläpitämisestä myös tulevaisuudessa. 73 miljoonaa teidän raideyhtiöön tai ratoihin on iso siirto siitä. Toki ratoja täytyy rakentaa, mutta teette tästä aikamoisen arvovalinnan. Voitteko purkaa tämän esityksen ARA-rahaston tuloutuksesta?

**Puhemies Paula Risikko:** Otetaan kaksi vastauspuheenvuoroa, edustajat Niikko ja Karimäki, sen jälkeen ministerin vastaus ja sitten jatketaan vielä vastauspuheenvuoroja.

**14.33 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan oikeansuuntainen toimenpide on hallitukselta lisätä rahoja nettipoliisin seksuaalirikosten torjuntaan ja ennal-



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

taehkäisevään työhön. Mutta jos, ministeri Orpo, muistatte tämän tarinan, niin tähän alkoi jo kolme vuotta sitten, kun hallinto- ja turvallisuusjaostossa, jossa yksimielisesti ajoimme määrärahoja nettipoliisitoimintaan, käytännössä ajettiin alas 2018 se yksi projekti, mihin ei saatu edes 200 000:ta euroa, kun hallitus ei halunnut antaa sitä — joka tosin palautettiin tänä vuonna. Mutta nämä esitykset, mitä hallitus nyt tekee, ovat vain keino nyten osoittaa se, että ollaan jotain tekevinämme, kun homman hallinta on valunut jo käsistä. Moni toimenpide on aika myöhässä, kuten vanhusten osalta, ja siinä mielessä nämä olisi pitänyt toteuttaa jo paljon aikaisemmin.

Mutta eivät sosiaalidemokraatit pääse sen helpommalla. Te puhutte täällä Valtion asuntorahaston ryöstöretkestä, ja kuitenkin Kojamo tänäkin vuonna jakaa 71,6 miljoonaa euroa osinkoja ammattijärjestöille. 114 miljoonaa euroa voittoa, ja siitä huolimatta he myivät 1 600 vuokra-asuntoa kansainvälisille sijoittajille, elikkä vuokrat nousevat heilläkin. Mitä te sanotte siihen, [Puhemies koputtaa] että he ovat luvanneet teille miljoonien vaalituen näistä rahoista, [Keskustasta: Ei kai!] mitä he riistävät vuokralaisilta [Puhemies: Aika!] osinkojen muodossa teille? [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

**14.35 Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääkaupunkiseudulla kohtuuhintaisten asuntojen puute vaikeuttaa työvoiman saantia ja hidastaa talouskasvua, mutta se myös lisää köyhyyttä merkittävässä määrin. Asuminen on todella kallista pääkaupunkiseudulla.

Eduskunta on juuri hyväksynyt tarkastusvaliokunnan mietinnön pohjalta asuntopolitiikan linjaamisen ja kehittämiskohteet, ja yksi keskeinen asia on se, että Valtion asuntorahastoa vahvistetaan, että sen toimintaa kehitetään ja että sitä tarvitaan myös tulevaisuudessa. En voi ymmärtää sitä, että vastoin eduskunnan päätöstä yli 70 miljoonaa euroa niistätte tästä Valtion asuntorahastosta. Yhdyn siihen, mitä edustaja Viitanen täällä aikaisemmin totesi, että eduskuntahan ei voi hyväksyä tällaista toimenpidettä, millä te jyrääte eduskunnan tahdon.

Ja mitä te vastaatte pääkaupunkiseudun köyhille ihmisille ja perheille, jotka etsivät asuntoa eivätkä löydä paikkaa asua eivätkä kattoa päänsä päälle, minkä voisivat kohtuuhintaisesti ostaa tai vuokrata?

**Puhemies Paula Risikko:** Otetaan vielä edustaja Viitanen ja sitten ministeri.

**14.36 Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toivotan kyllä edustaja Niikon tervetulleeksi sosiaalidemokraattien linjalle — nimittäin me olemme ainoa puolue, joka tähän mennessä on esittänyt, että näiden yhtiöiden osingot pistetään verolle. Lähdevero niille toisi valtion kassaan noin 400 miljoonaa. Toivon todella, että myös muut puolueet tarttuvat tähän esitykseen, koska näillä rahoilla jos millä, 400 miljoonalla, voitaisiin turvata ihan oikeasti inhimillinen hoiva meidän vanhuksillemme ja tehdä oikeudenmukaisia arvovalintoja esimerkiksi niin, että pienituloiset eläkkeensaajat, opiskelijat ja työttömät huomioitaisiin toisin kuin tänä päivänä, kun hallitus kurittaa ja leikkaa. Tehdään arvovalintoja ja pistetään nämä verolle.

**Puhemies Paula Risikko:** Ja sitten ministeri, olkaa hyvä, enintään 3 minuuttia.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

14.37 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo:** Arvoisa rouva puhemies! Minä haluan nyt rauhoittaa teitä tämän Valtion asuntorahaston suhteen. Ensinnäkin Valtion asuntorahastossa on likvidiä varaa noin 2 miljardia, ja ennen kaikkea minusta eduskunnan tahto siitä, että pitää saada aikaan enemmän kohtuuhintaista asuntotuotantoa, on aivan oikea. [Timo Harkka: Missä se on?] Miksi sinne on kertynyt 2 miljardia? ARAn pitää todellakin parantaa juoksuaan, jotta — yhdessä kuntien kanssa, yhdessä kaavoittajan kanssa — näitä asuntoja todellakin syntyy tämän valtavan pääoman turvin. [Pia Viitasen välihuuto]

Mutta sitten toinen asia, tämän luulisi olevan erityisesti vihreille tärkeä. Me siirrämme tämän 70 miljoonaa siis valtion raideyhtiöihin. Eli meillä on täällä aivan yhteinen tahto, että me haluamme edistää raideliikennettä, me haluamme torjua ilmastonmuutosta. Tämä raha käytetään siis näiden raidehankkeiden, jättihankkeiden, [Pia Viitanen: Miten se asumiseen liittyy?] pääradan... — Tullaan asumiseen kohta, rauhassa, se on sokerina pohjalla. — Pääradan, Turun junayhteyden, itäisen radan suhteen me saamme nopeat yhteydet. Ja tiedättekö mitä: kun se lisää asuntotuotannolle hyvää tonttimaata, me voimme laajentaa työssäkäyntialuetta. Tämä on aivan yksinkertainen yhtälö. Onko tämä teiltä mennyt kokonaan ohi? Ja koska näyttää olevan, niin huoli pois, tämä on täysin oikea ratkaisu, millä me itse asiassa vahvistamme valtion omistamien yhtiöiden kautta asuntotuotantoa, ja ARAn jäljelle jääville lähes 2 miljardille eurolle löytyy silloin kohteita, kun ihmiset pystyvät kauempaakin liikkumaan töihin. Näin tämä menee, edustajat Viitanen tai Arhinmäki.

14.38 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtion asuntorahastolla on tarkoitus tukea asumista, tukea asuntopolitiikkaa, tukea kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen syntyä, kohtuuhintaista asumista, josta on huutava pula täällä pääkaupunkiseudulla.

Valtion asuntorahastosta on aiemminkin tuettu raidehankkeita, muun muassa Raide-Jokeria, joka on pääkaupunkiseudulle erittäin tärkeä poikittainen raideliikenne. Se oli osa MAL-sopimusta. Vastineeksi siitä raideinvestoinnista pääkaupunkiseudun kunnat sitoutuivat lisäämään asuntokaavoja tällä alueella. Se suoraan silloin toi lisää asuntoja.

Nyt teillä on tarve pääomittaa Oy Suomen Rata Ab:tä, ja sen takia te kuppasitte Valtion asuntorahastosta rahaa pääomittaaksenne tätä toista yhtiötä.

Viime keväänä tarkastusvaliokunta teki ansiokkaan mietinnön asuntopolitiikan kehittämiskohteista. Siinä painotettiin pitkäjänteisyyden tarvetta, ja lausuma numero 8 nimenomaan sanoo, että Valtion asuntorahaston varallisuus käytetään asumiseen. Se hyväksyttiin täällä yksimielisesti. Te, ministeri Orpo, äänestitte tämän lausuman puolesta, ja nyt te toimitte täysin päinvastoin. Tämä ei ole hyväksyttävää. Tämä ei ole vastuullista.

**Puhemies Paula Risikko:** Otetaan muutama vastauspuheenvuoro ja sen jälkeen ministerin vastaus.

14.40 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minkä takia raideinvestointien rahoitus pitää asettaa Suomessa pieni- ja keskituloisten vuokralaisten kustannuksiksi? Eikö oikein ole, että tämä katetaan yhteisestä potista? Miksi juuri vuokralaisten pitää maksaa Suomessa raideinvestoinnit?

Ja minkä takia siellä, ministeri Orpo, on sitä rahaa? No, sen vuoksi kun te heikensitte ARA-rahoituksen ehtoja ensi töiksenne tämän vaalikauden alussa. Korkoa on nostettu. Kunnat ovat nimenomaan sanoneet, että nämä heikennykset pitäisi perua, omavastuukor-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

ko pitäisi pudottaa sinne lähelle nolaa. Te olette toimineet toisin. Sen takia sitä rahaa ei ole käytetty. Nyt kun sinne on annettu kertyä sitä, niin nyt te otatte sieltä vuokralaisten maksamia rahoja ja laitatte ne näihin investointeihin.

Ministeri Orpo, miksi nimenomaan pienvuokralaisten pitää maksaa Suomessa raideinvestoinnit? Ja miksi te toimitte vastoin eduskunnan tahtoa?

**14.41 Lasse Hautala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta näistä raideinvestoinneista, että tällä rahalla ollaan vasta käynnistelemässä näitä hankkeita, ja asuntorahoituksen osalta pitää muistaa se, että varsinaisessa talousarviossa on hoidettu valtion asuntopolitiikkaa ja kehitetty sitä määrätietoisesti eteenpäin.

Tätä lisätalousarviota voisi oikeastaan luonnehtia turvallisuuden lisätalousarvioksi, jossa poliisit saavat lisää varoja, vanhustenhuoltoa parannetaan, sen valvontaa, ja valvonnallahan ei itse asiassa ratkaista sitä, vaan se on se pelotevaikutus, mikä näille palveluntuottajille tulee. Tärkeää on myös se, että turvapaikka- ja maahanmuuttoasioiden käsittelyä riipytetään ja toimitaan niin, että laatutaso myös paranee. Hyvin tärkeää on turvallisuuden näkökannalta myös se, että FinnHEMS Oy eli lääkärihelikopterien tukikohtien rakentaminen Seinäjoelle ja Uttiin toteutetaan.

**14.42 Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu, että tämä keskustelu vähän siiloutuu. Itse näen niin, että liikennepolitiikka, asuntopolitiikka ja ympäristöpolitiikka ovat yhtä isoa kokonaisuutta. [Antti Lindtman: No, sittenhän meitä on kaksi!] Ja niin kuin tässä hallituksen esityksessä, Lindtman, sanotaan, tässä kehitetään rai-deliikennettä kokonaisvaltaiseksi. Ja mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa yhtenäistä työssä-käyntialuetta. Pia Viitanen tietää varsin hyvin, miten Hervannasta ja Tampereelta kuljetaan. Me haluamme, että se matka taittuu tunnissa ja ihmisten arki sujuu. Sama koskee Turun suuntaa. Tämä on erinomainen ajatus, että pistetään rahat liikkumaan sillä tavalla, että se palvelee koko kansaa [Antti Lindtman: Miksi vuokralaisten pitää maksaa?] ja kehittää liikennettä, vähentää päästöjä ja parantaa asuntopolitiikkaa.

Mutta kysymykseni ministeri Orpolle koskee tätä nettipoliisirahaa, 1,6:ta miljoonaa. Erinomainen lisäys, se tulee tarpeeseen. Mutta kuulin, että 24 henkilötyövuotta on se, mihin se riittää, joten kysymykseni kuuluu: mistä me saamme ne poliisit, kun tällä hetkellä tilanne on se, että poliiseja ei ole työttömänä ollenkaan?

**Puhemies Paula Risikko:** Otetaan tässä vaiheessa vielä yksi vastauspuheenvuoro. Sen jälkeen lyhyt ministerin vastaus.

**14.43 Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, että vanhus-hoitoon annetaan lisää valvontaresurssia, on vain ensiapu. Se ei ole ratkaisu. Minä kysyn teiltä, ministeri: oletteko te koskaan miettinyt, miksi me olemme tässä tilanteessa? Minä tiedän. Meillä on viisi laatusuositusta kaiken kaikkiaan, ja niitä on heikennetty laatusuosituksesta toiseen. Vuonna 2008 meillä oli kaikkein parhain laatusuositus, jossa määriteltiin hoitajamitoituksen määrä. Mistäkö minä sen tiedän? Tiedän, koska olin silloin hoitajana ja se suositus kädessä minä marssin vaatimaan lisää hoitohenkilöstöä — ja sitä muuten saatiin.

Tämä ei ole ainoastaan markkinatalouden vika vaan sen, että me emme määrittele hoitajamitoituksen määrää, ja se pitää ehdottomasti saattaa lakiin. Kysynkin teiltä, hyvä mi-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

nisteri: Te annatte nyt ensiapua, mutta te ette ratkaise tätä katastrofaalista vanhustenhoidon tilaa. Puuttuu hoitavia käsiä. Me tarvitsemme perälaudan, me tarvitsemme hoitajamitoituksen lakiin. Oletteko valmis tuomaan sen ensi kaudella?

**Puhemies Paula Risikko:** Ja sitten ministerin vastaus. — Olkaa hyvä. [Petteri Orpo: Paljonko on aikaa?] — 3 minuuttia enintään.

**14.44 Valtiovarainministeri Petteri Orpo:** Kiitos, puhemies! Aloitetaan nyt vielä tästä ARAsta. Minusta täällä tuli hyvin nyt esille se, että kyse on maankäytön, asumisen ja liikenteen kokonaisvaltaisesta suunnittelusta. [Antti Lindtman: Miksi se pitää vuokralaisten maksaa?] Otan esimerkkinä sen, että esimerkiksi Raide-Jokerin ja Länsimetron rakentaminen on tuonut ja tuo kymmeniätuhansia uusia asuntoja investointien kautta. Tässä haetaan tätä ihan samaa.

Edustaja Modig, kaupungit ovat mukana tässä: Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere — ja siitä kun jatketaan päärataa, päästään Seinäjoelle, Pohjanmaalle. Eli me pääsemme näihin samoihin tavoitteisiin, nyt tehdään sitä jatkotyötä. Tällä varmistetaan se valmistelu. Ja ne ovat valtion kokonaan omistamia. Ei siinä ole hätää. Ei sitä rahaa mene nyt minnekään, vaikka se onkin yhtiömuodossa.

Ja kun te niistä arvoista puhutte ja nyt tästä 70 miljoonasta, niin kyllä minä kehottaisin miettimään niitä arvoja silloin, kun teidän lähellänne oleva taho maksaa osinkoja vuokratuloista. [Antti Lindtman: No niin!] Minä kehottaisin oikeasti miettimään sitä, kun te arvojanne täällä julistatte. [Antti Lindtman: Käykö tämä meidän lähdeveroesityksemme?]

2 miljardia on siis likvidiä ja ARAn tase 6 miljardia. Ja tämä 70 miljoonaa käytetään siis raideliikenteen kehittämiseen ilmastonmuutoksen haasteen keskellä, ja te sanotte, että se on eduskunnan tahdon vastaista. [Pia Viitanen: No se on!] Käsittämätön, käsittämätön johdopäätös.

No, mitä tulee vanhustenpalveluihin, niin kyllä tämä on nyt ensiapu siihen puuttuvaan valvontaan. Ja kuten ministeri Saarikko viittasi, tämä oli ehkä poikkeuksellinen prosessi, koska oikein VM:stä kysimme, riittääkö tämä, [Arja Juvosen välihuuto] ja valvontaviranomaiset sanoivat, että kyllä, tällä he pystyvät nopeasti rekrytoimaan, kouluttamaan, saamaan ihmiset liikkeelle, valvomaan. Tämä on nyt se ensimmäinen, mitä tehdään, ja nyt hallitus on käynnistänyt vanhuspalvelulain uudistamisen, jossa määritellään myöskin, miten ne lisähoitajat riittävät, mihin heidät sijoitetaan. Sitä työtä tehdään. Minä luotan siinä asiantuntijoiden näkemykseen.

Minua huolettaa kovasti tämä — kun edustaja Räsänen kysyi niistä lupauksista: Meidän täytyy huolehtia meidän vanhukset ja lapset — se on ensimmäinen asia, jonka hyvä yhteiskunta tekee — ja me olemme nyt jo laittaneet kehyksiin neljälle vuodelle ikääntymisestä johtuvat kustannusten lisäykset, jotka ovat satoja miljoonia joka vuosi. Ne me olemme yhdessä sitoutuneet hoitamaan. Se on perusura. Siihenkin me vaadimme hyvää työllisyyden kehitystä, verotuloa, jotta me pystymme sen hoitamaan. Ja silloin kaikki, mitä me eri puolille muualle lupaamme kaikkeen hyvään kaikkialle, haastaa tätä, että meillä riittävät rahat vanhustenhoitoon, kun kaikkialle ei riitä, ei millään.

Ja tässä vastaan vielä lopuksi edustaja Heinosen, joka lähti, että se talousmies oli siis puheenjohtaja Rinne, [Ben Zyskowiec: Mitä? — Arto Satonen: Ei voi olla!] joka ei uskonnut yhdenkään hallituksen talouspolitiikan tavoitteen toteutumiseen, ja nyt hän on taas lu-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

vannut lisää rahaa miljardikaupalla joka suuntaan. [Timo Harakka: Odottakaa, että hän tulee paikalle!] Olisikin sinitarran kokoisia, mutta kyllä on iso, iso möykky.

**14.47 Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan nyt takaisin tuohon alkuun, mistä alussa puhuttiin.

Se on totta, että työllisyys on korkeasuhteessa parantunut tässä maassa. Silti velkaa otetaan ja runsaasti. No, tämä ehkä on pakon sanelema juttu, koska verotulothan eivät ole samassa suhteessa kasvaneet kuin työpaikat ovat lisääntyneet, ja tästä yhtenä todisteena on myös ARAn ryöstö. Sieltä hallitus saa rahaa.

Nyt haluan tietää, arvoisa ministeri, minkälaisia ovat olleet ne toimet, jotka ovat parantaneet työllisyyttä. Lasketaanko niihin muun muassa aktiivimallin 18 työtuntia kuukaudessa? Tämä määrähän ei edes täytä työssäoloehto. Lisäksi haluan tietää, kuinka iso osa niin sanotuista uusista työpaikoista on uusia, toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita ja mikä on keskipalkka näissä. Onko se lähellä suomalaisten keskipalkkaa, joka on 3 400 kuukaudessa, vai onko se lähellä yleisintä suomalaista palkkaa, joka on 2 500 kuukaudessa, vai onko se sittenkin lähempänä sitä, minkä suurin osa suomalaisista saa, eli 1 900 euroa kuukauudessa?

**14.49 Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näissä paperissa lukee, että valtion nettolainanoton arvioidaan tänä vuonna olevan 1,9 miljardia. Jos minä oikein olen käsittänyt, niin tämä tarkoittaa sitä, että edelleen elämme ulkomaisten sijoittajien varoin ja aikanaan maksamme sitten korkoa. Jotta tämä kehitys saadaan oikaistua lopullisesti, niin mitä te, arvoisa valtiovarainministeri, arvioitte, mitä työllisyysasteen pitäisi olla? Nyt se onneksi on 72,6 tämänpäiväisen ilmoituksen mukaan. Mitä sen pitäisi todennäköisesti olla, jotta me selviämme siitä yhtälöstä, minkä muodostaa se, että vuosikymmenen, 10 vuoden, kuluttua meillä on lähes 300 000 yli 65-vuotiasta lisää ja koko ajan työtä tekevä väestö vähenee? Millä työllisyysprosentilla tämän todennäköisesti pystymme hoitamaan niin, että me emme jatkossa sitten olisi ulkomaisten sijoittajien varassa?

**14.50 Eero Reijonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä tiedän ihan tarkkaan, että jos ARasta tällainen summa siirretään, niin sillä ei ole kyllä varmasti vaikutusta siihen, nouseeko korkotaso vuokrissa tai ei, ja ei se ole yksin ARAn päätettävissä, milloin saadaan kohtuuhintaisia asuntoja. Se on paljon kaupungeista, kaavoituksesta ja niin edelleen, [Antti Lindtman: Se on valtiosta, korkoehdoista!] kaikki tiedämme tämän varsin hyvin.

Minusta on erittäin hyvin nämä painopisteet valittu lisätalousarvioon. On nostettu keskeisiä asioita, ja on todella hienoa, että työllisyyskehitys on näin hyvä, mutta edelleenkin maakuntien välillä erot ovat varsin suuria, ja siinä varmasti töitä tarvitaan. Kohtaanto-ongelma on ainakin osassa maakuntia, varsinkin meillä. On avoimia työpaikkoja varsin paljon, vaikka työllisyysaste on korkea. Tässä varmaan koulutus on hyvin keskeisessä roolissa.

Ja nyt kun tuo naisten hiihto alkaa kymmenen minuutin päästä, niin nostan yhden asian esille, [Naurua] että täällä on myös liikuntatoimeen nyt panostettu hyvin. Se on erittäin hyvä nosto oikeaan aikaan, niin että me saisimme menestyviä urheilijoita myöskin jatkossa.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

14.51 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että lisätään vanhustenhuollon valvonnan resursseja, mutta me tarvitsemme kipeästi lisäresursseja myös itse vanhustenhuollon toteuttamiseen eli paremman hoitajamitoituksen.

Arvoisa puhemies! Oulu on ollut esillä kammottavien seksuaalirikosepäilyjen tähden. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei seksuaalirikollisuus ole mikään uusi tai vain Oulua koskeva ilmiö eikä vain maahanmuuttokysymykseksi pelkistettävä asia.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että nettipoliisityötä nyt vahvistetaan ja että Oulu saa lisäresursseja seksuaalirikosten ennaltaehkäisyyn ja uhrien tuen vahvistamiseen, mutta koska seksuaalirikoksia tapahtuu ympäri Suomen, seksuaalirikosten vastaisen työn on myös oltava kaikkialla ja uhrien tukipalveluita on vahvistettava koko Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää rahoitusta lastenasiaintalon toimintamallille Helsinkiin ja Ouluun. Tämä on hyvä, mutta tarvitaan lisää resursseja uhrien tukeen kaikkialla Suomessa. Esimerkiksi seksuaalisen väkivallan tukikeskukset, Serit, tarvitaan kaikkiin maakuntiin, ja me tarvitsemme lisää voimavaroja myös turvakoteihin.

14.52 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä voi olla edustaja Sarkkisen kanssa samaa mieltä. Näitä resursseja täytyy eittämättä lisätä, mutta on se nyt hyvä aloitus, että Ouluun tämä lastenasiaintalo perustetaan ja voidaan näin seksuaalirikosten uhreja tukea.

Ylipäätään nämä määrärahalisäykset tässä lisätalousarviossa turvallisuuteen ja turva- paikkapolitiikkaan liittyen ovat hyvin perusteltuja. Uskon, että niin sanotulle nettipoliisille 1,6 miljoonaa euroa lisäresursseja netissä tapahtuvan seksuaalirikollisuuden torjuntaan saa koko salin tuen. Lisäksi tulee tuomioistuimille, oikeusapuun ja syyttäjälaitokselle merkittävä satojentuhansien eurojen lisäsaatus, koska yksi osa tätä ongelmaa on se, että näitten tapausten käsittely kestää liian kauan. Erityisesti uhrin kannalta se on kohtuuton tilanne.

Täytyy sanoa, että tärkeä luku, mikä talouden osalta tänään pitää muistaa, on tämä 72,6. Kyllä minäkin muistan, että Antti Rinne — joka täällä ei ole ja toivottavasti tänne tulee mahdollisimman pian — sanoi, että edes puoleen ei päästä hallituksen tavoitteesta. Nyt ollaan 72,6 prosentissa työllisyysasteessa. Tästä varmasti sosiaalidemokraatitkin voivat meidän kanssamme yhdessä iloita.

14.53 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo, te keuhitte hallituksen talouspolitiikkaa, ja on totta kai hieno asia, että työllisyys on kasvanut ja talous on kasvanut, mutta se ei ole koko talouspolitiikan kokonaiskuva. Haluaisin tietää, miten suhtaudutte siihen, että rakenteellinen alijäämä on kuitenkin kaikesta huolimatta kasvanut tilanteessa, jossa olemme kansainvälisen talouden noususuhdanteessa ja monet isot rakenteelliset uudistukset ovat tekemättä, etenkin kun tilastoista näkee selvästi, että Suomen talous on noudattanut samaa euroalueen suhdannekaarta kahdella poikkeuksella: ekanakin me tulemme koko muuta euroaluetta pikkusen perässä, ja meidän nousu- ja las- kusuhdanteet menevät pitkäksi. Jos nyt ajattelee asiaa, me olemme käytännössä jo vähän liukumäkivaiheessa tässä vaiheessa. Nyt kun puhuitte aikaisemmin noista määrätietoisista toimista ja siitä, mikä ei sovi, niin haluaisin kyllä kuulla, mikä sopii ja mitkä ovat niitä määrätietoisia toimia. Tähän 72,6:eenkin pitää suhtautua niin, että myöhemmin pitää ottaa uusi, suhdannekorjattu luku. Tämä ei pidä sisällään kaikkea.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

14.54 **Aila Paloniemi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ehdottoman hyvä, että miljoona euroa lisättiin grooming-ilmion vastaisiin toimenpiteisiin ja sosiaalisessa mediassa toimimisen vahvistamiseen.

Tämän lisäksi pitäisi muistaa sitten ajatella sitäkin, että meillä on erinomaisia järjestöjä, esimerkiksi Pelastakaa Lapset, joka on tehnyt pisimpään Suomessa työtä nimenomaan lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ennaltaehkäisyssä ja hoitoonohjauksessa. Toivoisin, että jatkossa muistettaisiin myös sitten tämä asia. Nimittäin on niin, että lapset näissä rikosprosesseissa joutuvat olemaan aivan liian pitkään, eli meillä tarvitaan myös sitten seuraavan hallituksen toimesta parempi lainsäädäntö siihen, että lapset rikosprosessissa selviäisivät tuosta koettelemuksesta nopeammin ja saataisiin järkevämpi strategia myös siihen.

14.55 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen tarvitsee oman kodin, ja ympäri Suomea on valtava tarve kohtuuhintaisista ja edullisista asunnoista, ja ajattelen kyllä, että jos Valtion asuntorahastossa on 2 miljardia euroa rahaa, niin se pitäisi kyllä saada sieltä liikkumaan ja näitä asuntoja tarvitsevien eduksi. Toivoisin, että siihen jatkossa tartuttaisiin vielä rivakammin.

Olisin halunnut antaa kiitoksia myös tästä, että nettipoliisia on vahvistettu, koska netissä nämä seksuaalirikokset ajatellen lapsia ja ajatellen nuoria... Siellä todella liikkuu paljon pimeää ja paljon pahaa, ja meillä monet lapset ovat ikävästi sinne sotkeutuneet. Eli tästä iso kiitos.

Kiitos myös siitä, että veteraaneja on muistettu. Tosin se on pieni määrä lähinnä kansaneläkeindeksin jäädytysvaikutusten tasaamiseksi.

Sitten olisin halunnut nostaa esiin nämä vanhuspalveluissa olevat epäkohdat: Käsiä sinne tarvitaan paljon, ja valvontaa pitää ja tulee vahvistaa, mutta kysyisin: Mitä tällä 180 000 eurolla oikeasti saa? [Puhemies koputtaa] Eikö se ole todella liian pieni summa tähän vanhuspalveluiden valvontaan?

14.57 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyviä täsmäkohdennuksia erityisesti vanhustenhoidon valvontaan ja sitten nettipoliisitoimintaan. Mutta varsinaisesti halusin ottaa kiinni tästä työllisyystilanteesta, viitaten myöskin edustaja Tolppasen puheenvuoroon, kun te puhuitte aktiivimallista ja muusta. Kannattaa hieman katsoa, mitä täällä Suomessa oikeasti tapahtuu. Minä olin Tampereen Rekrytorilla. Siellä oli tuhansia työpaikkoja auki. Siellä oli Sastamalan Vexve, joka haki CNC-koneistajaa, metallimestä, insinööriä. Siellä haki Tampereen kaupunki 30:tä linja-autonkuljettajaa. Siellä haki R-kioski yrittäjää. Siellä haki Kotipizza myyjiä. Siellä oli osasto, joka yritti saada it-osaajia Pietarsaareen ja Kainuuseen. Siellä haki Kuopion kaupunki lastentarhanopettajia.

Meillä on valtava määrä työpaikkoja auki, ja tämän muutoksen on hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa saanut aikaan. Tämä maailma on muuttunut aivan totaalisesti neljän vuoden aikana.

14.58 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä raideliikenteen hankeyhtiön perustaminen on erittäin iso asia. Se tulee palvelemaan koko Suomea, niin kuin valtiovarainministeri sanoi, ja se tulee antamaan elinkeinoelämälle toimintaedellytyksiä, parantamaan asuntorakentamisen mahdollisuuksia, ja se oli oikeastaan hui-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

pennus tämän hallituksen liikennepolitiikan finaalisissa, aivan loistava viime hetken ponnistus, joka tulee tuomaan valtavan hyviä tuloksia koko suomalaiselle yhteiskunnalle.

Minä haluaisin SDP:n edustajille sanoa, kun te kritisoitte tätä pääomittamista, [Antti Lindtman: Ei kun sitä, mistä ne rahat otetaan!] että katsokaa peiliin. Te esitätte joka vuosi syömävelkaa, Suomen Pankin ja Sitran pääomien viemistä. Joka vuosi syömävelkaa. [Timo Harakka: Ei pidä paikkaansa!] Tässä pannaan ARAlta nyttien pääomaa uuden tulevan kasvun rakentamiseen. Siinä on vissi ero teidän jokavuotiseen budjettiinne, jossa otetaan muutama sata miljoonaa Suomen Pankilta, otetaan Sitralta muutama sata miljoonaa [Timo Harakka: Puhukaa totta!] ja käytetään ne syömävelkaan. Tässä mielessä tämä hallituksen politiikka on aivan eri tasolla kuin teidän politiikkanne, ja paljon parempaa.

**14.59 Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa tuli vähän väritettyä totuutta. Kertatuloilla rahoitetaan kertamenoja. Tämä on oikeasti arvovalinta. Jos olette sitä mieltä, että lähes miljardin omaisuuden omaava ajatuspaja on sellainen, josta ei saa lainkaan ottaa yhteisiin hyviin tarkoituksiin ja pääomituksiin rahaa, esimerkiksi yliopistoille, Suomen Akatemialle tai mikseipä vaikkapa sitten raideyhtiöille, niin se on teidän valintanne. Siitä on noussut hirveä metakka joka vuosi, kun tätä on ehdotettu, vaikka jo asiantuntijatkin ovat sitä mieltä, että siellä on löysää. Sen sijaan käynte mieluummin pienituloisten vuokra-asukkaiden kukkarolla ja heikennätte kohtuuhintaisten asuntojen valmistamista tähän maahan, ja teidän aikaansaannoksenne viimeisten neljän vuoden aikana kaupunkiseutujen kohtuuhintaisissa vuokra-asunnoissa ei ole ennestäänkään kovin kehuttava.

**15.00 Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan tähän työllisyystilanteeseen. Ihan niin kuin tässä edustaja Satonen äsken sanoi, meillä on se tilanne meidän hyvässä maassamme, että joillakin paikkakunnilla on yllin kyllin työpaikkoja avoinna eikä osajia riitä. Oletteko hallituksessa miettineet sitä, millä tavalla me saisimme suomalaiset myös liikkumaan Suomen sisällä, niin että voitaisiin ajatella, että voi muuttaa toiselle paikkakunnalle, missä on niitä työpaikkoja auki? Oletteko tätä pohtineet ja miten aiotte tästä eteenpäin toimia, jotta ne avoimet työpaikat myös löytävät osaajansa?

Sitten, arvoisa puhemies, haluaisin myös kiittää siitä, että tässä lisätalousarviossa on 5 miljoonaa euroa, joka nyt tulee tähän Merenkurkun valtavan tärkeään hankkeeseen. Sen eteen on tehty paljon töitä, ja on hyvä ja kiva nähdä, että se on edennyt näin pitkälle. Se edistää Pohjanmaan tulevaisuutta mutta myös koko maamme tulevaisuutta.

Hjärtligt tack för att det nu finns ett tilläggsanslag i budgeten som i praktiken berör Kvarkestrafiken.

**15.01 Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime aikoina on puhuttu paitsi vanhustenhuollosta myös varhaiskasvatuksesta ja henkilömitoituksen ylityksistä. Jossain on myös kerrottu, ettei missään olisi määritelty, mitä tilapäisellä poikkeamisella henkilömitoituksessa tarkoitetaan. Mutta tämä ei pidä paikkaansa, vaan tämä on yksiselitteisesti laissa, ja sen perusteluissa sanottu siten, että säännöksen tarkoittama tilapäiseen poikkeamiseen oikeuttava tilanne voi olla esimerkiksi se, että päiväkodissa samaa paikkaa käyttävät lapset ovat satunnaisesti ja lyhytaikaisesti samanaikaisesti paikalla esimerkiksi vanhempien työvuoron yllättävän muuttumisen vuoksi. Mutta se ei voi olla jat-



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

kuvaa eikä päivittäistä, eikä se voi kestää koko toimintapäivän ajan, vaan sen tulee olla luonteeltaan lyhytaikaista ja satunnaista.

Se, mistä nyt viime aikoina olemme lukeneet, on kyllä jotakin muuta kuin lyhytaikaista ja satunnaista. Sen vuoksi onkin äärimmäisen hyvä, että myös varhaiskasvatuksen valvontaan on nyt lisätty 350 000 euroa. Sivistysvaliokunta nimittäin mahdollisti nyt varhaiskasvatustaloutta käsitellessään sen, että aluehallintovirastot voivat tehdä myös ennalta määrittelmättömiä tarkastuksia varhaiskasvatukseen. Ennen piti sitä varten tehdä ensin kantelu.

**15.02 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten tässä monessa puheenvuorossa on käynyt ilmi, hallituksen talouspolitiikka on toiminut ja työllisyysaste on noussut lähes 5 prosenttiyksikköä ylöspäin, ja sehän tarkoittaa julkisessa taloudessa miljardien, miljardien etua, parempaa tilannetta kuin jos vertaa edelliseen hallituskautteen.

Demarit täällä, ymmärrän teidän tuskanne: kyllähän se sielua kirvelee, kun talouspolitiikka toimii ja ihmiset pääsevät töihin. En ymmärrä, mitä negatiivista siinä on, että ihmiset pääsevät töihin ja varsinkin nuoret. Heillehän tämä töihin pääseminen on elämisen kannalta äärimmäisen tärkeä asia. Opiskelupaikan jälkeen töihin — voiko sen paremmin asiasta olla? Ja moni pitkäaikaistyötön on saanut töitä. Ajatelkaa sitäkin, kun te täällä huudatte, että niin ei saisi olla. Vaikea teidän ajatustenjuoksuanne on seurata.

Ja yksi asia vielä: Kun on talous lähtenyt nousemaan muuallakin maassa, niin parasta asuntopolitiikkaahan olisi se, että pidämme talouden toiminnassa ja että — kun on niitä asuntoja jo rakennettu muuallakin Suomessa — sinne syntyy työpaikkoja, ja niin paine tänepäin helpottaa. Tämähän on sitä oikeaa politiikkaa, josta pitää pitää kiinni, ja koko maa pitää pitää asuttuna. Sehän on ehdoton tavoite, jos me haluamme näitä velkojamme jonain päivänä ruveta maksamaan, koska pelkän yhden kaupungin [Puhemies koputtaa] tuotoilla sitä ei koskaan tehdä.

**15.03 Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan niin kuin täällä on sanottu: jos halutaan kohtuuhintaisia asuntoja, silloin pitää katsoa maankäyttöä, asumista, liikennettä kokonaisuutena — se on juuri näin. Ja tietysti pitää tukea raideliikennettä — se on juuri näin. Tietysti pitää tukea ja laajentaa sitä työssäkäyntialuetta — se on juuri näin. Mutta se kysymys on se, minkä takia se rahoitetaan pieni- ja keskituloisilta kerätyllä varallisuudella.

Tämä muuttaa täysin sitä periaatetta, mihin Valtion asuntorahastoa on käytetty. Tämä ylimääräinen tuloutus on vastoin kaikkia periaatteita, miten tähän asti on toimittu. Se on aivan selvä. ARAn tehtävä on rahoittaa korkotukea, rahoittaa purkuavustuksia, käynnistysavustuksia, suoraan asumiseen suunnattuja toimintoja. Se, että tällä rahalla pääomitaan uutta yhtiötä, ei tuo vielä yhtään asuntoa. Se ei ole edes lupaus vielä yhdestäkään asunnosta. Jos MAL-sopimuksen kautta tammöisiä rahoja ohjattaisiin, se olisi suora lupaus asuntotuotannon lisäämisestä, kun sillä voisi valtio velvoittaa kuntia lisäämään kaavoitusta niissä kohdissa, missä tarvitaan.

Ja jos te olette huolissanne siitä, että ARA ei toimi tarpeeksi tehokkaasti: No, ARAn resursseja on leikattu, [Puhemies koputtaa] velvoitteita on lisätty. Ei sillä tavalla mitään lafkaa saada toimimaan tehokkaammin. On väärästä paikasta [Puhemies: Aika!] otettu pääomittaminen tälle yhtiölle. Se tulee eduskuntakäsittelyssä muuttua.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

**Puhemies Paula Risikko:** Otetaan kaksi vastauspuheenvuoroa tässä vaiheessa, sen jälkeen ministerin vastaus ja sitten mennään joksikin aikaa puhujalistalle.

15.05 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysaste 72,6 prosenttia on erinomainen saavutus, ja siitä voi hallitusta onnitella, mutta meidän ei tietysti kannata jäädä makaamaan näin hienon tuloksen varaan vaan pyrkiä eteenpäin, koska asiantuntijat ovat sitä mieltä, että 75—76 prosenttia ehkä voisi olla se tavoite, jolla me pysymme hyvinvointipalvelut takaamaan myöskin tulevaisuudessa, mutta tähän me tarvitsemme innovaatioita, koulutusta, verorakenteen muutosta, tuottavuuden parantamista, työvoimapolitiikan uudistamista ja, aivan kuten edustaja Henriksson totesi, liikkuvuuden lisäämistä.

Mutta olisin nyt valtiovarainministeriltä kysynyt, että kun yksi asia, mikä meillä kuitenkin on puutteena tai huonommin hoidettu kuin meidän naapurimaissamme, on se, että tänne tulee vähemmän ulkomaisia sijoituksia kuin esimerkiksi Ruotsiin, niin mitä me voisimme tehdä sen eteen, että tänne tulisi ulkomaisia sijoituksiakin, jotka sitten toisivat lisää niitä työpaikkoja.

15.06 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eiväthän nämä MAL-sopimukset mikään uusi keksintö ole. Päinvastoin niillä on menestyksellisiä tuloksia jo vuosien ajalta, ja tarkastusvaliokunta linjaa niidenkin suhteen, että niitä pitää jatkaa, [Silvia Modig: Kyllä!] pidentää, tehdä sitovammaksi. Mutta se oleellinen ero on se, että ne on kyetty saamaan aikaan ilman, että on ryöstetty asukkaiden rahoja Valtion asuntorahastosta täysin muuhun kuin asumisen edistämiseen. Tässä on, ministeri, se suuri ongelma, kun pikkuhiljaa ujutetaan ARAn varallisuutta täysin muuhun, rahasto imetään tyhjäksi ja toimitaan täysin päinvastoin kuin eduskunta on täysin yksimielisesti linjannut.

Erityisen huolestuttavaa tässä on se, että nimenomaisesti näillä ARA-rahoilla pystytään vaikuttamaan kohtuuhintaisten kotien saatavuuteen ja siihen asumisen hintaan. Asuminen on liian kallista tänä päivänä, ja sitä pitäisi nimenomaan alentaa eikä tehdä tällaisia uudistuksia. Samoin myös ministeri hyvin tietää, mikä merkitys on riittävällä, kohtuuhintaisella asuntotuotannolla esimerkiksi työllisyysasioihin, jotta saadaan työvoimaa.

**Puhemies Paula Risikko:** Ja sitten ministeri vastaa, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

15.07 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin tästä isosta talouden kuvasta: Edustaja Aalto otti tämän rakenteellisen alijäämän esille. Itse asiassa vuodesta 18 vuoteen 19 rakenteellinen alijäämä pienenee miinus 1,1 prosentista miinus 0,8:aan. Suunta on sinänsä oikea, ja julkinen talous on itsessään lähes tasapainossa, budjettitalous ei ole.

Ja nyt palaan edelleen näihin työllisyyskysymyksiin ja niihin keinoihin. Siis ajatelkaa, että meillä on oikeasti tilanne, että meillä on kymmeniätuhansia avoimia työpaikkoja tällä hetkellä, eli meillä on siis työvoiman liikkuvuus-, kohtaanto- ja osaamisongelma ja voi olla myöskin kannustavuusongelma. Eli näihin asioihin täytyy entistä määrätietoisemmin puuttua. Jos, kuten kuvasin, Kainuuseen on syntymässä seuraavien vuosien aikana, jos investoinnit etenevät, yli 4 000 yksityisen sektorin työpaikkaa, niin me tiedämme jo nyt, että se vaatii poikkeustoimia, että me saamme nämä yksityissektorin työpaikat täytettyä eli huolehdittua, että investoinnit lähtevät liikkeelle.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Investoinnit taas tarvitsevat liikkeelle lähteäkseen vakaan toimintaympäristön. Se tarkoittaa työntekoon, yrittämiseen, investointeihin kohdistuvan verotuksen pitämistä kohtuullisena ja kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Tähän aikaan eivät nyt sovi yrittämiseen ja työntekoon, pääomiin, investointeihin kohdistuvat veronkorotukset. Osaavan työvoiman saanti on kaikki kaikessa. Onneksi yhteiskunnassa puhutaan hyvin laajasti jatkuvan oppimisen kehittämisestä, jotta jokainen työssä oleva tai työtön tai nuori voi jatkuvasti ylläpitää taitojaan ja työmarkkinakelpoisuuttaan. Tämä on asia, josta meidän pitää huolehtia, koska teknologia muuttaa meidän työelämän luonnetta koko ajan. Meidän täytyy tehdä työn vastaanottamiseen kannustava sosiaaliturvajärjestelmäuudistus, ja meidän täytyy tehdä työelämäuudistuksia, kuten meidän kaikkien toivoma perhevapaaudistus, mutta me tarvitsemme myöskin työvoiman liikkumiseen liikkumisvälineitä, ja me tarvitsemme niitä asuntoja. Siksi minä nyt sanon, arvon sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliitto, että minusta teidän kannattaisi nyt myöntää, että teidän logiikkanne petti tässä. [Pia Viitanen: Koko eduskunnalta!] Me saamme kymmenille- ja kymmenilletuhansille uusille asunnoille rakentamiskelpoista maata, kun ne ovat hyvien raideyhteyksien, nopeiden raideyhteyksien matkalla, ja tämä on itse asiassa [Antti Lindtman: Miksi vuokralaisten pitää maksaa?] uusi versio MAL-sopimuksista, koska tähän yhdistyy nyt se, että kaupunkien kanssa rakennetaan tämmöiset hankeyhtiöt. Käytännössä kaupungit voivat siirtää apportina uusia maa-alueita, jotka tämän nopean ratayhteyden varrelle tulevat, tähän yhtiöön, ja niiden maiden arvonnousua, kun niistä tulee rakentamiskelpoista, käytetään näiden raideyhteyksien rahoittamiseen, pääomittamiseen, ja silloin me saamme ARAlle ja niille yhteisöille, jotka rakentavat kohtuuhintaista asuntotuotantoa, kelvollista tonttimaata ja ihmiset pystyvät liikkumaan työpaikoille laajemmalta työssäkäyntialueelta. Tämä on siis kerta kaikkiaan hyvä, ja tämä on minusta täysin ARAn tavoitteiden mukaista.

Myöntäkää nyt, että te ette olleet oikein tätä ymmärtäneet ja nyt tuli tussaus tästä teidän poliittisesta manööveristänne. [Välihuutoja vasemmalta] Te olette kertakaikkisen väärässä, ja kaikki tämä tehdään vielä valtion sataprosenttisesti omistamien yhtiöiden puitteissa yhdessä meidän kaupunkiemme kanssa, Tampereen kanssa. Tampereen kaupunki on sitoutunut täysin tähän. Tämä on upea hanke, kerta kaikkiaan tämä on upea hanke. [Silvia Modig: No nyt ei usko itsekään!] — Kyllä uskon, kyllä uskon, minä olen innostunut tästä. [Naurua] Me ratkaisemme kansallisesti meidän ihmisten liikkumisen, tavaroiden liikkumisen ilmastonmuutoksen torjuntaa edistävällä tavalla. Tämä on aivan upea juttu. Me luomme pysyväille kasvulle koko Suomeen tässä mahdollisuuksia, ja mikä hienointa: kun me pystymme tekemään nämä isot investoinnit näin rahoittaen, niin meillä riittää budjettirahoitusta perusväylänpitoon, korjausvelan purkamiseen ja maakunnallisiin investointihankkeisiin. Kerta kaikkiaan loistava juttu tämä kokonaisuudessaan.

Sitten edustaja Kiuru, Pauli kysyi näistä nettipoliiseista. Ensinnäkin tämä on nyt myös kehyksissä, eli tämä ei ole kertaluonteinen meno. Ja huoleen siitä, mistä me saamme nämä poliisit, on ikään kuin vastattu ennakolta, koska jo vuonna 15, silloin kun toimin sisäministerinä, hyvin, nostettiin niin sanotusti tappiin, 400:aan, Tampereen Poliisiammattikorkeakoulun sisäänottomäärä. Sen jälkeen ovat ministerit Risikko ja Mykkänen pitäneet yllä tätä täyttä koulutusmäärää. Se on mahdollistanut sen, että meillä on ollut, mistä palkata. Viime vuonna poliisien määrä ensimmäisen kerran vuosiin jopa hieman nousi. Tämä on ollut ennakkoivaa, järkevää politiikkaa, ja nyt pitää vain pitää jatkossa huolta siitä, että meillä riittää niitä verorahoja, jotta me voimme palkata näitä poliiseja, niitä nuoria sieltä valmistuvia, ja sitä kautta huolehtia tästäkin osasta kansalaisten turvallisuutta.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

**Puhemies Paula Risikko:** Sitten mennään joksikin aikaa puhujalistalle.

**15.13 Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on siis vuoden 2019 lisätalousarvio. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan edustajana ja jäsenenä otan kantaa tähän sosiaali- ja terveydenhuollon osioon.

Arvoisa puhemies! Tämä on hallituksen joutsenlaulu. Paitsi joutsenlaulu hallitukselle, siinä laulussa kuuluu myös vanhusten ja ikääntyneiden ääni — vihdoinkin. On harmillista, että ministerit, hallitus, eivät ehkä muista tai tiedä, miksi me olemme tässä tilanteessa, ja nyt olisi syytä pohtia sitä. Hallitus antaa ensiapua vanhustenhoitoon mutta ei ratkaisua. [Sinuhe Wallinheimo: Eivät antaneet perussuomalaisetkaan!] Parsitaan, pelastetaan, mitä on pelastettavissa. Ensiapua, vaan ei ratkaisua, ja tämä on äärettömän murheellista.

Mistä kaikki on saanut alkunsa, että meillä täytyy olla tällainen valvonta ja meidän täytyy kohdistaa valvontaan lisää resursseja? Miksi me emme voi luottaa siihen, että vanhustenhoito toimii tänä päivänä Suomessa? Mikä on se syy — olemmeko täällä pohtineet sitä asiaa? Minäpä kerron teille, mikä on se syy.

Vuonna 1998 Suomessa julkaistiin ensimmäinen vanhusten, ikäihmisten palvelujen laatusuositus, missä määriteltiin hoitajamitoitus. Vuonna 2001 tuli taas laatusuositus, ja siinä hoitajamitoitus oli 0,8. Se oli äärettömän korkea ja hyvä mitoitus. Vuonna 2008 oli myös laatusuositus. Aavistuksen verran sitä uusittiin, ja siellä myös mitoitus oli 0,7—0,8. Vuonna 2013 se mitoitus pudotettiin 0,8:sta 0,5:een, ja tämä on se taitekohta, missä suomalainen vanhustenhoidon tila on mennyt alaspäin. Mistä minä sen tiedän? Tiedän sen siitä, että vuonna 2008 olin itse siellä vanhustenhoidon kentällä, ja se laatusuositus oli minulla kädessäni. Se oli vahva asiakirja ja paperi, ja sen varjolla luottamusmiehenä minä pystyin lähtemään neuvottelemaan lisää henkilöstöä työyksikköni. Pystyin näyttämään asiakirjan ja sanomaan, että ministeriöstä on suositus, siinä on tällainen mitoitus ja me tarvitsemme sen mitoituksen tänne, ja uskokaa tai älkää, mutta me saimme lisää henkilöstöä. Eli se oli äärettömän tärkeä asiakirja. Vuonna 2013 mitoitus pudotettiin 0,5:een, ja sen jälkeen olemme saaneet niittää sitä, mitä olemme kylväneet. Kun kissa on poissa, hiiret ovat pöydällä.

Arvoisa puhemies! 2017 julkaistiin taas uusi laatusuositus, ja se vasta olikin pohjanoteeraus, sillä siellä myös hoitajamitoitukseen lasketut henkilöt katsottiin ja käytiin läpi uudelleen. Eli ryhdyttiin puhumaan välittömästi asiakastyöstä ja asiakasajasta ja siitä, ketkä kaikki siihen hoitajamitoitukseen laskettiin, ja silloinhan muun muassa kotiaavustajat, kodinhoitajat, viriketoiminnan ohjaajat, muut vastaavat asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitoon osallistuvat ammattilaiset, toimintayksiköiden vastuuhenkilöt ynnä muut laskettiin hoitajamitoitukseen, jopa ne, jotka eivät olleet yksikössä sillä hetkellä paikalla, vaikka käymässä kaupassa asiakkaan kanssa. Eihän silloin voi olla mitoituksessa, jos ei ole siellä työyksikössä. Eli tämä on se ongelma, mistä kaikki on saanut alkunsa.

Olen sitä mieltä, että vanhusten hoitajamitoitus on saatava lakiin. Sen tulee olla 0,7, eli meidän tulee palata sinne vuoden 2008 aikaan, siihen, kun informatiivisilla ohjauksilla kykenimme ylläpitämään hyvää vanhustenhoitoa. Hoitajamitoitus on ehdottomasti sidottava lakiin. Välitön asiakasaika ja -työ on täysin veteen piirretty viiva tällä hetkellä laatusuosituksessa. Ei kukaan tiedä, mitä se tarkoittaa.

Me olemme täällä eduskunnassa hyväksyneet vanhuslain, mutta sitä vanhuslakia ei ole juurikaan vartioitu. Siellähän on 20 §, joka edellyttää, että toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut. Meillä on tällainen kirjaus, mutta eihän tätä kirjausta ole noudatettu. Missä se on ollut havaittavissa, on esimerkiksi saattohoidon kanssa. Oikeusasiamies totesi omassa kertomuksessaan jo taannoin, että saattohoidon aika on sitä aikaa vanhustenhoivassa, että resursseja ei ole riittävästi. Tämä vanhuslain pykälä edellyttää kylläkin toimijoita lisäämään henkilöstöä silloin, kun on erityisiä tilanteita työyksikössä.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän äärettömän tärkeänä, että tuleva eduskunta, keitä täällä ikinä sitten onkaan, ne, jotka istuvat hallituksessa, päättävät ja tekevät sen, että me saamme hoitajamitoituksen lakiin, sillä se on ensimmäinen askel siihen, että vanhustenhoidon tilaa saamme parannettua. Jos me annamme markkinatalouden viedä vanhustenhoitoa, kasvottomien sijoittajien saapua ylläpitämään ja tienaamaan, tekemään bisnestä suomalaisilla vanhuksilla, niin se on aivan käsittämätöntä.

Arvoisa puhemies! Muutoin olen erittäin tyytyväinen tässä budjetissa esitettyyn resurssiin muun muassa seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisyyn. Olen tehnyt kaksi lakialoitetta vuosina 2012, 2015 liittyen minimituomioiden koventamiseen koskien lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia. On hyvä, että teemme kaiken voitavamme. 2014 tein lakialoitteen: hoitajamitoitus lakiin, 0,7. Silloin se ei juurikaan saanut ilmaa siipiensä alle, mutta toivon, että viime aikojen, viime viikkojen esimerkit ja keskustelut saavat aikaan sen, että voimme tuonkin asian laittaa kuntoon.

**15.19 Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Keskityn omassa puheenvuorossani lisätalousarvion menopuoleen ja siinä erityisesti seksuaalirikollisuuteen ja turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin.

Lisätalousarviossa on lukuisia sinällään myönteisiä menolisäyksiä. Laitoshoidon neuvonta- ja valvontaresurssien lisäystarve on ilmeinen varmasti meille jokaiselle. Seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön tutkinta ja oikeusprosessin muuttaminen hivenen uhriystävällisemmäksi on myös ehdottomasti positiivinen asia. Edelleen koulutus- ja valistuspanostukset turvapaikanhakijoille, nuorille ja nuorten kanssa työskenteleville liittyen seksuaalirikoksiin ovat tervetulleita.

Kuitenkin talousarviosta puuttuvat toimet, jotka olisivat ehkä kaikkein akuuteimpia suhteissa siihen keskusteluun, jota viime viikkoina me olemme käyneet seksuaalirikoksista ja jota olisi pitänyt käydä mutta josta vaiettiin aikaisempina viikkoina, kuukausina ja vuosina.

Ensinnäkään lisätalousarviossa ei ole yhtään tointa, yhtään suunnitelmaa tai yhtään euroa sellaiseen valistukseen, joka olisi suunnattu kantasuomalaisille seksuaalirikosten tekijöille, vaikka on ilman muuta selvää, ja useista tutkimuksista löytyy viitteitä siihen, että homma ei ole hanskassa ja paljon epäselvyyttä ja valistuksen tarvetta löytyy myös kantasuomalaisten keskuudesta.

Ennen kaikkea puuttuu se, että olisi tunnistettu meidän seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön ehkä häpeällisin ongelma tässä yhteiskunnassa, nimittäin se, että Suomi, yksi maailman rikkaimmista valtioista, ei pysty takaamaan edes oikea-aikaista kriisiapua edes sellaisille seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön uhreille, jotka ovat ala-ikäisiä. Esimerkiksi meillä Tampereella kaikki kriisiapu- ja terapiapalvelut sekä aikuisille että lapsille ovat tukossa ja jopa kriisiapuun jonotetaan, jopa lapset jonottavat. Minä en voi ymmärtää sitä, että tällaisessa maassa lapset eivät saa apua silloin, kun he joutuvat vakavan väkivaltarikoksen uhriksi. Minä en voi ymmärtää sitä. Jos ylipäätään johonkin rahaa riittää, niin eikö nyt se olisi ihan siellä prioriteettilistan kärjessä?

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

No, me poliitikot saamme usein kuulla sitä, kuinka hyvä esitys, mutta siitä puuttuu tämä ja tuo ja tuo tärkeä asia. Minä olen itsekin saanut kuulla tällaista kritiikkiä vaikka missä yhteyksissä jo vuosien ajan. Se on tyhmää kritiikkiä, koska maailmassa on aina parannettavia asioita ja mikään esitys ei ole täydellinen. Syy siihen, minkä takia minä kuitenkin, poiketen omista tavoistani, esitän tämän kritiikin tässä lisätalousarviossa, on se, että minun nähdäkseni kysymys ei ole vain siitä, että nyt mennään pienin askelin, tehdään edes se, mitä nyt voidaan tehdä, vaan kysymys on perustavanlaatuisesta ilmiön väärinymmärryksestä ja taustalla siinä on se, että aitoa tahtotilaa ja kiinnostusta seksuaalirikosten kitkemiseen ja korjaamiseen tässä yhteiskunnassa, tai tässä hallituksessa, ei löydy.

Se toimenpidepaperi, johon tämä lisätalousarvio perustuu, on enemmän vaalityötä ja reagointia kaikkein räikeimpiin lööppeihin kuin rehellinen yritys vastata kiistatta äärimmäisen vaikeaan ongelmaan. Se on enemmän hetkellistä paikkaamista, vähänkin, edes etäisesti asiaan liittyvien, jo käynnissä olevien prosessien yhteen keräämistä kuin yrityksen ymmärtää, mistä seksuaalisessa väkivallassa ja hyväksikäytössä todellisuudessa on kysymys ja mitkä ovat ne keinot, joilla tätä ilmiötä meidän yhteiskunnassa pystyttäisiin hillitsemään ja sen uhreiksi joutuneita ihmisiä auttamaan.

Minä toivon, että seuraava hallitus on tämän asian kanssa enemmän hereillä ja viisaampi. Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö on hirvittävän vaikea kysymys. Sen hahmottaminen edellyttää vaikeiden korrelaatiosuhteiden ymmärrystä, edellyttää opiskelua ja perehtymistä erilaisiin samanaikaisesti tapahtuviin ilmiöihin ja edellyttää luottamusta sellaisiin pehmeisiin toimintatapoihin ja toimenpiteisiin, jotka eivät välttämättä näy kovin nopeasti. Se kaikki ei käy hetkessä. Sitä ei koota kriisipäivystyksellä lehdistötiedotetta varten, vaan se vaatii perusteellista paneutumista ja asian vakavasti ottamista. Siihen suomalainen yhteiskunta, tai ainakaan suomalainen politiikka, ei näytä ihan vielä olevan valmis.

**15.25 Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ehkä alkuun totean, että sinänsä on tarpeellista ja hyvä ja välttämätöntä, että nyt tässä lisätään jonkin verran näitä valvonnan resursseja niin vammaisten kuin vanhusten palveluihin sekä varhaiskasvatuksen osalta, mutta kyllä minä yhdyin tässä nyt varsin paljon siihen, mitä edustaja Harakka tuossa vertauskuvallisesti sanoi, että tämä on nyt se sinitarralla paikkaus, valitettavasti.

Me kaikki tiedämme, että meillä on hurjia ongelmia esimerkiksi vanhustenhoivassa, ja nämä julkisuudessaakin olleet aika traagiset tapaukset ovat paljastaneet sen, että tällä menolla emme voi jatkaa. Me tulemme tarvitsemaan lisää resursseja siihen, että me voimme pitää huolta siitä, että meidän ikäihmiset saavat ansaitusti arvokkaan hoivan ja kaikki hoivaa tarvitsevat sitä saavat meidän sivistisyhteiskunnassamme. Se tulee edellyttämään lisää voimavaroja, varmasti lisää voimavaroja esimerkiksi vanhusten kotihoitoon ja parempia mahdollisuuksia palveluasumiseen. Sitten tietenkin on täysin välttämätön se täällä paljon puhuttu asia: hoitajamitoituksen kirjoittaminen lakiin. Me olemme nyt nähneet, että suositukset eivät toimi. Kun niistä ei ole tullut toivottuja tuloksia, niin silloin täytyy ryhtyä toimeen ja pistää lakiin.

On myönteistä, puhemies, että kaikki muut puolueet paitsi kokoomus ovat sitoutuneet tähän hoitajamitoituksen saattamiseen lakiin. Tähän mennessä kokoomuksen julkisista kannoista, loppujen lopuksi vieläkin, oikeastaan ei ole erkkikään ottanut selvää, ja tulkitseen tämän sekavuuden, jossa puhutaan välillä, että kannatamme kyllä mitoitusta, mutta emme numeerista sellaista, ja milloin mitäkin, niin, että tämä johtuu siitä, että tosiasiaa kokoomus on tätä lakiin kirjaamista aiemmin vastustanut, vastustaa sitä nyt ja tulee vastus-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tamaan myös tulevaisuudessa. Mutta siksipä onkin hyvin tärkeää, että me muut olemme tähän sitoutuneet, ja mielestäni olisi tärkeää myös vaalien alla käydä tämä arvokeskustelu, että tähän me voimavaroja tarvitsemme ja ketkä siihen sitten ovat valmiit niitä pistämään.

On myös hyvä, että tässä on näitä tiettyjä, useitakin, toimia lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten torjuntaan sekä maahanmuuttoon liittyviin turvallisuustekijöihin. Tietenkin tässä yhteydessä muistelen sitä, että oli tärkeää, että eduskuntaryhmät yhteisesti tähän tarttuivat ja vaativat esimerkiksi juuri näitä lisätalousarviossa annettavia toimia. Siinä meidän eduskuntaryhmämme puheenjohtaja, edustaja Lindtman, esitti juuri sitä, että kutsutaan kerta kaikkiaan ryhmät koolle ja sitoudutaan näihin tavoitteisiin. Se on tärkeää.

Sitten, mitä tulee aikaisempaan keskusteluun tästä Asuntorahaston ryöstöstä, on selvää, että maankäytön, asumisen ja liikenteen pitää kytkeytyä yhteen, ja kautta aikain jo useampina vuosina näitä MAL-sopimuksia on siis toteutettu kuntien ja valtion välillä ihan erinomaisinkin tuloksin. Kaikki tuntuvat olevat niihin tyytyväisiä, ja myös eduskunta on edellyttänyt omissa kannanotoissaan, että näitä tulee jatkaa ja päinvastoin vielä viedä kehittyneempään suuntaan. Mutta se on täysin eri asia kuin se, että hallitus nyt huolimatta siitä, että ministeri Orpo näki tässä kaiken suorastaan melkeinpä fantastisena, tulee toimimaan niin, että Valtion asuntorahastoa aletaan tyhjentää ilman, että sillä on suoranaista kytkyä asumiseen, ja niin, että se käytännössä katsoen tapahtuu niin, että valtio menettää tuloja ja sitten yleiskatteeksi sinne budjettiin otetaan käytännössä näitä Valtion asuntorahaston ja Huoltovarmuuskeskuksen rahoja, jotta saadaan tätä kautta näyttämään ikään kuin toisenslaisilta nämä lukemat, ja se ei ole mielestäni oikein.

Hyvät ystävät, eduskunta teki juuri hyvin tärkeän linjauksen. Lokakuun lopulla, 24. päivänä, tässä salissa asiasta keskusteltiin ja päätettiin. Siinä koko eduskunta edellytti sitä, että Valtion asuntorahaston varoja on jatkossakin käytettävä siihen, että me saamme ihmisille kohtuuhintaisia koteja. Tässä on siinäkin mielessä merkittävä linjanveto kyseessä, että olen seurannut aika tarkkaan tätä keskustelua jo useita vuosia ja aina sieltä täältä putkahtelee tietynlaisia intohimoja saattaa lopulta Valtion asuntorahasto budjetin yleiskatteeksi ja todeta, että täten näkemiin koko rahastolle, ja ajatella, että kyllähän ne markkinavoimat esimerkiksi tämän kohtuuhintaisen asumisen hoitavat. Mutta näin olemme nähneet, että eivät hoida. Me tarvitsemme kohtuuhintaisia koteja. Me tarvitsemme valtion tukea niiden rakentamiseen. Me tarvitsemme valtion tukea esimerkiksi kotien peruskorjauksiin ja moneen muuhun. Siksi oli tärkeää, että eduskunta yksimielisesti edellytti, että näitä rahoja on käytettävä nimenomaan asukkaiden hyväksi. Näitä on kerätty pieni- ja keskituloisilta ihmisiltä aravalainojen lyhennysten ja korkojen kautta, ja siten jo kautta aikain on ollut perinne, että näitä rahoja sitten myös käytetään näiden ihmisten, pieni- ja keskituloisten ihmisten, vuokralaisten asumismenojen hillintään ja kotien tarjoamiseen. Siksi tässä on kysymys isosta asiasta, jos nyt pikku hiljaa lähdetään hivuttamaan tätä asiaa toiseen suuntaan täysin päinvastoin kuin eduskunta on edellyttänyt.

Siksi, puhemies, olen tämän ryöstön suhteen ajatellut, että on kummallista, että hallitus viime töikseen nyt sitten päättää lähteä tällaiselle asuntorahaston ryöstöretkelle vastoin eduskunnan tahtoa, ja koska näin on, olen ajatellut niin, että eduskunta tuskin välttämättä hyväksyy tätä siirtoa juuri siksi, että tämä on niin vastoin tätä yksimielistä, lokakuussa otettua linjaa. Ja haluan vielä toistaa sen, minkä sanoin jo aiemmin, että eikö se kuitenkin niin, puhemies, ole, että hallituksen tulisi nauttia eduskunnan luottamusta eikä toisinpäin, niin kuin nyt näyttää ajatus kulkevan.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

15.32 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Kolme teemaa: sinitarra, alijäämä ja Tukholman syndrooma. Täällä on puhuttu laajoin kaarin suurista asioista, mutta muistetaan, että lisäbudjetti on tehty aika pienistä aineksista. Kuten valtiovarainministeriö tunnustaa, syy tähän lisäbudjettiin ovat julkisuudessa ilmenneet epäkohdat vanhustenhoidossa sekä huoli seksuaalirikoksista. Nämä lööppien pakottamat satsaukset ovat vääjäämättä symbolisia, ja niillä ei ole tarkoituksaan oikaista itse ongelmaa vaan osoittaa, että jotakin tehdään. Siksi sanon, että ongelmia hoidetaan sinitarralla.

Vanhustenhoidon tragediaan on luvassa 720 000 euron valvontaraha. Se on budjetin loppusummaan nähden puolitoista prosentin tuhannesosaa. No, sehän ei todellakaan auta vanhustenhoidon vakaviin ongelmiin, jotka eivät valtiovarainministeri Orvon mukaan ole vastuullista markkinataloutta. Mutta voitontavoittelu ei itsestään ilman muuta olekaan vastuullista, jollei sitä valvota ja jollei sille aseteta ehtoja, ja on selvää, että hoivassa ja terveydenhoidossa tämä on välttämätöntä.

Valtiovarainministeri tunnusti, että kolmen vuoden kasvun jälkeenkin tehdään alijäämäinen budjetti. Nytkin hallitus ottaa lisää velkaa yli 200 miljoonaa euroa. Velkamäärä tämän hallituksen aikana kasvaa ennätykseen. Tässä luulisi, että on syytä katsoa peiliin. On alennettu järempäisesti veroja, mikä tässä suhdanteessa on täysin väärä suunta. On alennettu veroja varakkailta suomalaisilta, miljoonaperijöiltä, monopoliyrittäjiltä. On puhkottu veropohjaa metsälahjavähennyksillä ja muilla härpäkkeillä. Valtiontalouden tarkastusviraston puolueettoman raportin mukaan — jota muuten käsitellään myöhemmin tänä iltana — hallitus on itse asettamistaan talouspolitiikan tavoitteista saavuttanut yhdeksästä kuusi. Se on ihan hyvä tulos: kuusi yhdeksästä. Mutta ei tässä nyt ehkä henkseleitä kannattaisi paukutella — kuten tässä salissa tapana näyttää olevan — kun suhdanteetkin ovat olleet varsin suotuisat. Kolme tavoitetta jäi saavuttamatta, ikävä kyllä varsin keskeisiä: kestävyysvaje ei supistu juurikaan, rakenteellinen alijäämä eli juuri suhdanteista riippumaton julkisen talouden tilan kuvaaja ei korjaannu, ja kolmanneksi velan määrä tosiaan nousee hallituskauden jälkeenkin, kuten on noussut tähänkin asti. Nyt kun edessä on hidastuva kasvu, tuulisempi tulevaisuus ja maailmanlaajuista epävarmuutta, syödään seuraavan hallituksen kuormasta ottamalla lisää velkaa.

Tältä osin onkin kyseenalaista, että tämä hallitus haluaa sitoa seuraajansa kädet myös raidehankkeiden rahoittamisessa, ja tässä hallituksen sisäinen käihinä heijastuu myös lisäbudjettiin. Ministeri Orpon ministeriön, valtiovarainministeriön, johtama työryhmä jätti mietintönsä ”Väylä tulevaan” joulukuun 20. päivä viime vuonna, ja siinä pääteltiin aivan oikein, että tulevan hallituksen on syytä rakentaa rahoitusmalli ja harkita pääomitus omien strategisten valintojensa mukaan. Liikenneministeriö ohitti tämän työryhmän raportin — kyseessä oli ministeri Bernerin ohari. Valtiovarainministeriöhän halusi varmistaa, että valtio voi käydä tiukkoja neuvotteluja kuntien ja muiden edunsaajien kanssa ja huolehtia valtion neuvotteluasemasta, mutta Berner nyt tässä päihitti Orpon. Pääministeri Sipilä oikein korosti, että Bernerin täytyy viedä tämä hanke loppuun samaan aikaan, kun siirtyy ruotsalaisen pankin ja Wallenbergin sijoitusimperiumin palvelukseen. No, siksi olikin oikein sydäntäsärkevää kuulla, kuinka ministeri Orpo itse intoili tästä Bernerin mallista. Jos se oli niin erinomainen, niin miksei valtiovarainministeriö itse esittänyt tätä samaa vain kaksi kuukautta sitten? Tässä näytetään käyneen niin, että ministeri Orpoon on iskenyt Tukholman syndrooma. Hän samastuu voimakkaasti niihin, jotka ovat pakottaneet hänet mukaan sananmukaisesti liikkuvaan junaan. On totta, että kaikki kannattavat nopeita raitteita, mutta kun tämä hallitus ei kuitenkaan neljän vuoden aikana ole saanut yhtään lapiota



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

maahan, niin olisiko kohtuullista, että seuraava hallitus saisi päättää omaan työhönsä omat työkalut? Se ei liene liikaa vaadittu.

Lopuksi sinitarrasta vielä Sitraan, arvoisa puhemies: Voi sitä huutoa ja mekkalaa, jota tässä vuosien varrella on kuultu, kun SDP on esittänyt pientä osaa Sitran 800 miljoonan euron pääomasta tuloutettavaksi yliopistojen, Suomen Akatemian tai miksei sitten väyläyhtiön pääomaksi. Asiantuntijat — esimerkiksi viime viikolla Helsingin Sanomissa — ovat todenneet, että kun Sitralla on isompi tase kuin monella pörssiyhtiöllä, niin sen toiminnan laajuutta ja sisältöjä ei arvioida yhtä tiukasti kuin kymmenen kertaa pienemmillä määrärahoilla operoivien tutkimuslaitosten. Silloin on todettava, että on kyllä arvovalinta, että tästä poliitikkojen eläkekodista ei saa ottaa pientäkään osaa mutta mennään kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rahoituksen kimppuun, vuokra-asujien taskulle.

**15.38 Markku Rossi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aina ilo kuunnella edustaja Harakan verbaalista kielenkäyttöä hallituksen moittimisesta. Voihan siellä joku hyvänen jyvänenkin joukossa joskus olla.

Mitä tulee näihin ratoihin, niin vähän oudolle kuulostaa — tarkoittaako se sitä, että SDP sitten vastustaa sitä, että meillä kehitetään sekä länteen, pohjoiseen että itään olevia rata-yhteyksiä, kuten omassa puheenvuorossanne tuossa moititte, että nykyinen hallitus ei olisi saanut edistää näitä ja lähteä viemään näitä eteenpäin? [Välihuutoja — vastauspuheenvuoropyyntöjä] Näyttää olevan hyvin usein käytännössä myös niin, että edelliset hallitukset sitovat varsin voimakkaasti myös investointimäärärahoja tuonne infrapuolen politiikkaan, mutta toistaiseksi sitä ei ole vielä suuremmalti tehty tämän hallituksen toimesta, joka sinänsä on panostanut tämän vaalikauden aikana ihan ennätysmäärän myös korjausvelan poistamiseen. Mutta ihan olisi mielenkiintoista kuulla, vastustatteko tunnin junaa Turkuun, Tampereen—Pohjanmaan väylää ja itärataa.

**Puhemies Paula Risikko:** Yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Harakka, sen jälkeen puhujalistalle.

**15.39 Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä nyt on taas kerran tällaista tahallista väärinkuulemistakin, jos oikein erikseen sanon, että kaikki kannattavat nopeita raiteita. Eli tästä on olemassa poliittinen yksimielisyys, joten silloin olisi kohtuullista, että se hallitus, joka ryhtyy varsinaisesti töihin, se hallitus, jonka aikana lapio lyödään maahan, myöskin määrää tälle työlle työkalut.

Seuraava hallitus joka tapauksessa tekee ne ratkaisut, joihin tämä hallitus ei kyennyt. Ei tämä hallitus ole kyennyt tekemään sitä valintaa, mikä rata ja milloin tulee valmiiksi. Sen sijaan tämä hallitus on kyennyt keskenään riitautumaan siitä, missä järjestyksessä pitäisi toimia. Valtiovarainministeriöllä on oma käsitys, jonka liikenneministeriö oharillaan ohitti. Valtiovarainministeriö oli sitä miltä, että valtion neuvotteluasema olisi turvattava niin, että seuraava hallitus käy tiukat neuvottelut ja itse päättää sen työn, liikenneministeri halusi kiilata tästä ohi ja siinä onnistuikin, ja siksi tämä ministeri Orpon osoittama Tukholman syndrooma olikin niin sydäntä liikuttava. [Markku Rossi: Se on teidän näkemys!]

**Puhemies Paula Risikko:** Ja sitten mennään puhujalistalle.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

15.40 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Oikein hyvä, että lisätalousarvion kautta tulee lisärahoitusta vanhusten ja vammaisten hoidon valvontaan. On kuitenkin surullista, että valvonnan ongelmiin puututaan vasta nyt näiden julkisten kohujen jälkeen.

Olen itse tehnyt viimeisen kahden vuoden aikana hallitukselle useita kirjallisia kysymyksiä, joissa olen esimerkiksi hoitajajärjestöiltä saamieni hälyttävien viestien ja tietojen johdosta kysynyt, miten hallitus aikoo parantaa ikäihmisten hoidon laatua ja puuttua siellä oleviin epäkohtiin, muun muassa haamuhoitajiin. Eli näistä asioista ovat hoitajajärjestöt puhuneet jo ainakin kaksi vuotta.

Olen tuonut esille myös valvonnan puutteet ja kertonut myös aluehallintoviranomaisten viestin siitä, etteivät he ennätä tehdä valvontatyötään edes tyydyttävästi. Mutta ministerin vastaus on aina ollut samansuuntainen: Vastauksessa on ensin keuhuttu hallituksen hyviä hankkeita ja samalla on kerrottu, että keskimäärin ollaan parempaan suuntaan menossa. Epäkohtia korjataan omavalvontaa ja omavalvontasuunnitelmia kehittämällä. Ja jos jotain ongelmia on, niin sote-uudistus kyllä korjaa loputkin ongelmat. Yleistäen voidaan sanoa, että se vastaus näihin kirjallisiin kysymyksiin on aina ollut tämän saman kaavan mukainen.

Vanhusten ja vammaisten hoito kaipaa nyt paljon suurempia korjauksia eli muun muassa ne lakiin kirjatut hoitajamitoitukset. Mutta toki olen iloinen näistä pienistä lisäyksistä valvontaan. Olisin kuitenkin toivonut, että hallituksella olisi jo aiemmin ollut korvat kuulla tämän asian vakavuus, sillä kerrottu kyllä on monellakin suulla ja monelta taholta. Nyt julkisen paineen seurauksena hallitus esittää hyviä mutta täysin riittämättömiä määräraha-korjauksia vanhusten- ja vammaispalveluiden sekä varhaiskasvatuksen valvontaan.

Kiitän siitä, että hallitus on päättänyt tehostaa myös varhaiskasvatuksen valvontaa, sillä mitä ilmeisemmin sielläkin on mitoituksissa ja toiminnan laadussa puutteita, erityisesti yksityisten firmojen kohdalla.

Kyllä nämä viimeaikaiset kohut ovat osoittaneet, että voitontavoittelu ikäihmisten hoidossa ja hoidossa ja varhaiskasvatuksessa on aina huono asetelma, sillä se niin helposti johdattaa epäeettiseen toimintaan.

**Puhemies Paula Risikko:** Yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Heikkinen, sen jälkeen puhujalistalle.

15.43 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että valvontaan on lisää rahaa, mutta koen kyllä vahvasti, että vaikka meillä kuinka paljon valvontaa olisi, niin se ei ole hyvän hoidon tae. Se hyvä hoito rakennetaan toisilla asioilla. Ja on jotenkin ristiriitaista, että opposition puheenvuoroissa tässäkin keskustelussa vähätellään niin, että te vain tuotte aina sen sote-uudistuksen ja -hankkeenne tähän esille. Sote-uudistus on keskeinen asia, johon kaikki tässä Eduskuntatalossa olevat puolueet ovat yrittäneet löytää ratkaisuja. Ja nimenomaan, jos te, oppositio, estätte tämän käsittelyn ja viivästyttätte tätä, niin tämä nykyinen tilanne jatkuu kentillä. Isot yritykset vievät yhä suuremman osan vanhusten ja vammaisten hoivasta. Tällä hetkellä yrityksillä on jo puolet palvelutuotannosta. Sote-uudistus tarvitaan, maakunnalla on aivan erilaiset keinot, mitenkä se hankkii vanhuspalveluita. Siellä jää kilpailutus historiaan, siellä jäävät kokonaisluokitukset historiaan. Jos me haluamme vanhusten hyvää hoitoa ja vammaisille paremman tilanteen, silloin kannattaa äänestää sote-uudistuksen puolesta.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

**Puhemies Paula Risikko:** Sitten puhujalistalle. Muistutan, että 2 tuntia tulee täyteen noin kello 16.10.

**15.45 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Työllisyyskehitykseen on syytä olla tyytyväinen, ja haluan myös osaltani antaa siitä hallituksellekin tunnustuksen.

Mutta synkkiä pilviä on kuitenkin taivaalla, jos pohditaan taloustilanteen tulevaisuutta. Täällä on viitattu jo kestävyysvajeeseen, ja kyllähän sote-uudistusta on pidetty kaikkein merkittävimpänä rakenteellisena uudistuksena, jolla voitaisiin tähän kestävyysvajeeseen olla vaikuttamassa, ja tällä hetkellä tuo sote-uudistus täällä eduskunnassa on kyllä erittäin huolestuttavassa tilanteessa. En ole itse sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, joten en voi ottaa kantaa siihen, mitä täällä edellisessä puheenvuorossa edustaja totesi tästä viivästyttämisestä, mutta minun käsittääkseni viivästytykseen ovat kyllä vaikuttaneet kaikkein eniten ne poliittiset lehmänkaupat, jotka aivan tarpeettomasti tuotiin tähän sote-uudistukseen sen alkuperäisiä tarkoituksia hämärtämään. Jos siihen ei olisi tullut tätä mallia valinnanvapaudesta ja toisaalta tätä maakuntarakennemallia sellaisenaan, niin uskon, että tässä oltaisiin jo maalissa. Kyllä näyttää siltä, että merkittävin rakenteellinen uudistus jää seuraavalle vaalikaudelle, ainakin tällä hetkellä se siltä näyttää. Ja itse olen pahoillani siitä — kun olen yrittänyt ja olen halunnut hyvin rakentavasti tähän suhtautua — että hallitus ei ole vielä kukaan korjannut niitä pahimpia ongelmia tässä sote-uudistusesityksessään.

No, tästä vanhuspalveluiden ja varhaiskasvatuksen valvonnan tehostamisestakin on syytä antaa hallitukselle kiitos. Nämä ovat todella tervetulleita toimenpiteitä, mutta kyllä vielä tärkeämpää — aivan niin kuin edustaja Heikkinenkin täällä totesi — on saada se varsinaisen hoidon ja hoidon taso ja myös riittävä henkilöstömitoitus kuntoon. Eli ei pelkällä valvonnalla kuitenkaan lisätä niitä hoitavia käsiä vanhuspalveluihin tai varhaiskasvattajia sinne päiväkoteihin. Ja en kyllä tämän sote-uudistuksen varaan pelkästään — tässä muodossa, joka tällä hetkellä täällä on — tätä vanhuspalveluiden tason parantamista laskisi. Kyllä siinä tarvitaan ihan konkreettisesti se, että [Puhemies koputtaa] siirrytään suosituksista lakisääteisiin henkilöstömitoituksiin.

**15.48 Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Meidän työllisyystilanne on siinä tilanteessa, että tämän kauden tavoitteet on saavutettu ja tammikuun työllisyysasteen trendi oli jopa 72,6 prosenttia. Työllisten määrä on lisääntynyt siis tämän hallituskauden aikana noin 140 000 työllisellä, ja se on tietenkin tärkeää siinä mielessä, että se tarkoittaa, että meidän työttömyysmenot alenevat, ja myöskin sitä, että niin monella ihmisellä on tällä hetkellä työtä ja toimeentuloa.

Mutta mitä tulee sitten tähän varsinaiseen lisätalousarvioesitykseen, se tietenkin on huomattavasti niukempi, kun eletään vaalikauden viimeisiä viikkoja, kuin yleensä lisätalousarvioesitykset. Tässä on muutamia satsauksia sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen valvontaan, ja sitten hallitus on myöskin reagoinut Oulun tilanteeseen, ja samalla myöskin Oulun toiminnan kautta pilotoidaan erilaisia toimintamalleja.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee näihin lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämiseen ja ehkäisemiseen, niin lisätalousarviossa lastenasiantalon toimintamalli saa rahoitusta sekä Helsingissä että Oulussa. Lisätalousarvion määrärahoista vajaa 2 miljoonaa euroa on niitä toimenpiteitä ja resurssisatsauksia, joita kohdennetaan toimintaan, jolla pystytään ennaltaehkäisemään rikoksia tai muuten tukemaan lapsia, jotka ovat mahdollisesti epäillyn seksuaalirikoksen kohteena, tai jälkitoimiin.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Lastenasiain talon toimintamallin käynnistämistä tukevaan ohjaukseen ja kehittämiseen sekä käynnistämistä tukeviin avustuksiin ehdotetaan reilua 800 000:tä euroa tälle vuodelle ja Oululle muutenkin noin 500 000 euron avustusta käytettäväksi lasten ja nuorten psykososiaalisen tuen vahvistamisen pilottiprojektiin, joka tähtää alaikäisiin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisemiseen. Tämä on erityisen tärkeää sen takia, että alueemme lasten ja nuorten psykiatrian puolen palvelut ovat jo kauan aikaa, yli kymmenen vuotta, laahanneet ja niiden resurssitarve on muutenkin jo laahannut liian alhaalla. Siinä mielessä on nyt sitten tärkeää, että pystytään tätä tukea vahvistamaan.

Aiemmin, jo kuun alussa, hallitus hyvinvoinnin ja terveyden ministeriryhmän osalta kohdensi Oulun ensi- ja turvakoti ry:lle ja muun muassa Vuolle Settlementti ry:lle, niin sanotulle Oulun Poikien Talolle, avustukset sekä myöskin Väestöliitolle ennaltaehkäisevään työhön.

On myöskin tärkeää, että nettipoliisitoiminta ja muutenkin poliisien toiminta saa lisäresursointia. Oulun vastaanottokeskuksen tiloja on oltu jo toista vuotta muuttamassa ulkomaalaisten säilöönottoyksikön tiloiksi, ja tässä salissa viime vuonna lainsäädäntöasioissa jo hyväksyttiin säilöönottoyksikön perustaminen Ouluun, mutta sille rahoitus on nyt sitten tässä lisätalousarviossa myönnetty, reilu 2 miljoonaa euroa. Tämä on sen takia tarpeellinen, että meidän muut säilöönottoyksiköt, joita on kaksi ja joissa paikkoja on kuitenkin ollut välttävä määrä, ovat sijainneet ja sijaitsevat edelleen Etelä-Suomessa, joten tämä Oulun säilöönottoyksikkö sitten vastaa myöskin koko Pohjois-Suomen tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten näihin muihin lisätalousarvion satsauksiin, täällä työvoima- ja yrityspalvelujen uusien palvelumallien pilotointiin esitetään 3 miljoonan euron siirtoa TE-toimistojen toimintamenoihin julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahasta, ja myöskin yritysten kehittämishankkeisiin ehdotetaan lisävaltuutta käytettäväksi nimenomaan työllisyysvaikutuksiltaan merkittäviin uuden teknologian investointihankkeisiin.

Tässä muutama nosto tästä lisätalousarvioesityksestä, joka kaiken kaikkiaan on, niin kuin alussa sanoin, vaalikauden hengen mukainen mutta kuitenkin reagoiva.

**15.53 Silvia Modig vas:** Arvoisa rouva puhemies! Pitää kyllä antaa kiitosta hyvälle asioille tässä lisätalousarviossa. Esimerkiksi vanhustenhoivan ja varhaiskasvatuksen valvonnan lisäpanostukset: todella tervetulleita ja tärkeitä. Ja nettipoliisiresurssit: niitä on pitkään peräänkuulutettu, ja se on myös erittäin positiivinen lisäpanostus.

Mitä tähän aiemmin käytyyn keskusteluun sote-uudistuksesta tulee, niin paheksun kyllä sitä, että oppositiota syytetään viivytystä. Kyllä perustuslakivaliokunnassa nyt toiseen kertaan käyneen esityksen ongelmat lähtevät sieltä hallituksen omasta valmistelusta. Jos siellä olisi pystytty nämä ongelmat korjaamaan, niin ehkäpä nyt emme olisi tässä tilanteessa, joten minun mielestäni tällainen syytely on aivan turhaa ja jopa asiatonta.

Mutta mitä tulee, arvoisa puhemies, vielä tähän Valtion asuntorahastoon, vasemmistoliitto kannattaa raiteita, se kannattaa liikkumisen siirtämistä raiteille — niin joukkoliikenteen kuin yksityisen liikkumisen. Raiteiden on aina oltava houkutteleva vaihtoehto yksityisautoilulle. Mutta se, mitä me emme ymmärrä ja mitä me emme hyväksy, on se, että tämän uuden yhtiön pääomittaminen rahoitetaan Valtion asuntorahastosta, jonka varallisuus on kerätty pieni- ja keskituloisilta vuokra-asujilta. Tämä on se yhtälö, joka tässä heittää kysymyksiä ja johon toivon, että eduskunta työssään tuo muutoksen.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Valtion asuntorahastoa käyttää ARA, ja ARAn tehtävät ovat hyvin selviä: niillä maksetaan korkotukea, niillä maksetaan erilaisia käynnistysavustuksia, niillä maksetaan purkuakorjeja — suoraan kohtuuhintaiseen asumiseen kohdennettuja keinoja. Tämä on väärä osoite, mistä ottaa rahat uuden yhtiön pääomittamiseen, vaikka uuden yhtiön pyrkimys tai päämäärä olisi kuinka hyvä. Siihen en ota kantaa, onko tämä yhtiömalli paras mahdollinen tapa järjestää raideliikenne tai raideyhteyksiä, mutta niitä pitää kyllä vahvistaa.

Syy, minkä takia ARasta on käytetty ehkä vähemmän rahaa viime aikoina, ei ole mikään salaisuus. Korot ovat nolliissa. Korot ovat niin matalat, että eihän silloin korkotukeen sitä tukea ihan hirveästi vaadita. Mutta jos lasketaan vaikka tämänhetkinen korkotukilainojen määrä ja mietitään sitä, että korot nousevat vaikka 4 prosenttiin, mikä ei ole aivan tuulesta temmattu skenaario — monet ekonomistitkin sanovat, että se voisi olla korkein taso, mihin ne asettuvat — niin tässä tapauksessa valtion korkotukimenot tulevat kymmenkertaistumaan. Tämä on väärä kassa tyhjentää uutta yhtiötä varten.

Meidän tarkastusvaliokunta teki viime keväänä erittäin ansiokkaan mietinnön asuntopoliittikan kehittämisen kohteista. Se oli valiokunnassa yksimielinen, ja se oli täällä salissa yksimielinen. Minä toivon todella, että riippumatta nyt tästä, että hallitus toimii vastoin omaa äänestyskäyttäytymistään, me pitäisimme kiinni niistä kymmenestä lausumasta, jotka siinä yksimielisesti hyväksyttiin. Sieltä löytyvät keinot sille, että me saamme asuntotuotantoa liikkeelle, saamme nimenomaan niitä kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tuotettua enemmän, koska se nimenomaan on pääkaupunkiseudun suurin ongelma. Se on jo työllisyyden este, kun pienipalkkaisilla ei ole varaa asua täällä.

**15.57 Eero Lehti kok:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan oikein täällä kiinnitettiin huomiota siihen, mihin asioihin tämä Helsingin ja muiden kasvukeskusten asuntotuotanto on jumiutunut. Kyllä se käytännössä on niin, että kunnat, joilla on kaavoitusoikeus, haluavat hallita asuntotuotannon määrää ja asuntojen määrän kautta väestönkasvua. Se johtuu siitä, että kunnilla on velvoite huolehtia niin sanotusti subjektiivisten oikeuksien piirissä olevista asioista, käytännössä kouluista ja päiväkodeista ja tämäntapaisista. Tästä johtuu, että kunnat yleensä optimoivat väestönkasvun prosentin ja kahden väliin. Nyt tässä ratahankkeessa tulee sitten kaavoitettavaksi sopivaa maata laajemmin, ja tämä epätasapaino markkinoilla sitä kautta paranee ostajan ja vuokraajan eduksi. Minun mielestäni se on hyvä ratkaisu ja liittyy tähän asiakokonaisuuteen. Tämä todettiin täällä mainitussa tarkastusvaliokunnassa moneen kertaan.

Toinen asia, jota täällä on käsitelty, on tämä hoitokysymys:

Minulla on henkilökohtaisesti kokemusta aika pitkältä ajalta veljeni osalta ja vanhempieni osalta useilta kymmeniltä vuosilta. Vanhempieni osalta on sikäli mielenkiintoista, että samalla paikkakunnalla yksityinen kansainvälinen yritys on hoitanut isääni ja vastavasti kunnallinen omaa äitiäni. Jouduin seuraamaan tätä päivittäin ja viikoittain ja myös kunnan luottamustehtävien kautta. Se yleinen havainto, minkä näistä sain, on, että paikallinen henkilö, joka johtaa sitä toimintaa, on aivan ratkaisevassa asemassa ja kun hän vaihtuu, asiat menevät hyvään tai huonoon suuntaan riippuen hänen kyvykkyydestään ja halukkuudestaan kehittää tai jättää kehittämättä palvelua.

Sinänsä kun näiltä ihmisiltä vuosien saatossa kysyy, mikä täällä on hyvin tai huonosti, niin kyllä se hoitosuunnitelma, jonka lääkäri yhdessä henkilökunnan kanssa jokaisen potilaan kohdalla tekee, on ratkaiseva lähtökohta siinä, mitä asiakas tarvitsee ja mitä hänelle

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

pyritään tekemään niitä palveluita, ovat ne sitten kaupassa käyntiä, vuoteen petaamista, pesemistä, saunassa käyntiä tai mitä milloinkin. Se hoitosuunnitelma on kaiken a ja o.

Minä jouduin tässä asiassa erään kansainvälisen, täällä moneen kertaan mainitun yrityksen kanssa niin tiukkaan tilanteeseen, että sanoin, että tämä laatu ei vastaa sitä, mistä minä ja isäni yhdessä maksamme tälle yhteisölle. Tässä yhteydessä on todettava ikäväkseni se, että kunnan vastuullinen henkilö ei uskaltanut puuttua näihin epäkohtiin, minkä johdosta niitä sitten tuli enenevässä määrin, niin että loppujen lopuksi olin jo siinä tilanteessa, että olin valmis perustamaan oman hoitokodin isääni varten. Ei siihen tarvinnut mennä, koska isä ikävä kyllä lähti tästä maailmasta pois.

Kutsuin tänne eduskuntaan jopa laatupäällikön tästä yhteisöstä, ja hän oli hyvin tietoinen omasta arvovallostaan, mutta totesin, että minä olen aika monta ISO 9000 -järjestelmää eri yrityksissä vienyt läpi ja todennut ne hyväksi, ja ehdotin hänelle, että tehkää nyt laatujärjestelmä ja alkakaa valvomaan sitä. Hän oli sitä mieltä, että meillä on niin sanottu omavalvonta ja emme tarvitse tässä asiassa ulkopuolista valvontaa. Laissa todella sanotaan, että on omavalvonta, mutta oma vakaa käsitykseni on, että laatujärjestelmän pitäisi olla ostajan vaatimus ja ostajalla myös pitäisi olla mahdollisuus katsoa, että laatujärjestelmää noudatetaan, ja poikkeamiin pitää voida puuttua myös siten, että laskuista otetaan pois ne hoitopalvelut, joita ei käytännössä ole suoritettu.

Se, että on joku hoitajamitoitus, on tietysti välttämätön suhteessa siihen asiakaskuntaan ja heidän senhetkiseen tilanteeseensa, joka on varmaan pääsääntöisesti yksilökohtaisesti aina heikentyvä pitkän ajan kuluessa, mutta 0,7 käytännössä tarkoittaa aikamoista lisäresurssia, ja jos ei sitä kohdisteta oikein, ei siitä paljon hyötyä ole. Mutta ei sitä missään tapauksessa nopeasti saada markkinoille, koska tämä puutemäärä on ehkä 5 000:sta plus miinus 1 000 hoitajaa sinne tai tänne ja heidän kouluttamisensakin vie aikaa. Nämä henkilöt, jotka ovat hoitotehtävissä, eivät voi olla keitä tahansa. Heillä pitää olla tietty peruskoulutus, minkä johdosta ulkolaisetkaan ihmiset eivät ennen kaikkea kielitaitonsa johdosta aina sovellu ainakaan heti tähän tilanteeseen.

Laatujärjestelmien vaatiminen on minun mielestäni kaiken a ja o. Käytännössä se voidaan toteuttaa niin, että jokaisen hoidettavan henkilön huoneessa on päiväkirja, johon merkitään, mitä kyseinen potilas tarvitsee, milloin tarvitsee ja kuka sen toteuttaa, ja toteuttajan kohdalla siellä on päiväys, kellonaika ja toteuttajahenkilö. Tällä lailla myös jälkepäin on mahdollista valvoa sitä, että asianmukainen hoito on viety loppuun, ja myös ulkopuolisten, lähinnä varmaankin omaisten kohdalla, on mahdollista katsoa, että ne rahat, jotka he ovat olleet maksamassa, ovat menneet oikealla tavalla siihen tarkoitukseen, johon ne on tarkoitettu.

**16.02 Joakim Strand r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä on käyty hyvää keskustelua työllisyydestä. Ollaan tosiaan päästy nyt lähes 73 prosenttiin, mikä on hieno asia. Osissa maata, pohjalaismaakunnissa, ollaan 75:ssä, ja tavoitteena on tosiaan 80 prosenttia, varmaan kaikilla vähintään 75, ensi vaalikaudella.

Mutta pyysin tämän puheenvuoron, koska olisin halunnut kiittää vielä kerran ministereitä Berner, Orpo ja Lintilä hyvästä työstä ja yhteistyöstä. Nyt on tämä viimeinen 5 miljoonaa tuohon Merenkurkun yhteyshankkeeseen. Se on hieno asia koko Suomen meri- ja energiateknologialle, ja teollisuudelle se tulee olemaan näyteikkuna.

Så ett varmt tack för ministrarna till den delen.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

**16.03 Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Tästä hallituksen lisätalousarviosta on syytä nostaa esille kolme hyvää kohtaa:

Ensinnäkin on hyvä, että lisää resursseja saadaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen valvontaan. Samaten panostukset sisäiseen turvallisuuteen erityisesti näiden seksuaalirikosten osalta ovat paikallaan. On toki myönnettävä se, että molemmissa kokonaisuuksissa näillä panostuksilla päästään vain hyvään alkuun, sillä esimerkiksi vanhus-tenhoivaan liittyvien ongelmien ratkaisemisessa tarvitaan isompi ohjelma, joka aikataulustyistä jäänee vaalien jälkeen aloittavan uuden hallituksen tehtäväksi.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan se päätarkoitus tälle puheenvuorolle oli nostaa esille tähän lisätalousarvioon sisältyvä merkittävä uutinen suomalaiselle huippu-urheilulle. Kyse on Suomen Olympiakomitean yhteyteen suunnitellusta olympiarahastosta, johon esitetään valtion siirtävän omistamaansa osakevarallisuutta enintään 20 miljoonan euron arvosta edellyttäen, että vastaava yksityinen rahoitus on ennen luovutusta toteutunut.

Toteutuessaan rahasto on tervetullut lisä eri vaiheissa urheilijan polkua olevien tukemiseen, ja alustavien suunnitelmien mukaan rahaston tuottoa voitaisiin käyttää esimerkiksi päivittäisharjoittelun toimintaympäristöjen kehittämiseen sekä urheilijoiden sosioekonomisen aseman parantamiseen. Ammattiurheilijan ura olisi tämän myötä entistä houkuttelevampi erityisesti monille pienempien yksilölajien urheilijoille. Se myös mahdollistaisi yksityisen rahoituksen paremman hyödyntämisen suomalaisen huippu-urheilun hyväksi. Rahaston myötä Suomen huippu-urheilun tukemisessa oleva takamatka kaventuisi. Kun vuonna 2016 Norja käytti huippu-urheiluun noin 19 miljoonaa euroa tai asukaskohtaisesti laskettuna 3,64 euroa, olivat vastaavat summat Suomen osalta 11,6 miljoonaa ja 2,11 euroa per asukas. Siksi hallitusta onkin paikallaan kiittää tästä hyvästä esityksestä.

**16.06 Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Itsekin haluan vielä kiittää tästä olympiarahaston perustamisen mahdollistavasta päätöksestä lisätalousarvion yhteydessä. Yhtään valtion osakepääomaa tosin ei olympiarahastoon siirretä ennen kuin vastinrahaa on yksityiseltä sektorilta sinne kerätty. Ja se on hyvä kannustin siis myös vauhdittamaan tätä yksityisen rahoituksen tuleamista mukaan huippu-urheiluun, sillä erityisesti sillä puolella olemme jäljessä kilpailijamaitamme. Olympiarahastolla on nimenomaisesti tarkoitus mahdollistaa pitkäjänteisempi huippu-urheilun tukeminen, erityisesti nuorten nousevien huippu-urheilijoiden toimintaympäristössä, mahdollistamalla esimerkiksi valmennusta ja muuta urheilu-uran mahdollistavaa, johon yleensä urheilijoilla itsellään ei ole mahdollisuutta varoja laittaa, ja myöskin totta kai antamalla suoraa tukea urheilijoille.

Haluan vielä erikseen nostaa esiin myös valvontaresurssien parantamisen, paitsi vanhus-tenhuoltoon, josta tässä on paljon puhuttu, myös varhaiskasvatukseen. Päätin edellisen puheenvuoroni siihen, että totesin, että sivistysvaliokunnassa tosiaan mahdollistettiin silloin varhaiskasvatustarvituksen uudistuksen yhteydessä se, että aluehallintovirastot voivat tehdä myös itse ennalta määrittämättömiä tarkastuksia tai mihinkään kanteluun perustumattomia tarkastuksia eli omaehtoisia tarkastuksia varhaiskasvatukseen. Toivon, että nyt näiden lisääntyneiden resurssien myötä siihen on entistä enemmän mahdollisuus. Ei nimittäin voi olla niin, että meillä lain mahdollistamaa tilapäistä poikkeamaa käytetään jatkuvasti siihen, että meillä on liian suuret ryhmäkoot varhaiskasvatuksessa, ja nekin kasvattajat, jotka siellä hyvää työtään yrittävät parhaansa mukaan tehdä, uupuvat, kun sijaisia ei ole tai ei saa. Tässä on toinen asia, johon onneksi hallitus on jo aiemmissa päätöksissään tarttunut, eli varhaiskasvatuksen opettajien, entiseltä nimikkeeltään lastentarhanopettajien, koulutusmääriä on

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

lisätty. Ja sitä työtä tulee jatkaa, jotta varmistamme tämän osaavan työvoiman saatavuuden jatkossakin.

Vielä asia, jonka haluaisin tähän loppuun todeta: Täällä on kiistelty oikeastaan siitä, onko tämä pääomittaminen Suomen Rataan tehty oikealla tavalla. Kaikki tuntuvat olevan aika yksimielisiä siitä, että asian edistäminen on hyvä asia. Haluan nostaa vielä esiin sen, että tarkastusvaliokunta, josta tässä on paljon puhuttu, on tilannut asiantuntijaraportin, jossa on todettu muun muassa seuraavaa: ”ARA-varallisuutta tulee ohjata kaupunkirakenteen ja asumista edistävän infrastruktuurin kehittämiseen.” Sehän on se, mistä tässä on juurikin kyse.

**Toinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Tähän varattu aika alkaa olla täynnä. Annan puheenvuoron edustaja Juvoselle, ja sen jälkeen siirrymme muihin asioihin.

**16.09 Arja Juvonen ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä asia, että sisäinen turvallisuus ja vanhusten ja vammaisten valvontatehtävät saavat lisää resursseja. Sitä todellakaan ei ole kieltäminen. Mutta on hyvä muistuttaa, että tämä on ensiapua, ei mikään lopullinen ratkaisu.

Edustaja Eero Lehti, puhuitte äsken puheenvuorossanne hyvin tärkeistä asioista. Mainitsitte laadunvalvonnan ja -tarkkailun. Olen tehnyt toimenpideoitteen siitä, että Suomeen perustettaisiin erityinen auditointiyksikkö, joka keskittyisi ihan vallan siihen tärkeään tehtävänkuvaa ja jossa auditot olisivat todella ammattitaitoisia ja tietäisivät, miten se homma hoidetaan — ei niin, että kaveri auditoi kaveria, vaan oikeasti ulkopuoliset auditot näihin yksiköihin. Sillä tavalla me saamme myös kartoitusta siitä, millaista on laatu kaiken kaikkiaan ja kattavasti Suomessa.

Mainitsitte myös esimiestehtävän. Vanhuslain 21 §:ssä on kerrottu, että toimintayksikössä — ja nyt puhutaan vanhustenhoivasta — on oltava johtaja, joka vastaa siitä, että asiakastyössä noudatetaan tiettyjä hyviä periaatteita ja että palvelut täyttävät muutkin niille asetetut vaatimukset. Eli lakiin on kirjattu, että pitää kiinnittää huomiota johtamiseen, esimiestyöhön. Se esimiestyö on ihan oikeasti kaiken a ja o ja avain vanhustenhoivassa — että joku huomaa, joku vahtii, joku vartioi.

Mutta entä sitten, jos ei ole niitä hoitavia käsiä? Edellisessä puheenvuorossa nostin esiin sen, minkä itse koen olevan syynä siihen, että vanhustenhoito on romahtanut Suomessa. Koen, että laatusuosituksen heikentäminen vuoden 2008 laatusuosituksesta — jolloin hyvä henkilöstömitoitus oli 0,7—0,8, mitä heikennettiin ja pudotettiin sinne 0,5:een — on se syy, koska 0,5 on niin minimaalinen hoitajamitoitus, että sillä tehdään vain välttämätön. Tiedän sen kyllä, kun olen siellä itse työskennellyt. Vielä vetoan siihen, että kyllä se silloinen laatusuositus oli äärettömän arvokas paperi ja sillä oli myös painoarvoa työkentällä, kun luottamusmiehenä sen paperin kanssa lähti neuvottelemaan lisähenkilöstöstä ja -ressursista työpaikalle. Vaikka se oli informatiivista ohjausta ja suositus, sitä silti noudatettiin, mutta nyt vaikuttaa siltä, että me tarvitsemme kovemmat kirjaukset, ja sinne lakiin. Hoitajamitoitus on saatava sinne lakiin, jotta asiat saadaan hoitumaan.

No, mitä muuta siellä hoitoalalla on kehitettävää? Eihän ainoastaan se, että meillä on kirjaus siellä laissa, yksinään auta. Työolosuhteita kaikella tavalla, henkilöstön hyvinvointia ja alan vetovoimaisuutta on parannettava, jotta hoitajat haluavat tehdä työtä kentällä, jotta he haluavat tulla takaisin työskentelemään sieltä, minne ovat lähteneet. Ja kyllä minä yhtenä äärettömän tärkeänä tekijänä näen palkkatekijät mutta myös koulutuspolitiikan: että



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

me koulutamme lisää hoitajia, että me annamme hoitajille mahdollisuuden myös edetä omalla urallaan, että he pystyvät jatkokouluttautumaan korkeammalle, ja että arvostetaan vanhaa ja viisasta tietoa ja autetaan myös työyhteisössä siten, että mahdollistetaan opintovapaita ja annetaan näin toimintaedellytyksiä.

Saattohoitoasian näen erittäin huolestuttavana asiana. Viestejä on tullut paljon. Siitäkin on kirjattuna vanhuslakiin, että tietyissä tilanteissa on lisättävä henkilöstön määrää. Kyllä meidän vanhuslakimme sen mahdollistaa, mutta ikävä kyllä se ei toteudu. Pidän äärettömän tärkeänä, että meille säädetään saattohoitoon erityinen laki. Olen tehnyt siitä lakialoitteen, kirjoittanut pykäliseen päivineen, ja toivoisin, että seuraavan kauden eduskunta veisi asiaa eteenpäin. Jokaisella ihmisellä tulee olla subjektiivinen oikeus saattohoitoon, ja niin kauan kuin sitä ei ole lailla määritetty, se asia ei tule olemaan hyvässä hallussa Suomessa. Minä ihmettelen sitä, miten näinkin tärkeä asia voi olla vielä tavallaan ilmaan piirretty viiva. Kodinomaisia hoivayksiköitä on valtavasti meillä Suomessa, ja niin kauan kuin me puhumme kodinomaisista hoivayksiköistä, niillä ei välttämättä ole valmiutta esimerkiksi vaativan saattohoidon järjestämiseen: puuttuu hoivatarvikkeita, puuttuu lääkkeitä, puuttuu lääkkeidenantaja eli koulutettua henkilöstöä — ja tämä on sellainen yhtälö, että yleensä siihen törmää vasta siinä vaiheessa, kun itse joutuu sen kokemaan.

Mutta kiitän minä kuitenkin hallitusta siitä, että ensiapua annatte, mutta se ei ole kuitenkaan lopullinen ratkaisu, elikkä kyllä me tarvitsemme vahvoja, kovia toimenpiteitä. Ja seksuaalirikollisuuden kitkemiseksi myös kaksi lakialoitetta olen tehnyt ja pidän hyvänä, että kohdistetaan resursseja sinne Ouluun, joka nyt tällä hetkellä on hädän keskellä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

### 5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuosilomalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 219/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 13/2018 vp

*Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 219/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### 6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 273/2018 vp

Lakialoite LA 7/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 32/2018 vp

*Toinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

### *Keskustelu*

16.14 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla oli yleiskeskustelu ensimmäisen käsittelyn osalta. Totesin silloin, että tässä lakiesityksessä on useita hyviä kohtia ja muutamia kriittisiä kohtia, ja ne kriittiset kohdat liittyvät siihen asiaan, että kun 2016 on heikennetty oikeusturvaa turvapaikanhakijoilta, on lyhennetty valitusaikoja ja on samalla heikennetty oikeusapua, niin ongelmat — monet näistä, jotka tällä hetkellä tuolla käsittelyaikoja venyttävät ja uusintahakemuksia tuottavat — johtuvat näistä syistä.

Siitä syystä olemme tehneet vastalauseen numero 1, ja esitämme siinä lausumaedistuksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jolla peruutetaan lailla 646/2016 säädetyt rajaukset oikeusapuun turvapaikkapuhuttelussa sekä valitusaikojen lyhentäminen kansainvälistä suojelua koskevista päätöksistä. Mainituilla muutoksilla ei ole ollut positiivisia vaikutuksia turvapaikkaprosessin keston, mutta ne voivat vaarantaa hakijan oikeusturvaa ja ovat myös omiaan lisäämään uusintahakemuksia.”

16.16 **Matti Semi vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys sisältää kuitenkin niin paljon näitä poikkeavia asioita, mitä esimerkiksi edustaja Paatero tuossa toi esille, että noin varatoimenpiteenä kannatan kuitenkin edustaja Paateron esitystä joka tapauksessa, mutta me olemme lähestyneet tätä asiaa niin, että tämä tilanne on niin vakava näitten heikennyksien osalta, että me esitämme, että koko lakiehdotus hylätään. Esitän, että koko lakiesitys hylätään.

16.16 **Anders Adlercreutz r:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on varsin ongelmallinen. Sitä eivät tukeneet näiltä ongelmallisilta osiltaan myöskään asiantuntijoiden lausunnot. Sitä sävyttää populismi enemmänkin kuin realiteetit, ja siksi kannatan Matti Semin hylkäysehdotusta.

Ärade talman! Det här är ett mycket problematiskt lagförslag som inte grundar sig i fakta, som inte grundar sig i verkligheten och som de sakkunnigas utlåtanden inte heller stöder. Trots att det finns somliga delar som vi nog kan understöda är det som helhet en kraftig försämring, och därför stöder jag Matti Semis förslag.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### **7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakesäästötilistä ja laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 279/2018 vp

Toimenpidealoite TPA 21/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 36/2018 vp

*Toinen käsittely, ainoa käsittely*

**Toinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä la-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

kiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ai-noassa käsittelyssä toimenpideoitteesta.

### *Keskustelu*

16.18 **Lauri Ihalainen sd:** Arvoisa puhemies! Osakesäästötiliä koskeva lakiesitys on to-della nyt toisessa käsittelyssä. Ensimmäisessä käsittelyssä kävimme laajan keskustelun laista, sen tarpeellisuudesta ja siihen liittyvistä pulmista.

Talousvaliokunnan mietintöön sisältyy vastalause niillä perusteilla, mistä jo viimeksi puhuimme. Sen vastalauseen sisältö on siis se, että tämä eduskunta päättäisi, että tämä la-kiesitys hylätään. Haluan sen tässä vielä kerran toistaa meidän vastalauseessa olevien alle-  
kirjoittaneitten kannanottona.

16.18 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Osakesäästötilistä todella käytiin en-simmäisessä käsittelyssä pitkä ja perusteellinen keskustelu, jossa myös itse esitin perusteita osakesäästötiliä koskevan lain hylkäämiseksi. Näin ollen kannatan edustaja Ihalaisen esitystä lain hylkäämisestä.

16.19 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitukseni oli kirjoittaa eräs-tä tarinaa tuolla ylös tietokoneelle, mutta huomasin tämän keskustelun olevan ihan viimei-sillään ja kerkesin vielä.

Tämä juttu nimittäin on niin, että hieman ihmettelen opposition kantoja tässä asiassa. Meidän suomalaisten ja nimenomaan työllistävien pienten yritysten ongelma on pääomien vähyys. Se on se todellinen ongelma. Tämän päivän yrittäjä kun lähtee yrittämään, hän tör-mää siihen samaan muuriin: hän ei saa pääomia sen yrityksen kehittämiseen. Pitäisi ostaa koneita, laitteita ja investoida, mutta rahan saanti on kiven alla. Ja nyt tällaista pienyri-tystoimintaa lähdetään suosimaan, niin kuin Ruotsissa on tehty viisaasti — siellä pääoma-vaje ei ole läheskään niin suuri kuin meillä on. Elikkä tässä on tämä suuri viisaus, että mei-dän pitää kehittää näitä systeemejä, että pääomat jäävät Suomeen ja hyödyttävät suoma-laista yhteiskuntaa. Vai näettekö sen parhaana vaihtoehtona, että yhtäkkiä sitten lähdetään sillä keinoin, että pääoma karkaa Suomesta ja menee semmoiseen paikkaan, mistä se ei välttämättä koskaan suomalaista yhteiskuntaa hyödyttämään tule?

Ymmärrän toki teidän duubionne ja kauhukuvanne — ne voisivat jossakin teoreettises-sa käytännössä toteutuakin — mutta iso juttu on tässä kuitenkin se, että yritysten työllistä-vyyden kannalta on se investointien saaminen tähän maahan kaikkein tärkeintä. Jos yrityk-set eivät investoi, työpaikkoja ei synny. Jokainen tietää, että yritykseen, joka investoi vaika 10 miljoonaa oman yrityksen kehittämiseen, syntyy helposti kymmeniä työpaikkoja rakentamisvaiheessa. Esimerkiksi Ilomantsiin tuleva teknisen hiilen tehdas: 25—30 miljoon-an euron investointi, rakentamisvaiheessa sata työpaikkaa reilun vuoden ja sen jälkeen 50 työpaikkaa jatkuvasti. Senkin pääoman yhtiö on hankkinut markkinoilta ja erilaisilla jär-jestelyillä. Toivoisin, että ymmärrettäisiin tässä asiassa se, mikä on pienen yrityksen tilan-ne tässä maassa ja kuka tässä maassa työllistää. Se ei ole julkinen valta, vaan ne ovat pienet yritykset. [Pia Viitanen: Onko se pörssi-yhtiö?]

16.21 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt on pakko muutama sana sanoa ta-lousvaliokuntakollega Hoskoselle tästä osakesäästötilistä. Monet niistä asioista, mitä edus-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

taja Hoskonen toi esiin, pitävät paikkansa, mutta mitä tulee tähän osakesäästötiliin, niin minä en ole nyt ihan varma, tiesikö edustaja Hoskonen, mistä esityksestä nyt oli kysymys, [Hannu Hoskonen: Tiedän, tiedän!] koska kun katsotaan kokonaisuudessaan tätä esitystä ja ylipäätään sitä keskustelua, mitä käytiin tuossa aikaisemmin jo valtion lisätalousarvion yhteydessä, rakenteellista alijäämää on jatkuvasti lisätty, ja jos tehdään tämmöisiä veroesityksiä, pitäisi pystyä miettimään niiden jonkinlaisia työllisyyteen ja talouteen liittyviä vaikutuksia.

Me tiedämme, kuinka paljon suomalaisia omistaa osakkeita tällä hetkellä. Edustaja Harakka voi korjata, jos muistan väärin, mutta taitaa olla noin nelisen prosenttia. [Timo Harakka: Omistaa useamman kuin kolme osaketta!] — Joo, kyllä näin, omistaa useamman kuin kolme osaketta. — Kun otetaan sitten huomioon, minkätyyppinen fiskaalinen vaikutus elikkä verotuottovaikutus tällä on — puhutaan 160 miljoonan euron kokonaisuudesta, ja siitä 60 miljoonaa euroa on lähdeveron puolelta menetyksiä — niin aika pienelle joukolle ihmisiä aika suuri hintalappu. Ja kun mietitään sitä, kuinka paljon tämä oikeastaan sitten auttaa ja mitä se vaikuttaa koko meidän verojärjestelmäämme, kun verojärjestelmän ideana on kuitenkin se, että pitäisi päästä kohti tiheämpää verojärjestelmää, missä ei olisi niin paljon poikkeuksia, jotta verojärjestelmä toteuttaisi hyvän verojärjestelmän peruseriaatteita eli sitä fiskaalista tavoitetta ja neutraliteettiperiaatetta, niin nyt tähän verojärjestelmään tuodaan uusi poikkeus, joka mahdollistaa käytännössä edullisemmän verokohtelun niille ihmisille, joilla on taas pörssisijoitusomaisuutta. Ja kun mietitään, kuinka paljon niitä ihmisiä on, heitä ei ole kovinkaan paljoa.

Edustaja Hoskonen viittasi Ruotsiin, ja kun verrataan Ruotsiin, niin siellä on vähän samantyyppinen järjestelmä käytössä, mutta se on sellainen, että se ei pidä sisällään rahastojaa. Tästä Suomen esityksestä rahastot on suljettu pois, ja Ruotsissa kun katsotaan, kuinka paljon sijoittamisen määrä on kasvanut, se ei ole suoranaisesti kasvanut kovinkaan paljoa eikä osakkeiden arvokaan ole kasvanut, vaikka se on anteliaampi kuin Suomessa. Ei voida siis odottaa, että yhtäkkiä syntyisi iso kansankapitalismin rintama, kun näytöt ovat Ruotsissa aivan toiset. Kun ottaa huomioon hintalapun ja sen, keihin se kohdentuu, niin en pysty ymmärtämään näitä monia hyviä tavoitteita, joita edustaja Hoskonen toi esiin, ja sitä, miten ne liittyvät tähän osakesäästötiliin.

Tässä lyhyesti, ja kuten edustaja Sarkkinenkin toi esiin, myös minä kannatan edustaja Ihalaisen hylkäysesitystä.

**16.24 Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Hylkäysesitys on äärimmäisen perusteltu tässä osakesäästötilin osalta. Täällä salissa on esitetty lukuisa määrä perusteluita sille, miksi tämä osakesäästötili kaikista hyvistä aikomuksistaan huolimatta on täysin väärä työkalu ja epäonnistunut hallituksen esitys, joten yritän tuoda tässä jonkun uuden näkökannan asiaan nimenomaan sen kautta, kuinka hyödyllinen, tärkeä ja välttämätön tällainen instrumentti ylisummaan on olemassa.

Surullinen tosiasia on se, että me emme ole koskaan käsitelleet emmekä tehneet lainsäädäntöä niin sanotuille vakuutuskuorille eli sijoitusvakuutuksille ja kapitalisaatiosopimuksille, joista jälkimmäisiä tämänkin salin osallistujilla joitakin on. Ne ovat vuosien saatossa syntyneet vakuutus pohjaisista tuotteista askel askeleelta sillä tavoin, että olemme jo tilanteessa, jossa ketään ei enää vakuuteta mutta niitä käsitellään ikään kuin vakuutuksina. Olisi ollut siis aivan välttämätöntä, että sijoitusvakuutuksista ja kapitalisaatiosopimuksista ylipäätään olisi tehty niitä koskevaa lainsäädäntöä ja sitten lähdetty vasta keskustelemaan

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

siitä, laajennetaanko sitä osakesäästötilin kaltaiseen instrumenttiin, jossa on sitten omat rajoituksensa.

Miksi näin? Siksi, että nyt tähän lainsäädäntöön on esimerkiksi veropuolella ympätty myöskin näihin sijoitusvakuutuksiin ja suuriin sijoituksiin liittyvää kohtelua ilman, että koskaan olisi tehty sitä varsinaista lainsäädäntöä. Silloin olemme tilanteessa, jossa meillä on arvioiden mukaan 40 miljardin euron sijoitukset näissä instrumenteissa. Ja voidaan kysyä, kuinka hyödyllisiä, kuinka tärkeitä, kuinka edullisia ne ovat Suomen kannalta, halutaanko, että tällaisia tuotteita on edes olemassa, koska niihin liittyy niin poikkeukselliset veroedut. Niihin liittyy poikkeuksellinen lykkäysetu, jota voidaan hyödyntää kaikkein varakkaimpien ihmisten verosuunnittelussa, jopa aggressiivisessa verosuunnittelussa. Ja koskaan ei ole sitä tietoista päätöstä tehty, että tällaisia instrumentteja pitäisi ensinnäkään olla, tai sitten sitä päätöstä, millä tavalla niitä säädellään. Eikä vielääkään tehdä, vaan ilman tätä lainsäädäntöä joudutaan tilanteeseen, että sitä käytäntöä laajennetaan. — Tulen pönttöön jatkamaan puheenvuoroni loppuun. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Nyt on osittain pyritty tämän lainsäädännön yhteydessä puuttumaan myös niihin selkeisiin epäkohtiin, jotka johtavat verovuotoon Suomesta ulkomaille. Verohallintohan on huomauttanut, että juuri näiden vakuutuskuorien takia sadat miljoonat eurot Suomeen kuuluva verotuottoa menetetään.

Tässä on ehkä kaksi tai kolme keskeistä menettelyä. Yksi on se, että perintötilanteissa on äärimmäisen edullista siirtää eteenpäin näitä vakuutuskuoria ja — kuten tulee jatkossa olemaan — osakesäästötilejä perillisille edullisin ehdoin. Toinen seikka on se, että mikään ei rajoita sitä, että nämä tuotteet voidaan tulouttaa ulkomailta mahdollisesti matalan verotuksen tai olemattoman verotuksen maissa, sekä suuret vakuutuskuoret että pienemmät osakesäästötilit. Ja kolmanneksi, niihin on tähän asti pystynyt sijoittamaan paljon muutakin varallisuutta, jopa kiinteistöjä, jotta ne menevät Suomen verottajan ulottumattomiin.

Ne toimet, joita nyt tarvittaisiin näiden vakuutuskuorien torjumiseksi, eivät helposti tule kysymykseen sitten osakesäästötilin osalta. Esimerkiksi arvonnousuveron — niin sanottu exit tax, jota on esitetty näiden vakuutuskuorten veropaon estämiseksi — alarajaksi on useimmiten esitetty miljoonan euron tuloja. Nyt niitä ei voida soveltaa tähän osakesäästötiliin sen tähden, että kyse on aivan eri tuotteesta.

Siksi, pähkinänkuoressa sanottuna, meillä pitäisi olla lainsäädäntö vakuutuskuorista ennen kuin lähdetään laajentamaan vakuutuskuorien käsitettä esitetyllä tavalla. Se on yksi traaginen lopputulema, jonka ansiosta osakesäästötilit tulevat olemaan yksi noro, jolla valtiovarainministeriön arvioiden mukaan 100 miljoonaa euroa menetetään Suomessa lykkäysetun takia verotuottoa ja sen lisäksi vielä 50 miljoonaa euroa vuosittain ulkomaille — täysin sietämätön tilanne siinä vaiheessa, kun Suomen taloutta uhkaa kestävyysvaje ja julkisten palveluiden rahoittaminen on joka tapauksessa haasteellista.

**16.30 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Olen usein sanonut, että minusta sinänsä sana ”kansankapitalismi” on ihan myönteinen. En periaatteessa pidä sanasta ”kapitalismi”, mutta kun siihen laittaa sanan ”kansa”, niin siitä pidän. Ja siksi on periaatteessa myönteistä, että mietimme, miten sitten myös se vähän pienempi ihminen, jos näin voi sanoa, voisi harjoittaa sijoitustoimintaa tätä päivää paremmin.

Mutta valitettavasti, puhemies, kyllä on todettava se, että tässä on käytetty varsin perusteltuja puheenvuoroja sen suhteen, että nimenomaisesti tämä muoto, jota nyt tarjotaan, ei yhtään kyllä auta sitä normaalia ihmistä, pieni- ja keskituloista ihmistä, vaan tämän osake-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

säästötilin houkuttelevuus liittyy siihen, että veronmaksua voidaan lykätä ja sitä voidaan välttää ja että voidaan minimaalisesti myöhemmin maksaa veroa.

Ja kuten tässä juuri edellä todettiin, se, että liki 60 miljoonaa on tässä tapauksessa valtio menettämässä verotuottoja, on kyllä kovin iso summa näinä päivinä, kun me puhumme samaan aikaan siitä, miten me tavallaan supistuvan talouskasvun olosuhteissa voimme kuitenkin tehdä ne välttämättömät parannukset, esimerkiksi suomalaisten vanhusten ja vammaisten ihmisten hoivaan, miten me voimme huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksessa ryhmäkoot ovat sopivan kokoisia, tai miten voimme toimia niin, että aina leikkuri ei iskisi sen kaikkein pienituloisimman ihmisen kukkarolle. Silloin kun näistä puhutaan ja mietitään, mitä tässä ollaan tehty ja miltä tulevaisuuden talous näyttää, niin ei ole kovinkaan perusteltua, että me menemme antamaan tietyllä tavalla veroetuja tämänmuotoiselle toiminnalle.

En ole ollenkaan vakuuttunut siitä, että tämä lisää niin sanotun tavallisen ihmisen sijoit- tamismahdollisuuksia tai -haluja. Ensinnäkään kovin monella siihen ei ole rahaa, ja jos on- kin, niin välttämättä tämän muodon houkuttelevuus ei ole sitten se ensimmäinen, vaan enemmänkin on arvioitu, että tämä saatettaisiin ottaa käyttöön silloin, kun halutaan nimen- omaisesti vältellä veroja, ja se ei tietenkään ole koskaan kovinkaan kestävä yhtälö.

Ja täällä on myös usein mainittu tämä Ruotsin tilanne, jossa on eduiltaan vielä antoisam- pi ISK-tili, ja ei ole kuitenkaan käynyt niin, että se olisi lisännyt näiden osakesijoitusten määrää, vaan päinvastoin edelleen tämä tietynlainen vaurastumismahdollisuus on keskit- tynyt niille, jotka muutenkin siellä ovat.

Meillä on Suomessa äärimmäisen pieni joukko, joka tästä ehkä tosiasiaa hyötyisi, ja siksi mielestäni näinä aikoina on varsin perusteltua harkita tämä asia uudestaan ja hylätä esitys tässä vaiheessa.

**16.33 Lauri Ihalainen sd:** Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä painottaa oikeastaan niitä asioita hylkäämisehdotuksen takana, joita muut ovat viisaalla tavalla ja asiantuntevasti lau- suneet.

Tässä on sellainen valuvika, että tässä menetykset ja hyödyt eivät ole tasapainossa, ja pe- rusongelma on se, että tässä puhketaan veropohjaa, rapautetaan veropohjaa, juuri sen ta- kia, että osakesäästötilille kertyviä osinkoja ja myyntivoittoja ei veroteta. Se arvio on hal- lituksen esityksenkin perustelujen mukaan noin 100 miljoonaa, ja kaiken kukkuraksi, kun sitten tilin haltija on ulkomailta, siinä myöskin verokohtelu johtaa siihen, että siitä häviää 56 miljoonaa, eli 156 miljoonaa hupenee siihen nähden, mitä nämä hyödyt ovat. Ja Ruot- sin kokemukset vähän viittaisivat siihen, että sijoittajien määrä ei välttämättä olekaan kas- vanut.

Se, mihin me perustamme nämä näkemyksemme, on kahdenkin valtiovarainministeriön virkamiesasiantuntijatyöryhmän arviot. Toinen niistä haluaa sanoa, että pienten osinkojen verovapautta koskevilla säännöksillä ei olisi ilmeisiä ja välittömiä merkityksiä kotimaisen talouskasvun — on yhtä kuin työllisyyden —, suomalaisten kotitalouksien taloudellisen aktiviteetin ja sijoitusaktiivisuuden suhteen ja huojennuksista ei myöskään olisi olennaista vaikutusta kotimaisten yritysten rahoituksen saannin parantamiseksi.

Näillä perusteilla me katsoimme, että tämä esitys ei olisi kannattamisen arvoinen, ja sen takia esitämme sen hylkäämistä.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

16.34 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tuossa katsoin nopeasti netistä tietoja suomalaisten talletuskäyttytymisestä. Tällä hetkellä erilaisilla säästö- ja käyttelytileillä lepää noin 80 miljardia euroa. [Timo Harakka: Eivät ne lepää!] — No, ne ovat siellä, mutta käytännössä se on semmoista rahaa, joka ei kerta kaikkiaan tuota yhtään mitään, koska niiden tuotto prosentti on lähes nolla, koska se korko... [Timo Harakan välihuuto] — Arvoisa rouva puhemies, saisinko minä joskus puhua rauhassa? Edustaja Harakka on katsonut asiakseen joka paikkaan huutaa. Saa, ja kyllä välihuuto hyväksytään, mutta jatkuva häirintä ei mielestäni ole asiallista. — Joka tapauksessa, rouva puhemies, juttu on nimittäin niin, että ne 80 miljardia lepäävät siellä sellaisilla tileillä, joilla käytännössä ei ole mitään korkoa. Ne ovat lähes nollakorkoista rahaa. Elikkä säästötilin omistaja ei saa mitään hyötyä. Siitäkin vähästä hyödystä, mitä hän muutaman sentin saa vuodessa — alle prosentinhän se on, en tarkkaan muista, mutta kuitenkin se korko on älyttömän pieni — pienen osan vie vielä valtio verona, mikä on tietysti aivan oikein. Mutta tämä 80 miljardia jos laitettaisiin tuottaviin yrityksiin toimimaan, varmasti se ihminen, joka sen rahan omistaa, saisi siitä paljon suuremman hyödyn ja sitten voisi siitä maksaa veroa enemmän. Eihän tässä valtiokaan häviä, kun se raha tällä hetkellä lepää nollakorolla ja siitä ei saa mitään tuottoa.

Aivan oikein, edustaja Aalto: te osaatte prosenttilaskun paremmin kuin minä — nuorempana miehenä varmasti osaatte — ja jos siellä käyttelytilin korko on tällä hetkellä nolla pilkku jotakin, käytännössä ei mitään, niin ei hän saa sieltä mitään tuottoa, ja jos inflaatio pikkusen on nyt jo lähtenyt liikkeelle, menemme miinuksien puolelle. Elikkä minä en ymmärrä vasemmistopuolueiden näkemystä, minkä takia tätä vastustetaan, kun me yritämme parhaamme tehdä tähän maahan pääomia ja sillä keinoin saada liikkeelle, että saataisiin ne rahat pyörimään suomalaisten ihmisten hyvinvoinnin hyväksi.

Jokainen investointi, mikä Suomeen tulee lisää, aivan varmasti lisää kansantalouden voimaa. Se tuo palkkojen, sosiaaliturvamaksujen ja monen muun veron kautta tälle yhteiskunnalle lisää hyvää, ja se lisähyvä, mikä sinne kertyy, koituu sitten viimeksi kaikkien meidän eduksi, koska sillä me pystymme maksamaan velkojamme. Meillä on noin 107 miljardia euroa otettua valtionvelkaa, jonka nuoret maksavat. Tämä nykyinen sukupolvi, täällä suurin osa meistä salissa olevista kansanedustajista, ei näe sitä päivää, kun ne velat on maksettu, vaan ne ovat nämä nuoret, jotka sen maksavat: meidän lapset ja meidän lastenlapset. Elikkä tässä me otamme tavallaan heidän piikkiinsä sen, että me emme anna talouselämän nousta ja sitten veroja rakastamalla yritämme muka tätä hoitaa. Onhan se nähty homma viime vaalikaudella, kun veroja kiristettiin. Mitä aiheutettiin? Toistasataatuhatta työtöntä tuli lisää valtiolle ja julkisen talouden rahoitusasema heikkeni 39 miljardia euroa, kun vasemmisto oli vallassa viime vaalikaudella — kokoomus hoiti oman osansa, ja siellä oli vihreät ja vasemmistot, ja keitä siellä olikaan. Te laitoitte tämän maan ihan kuule matalaksi, [Puhemies koputtaa] ja sen jälkeen vielä täällä rupeatte epäilemään, että tämä on väärin. Se oli väärin, mitä viime kaudella tapahtui.

16.37 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Tulee tässä keskustelussa mieleen, että joskus ajatellaan, että hyökkäys on paras puolustus. Mutta pysytään tässä itse asiassa. [Hannu Hoskonen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Tässä osakesäästötilissä ei ole kyse vain verotuksen lykkäämis- mahdollisuuksista, sillä perintötilanteissa, ulkomaisten sijoittajien kohdalla ja silloin, jos tilinhaltija muuttaa ulkomaille, kyse on todellisista veromenetyksistä. Ministeriön arvion mukaan se on noin 160 miljoonaa, ja se ei ole mikään pieni raha. Se on pois muista asiois-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

ta, palveluista, mikäli sitä ei saada takaisin dynaamisten vaikutusten puolesta, ja on siis paikallaan arvioida, saadaanko se takaisin dynaamisilla vaikutuksilla. Ainakaan Ruotsin esimerkki — siellä on paljon anteliaampi osakesäästötili — ei millään tavalla tue sitä arviota siitä, että se 160 miljoonaa saataisiin takaisin dynaamisten vaikutusten kautta. Eli tästä päästään johtopäätökseen, että veromenetykset ja saatavat hyödyt eivät ole tässä lakiesityksessä tasapainossa, joten lakiesitystä ei ole syytä edistää.

Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen puhui pienistä yrityksistä, niiden pääoman saannista. Jos halutaan helpottaa pienten yritysten pääoman saantia, niin kannattaisi kohdistaa toimet pienten yritysten pääoman saannin helpottamiseen. [Timo Harakka: Oho!] Sitähän tämä esitys ei sinänsä tee.

Arvoisa puhemies! Tätä esitystä on perusteltu myös sillä, että tuodaan tämä osakesijoittaminen samalle linjalle kapitalisaatiosopimusten ja vakuutuskuorten kanssa. Näin varmasti tulisi olla, tulisi olla neutraali verokohtelu erilaisilla sijoitus- ja säästämismuodoilla. Mutta sitä ei tulisi tehdä niin, että laajennetaan veropohjavuotoja, vaan niin, että tukitaan veropohjan vuodot ja poistetaan verotuksen kierron mahdollisuuksia niiltä tuotteilta, joissa sitä jo on.

Arvoisa puhemies! Kun tässä puhutaan niistä rahoista, jotka makaavat ihmisten tileillä, niin on kuitenkin hyvä muistaa, että mediaanikotitalouden tilillä oleva summa on 5 000 euroa. Se ei ole mikään iso summa, ja se on semmoinen summa, mikä kannattaakin pitää siellä tilillä, jos tulee yllättävä meno. On siis kyseenalaista, kannattaako sellaisia summia edes lähteä sijoittamaan, koska pitää olla likvidiä varallisuutta, ettei kotitalous sitten ajaudu ongelmiin. Mutta meillä on myös kotitalouksia, joilla on paljon rahaa tilillä, ja niitä olisi hyvä saada tuottavaan käyttöön, se on aivan oikein. Mutta kyllä minä uskon, että me voimmekin yrittää löytää siihen keinoja, jotka eivät tuota mittavia veromenetyksiä, varsinkin kun nyt on hyvin kyseenalaista, laittaako tämä esitys niitä rahoja edes liikkeelle. Ruotsin kokemusten valossa näin todennäköisesti ei tule käymään.

**16.41 Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hoskonen, minä yritin kirjoittaa jonkun verran noita tuomianne ajatuksia ylös, ja tämä seuraava puhe on sitten teille omistettu. [Hannu Hoskonen: Hyvä! Kiitos, se oli kauniisti tehty!] — Joo, koska kansankapitalismi on kaunis ajatus. Ihmisten lisääntyvä sijoitustoiminta on hyvä ja kannatettava asia, ja rahat pankkitililtä töihin, taseet töihin, sehän on hyvä ja kannatettava asia. Mutta se ongelma tulee siinä, että osakesäästötili veroinstrumenttina tukee huonosti näitä tavoitteita, vaikka juuri näillä tavoitteilla sitä perustellaan. Kun katsoo asiaa yhtään lähemmin, niin huomaa, että tavoitteet ja todellisuus ovat vähän eri maata, koska me nyt tiedämme, että sen osakesäästötilin kautta kuka tahansa voi ostaa ja myydä pörssiin, nimenomaan pörssiin, ei rahastoihin, listautuneiden ja listautumassa olevien yhtiöiden osakkeita. Sijoittaminen on siis rajattu pörssiosakkeisiin, ei rahastoihin, kuten tuotiin jo aikaisemmin esiin, ja jo tämä erottaa Suomen ja Ruotsin järjestelmät toisistaan.

Kuten edustaja Sarkkinenkin toi jo hyvin esiin, jos ihmisellä on pientä puskuria tilillä, niin ei se ensimmäinen sijoitusvaihtoehto ole yleensä pörssiosakkeet vaan ehkä enemmänkin jotkut hajautetut rahastot. Kuten aikaisemmin tuotiin jo esiin, niin kysymys on siitä, kuinka monella suomalaisella on tosiaan pörssiosakkeita. Kuten edustaja Harakka toi esiin, vain 4 prosentilla suomalaisista on enemmän kuin kolme osaketta, ja kun mietitään tätä ihmisten määrää, niin pitää pohtia, kuinka suurta verovaikutusta tämä esitys tarkoittaa. Verotuoton menetys, kuten tuotiin jo esiin, pyörii siinä 160 miljoonan euron huitteissa, eli



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

melko suuri summa melko pientä ihmisryhmää kohtaan. Ei ole myöskään odotettavissa, että tuo 4 prosenttia kasvaa ehkä 40 prosentiksi ja miljardit saadaan tileiltä pörssiosakkeisiin, koska eivät tavallisten ihmisten puskurit yhtäkkiä kasva. Kuten tuotiin esiin, niin tavallisin sijoitusmuoto on yhä seinissä ja omassa kodissa ja kenties autossa.

Ruotsissa vastaava malli, se paljon avokätisempi malli verrattuna Suomen järjestelmään, ei ole lisännyt sijoitusten kokonaisarvoa tai määrää, lähinnä rahan siirtymää muilta tileiltä ns. ISK-tileille, joissa on huokeampi verokohtelu. Ja nämä verotuoton menetykset, kuten tuotiin jo esiin, liittyvät siihen, että osakesäästötileillä olevista osingoista ja osakkeiden myyntivoitosta ei tarvitse maksaa lainkaan veroa ennen kuin niitä on nostanut tililtä, edustaja Hoskonen. Kun ottaa huomioon sen, että tilille laitettava alkupääoma on rajattu siihen 50 000 euroon... [Edustaja Hoskonen poistuu salista] — Minä kinkkaan sinne puhumaan tämän puheen edustaja Hoskoselle loppuun. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Mietitään sitä 50 000 euron asiaa. Jos minulla olisi tässä, tai edustaja Hoskosella, se 50 000 euron osakesalkku tai 50 000 euroa ylimääräistä, niin se voitaisiin laittaa sinne tilille. Se on se maksimisumma. Minulla varmaan saattaisi olla siinä vaiheessa jo aika paljon tietoa ja tuntemusta sijoitusmarkkinoista, ja voisin sijoittaa rahat hyviin katsomiini kohteisiin ja tietämiini osakkeisiin. Voisin lihottaa tiliä osingoilla ja hyvillä myyntivoitoilla ja välttäisin siis kaikki osinko- ja myyntivoittoverot sillä, että osakesäästötili olisi käytännössä minun perintöni. Ja kun jättäisin tämän maallisen taipaleeni jossain vaiheessa, niin perillisten ei tarvitsisi maksaa kuin sen osakkeiden senhetkisten arvojen mukaista perintöveroa, eli omaisuuden arvon nousua ei huomioitaisi laisinkaan. Jos haluaisin käyttää tuon perintöni itse, niin voisin siirtää kirjani vaikka etelään tai saada komennon Brysseliin, kuten edustaja Harakan kanssa puhuttiin, ja voisin nostaa osakesäästötilin tuottoja sieltä käsin maiden välisten verosopimusten kautta käytännössä nollaverolla. Ja jos puhutaan hyvästä verojärjestelmästä, sen tunnusmerkkejä on fiskaalisen tavoitteen toteuttaminen ja neutraalisuus. Tavoitteena tulisi olla sen verojärjestelmän tiivistäminen ja yksinkertaistaminen, ei sitä puhkovien poikkeuksien lisääminen.

Edustaja Hoskonen siellä jossain, voi kysyä, onko järkevää tehdä verojärjestelmään erillinen poikkeus, joka mahdollistaa erilliselle tilille sijoitetun varallisuuden erillisen verokohtelun. Mielestämme tämä ei ole järkevää, etenkin kun se hyödyttää vain hyvin harvoja ja maksaa hyvin paljon. Edustaja Hoskonen, voisin sanoa, että ei pidä mennä helppoon viipuun. Moni paketti päältä kaunis ja niin edelleen.

**16.46 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Nyt kun tämä esitys on toisessa käsittelyssä, niin on tässä sellainen pieni järkiintyminen tullut siitä ensimmäisestä käsittelystä, että nyt tätä esitystä vastustavalla vihervasemmistolla sentään on joitain konkreettisia esimerkkejä esittäviä, mikä tässä hallituksen esityksessä saattaisi olla vikana. Periaatteellisestihan tietenkin on toivottavaa, että suomalaisten osakeomistus kasvaisi siitä 4 prosentista, niin että useampi omistaisi pörssiosakkeita. Todettakoon edelleenkin, että tämä 160 miljoonaa mahdollista veronmenetystä on spekulatiivinen laskelma perustuen siihen, että tälle kyseiselle osakesäästötilille nyt tulisi tietynsuuruinen käyttö eli että se kiinnostaisi sen verran kuin arvellaan. Näinhän ei aina ole ollut, ja nämä spekulatiot eivät aina ole toteutuneet, kuten totesin aiemmin esimerkiksi autoveron höllentämisen osalta.

Mutta se, mikä veronkierto on kysymyksessä, on veronsiirto, olkoonkin niin, että tiettyjä esimerkkejä on esitetty mahdollisuudesta siihen, että vero saattaisi jäädä joissain olosuhteissa maksamatta. Ja miksi osakesäästämisen pitäisi olla huonommassa asemassa kuin si-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

joitusrahastoon säästämisen? Eli kun sijoitusrahastossa pääoma pystyy kertymään verottomana, osakkeet pystytään siellä siirtämään toiseen osakkeeseen verottomana ilman, että tarvitsee maksaa myyntivoiton veroa siinä välissä, niin miksi sijoitusrahastot ovat tässä suhteessa parempia sijoitusinstrumentteja? Miksei annettaisi myös piensijoittajille mahdollisuutta tehdä vastaavaa osakesijoituksilla?

Ja ennen kaikkea, jos tässä esityksessä nyt sitten on niitä ongelmia eli näitä mainittuja ulkomaan sijoituksia ja vastaavia: Miksi sitten ei ole kehitetty tähän minkäänkokoisia pykälävastalauseita ja muutosehdotuksia ensimmäiseen käsittelyyn vaan ainoastaan esitetään hylkäystä tälle esitykselle? Onko kysymys laiskuudesta vai osaamattomuudesta? [Pia Viitanen: Hallitus ei ole selvittänyt itse näitä asioita!]

**16.47 Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! On tärkeää huomata se, että osakesäästötili ei vapauta verojen maksusta vaan ainoastaan siirtää verotuksen toteuttamisen varojen nostohetkeen. Valtio saa aina lopulta omansa. [Pia Viitanen: Ei saa!] Verotuksen lykkääntymisellä on nimenomaan tarkoitus kannustaa yhä useampia suomalaisia sijoittamaan pitkäjänteisesti, mikä myöhemmin tuottaa hyötyä sekä suurempina verotuloina että tavallisten ahkerien suomalaisten taloudellisen aseman kohentumisena. Se tuo hyvinvointia.

Tili on kerännyt täällä vasemmistopuolueista kritiikkiä. On kertakaikkisen vaikeaa ymmärtää, miksi vasemmisto vastustaa uudistusta, jolla nimenomaan parannetaan tavallisen suomalaisen piensijoittajan asemaa [Touko Aallon välihuuto] ja helpotetaan kotimaisten yritysten rahoituksen saantia. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa vastaavat tilimallit ovat olleet suosittuja sekä lisänneet ihmisten kiinnostusta sijoittamista ja omaa taloudenpitoa kohtaan.

On hyvä, että Suomessa saamme nyt osakesäästötilin voimaan tämän lakiesityksen hyväksymisen kautta, ja siinä tarkoituksena on nimenomaan kannustaa suomalaisia aktiiviseen säästämiseen ja sijoittamiseen.

**16.49 Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Lähdetään nyt ensiksikin siitä liikkeelle, että mikä ongelma on siinä 80 miljardissa eurossa, joka on pankkitileillä. Se ei ole lepäävää rahaa, se on pankkien käyttämää rahaa. Se on lainaustoiminnan vakuutta, jota pankit käyttävät. Mutta totta on se, että sen korko on varsin matala tavalliselle säästäjälle. No, sitten pitää kysyä, ihan näin mikrotasolla: jos pankkitilin korko on nollla ja jokainen tietää, että osakkeisiin sijoittamalla keskipitkällä aikavälillä saa useiden prosenttien tuoton, samoin rahastoista, niin miksi ihmeessä suomalaiset eivät sitten tee näitä sijoituksia? Se on sitä paitsi helppoa. Se argumentti osakesäästötilin puolesta, että se helpottaisi jollakin tavalla sijoittamista, on täysin vääristynyt, koska rahastosijoittaminen on äärimmäisen helppoa ja jopa arvo-osuustilin perustaminen on helppoa. Miksi eivät suomalaiset rationaaliset kuluttajat toimi älykkäästi ja ota parempaa tuottoa? Siksi, että sitä rahaa ei ole tai sitä riskiä ei tohdi ottaa. Jos meillä tyypillisellä suomalaisella on omaisuutta pankkitilillä 5 000 euroa, niin se ei varmaankaan mahdollista sitä, että lähdetään laajamuotoiseen sijoitustoimintaan. Tämä peruslähtökohta, että saisimme suomalaisille lisää sijoitettavaa ansiotuloa, tietenkin tarkoittaa sitä, että paras toimi kansankapitalismin edistämiseksi on pieni- ja keskituloisten suomalaisten ansioveron alennus sekä palkansaajille että eläkeläisille.

Se, mikä valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsentä tässä erityisesti murehuttaa, on se, että näitä tuotteita — kapitalisaatiosopimuksia, sijoitusvakuutuksia ja nyt jatkossa mahdollisesti myös osakesäästötilejä — myydään nimenomaan sillä perusteella, että verokar-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

hu jää nuoleman näppejään, juuri sillä verohyödyllä, joka tässä toteutuu. Ja tietenkin pankki- ja finanssiala mielellään ottaa tuon erotuksen itselleen. Silloin on pakko muistuttaa siitä niitä edustajia, jotka optimistisesti ajattelevat, että joskus ne verot maksetaan, että nämä samat finanssialan osaajat ja suoranainen asiantuntijoiden armeija on valjastettu kertomaan — nyt toistaiseksi vain varakkaille mutta jatkossa ehkä myös vähemmän varakkaille suomalaisille — miten perintötilanteissa ja muissa erityistilanteissa vältetään kokonaan veron maksaminen, ja siitä syntyy aidosti valtiovarainministeriön virkavastuulla tekemä arvio siitä, että se veromenetys on 100 miljoonaa euroa kotimaisiin tarkoituksiin ja noin 60 miljoonaa euroa ulkomaille. [Puhemies koputtaa — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Jatkan vielä lyhyesti pöntöstä, koska nämä tosiasiat on välttämättä saatava kirjattua pöytäkirjoihin. — Eli on tehty arvio siitä, mikä on veromenetys ulkomaille. Tässä sitten pohdittiin, onko tässä nyt opposition laiskuutta, kun ei ole esitetty pykälämuutoksia. Päinvastoin hallituksen vastuullehan kuuluisi antaa siitä arvio, miten EU-oikeus suhteutuu siihen, onko ulkomaalaisilla sijoittajilla täydet oikeudet sijoittaa näihin suomalaisiin instrumentteihin. Me olemme keskustelleet sote-lakien ympärillä notifikaatiosta aamusta iltaan ja yöstä aamuun ja keskustelleet siitä, minkälainen oikeusvarmuus tulisi olla siitä, miten EU-oikeus suhteutuu niihin. Nyt meillä ei ole tämän lain suhteen hallitus tehnyt minkäänlaista selvitystä siitä, miten tämä EU-oikeuden mukaan menee: onko ulkomaalaisilla oikeus sijoittaa näihin suomalaisiin tuotteisiin samoilla ehdoilla ja näin käytännössä välttää veroja. Tämä on jo itsessään varsin vastuutonta. Lakiesityksessä vain todetaan, että lähtökohtana on se, että tämä ei päde ulkomaalaisiin. Sitä ei ole todennettu millään tavalla.

Kuten nyt on jo ehkä melko moneen kertaan tullut todettua, tämä on surullinen luku lainsäädännön historiassa, koska päämäärä meillä kaikilla on yhteinen: me toivomme ja teemme kaikkemme täällä sen eteen, että suomalaisella pienituloisella kansalaisella olisi tulevaisuudenuskoa ja siihen tarvittavat taloudelliset välineet. Tämä on väärä työkalu. Tehkäämme ponnekasta työtä niiden oikeiden työkalujen luomiseksi.

**16.54 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että edustaja Harakka käytti tämän puheenvuoron ja tämä erittäin viisas perusteluketju, millä olemme tulleet tähän ajatteluun, jää sitten myös pöytäkirjoihin. Kun täällä edustaja Vikman aiemmin sanoi, että kyllähän valtio aina saa veronsa takaisin, niin näin nimenomaisesti ei ole, vaan päinvastoin täällä on tehty arvio siitä, että juuri tämän lykkääntymismahdollisuuden kautta veromenetyksiä valtiovarainministeriön oman esityksen mukaan tulee olemaan arviolta semmoinen 160 miljoonaa, liki, koska tämä malli on kuitenkin sellainen, että sitä veron maksua voi välttää esimerkiksi sillä, että siirretään voitot ulkomaille, tai sitten ihan esimerkiksi kotimaisissa perintötilanteissa. Eli tästä on kysymys.

Sitten toinen seikka, minkä halusin sanoa, on se, että kun täällä sanotaan, että yritykset nyt saavat sitten rahoitusta, niin viime kerralla, kun ykköskäsittelyssä pohdimme tätä asiaa, nousi merkittävästi esiin, että niinpä niin mutta mitkä yritykset. Sen pienen yrityksen, joka tästä sitten voisi mahdollisesti pääomia saada, täytyy olla pörssissä. Ei mikä tahansa pieni yritys ole pörssiyritys, eivät ne tästä mitään hyödy, vaan sitten mahdollisesti nimenomaan yritykset, jotka ovat siellä pörssissä.

Ja kun tässä nyt puhutaan näistä ”vasemmisto”- ja ”oikeisto”-termeistä, niin sanotaanko nyt suoraan, että ainakin itse sosiaalidemokraattina suhtaudun tähän kriittisesti juuri siksi, että näen kovin välinpitämättömänä sen, että suomalainen oikeistopuolue kokoomus on ainoa puolue, joka esimerkiksi ei halua kirjata lakiin sitovaa henkilöstömitoitusta vaikkapa

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

hoitajien osalta, vanhuuden hoivan osalta, niin että siellä olisi arvokas hoiva. Ja minä ihan oikeasti sanon, että sivistysvaltiolla täytyy olla tällaiseen varoja. Ja tulevaisuudessa, tulevina vuosina, talousluvut eivät ennusta kovinkaan hyvää, ja en halua nähdä sitä tilannetta, että sanotaan, että siksi meillä ei jälleen ole mahdollisuutta ja aikaa varata almanakkaamme näille meidän vanhuksille ja lapsille, jotka hyvän hoidon tarvitsevat, koska kaikkein hyväosaisimmat sinänsä kävivät ensin tällä rahakirstulla. Näin se ei, puhemies, kerta kaikkiaan saa olla.

Minusta oli aika hyvä havainto tämä edustaja Harakan puhe tästä kansankapitalismista, koska kovinkaan monella pieni- ja keskituloisella ihmisellä tänä päivänä ei niitä varoja tai säästöjä kovin paljoa edes kerry. Joten varmasti hyvä keino, jos halutaan sitä verotusta käyttää, olisi ainakin se, niin kuin sosiaalidemokraatit ovat esittäneetkin, että pieni- ja keskituloisten palkansaajien, pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ja työttömien verotus olisi kevyempää kuin mitä hallitus esittää, ihan normaali tuloverotus.

**16.57 Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vikman kysyi, minkä takia salin tämä laita ei ole innostunut tästä osakesäästötilistä. Tavoitteista kaikki olemme samaa mieltä, kuten moni tässä on tuonut jo esiin. Ja suorat vastaukset edustaja Vikmanin kysymyksiin: Miten te näette tämän muunto-ongelman perintö- ja lahjaveroituksen yhteydessä, nimenomaan sen, jos minä pystyn tämän osakesäästötilin kautta välttämään osinkojen ja myyntituottojen verotuksen ja näin? Ja ylipäätään sitten taas toinen juttu, tämä tilinhaltijan siirtäminen ulkomaisiin käsiin, toisaalta ne kustannukset suhteessa näihin hyötyihin, 160 miljoonaa euroa suhteessa näihin hyötyihin, toisaalta verojärjestelmän kehittäminen, siinä vastavirtaan uiminen ja ylipäätään tämän alijäämän lisääntyminen — ehkä tässä vaiheessa nämä argumentit, kun ne laitetaan listalle tässä näin, ovat, edustaja Vikman, teidän argumenttejanne vastaan, ja mielelläni kuulisin, miten perustelette näitä teidän näkemyksiänne. Kun täältä on tullut pitkät listat erilaisia perusteluita, niin toivoisin, että olisi jotakin muutakin vastaan kuin että puhutaan vain, että kuka istuu missäkin puolella salia täällä näin.

**16.58 Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa tulee hyvin esiin erilaiset näkemykset verotuksesta. Siinä missä kokoomus uskoo siihen, että ihmisiä kannattaa kannustaa ahkeruuteen, työntekoon madaltamalla työn, yrittämisen verotusta ja myöskin osana sitä kannustaa ihmisiä, suomalaisia, aktiiviseen säästämiseen ja sijoittamiseen, tällä tilillä samalla helpotetaan suomalaisten yritysten mahdollisuuksia saada pääomaa toiminnan laajentamiseen ja uusiin investointeihin. Verotuksella on aina myös välillisiä vaikutuksia. Siinä kannattaa pyrkiä kannustavuuteen, kannattaa pyrkiä kaikkiin keinoin luomaan tavallisille, ahkerille, keskituloisillekin suomalaisille mahdollisuuksia parantaa omaa taloudellista asemaansa ja hyvinvointiaan. Siitä on kysymys.

Tämä salin toinen laita ja vasemmisto tuntuvat uskovan siihen, että hyvinvointi lisääntyy laittamalla veroa veron päälle. Unohdetaan kokonaan se, että yksikään kansakunta ei vielä koskaan ole menestynyt verottamalla kansalaisten aktiivisuutta kuoliaaksi. Eli kannustetaan työntekoon, kannustetaan yrittämiseen ja osakesäästötilin kohdalla kannustetaan tavallisia suomalaisia säästämiseen ja sijoittamiseen. Se parantaa hyvinvointia.

**17.00 Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Kyllähän hallituspuolueiden, talousvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan jäsenet täällä loistavat poissaolollaan, ja on näin, että

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tämä keskustelu itse asiasta sen sijaan, että puhutaan erilaisista poliittisista mielikuvista, jää tällä tavoin valitettavan yksipuoliseksi. On näin, että veronvälttely ei ole se suunta, johon kaikkia suomalaisia tulisi kannustaa. Vaihtoehtoja on. Jos ajatellaan, että meillä on käytettävissämme 160 miljoonaa euroa, joka on siis arvioitu veromenetys tästä osaketilistä, niin mihin se olisi viisainta käyttää? Olisiko 160 miljoonaa pieni- ja keskituloisten palkansaajien tuloveroalennukseen hyvä ratkaisu vai eikö olisi? Nostaisiko se tavallisten suomalaisten elintasoja ja mahdollisuuksia omaan taloudelliseen tulevaisuuteensa?

On aivan selvää, että se 160 miljoonaa euroa, joka tässä menetetään, ja niistä 60 miljoonaa pysyvästi ulkomaille, on poissa siitä mahdollisuudesta, joka meillä on alentaa työn verotusta. Ja täytyy sanoa, että nämä valinnat, jotka liittyvät sekä esimerkiksi osakesäästötilin kautta menetettävään tuloon että esimerkiksi perintö- ja lahjaveron poistamisen kautta menetettävään tuloon, ovat kaikki todella vahvasti eriarvoistavia, omaisuuden ja omistamisen yksipuolista jakautumista korostavia toimia, joissa pieni- ja keskituloiset suomalaiset jäävät tappiolle.

Nyt jos puhutaan siitä, kenellä on oikeasti halua sitten alentaa vaikkapa sijoittamisen verotusta, niin murto-osalla tämän vahingollisen osakesäästötilin kustannuksista voimme suoraan laskea esimerkiksi piensijoittajien osinkoveroa. Mikä ettei: lasketaan se 25,5 prosentista suoraan 20 prosenttiin. Silloin emme puhko veropohjaa emmekä rakenna uusia härpäkkeitä emmekä työllistä verosuunnittelun ammattilaisia emmekä kannusta ihmisiä muuttamaan ulkomaille tai tekemään epämääräisiä perintösuunnitelmia, vaan tässä ja nyt teemme osakesijoituksesta kannattavampaa. Tämä sopii meille, koska se tarkoittaa sitä, että laskemme vain verotuksen tasoa. Se sopii meille, mutta se, että joka kerta täytyy tehdä tällaisia merkittäviä verohärpäkkeitä ja heikentää veropohjaa, tehdä siihen reikiä ja monimutkaistaa järjestelmää entisestään ja työllistää verokonsultteja, on täysin vastuutonta ja epätarkoituksenmukaista.

**17.03 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Minusta on aika jännää, että tässä tietynlaisessa terminologiassa, mitä kuulee usein kokoomukselta, on se, että aina jos on vähän varakaampia, niin silloin heitä kannustetaan sillä, että heille annetaan lisää vaikka verohelpoituksia, ja silloin kun on pienituloisia, työttömiä, opiskelijoita, pienituloisia eläkkeensaajia, niin heitä kannustetaan sillä, että leikataanpa hieman etuuksia pois. Ja kun tässä nyt on laitettu vähän niin kuin mittasuhteeseen tätä 160:tä miljoonaa, mitä olemme vailla sitten tulevaisuudessa, jos tämä menee, niin muistelinpa, paljonko maksoi se, kun kokoomus väen vängällä halusi leikata vaikkapa opiskelijoiden opintotukea kolmanneksella. Tällä hinnalla sekin oltaisiin voitu välttää.

Mutta viimeksi kun keskustelimme tästä asiasta, ykköskäsittelyssä, niin silloin toimimme esiin myös sen mittaluokan — kun nyt tämä hoitajamitoitus pitäisi saada — että me puhumme suurin piirtein samoista miljoonaluokista, niin että tällä rahalla pystyttäisiin jo pitkälle hoitamaan tätä vanhusten hoivaa kuntoon.

Ja tämä keskustelu vain kuvastaa sitä, että meidän on tehtävä täällä arvovalintoja. Ja muistan viimeksikin kaivaneeni tämän erinomaisen paperin esille, tähän on oikeasti ollut sähköisessä muodossa, mutta myönnän, että tulostin tämän nyt, koska tämä minua niin kiinnosti aikanaan, kun keskustalainen talouden asiantuntija, edustaja Olavi Ala-Nissilä, kunnioitettu valtiovarainvaliokunnan jäsen, on tviitannut sitten taas, mitä tulee kokoomuksen verolupauksiin: ”Valtiovarainministerin puolue kokoomus on luvannut poistaa jo varainsiirtoveron, perintö- ja lahjaveron, autoveron sekä hulppeat tuloveronkevennykset, yh-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

teensä noin 5 miljardia? Eläkeparannuksia kritisoidaan, mutta veropopulismilla ei ole rajaa”, sanoo hallituspuolueen, pääministeripuolueen Olavi Ala-Nissilä, ja tässä olen hänen kanssaan samaa mieltä. Jos puhutaan vastuullisesta taloudenpidosta, vastuullisuudesta ja kannustuksesta — huom., kannustuksesta — niin en ymmärrä, miten kokoomuksen verolupaukset esimerkiksi varainsiirtoveron poistamisesta tai muusta, jotka maksavat todella paljon, lisäävät niin sanotusta kannustavasta näkökulmasta yhtikäs mitään. Eli kiinnostaisi nyt tietää, mikä se kokoomuksen vero-ohjelma on ja miten sitten meinataan rahoittaa myös nämä puheissa hyvät teot, kun sitten tosiasiallisesti rahaa niihin ei haluta laittaa.

**17.06 Sofia Vikman kok:** Arvoisa rouva puhemies! Verotus ei ole nollasummapeliä, kuten edustaja Viitanen tässä edellisessä puheenvuorossa antoi ymmärtää. Verotus ei ole nollasummapeliä, jossa on kyse pelkästään varojen keräämisestä valtiolle. Veroilla on aina myös välillisiä vaikutuksia kansalaisten käyttäytymiseen. Myös tämä on otettava huomioon, kun verotuksen kokonaisuudesta puhutaan. Ja kun tämä huomioidaan, niin siihen nähden täällä ei vielä ole tullut uskottavia argumentteja sen puolesta, miksi vastustaa osakesäästötiliä, jolla nimenomaan parannetaan aivan tavallisten suomalaisten piensijoittajien asemaa ja helpotetaan kotimaisten yritysten rahoituksen saantia. Ja se jos mikä edesauttaa hyvinvointia ja luo hyvää koko Suomelle, nimenomaan myös välillisten vaikutusten kautta, koska verotus ei ole nollasummapeliä, jossa vain loputtomiin kerättäisiin rahoitusta valtiolle, ja pelkästään veroja korottamalla loputtomiin ei verokertymä nouse, kuten demarit tuntuvat ajattelevan.

**17.07 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Se vaikutus, mikä jopa valtiovarainministeriön oman arvion mukaan tällä esityksellä kuitenkin on, on se, että valtio menettää verotuloja liki 160 miljoonaa. [Timo Harakka: Vuodessa!] Se on ihan se vaikutus, mistä täällä valtiovarainministeri itse puhuu näissä esittelyteksteissä. Se on ihan se vaikutus, ja olemme nyt vain yrittäneet kertoa, että vailla tätä rahaa valtio tulevaisuudessa on, ja sitten tullaan sanomaan, että oho, taas rahat loppuivat ja taas kerran se pieni ihminen joutuu tinkimään tai rahaa ei olekaan hoitaa sitä hoitajamitoitusta tai vanhusten hoivaa kuntoon. Näinhän se logiikka menee, ja se on kaiken kaikkiaan hyvin ikävää.

Mutta jos täällä kokoomus nyt on tänään sitä mieltä, että ei väliä, vaikka tässäkin taas verorahoja menetetään, niin jos te täällä sitoudutte siihen, että te tulette kannattamaan tämän 0,7-mitoituksen kirjaamista lakiin, niin sitten ymmärtäisin hieman enemmän näitä puheenvuoroja. Mutta kun samaan aikaan tästä asiasta kiemurrellaan kiemurteleminen jälkeen, että päästään vastaamasta, kannattaako kokoomus vai ei, niin sitten tämä kyllä pikkuisen ihmetyttää, kun rahaa tuntuu riittävän aina johonkin mutta jollekin toiselle ei.

**17.09 Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Kerrataan nyt vielä kerran. Eli kun teemme toimia, joilla parannetaan tavallisten suomalaisten asemaa ja parannetaan yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta, se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yrityksillä on paremmat edellytykset työllistää. Juuri tänään viimeksi olemme saaneet erittäin hyviä uutisia siitä, miten hallitus on onnistunut parantamaan työllisyyttä Suomessa. Mitä useampi suomalainen on töissä, sitä paremmin meillä on mahdollisuudet taistaa valtion velkaantumisen ja huolehtia tärkeistä palveluista ja ikäihmisten hoivasta, johon viittasitte. [Pia Viitanen: Miten se tähän liittyy?] — Itse viittasitte siihen.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

17.09 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Voimme puhua mielikuvista, voimme puhua numeroista. Sekä talousvaliokunta että valtiovarainvaliokunta käsittelivät tätä osakesäästötiliä kahdessa eri hallituksen esityksessä, ja siellä on numeroita. Siellä on sellaisia numeroita, että noin 160 miljoonaa euroa vuodessa on veromenetys silloin, kun tämä on joitakin vuosia ollut toiminnassa. Te voitte esittää kilpailevat numerot. Te olette siis sitä mieltä, että 160 miljoonan menetystä ei tapahdu, vaan valtio saa tuloa. Paljonko valtio saa tuloa? 10 miljoonaa, 100 miljoonaa, miljardin? Miksi tämä on hyvä hanke? Tämä kaikki vain sen takia, että esittää ne teidän lukemanne, joihin valtiovarainministeriö ilmeisesti ei ole kyennyt, jotta voimme käydä täällä asiaperusteista ja faktoihin perustuvaa, valistunutta keskustelua siitä, mitkä ovat tämänkin esityksen edulliset ja vähemmän edulliset puolet. Muutoin voimme lopettaa keskustelun tähän.

17.11 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti enää sanon tähän yhteyteen. Samaa mieltä olen edustaja Vikmanin kanssa siitä, että täytyy tehdä toimia. Juuri näin, täytyy tehdä toimia, esimerkiksi sekin, mikä on jo tuotu tässä keskustelussa esiin: muun muassa pieni- ja keskituloisten ansiotulon verotuksen keventäminen olisi toimi, mikä voitaisiin tehdä. Me voisimme myös keventää osinkojen verotusta, sekin on toimi. Nämä ovat toimia, jotka voisivat auttaa siirtymään kohti tavoitetta, jonka tekin olette kuvanneet, mutta tässä keskustelussa on jäänyt täysin auki kaikki substanssiargumentaatio tämän osakesäästötilityövälineen osalta. Te voisitte käyttää argumentteja siitä ettekä kuvata niinkään puoluevärejä täällä. Toinen puoli yrittää käydä substanssikeskustelua ja toinen mielikuva-keskustelua.

17.12 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Se tietenkin tähän vielä lisäten, että jotta me emme kävisi mielikuvakeskusteluja vaan substanssikeskustelua ja aukitoisimme puolueiden välisiä ajattelueroja esimerkiksi eriarvoisuuden torjumisesta tai vaikka verokysymyksestä, niin mielelläni sitten näkisin kokoomuksen virallisen vero-ohjelman ja luvut sen taustalla. [Timo Harakka: Totta!] Nimittäin SDP:hän on eduskunnan tietopalvelun apua käyttäen laskenut oman vaihtoehtobudjettinsa verolinjauksen luvut, ja siellä me esimerkiksi olisimme nimenomaan sitä pienituloista ja keskituloista palkansaajaa, eläkeläistä, opiskelijaa, työtöntä verottamassa vähemmän kuin hallitus verottaa. Eli ihan turha luoda taas ehkä sellaista mielikuvaa, että kokoomus täällä verottaisi heitä kevyemmin. Päinvastoin rahaa tuntuu riittävän miljoonaperintöjen veronkevennyksiin ja suurten metsäomistusten veronkevennyksiin. Kyllähän näihin rahaa riittää.

Eli täällä kun lukuja kaivattiin, niin varmasti tulemme sitten näkemään vaalien alla tärkeää keskustelua ja kansalaiset tulevat kuulemaan näistä eri vaihtoehdoista ja myös luvuista niiden takana.

17.13 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti. Täällä on keskusteltu aiheesta jo pidempään. Osakesäästötilihän on ajatuksena mitä parhain, ja ajatus siitä, että kannustamme ihmisiä sijoittamaan ja saamme piensijoittamista edistettyä Suomessa, on hyvä tavoite. Ja kun tämä kytketään esimerkiksi koulujen talouskasvatukseen, niin meidän on mahdollista saada aivan uudenlaista potkua suomalaisten sijoittamiseen. Mutta valitettavasti näyttää siltä, että tämä esitetty osakesäästötilimalli ei kuitenkaan näitä toiveita täytä vaan päinvastoin se johtaa meidät uusien haasteiden ja kysymysten äärelle.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Tässä tilanteessa, kun katsomme, että viimeksi tänään on tullut viestiä siitä, että kaikki puolueet eivät kannata esimerkiksi maksutonta toisen asteen koulutusta, mutta kuitenkin meillä on sitten varaa ottaa se riski, lähtekö 100 miljoonaa euroa valtiontaloudesta tällaisen sinänsä kauniin ajatuksen mutta lopulta varsin epätoimivan mallin takia, meidän on tehtävä niitä arvovalintoja. Minun nähdäkseni se arvovalinta on silloin se, että tällainen osakesäästötili pitäisi palauttaa valmisteluun ja pitäisi hakea jokin sellainen malli, joka oikeasti vastaisi sitä tarkoitusta, jonka varmasti suurin osa tässä salissa haluaa toteuttaa.

Jatkaisin vielä siitä, että meidän kannattaa tarkastella ihmisten talousosaamista ja talousaktiivisuutta tosiaan laajemmin kuin vain niin, että keskitytään siihen ryhmään, joka pystyy sijoituksia tekemään — lähteä siitä, että tulevaisuudessa yhä useammalla olisi mahdollisuus kokeilla, miten markkinataloutta voi sijoitusmielessäkin käyttää myös riskittävästi. Nämä ovat hyviä ajatuksia, mutta kuten sanottua, valitettavasti osakesäästötili nyt esitetyssä muodossa ei näitä toiveita tulisi täyttämään.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### **8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 304/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 34/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

#### *Keskustelu*

**17.15 Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Kannatamme esityksen hyväksymistä valiokunnan esittämien perustelujen mukaisesti. Mutta samalla on syytä — osittain äskeiseenkin keskusteluaiheeseen liittyen — todeta, että sijoitusrahastojen verotusta ei ole käsitelty verolainsäädännössä kovinkaan paljon. Itse asiassa tässä on kyseessä periaatteellinen asia, jossa verokohtelua täsmennetään ensi kertaa. Ulkomaisten sijoitusrahastojen verokohtelusta ei ole säädetty aiemmin tuloverolaissa tai lähdeverolaissa lainkaan. Siksi on tärkeää käsitellä sitä, millä tavalla ulkomaalaiset sijoitusrahastot vaikuttavat Suomen veropohjaan, samoin ulkomaiset eläkesijoittajat. Nimittäin hehän omistavat Helsingin pörssistäkin, sen osakkeista, yli puolet.

Eri sijoitusmuotojen verokohtelua tarkastellut valtiovarainministeriön työryhmä totesi viime vuonna loppuraportissaan, että ”osinkotulon lähdeveropohja on kokonaisuudessaan kaventunut merkittävästi viime vuosina ja Suomen verotusoikeus myös Suomesta saatuihin kiinteistötuloihin on kaventunut”. Näin ollen olisi syytä pohtia esitystä, jonka sosiaalidemokraatit ovat tehneet jo hyvän aikaa sitten vero-ohjelmassa, jonka julkaisimme jo viime keväänä ja johon ei ole esimerkiksi hallituspuolueiden osalta vielä saatu vastausta. Eli odotamme mielenkiinnolla, milloin kokoomus julkaisee oman vero-ohjelmansa. Tapahuuko se ennen huhtikuun 14. päivää?



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Esitämme, että hallituksen tulisi tässä yhteydessä valmistella esitys, jolla tiivistettäisiin veropohjaa ottamalla käyttöön ulkomaisten rahastojen Suomesta saamille osingoille ja kiinteistötuloille kohtuullinen lähdevero. Se olisi perusteltua ulottaa rahastojen ohella myös muihin osinkoveroista vapautettuihin yhteisöihin — tasapuolisuuden vuoksi myös kotimaisiin. Edeltävän lisäksi tulisi varmistaa, että Suomi perii lähdeveroa koroista ja muista Suomessa vähennuskelpoisista pääomatuloista, kun ne maksetaan maahan, jossa tulonsaajaa verotetaan vain kevyesti eikä Suomella ole kyseisen maan kanssa verosopimusta.

Siksi ehdotamme, että hyväksytään kolme lausumaa, jotka kuuluvat näin:

1. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla tiivistetään veropohjaa ottamalla käyttöön ulkomaisten rahastojen ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen saamille osingoille kohtuullinen lähdevero.”

2. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla tiivistetään veropohjaa ottamalla käyttöön ulkomaisten rahastojen ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen Suomesta saamille vuokratuloille ja kiinteistöjen myyntivoitolle kohtuullinen lähdevero.”

3. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla tiivistetään veropohjaa ottamalla käyttöön verokeitaisiin sijoittautuneille rahastoille maksetuille koroille ja muille vähennuskelpoisille pääomatuloille lähdevero.”

**17.18 Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Harakan edellä esittämiä hyviä ponsia. Mielestäni ne on syytä tähän liittää ja ottaa myös hyvin tosissaan, koska me olemme täällä nyt käyneet useassa yhteydessä, viimeksi edellisen pykälän yhteydessä, keskustelua siitä, mistä tulevaisuudessa voimme saada lisää verotuloja. Silloin jos koskaan kannattaisi ehdottomasti harkita juuri tämän kaltaisia veropohjan laajennuksia, jotta voisimme myös esimerkiksi ulkomaiset suursijoitukset pistää sillä tavalla verolle, että tulisi kohtuullinen 5 prosentin lähdevero. Ja kuten tässä todettiin, laskelmien mukaan tällä voitaisiin esimerkiksi saada jo nelisensataa miljoonaa, mikä on tietenkin iso raha tässä tilanteessa, kun meillä ei sitä rahaa aivan liikaakaan täällä ole ja haasteita on paljon, kuten se, että voimme pitää hyvää huolta vanhuksistamme ja että emme joutuisi tekemään jatkuvasti leikkauksia pienituloisten ihmisten etuuksiin, mitä tämä hallitus on tehnyt. Ja siksi olen oikeastaan aika ylpeä siitä, että SDP on ensimmäinen — tähän mennessä tosin ainoa — puolue, joka on tätä lähdeveroa esittänyt. Mutta uskoisin, että kun siihen hieman tutustutaan, niin moni sitä saattaisi kannattaakin, ja siksi toivon, että tutustutte tähän ajatukseen.

Kannatan siis lämpimästi näillä sanoilla edustaja Harakan tekemiä lausumaehdotuksia.

**17.20 Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Vielä vain lyhyeksi täydennykseksi äsken sanottuun: On tärkeä muistaa kaksi verotuksen pääperiaatetta, joista ensimmäistä kosketettiin juuri äskeisessä keskustelunaiheessa. Eli tiiviit pohjat, matalat kannat. Se on esimerkiksi osinkoverotusta vuonna 2010 pohjustaneen Hetemäen työryhmän tärkein viesti, joka kestää aikaa. Tiiviit pohjat, matalat kannat.

Mutta yhtä tärkeätä on se, että kun on kiistatonta, että verotus vaikuttaa haitallisesti taloudelliseen toimintaan, niin silloin periaatteena täytyy olla se, että verotuloa kerätään sieltä, missä se vähiten haittaa taloudellista toimintaa, ja sitten sijoitetaan sinne, missä siitä on eniten hyötyä kasvulle ja työllisyydelle. Tämä toinen tärkeä periaate, ikävä kyllä, ei ole

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

luonnehtinut tämän hallituksen veropolitiikkaa, vaan veronkevennyksiä on tehty summitaisesti omille eturyhmille piittaamatta siitä, että hallituksen omissa esityksissäkään ei ole kerrottu, että niillä olisi mitään positiivista vaikutusta työllisyyteen tai kasvuun. Ja nimenomaan silloin, kun mietitään, mistä tulisi tulevaisuudessa saada verotuloja haittaamatta aitoa liiketoimintaa, aggressiivisen verosuunnittelun estäminen on se paras tapa hankkia niitä lisätuloja. Ja siinä tapauksessa, että voisimme verottaa edes maltillisesti, kuten Aaltoyliopiston apulaisprofessori Tomi Viitala on esittänyt, 5 prosentin lähdeverolla tällä hetkellä nollaverotettuja osinkoja, olisi todellakin saatavissa tämän ennätyksellisen osinkovuoden tietojen perusteella laskettuna peräti 400 miljoonaa euroa suomalaisen hyvinvointivaltion kustannuksiin, julkisten palveluiden kattamiseen. Silloin voimme olla varmoja siitä, että emme tule haitanneeksi liiketoimintaa vaan itse asiassa edistäneeksi tervettä kilpailua, koska tosiasiahan on se, mitä olen yrittänyt suomalaiselle elinkeinoelämälle enintään keskinkertaisella menestyksellä todistaa, että aggressiiviseen verosuunnitteluun kykenevät määritelmällisesti vain monikansalliset konsernit. Siihen eivät pysty suomalaiset kotimarkkinayritykset, varsinkaan pienet ja keskisuuret yritykset. Eli joka kerta, kun saamme tiivistettyä veropohjaa verosuunnittelun osalta, paitsi että oikeudenmukaisuus toteutuu, myöskin kilpailua tullaan edistäneeksi ja nimenomaan suomalaisten yritysten asemaa.

**17.23 Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakka piti niin hyvän puheenvuoron, että pitää hieman jatkaa, kun useissa eri veroseminaareissa olemme yhdessä olleet asiasta keskustelemassa. Palaan ehkä vielä niihin hyvän verojärjestelmän periaatteisiin. Verojärjestelmässä tärkein tehtävä, totta kai, on se fiskaalinen tavoite: kerätä varoja valtion kassaan. Toinen tavoite on se neutraalisuus, että kilpailuneutraliteetti toimii ja kaikkia kohdellaan samalla tapaa.

Kun katsoo näitä eri veroesityksiä, mitä tämän vaalikauden aikana on tehty, niitä on hyvin vaikea perustella oikeastaan kummankaan hyvän verojärjestelmän peruseriaatteen mukaisesti, ja lisäksi ne eivät toteuta sitä suuntaa, minkä edustaja Harakka toi esiin. Eli pitäisi päästä kohti tiivistä veropohjaa, jossa on mahdollisimman matalat verokannat. Verotuksen painopiste pitäisi pystyä siirtämään kulutukseen ja haittoihin, pois työn tekemisestä ja yrittämisestä. Mutta käytännössä ongelmaksi muodostuu se, että jos rakenteellista alijäämää lisätään tavoilla, jotka eivät lisää työllisyyttä eivätkä kestäväää talouskasvua vaan käytännössä vain ja ainoastaan siirtävät omaisuutta paikasta A paikkaan B, niin se ei millään tapaa noudata hyvän verojärjestelmän tarkoitusta. Pikemminkin se johtaa siihen tilanteeseen, minkä edustaja Viitanen toi aikaisemmin mainiosti esiin, eli tilanteeseen, jossa valtion tulot, verotuotto vähenee, ollaan tilanteessa, jossa joudutaan pohtimaan, mistä seuraavaksi leikataan, miten ne hyvinvointiyhteiskunnan kaikkein keskeisimmät tavoitteet voidaan rahoittaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 9. Kumotaan HE 124/2017 vp

Kansalaisaloite KAA 3/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 32/2018 vp

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

### *Toinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

### *Keskustelu*

**17.24 Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät aktiiviset kansanedustajat! Käsittelyssä on siis kansalaisaloite liittyen aktiivimalliin. Mikä se aktiivimalli itse asiassa olikaan?

Työttömyysturvalakia muutettiin 1.1.2018 alkaen siten, että työttömyysetuutta alennetaan 4,65 prosenttia 65 päivän ajaksi, jos työtön ei ole osoittanut riittävää aktiivisuutta edeltävien 65 maksupäivän eli noin kolmen kuukauden tarkastelujakson ajalta. Aktiivisuusehto katsotaan täytyneeksi, jos henkilö on tarkastelujaksolla työskennellyt vähintään yhden kalenteriviikon verran työssäoloehdotusta kartuttavassa työssä tai ansainnut yritystoiminnasta vastaavaa tuloa taikka osallistunut vähintään viisi päivää työllistymistä edistäviin palveluihin. Aktiivimallin tavoitteena on lisätä työllisyyttä kannustamalla työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen työhaussa koko työttömyyden keston ajan.

Itse asiassa tämä aktiivimallihan on nöyryyttävä ja se kiusaa ja se on työttömälle usein myös erittäin ikävä ja inhottava. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa perussuomalaisten valiokuntaryhmä, jota tässä edustan valiokuntaryhmän vastaavana, kannatti sitä, että aktiivimalli kumotaan, eli me kannatimme tätä kansalaisaloitetta. Tästäähän äänestettiin viime viikolla. Valitettavasti äänestystulos ei kuitenkaan johtanut siihen, mitä me esitimme.

Eduskunta edellytti aktiivimallia koskevaa muutosta hyväksyessään, että uudistuksen vaikutuksia tulee seurata tarkasti. Saamiemme tietojen mukaan asiantuntijat katsoivat, että aktiivimalli on aiheuttanut monia ongelmia sen piirissä oleville ja myös asettanut ihmiset eriarvoiseen asemaan ympäri Suomen. Alennettua työttömyysetuutta saaneita oli maantieteellisesti eniten Itä-Suomessa, Uudellamaalla ja Käsivarren Lapissa. Työttömien työnhakijoiden alueellinen jakautuminen ja vaikeasti työllistyvien työttömien määrä on jätetty kokonaan huomioimatta, ja siitä johtuen ihmisten eriarvoisuus on lisääntynyt.

Erityisesti kärsijöinä tässä hallituksen aktiivimallissa ovat olleet vaikeasti työllistyvät, pitkäaikaistyöttömät ja ikääntyvät työnhakijat. Elokuuhun 2018 mennessä alennetun ansiopäivärahan saajista joka kolmas oli täyttänyt 60 vuotta. THL:n asiantuntijalausannon mukaan perustoimeentulotuen määrä on kasvanut aktiivimallin käyttöönoton jälkeen. Me perussuomalaiset katsomme, että aktiivimallissa on vakavia puutteita.

Asiantuntijalausuntojen mukaan työttömissä työnhakijoissa on myös niitä henkilöitä, joilla on työ- tai toimintakykyä alentava sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Nämä henkilöt eivät sovellu aktiivimallin kohteeksi, vaan he tarvitsisivat työ- ja toimintakyvyn sekä terveydellisten rajoitteiden selvityksen sekä ohjauksen asianmukaiseen hoitoon, kuntoutukseen, työkyvyn selvitykseen tai muuhun tarpeenmukaiseen palveluun.

Itse valiokunta tässä mietinnössään totesi, että aktiivimalliin kohdistettu voimakas kritiikki ja tämä kansalaisaloite kertovat ja osoittavat sen, että aktiivimallissa on epäkohtia ja tämä malli ei ole kaikissa tilanteissa tarjonnut työllistymään pyrkineelle ja palveluun pääsyyn yrittäneelle työnhakijalle riittävästi keinoja osoittaa aktiivisuutta estääkseen joutumista vähennykselle etuudelle.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Eli viime viikolla me äänestimme tämän kansalaisaloitteen hyväksymistä, mutta nyt tänään esitän tähän esitykseen liittyen lausumaehdotuksia perussuomalaisten eduskuntaryhmästä. Näitä lausumia on kaiken kaikkiaan kahdeksan kappaletta, ja esittelen ne tässä teille.

Ensimmäinen lausuma kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy aktiivimallia koskeviin tarkistamistoimiin sen osalta, että jatkossa aktiivimallissa huomioidaan 60 vuotta täyttäneet ja selvitetään heidän mahdollinen pääsynsä eläkkeelle.” Eli tämä siitä syystä, koska kaikki eivät ole työkykyisiä.

Lausuma 2: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, jotta aktiivimallin toimeenpanossa huomioidaan terveydellisistä ongelmista kärsivät henkilöt ja henkilöt, joilla on toimintakykyä alentava sairaus tai toimintakyvyn rajoite, ja heidän tilanteensa huomioidaan siten, että nämä henkilöt eivät jatkossa kuulu aktiivimallin kohteeksi, vaan heistä tehdään työ- ja toimintakyvyn sekä terveydellisten rajoitteiden selvitys ja heidät ohjataan asianmukaiseen hoitoon, kuntoutukseen, työkyvyn selvitykseen tai muuhun tarpeenmukaiseen palveluun.”

Lausuma 3: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin aktiivimallin alueellisen epätasa-arvoisuuden korjaamiseksi.” Ja tässä muistamme tosiaan, että Uusimaa, Käsivarren Lappi ja Itä-Suomi olivat niitä alueita, missä leikattiin eniten.

Lausuma 4: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin sen seuraamiseksi, miten aktiivimalli vaikuttaa toimeentulotuen saajien määrään.” THL kertoi meille, että vuosittain toimeentulotuen saajien määrä lisääntyy. Se on noin 4 000—5 000 kappaletta, eli siellä on valtavaa kasvua.

Lausuma 5: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, jotta työllistymistä edistävät palvelut ovat työllistymisen kannalta tehokkaita ja samalla karsitaan minimiin sellaiset palvelut, jotka ovat työllistymisen kannalta tehottomia.” Eli täsmäkoulutusta, täsmätoimia.

Lausuma 6: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin selvityksen tekemiseksi siitä, miten yrittäjät ja työnantajat ovat kokeneet aktiivimallin toimivuuden ja sen toimeenpanon.” Olemme saaneet viestejä, että moni yrittäjä haluaisi kyllä aktivoida, mutta ei ole mahdollista. Se tarvitsee ohjaajaa, se tarvitsee kouluttajaa ja perehdyttäjää hyvin usein siellä työpaikoilla, elikkä yhden ihmisen tehtävä on siinä, kun aktiivimallin henkilöä perehdytetään.

Ja sitten lausuma 7: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin selvityksen tekemiseksi siitä, millaisia kokemuksia TE-toimistoilta on kertynyt aktiivimallin toimeenpanosta.” Tästäkin me kansanedustajat olemme saaneet viestejä.

Ja sitten vielä lausuma 8, jos vielä jaksatte kuunnella: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy selvittämään laaja-alaisesti erilaisia vaihtoehtoisia ohjauskeinoja ja toimintavälineitä, joilla parannetaan työttömän työnhakijan mahdollisuuksia hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille tehokkaammin, joustavammin ja alhaisemmin kustannuksin kuin aktiivimallissa ja että hallitus ottaa käyttöön nämä keinot aktiivimallin lisäksi.” — Kiitos.

17.31 **Mikaela Nylander r:** Arvoisa puhemies! Periaatteessa meidän ryhmällämme ei ole mitään aktivoivia toimenpiteitä vastaan, päinvastoin. Me todellakin kannatamme niitä, jotta aktivoidaan työttömiä pääsemään takaisin työelämään. Mutta valitettavasti tämä malli ei ole sellainen malli, minkä me haluaisimme. Jos ajatellaan esimerkiksi Tanskan mallia,

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

missä on sekä paljon porkkanoita että piiskaa, niin se on sellainen malli, joka varmasti toimisi paremmin myös Suomessa. Meidän mielestämme tänne on tuotu nyt pelkästään sitä piiskaa, mutta porkkanat puuttuvat. Ja suurin puute meidän mielestämme on ehkä se, että tähän ei kuulu mitään ohjausta, ei kuntouttavia toimenpiteitä, ei minkäänlaisia väyliä, että sinä pääsisit ehkä täsmäkoulutukseen, että tehdään osaamiskartoitus, että mistä on puute, jotta sinä voisit työllistyä. Tämä on meidän mielestämme se suurin puute. Tulevaisuudessa pitäisi varmasti Suomessakin pohtia, pitäisikö meillä olla joku oma malli tästä Tanskan mallista.

Värderade talman! Vi har ingenting emot aktiverande åtgärder, men de ska vara vettiga, de ska vara rätt riktade och de ska faktiskt leda till resultat oberoende av om det är fråga om handledning, om det är fråga om rehabilitering, om det är fråga om tillgång till också skräddarsydd utbildning för att ta sig tillbaka till arbetslivet och så vidare. Enligt vår åsikt saknas de här åtgärderna i den här modellen, och det gör att vi inte kan stöda den, trots att vi inte har någonting emot aktiverande åtgärder.

Arvoisa puhemies! Tästä johtuen esitän seuraavaa lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee työn vastaanottamiseen kannustavan uudistuksen. Työmarkkinoilla tehtävien aktivoivien toimenpiteiden osalta on erityisen tärkeää, että palveluja tarjotaan yhdenvertaisesti koko maassa ja että tiedotukseen ja ohjaukseen panostetaan riittävästi. Samalla hallituksen tulee valmistella työllisyysohjelma, jolla edistetään yrittäjyyttä ja panostetaan työntekijöihin.”

Värderade talman! Förslag till uttalande från vår sida i och med att vi inte är helt nöjda med regeringens modell: ”Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en reform som sporrar den arbetssökande att alltid ta emot arbete. När det gäller aktiveringsåtgärderna på arbetsmarknaden är det av särskild vikt att tjänsterna erbjuds jämlikt i alla delar av landet och att det satsas tillräckligt på information och vägledning. Dessutom ska regeringen bereda ett sysselsättningsprogram där man främjar företagande och satsar på arbetstagaren.”

17.34 **Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Työttömien aktiivointia tulee tehdä kannustavin toimenpitein ja yhdenvertaisesti, ja tämä ei toteudu hallituksen mallissa. Siksi kannatan edustaja Nylanderin tekemää lausumaehdotusta.

Jag understöder ledamot Nylanders förslag.

17.35 **Silvia Modig vas:** Arvoisa rouva puhemies! Edelliset puheenvuorot ovat olleet hyviä, ja nyt täytyy sanoa, että perussuomalaisten lausumat ovat mielestäni erittäin hyviä ja tunnistavat todella hyvin sen, missä ovat aktiivimallin ongelmat.

Också SFP:s förslag var bra, och kände igen precis det som är problemet med regeringens förslag för aktiveringsmodellen. Den är inte på riktigt, den aktiverar inte på riktigt. Och det är de åtgärderna vi behöver.

Mutta, arvoisa puhemies, teen itse oman lausumaesitykseni. Me vasemmistoliitossa katsoimme, että aktiivimalli on epäreilu, kohtuuton ja toimimaton, ja sen takia esitän seuraavaa

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

vaa lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jolla niin sanottu aktiivimalli työttömyysturvalaista ja eräistä muista laeista kumotaan, viitaten hallituksen esitykseen 124/2017.”

Jälleen kerran aktiivimallista ovat puhumassa ainoastaan opposition jäsenet. Se on surullista, mutta se kertoo siitä, miten vaikea tätä mallia on puolustaa, koska kaikki ne puheet ja pelot, mistä puhuttiin, kun aktiivimallia käsiteltiin täysistunnossa, ovat käyneet toteen. Tämä on massaleikkuri.

Ennen kaikkea epäreilun siitä tekee se, että vaikka ihminen tekisi kaikkensa — lähettäisi satoja työhakemuksia, tarjoaisi työpanostansa yrittäjänä, yrittäisi hakeutua jokaiseen TE-toimiston työvoimapolitiittiseen koulutukseen — voi silti olla, että häneltä leikataan työttömyysturvaa, ja se on täysin kohtuutonta, se on täysin epäreilua, ja sillä ei ole mitään tekemistä aktivoiminnan kanssa. Malli ei myöskään millään tavalla tunnista alueellisia eroja, ja siksi se on alueellisesti epätasa-arvoinen. Auki olevat työpaikat ovat erilaisia eri puolilla Suomea, eri TE-keskuksissa on eri resurssit tarjota näitä työvoimapolitiittisia koulutuksia, ja niihin pääseminen vaihtelee alueittain Suomessa.

Sen lisäksi, että se on alueellisesti epätasa-arvoinen, se kohtelee työttömiä keskenään epätasa-arvoisesti. Me näemme nytten tilastoista, että kaikkein pahiten tämä leikkuri osuu heihin, joilla on jo kaikkein vaikeinta työllistyä, eli pitkäaikaistyöttömiin ja heihin, joiden todellisuudessa kuuluisi olla sairaseläkkeellä ja jotka ovat käytännössä työkyvyttömiä. Heihin, joiden on kaikkein vaikeinta työllistyä, tämä leikkuri kaikkein voimakkaimmin osuu. Eräs työtön lähettikin minulle viestin, jossa sanoi, että olisi tuntunut reilummalta, että hallitus olisi vain suoraan leikannut 5 prosenttia eikä tehnyt sitä tämmöisen kyykyttämisen ja nöyryyttämisen kautta.

Kun me katsomme nyt näitä kahta vertailujaksoa, jotka meillä on nähtävillä aktiivimallin ajalta, niin ensimmäisellä vertailujaksolla verrattuna toiseen vain 10 prosenttia ensimmäisen vertailujakson kohdalla leikkuriin joutuneista pystyi toiseen vertailujaksoon tultessa täyttämään aktiivisuusvaatimuksen. Se kertoo siitä, että se on hyvin hyvin vaikeata eikä se ole jokaiselle mahdollista.

Tämä pitää sisällään myös monia ehkä hyvin pieniä mutta heille, joita se koskee, hyvin merkittäviä epäkohtia. Otan esimerkkinä matalan kynnyksen työtoiminnan: Matalan kynnyksen työtoiminta on työtoimintaa, jossa on mahdollisimman matala kynnyks. Se on tarkoitettu heille, jotka ovat olleet kaikkien palveluiden ulkopuolella, ehkä jopa yhteiskunnan ulkopuolella. Heillä on voinut olla päihdeongelmia, mielenterveysongelmia; syystä tai toisesta he eivät ole pystyneet olemaan mukana työelämässä. Näille ihmisille matalan kynnyksen työtoiminta on se ensimmäinen askel takaisin yhteiskuntaan, ensimmäinen askel takaisin ottamaan haltuun oma elämä, ensimmäinen pieni askel takaisin tasavertaiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Matalan kynnyksen työtoimintaa ei hyväksytä aktiivimallin mukaiseksi vaatimukseksi aktiivisuudesta. Mikä voi olla suurempi osoitus aktiivisuudesta kuin se, että ihminen, joka on ollut kaikkien palveluiden, kaiken työelämän, jopa yhteiskunnan ulkopuolella, haluaa osallistua matalan kynnyksen työtoimintaan? Se jos mikä on osoitus aktiivisuudesta. Tämä vain yhtenä esimerkkinä siitä, miten epäreilu ja kohtuuton tämä aktiivimalli on, ja sen takia, arvoisa puhemies, esittämäni lausuman mukaisesti esitän, että aktiivimalli kumotaan.

**17.39 Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin ihmettelen, että täällä ei ole ketään hallituspuolueiden jäseniä, jotka tämän keppilain ovat voimaan saattaneet.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Ihan alkuun pitää sanoa, että edustaja Juvonen toi hyvin esille perussuomalaisten lausumaehdotukset ja kannatan kaikkia edustaja Juvosen tekemiä lausumia. Todettakoon se heti alkuun.

Muutama sana sitten näistä meidän lausumistamme. Kun katsotaan, että kolmasosa on näitä yli 60-vuotiaita, ja me tiedämme, kuinka vaikea on ikääntyneen työväestön työllistyä, niin heillehän jää enää sitten mahdollisuus mennä joillekin kursseille. Kun olen jutellut näitten vanhempien ihmisten kanssa, niin he sanovat, että ne kurssit ovat aivan höpö höpö. Nämä henkilöt odottavat eläkettä, he eivät pääse oikein mihinkään töihin, ja sitten heidät laitetaan nuorten kanssa sinne istumaan. He vain menevät sinne, ja se kurssin pitäjä sitten tienaa siitä, että he siellä käyvät maleksimassa, kun he voisivat tehdä jotain hyödyllisempääkin.

No, sitten täällä ovat nämä terveydellisistä ongelmista kärsivät henkilöt, joilla on työkykyä alentavia rajoitteita. Tässähän on se, että jos työtön työnhakija sairastuu vähän pahemmin, hän joutuu Kelan sairaspäivärahalle. Ja kun olet vuoden ollut siellä, jos et pääse työkyvyttömyyseläkkeelle, niin palaat takaisin sen vuoden jälkeen sitten työttömäksi työnhakijaksi ja aktiivimalli leikkaa sinulta taas sen 5 prosenttia pois, vaikka et ole edes työkykyinen, mutta kun et ole päässyt eläkkeelle. Todella moni on tullut sanomaan, että mitä tälle voisi tehdä. He ovat puhuneet ministerille, ovat puhuneet ministeriön henkilöillekin tästä, ja toivottavasti edes tämä jossain vaiheessa jotenkin muuttuisi tästä.

Sitten kun ajatellaan, että moni on sitten mennyt sinne hakemaan toimeentulotukea, kun tämä on taas leikannut sitä, niin kyllähän tämä nyt työllistää niitä Kelan virkailijoita, kun käydään luukulta toiselle, että saadaan se sama vanha tulotaso.

Sitten tämä on kanssa kyllä hyvä lausuma, että selvitetään sitä, miten yrittäjät ja työnantajat ovat kokeneet tämän aktiivimallin toimivuuden. Kyllähän jos ajatellaan jotakin pientä paikkakuntaakin, niin ei siellä ole montaa yrittäjää. Sitten ne kaikki työttömät pommittavat siellä, joka kuukausi tekevät niitä työhakemuksia, vaikka tietävät, etteivät pääsisi. Kyllä tämä on iso taakka sille työnantajallekin, kun hän tietää, että hänellä ei ole antaa töitä, mutta koko ajan pommitetaan ja vastausta pitäisi antaa.

Todella hyvät kahdeksan lausumaa, ja näitä kannatan.

**17.42 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kun tätä aktiivimallia alun perin käsiteltiin 28.11. viime vuonna, niin sanoin siitä kuultuani, että 54 prosenttia työttömistä todennäköisesti ei näitä ehtoja tule täyttämään, että aktiivimalli on häpeällistä ihmisten kyykyttämistä ja kyyninen leikkaus perusturvaan ja että ei ole mitään kohtuullisuutta mallissa, jonka ehtoja yli puolet työttömistä ei pysty täyttämään.

Näin näyttää käyneen. Tätä näkemystä ei ole tarvinnut myöhemmin peruutella. Kuka tätä uudistusta kiittää? Kuka sanoo, että tämä toimii? Nyt kuitenkin eduskunnan enemmistö ei halua sitä muuttaa eikä kumota.

Mutta nyt kun ollaan tässä tilanteessa, että näin on, niin nämä edustaja Juvosen esittämät, kannatettavat esitykset lausumiksi saavat minunkin kannatukseni. Tässä on tuotu esille monta oleellista epäkohtaa, mitä tähän aktiivimalliin liittyy, mistä alun perinkin puhuttiin ja mitkä ovat toteutuneet.

Itse nostan esille kaksi epäkohtaa, joihin näitä lausumia ehdotetaan:

Eliikkä lausuma numero 3, jossa puhutaan alueellisista epätasa-arvoisuuksista. Itse tulen sellaiselta seudulta, jossa niitä töitä ei ole liiaksi tarjolla. Voi olla yksinkertaisesti tilanne, että työpaikkoja vain ei ole siellä, vaikka niitä kuinka hakisi. Tämä täytyy selvittää, onko

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tässä tällaista alueellista epätasa-arvoistamista, koska ihmisiä pitää perustuslain mukaan kohdella tasa-arvoisesti Suomessa. Eli velvoitetaanko ihmisiä tekemään asioita, joissa he eivät voi tosiasiallisesti onnistua?

Ja kohta 6, että selvitetään, miten työnantajat ja yrittäjät tämän asian ovat kokeneet. Itse ainakin heti alusta lähtien ajattelin niin, että noinkohan tuossa mahtaa tulla sinne töihin motivoituneita työntekijöitä. Jos olisin itse yrittäjä, haluaisinko, että minulle tulee pöydälle pino työhakemuksia, jotka on lähetetty sen takia, että ne on ollut pakko lähettää? Tuleeko sillä tavalla motivoituneita työntekijöitä yritykseeni tekemään niitä töitä osaamisella ja ammattitaidolla?

**17.44 Matti Semi vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä aktiivimallin toteutuminen näyttää sen tosiasian, että tämä on täysin mahdoton pitkäaikaistyöttömille ja yleensä työttömille silloin, kun työpaikkojen riittävydestä on pula tai työpaikat eivät kohta koulutusta ja nämä vaikeudet tulevat eteen.

Näitä alueellisia eroja kun verrataan, niin ne ovat valtavia, ja työpaikkoja ei löydy joka puolelta. Tämä on semmoinen laki, mikä on selkeästi eriarvoistanut meidän työttömät työnhakijat, ja heidän mahdollisuutensa saada edes tilapäistä työtä ovat todella heikot. Se näkyy niistä tuloksista, kuinka monelta on 5 prosenttia leikattu näitä päivärahoja ja kuinka moni on menettänyt ansioitaan.

Hallitus on kehnut näillä, että tämä aktiivimalli on osa sitä, kuinka saadaan työllisyysastetta nostettua. Kun katsoo noita tilastoja ja tutkii tarkemmin, mitä täällä on tapahtunut, niin huomaa sen tosiasian, että näyttää esimerkiksi siltä, että palkattoman työvoiman käyttöä on lisätty huomattavasti, jos miettii työkokeilujen tai kuntouttavan työtoiminnan määrää, mikä on lisääntynyt tuommoisessa kahdeksassa vuodessa. Vuonna 2010 oli 5 000 työkokeilua kuukaudessa, ja vuonna 2018 yli 26 000 tämmöistä palkatonta työhommaa oli järjestetty kuukaudessa. Tämä osoittaa sen, että hallitus kaikilla tavoilla pyrkii eriarvoistamaan palkansaaajia viemällä mahdollisuuden tehdä palkansaaajana töitä tai heikompiosaisen työttömän työttömyysturvaa leikkaamalla.

Tähän lopuksi ilmoitan, että kannatan edustaja Modigin tekemää esitystä.

**17.46 Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla, kun me keskustelimme tästä aktiivimallista, täällä salissa oli muutama hallituspuolueen edustaja, mutta nyt heitä ei näytä olevan yhtään ketään paikalla, [Pia Viitanen: Todellakin!] ja sen kyllä ymmärtää, koska tämä malli on osoittautunut niin heikoksi ja epäoikeudenmukaiseksi, että ei täällä varmaan kukaan hallituksesta halua olla sitä puolustamassa, koska siinä ei ole mitään puolustettavaa.

Niin kuin tässä jo edellä on tullut esille, tämä ydinongelma on siinä, että sen aktiivisuusehdon täyttäminen ei riipu pelkästään kansalaisesta itsestään. Vaikka olisi kuinka aktiivinen, tekisi hakemuksia, yrittäisi saada työpaikkaa, vaikka pientäkin patkää, niin jos ei työpaikkaa ole tarjolla omalla alueella tai omalla alalla, niin on mahdoton täyttää näitä ehtoja. Myöskään näitä TE-toimiston palveluja, joissa käyminen myös täyttäisi ehdon, ei ole saatavissa joka puolella Suomea. Ja niinpä riippumatta siitä, kuinka aktiivinen itse on, voi joutua tämän leikkurin kohteeksi.

Ja nyt kun tästä aktiivimallista on kokemuksia, niin me tiedämme, että tämä on myös alueellisesti hyvin epätasa-arvoinen. Erityisesti Itä-Suomessa, Uudellamaalla ja Käsivar-



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

ren Lapissa on aktiivimalli leikannut työttömyysturvaa, ja se on kohdistunut ennen kaikkea kaikkein iäkkäimpiin työttömiin.

Ongelma tässä on myös se, että tämä malli ei ota riittävästi huomioon työkyvyttömyyttä ja osatyökyvyttömyyttä. Me tiedämme, että osalla pitkäaikaistyöttömistä on tarve nimenomaan työkykyä kohentavan hoidon ja kuntoutuksen saamiseen eivätkä nämä henkilöt sovellu nykymuotoisen aktiivimallin kohteiksi. Sanktion sijaan he tarvitsisivatkin ohjauksen asianmukaiseen hoitoon, kuntoutukseen tai muuhun palveluun, mutta tätä ei ole mitenkään huomioitu tässä hallituksen mallissa, vaan näiltäkin ihmisiltä leikataan perusturvaa, jos he eivät kykene näitä aktiivimallin ehtoja toteuttamaan. Ja samanaikaisesti Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on useaan otteeseen antanut Suomelle moitteita sosiaaliturvan vähimmäisetuuksien liian pienestä tasosta, ja tällä mallilla niiltä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta leikataan vielä lisää.

Kun ottaa huomioon tämän aktiivimallin ja siihen liittyvän leikkurin ja ne kaikki muut sosiaaliturvan leikkaukset, joita Sipilän hallitus on tehnyt — niin perusturva- kuin indeksijäädätykset, opintorahan sekä asumistuen leikkaukset sekä lääke- ja matkakorvausten leikkaukset — niin lopputulos on ollut se, että toimeentulotuen tarve on lisääntynyt. Se on lisännyt kustannuksia, mutta se on myös köyhyyspoliittisesti se kaikkein epätoivottavin suunta, sillä me tiedämme, että toimeentulotuki jos mikä aiheuttaa vakavia ja tarpeettomia kannustinloukkuja ja sieltä on vaikea nousta ylös.

Siksi työllisyyspolitiikan suhteen tulisikin ottaa aivan toisenlainen suunta. Tulisi rangaistuksen sijaan nostaa ihmisiä lisäämällä tukea ja henkilökohtaista palvelua ja esimerkiksi helpottamalla työttömyysturvalla opiskelua. Me vihreät haluamme sosiaaliturvan pohjaksi ottaa perustulon, joka poistaa toimeentulon byrokratian loukut ja soveltuu kaikenlaisiin elämäntilanteisiin, ei vain yhdenlaiseen malliin, ja siirtymät eri elämäntilanteesta toiseen on helppo toteuttaa yhdenmukaisen perustulon kanssa. Perustulo ansaitseekin laajemman kokeilun kuin tällä hallituksella on tehty. Tämä hallitus teki tynkäkokeilun, joka ei noudattanut tieteellisesti päteviä kriteerejä eikä myöskään hyvän tiedontuotannon periaatteita. Se kohdistui aivan liian pieneen ja rajoitettuun ryhmään, jotta me olisimme saaneet siitä aitoja tuloksia. Siksi perustulokokeilua olisikin laajennettava niin, että siihen otettaisiin määrällisesti laajempi joukko ja se myös laadullisesti kattaisi useampia ihmisryhmiä eikä vain pitkäaikaistyöttömiä, joihin se nyt kohdistui.

Kaiken kaikkiaan aktiivimalli on kansalaisia eriarvoistava ja siihen liittyy lisäksi monia alueellisia ja alakohtaisia epäkohtia, ja vihreiden mielestä rangaistuksenomaiset leikkurit tulee poistaa sosiaaliturvasta. Sen sijaan sosiaaliturvaa tulisi selkeyttää ja kehittää perustulon suuntaan.

Edellä mainitun perusteella ehdotammekin, että kansalaisaloite hyväksytään ja aktiivimalli kumotaan vastalauseen 3 mukaisesti.

**17.51 Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Edelleen hallitusryhmistä on paikalla nolla henkilöä käsittelemässä aktiivimallia, jonka he ovat itse luoneet ja joka nyt täällä saa ansaitusti kritiikkiä. Oppositioista paikalla on toistakymmentä edustajaa. Tämä kuvastaa mielestäni hyvin tilannetta tämän asian suhteen.

Aktiivimalli perustuu sellaiseen ihmiskuvaan, jota en voi allekirjoittaa. Se perustuu siihen, että ihminen on lähtökohtaisesti syyllinen johonkin ja hänen pitää osoittaa syyttömytensä toimimalla kuten järjestelmä haluaa, tässä tapauksessa aktiivitoimenpiteisiin osallistumalla. Me kaikki tiedämme, mikä on arki TE-palveluissa ympäri maata. Me kaikki tie-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

dämme, että kaikki ne palvelut, joilla niin sanotusti aktivoidaan ihmisiä, eivät tosiasiallisesti lisää mitään muuta aktiivisuutta kuin byrokratiaa ja pakollista kurssilla pyörimistä. Tästä hyötyvät korkeintaan konsultit. Siinä ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä.

Tällaisen vääränlaisen, minun mielestäni rumaan ihmiskuvaan perustuvan ajattelun sijaan meidän kannattaisi lähteä siitä, että me kannustamme ihmisiä ja luomme mahdollisuuksia, toimimme mahdollistajana sen sijaan, että teemme leikkureita sosiaaliturvajärjestelmään, jota jo valmiiksi on leikattu. Sen sijaan, että luomme tällaisia malleja, joissa ihminen joutuu epäröimään ja navigoimaan tukiviidakossa aivan turhaan, meidän pitäisi tehdä malli, joka perustuu ihmisten omaan aktiivisuuteen ja sen voimauttamiseen. Paras keino tähän on laajentaa perustulokokeilua esimerkiksi itsensä työllistäjiin ja yrittäjiin ja ylipäätään ottaa enemmän askelia vastikkeettoman perusturvan suuntaan.

Lisäksi tämä aktiivimalli on todistetusti alueellisesti täysin epätasa-arvoinen. Se kohtelee eri-ikäisiä ihmisiä epätasa-arvoisesti. Se on epätasa-arvoinen monella tavalla.

On syytä myös huomata, että Euroopan neuvosto on jo useaan otteeseen moittinut Suomen matalaa perusturvaa, ja nyt kuitenkin yhdistettynä muihin perusturvaleikkauksiin hallitus on keksinyt tällaisen uuden leikkurin, jota markkinoidaan aivan toisella tavalla, siten että se ikään kuin lisäisi ihmisten jotakin oma-aloitteisuutta, mitä se ei tee.

Eli kansalaisaloite on tarpeellinen. Sitä kuvastaa se, kuinka nopeasti kansalaisaloite meni läpi. Se kertoo siitä, että tämä asia oikeasti huolestuttaa ihmisiä ja meidän pitäisi täällä eduskunnassa tähän asiaan vakavissamme vastata. Siksi pidän närkästyttävänä sitä, että hallituksesta kukaan ei ole vaivautunut paikalle asiasta keskustelemaan.

Kannatan, että kansalaisaloite hyväksytään ja tarpeeton aktiivimalli poistetaan ja se korvataan perusturvaa, perustuloa kohti vievällä järjestelmällä.

**Toinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Tähän väliin pitää nyt tarkentaa, että tästä pohjasta äänestettiin jo ensimmäisessä käsittelyssä ja nyt ei voida enää ottaa käsittelyyn hylkäystä. — Sitten mennään puhujalistaa eteenpäin.

**17.54 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Myös minulle on pettymys se, että viime kerralla tänne sentään ennen pitkää ilmestyi yksi tai kaksi hallituspuolueen edustajaa mutta nyt täällä ei heitä juurikaan näy. Siinä mielessä toivoisin, että kun näitä käsitellään — nämä kiinnostavat valtavasti kansalaista, koskettavat monen ihmisen arkea — niin täällä syntyisi todellista keskustelua ja debattia ja saisimme myös eduskunnan pöytäkirjoihin selkeät perustelut hallituspuolueiden edustajilta siitä, miksi tällaista mallia, jota kukaan ei tunnu haluavan, väen vängällä kuitenkin viedään eteenpäin.

Viimeksi kuitenkin, puhemies, täällä oli paikalla ministeri Lindström, ja hänelle muistelin sitä, miten joskus aikanaan kysyin, että miksi ihmeessä täytyy tuoda tällainen kansalaisten oikeustajua loukkaava malli, jossa ihmisiä rangaistaan työttömyysturvan leikkauksella siitä, että he aktiivisesti etsivät töitä eivätkä työllisty. Miksi se täytyy väen vängällä tehdä? Tuolloinhan ministeri vastasi minulle, että no, tämä nyt vain on se kivi pullassa, mikä pitää niellä, [Silvia Modig: Kivi pullassa!] tämä nyt on vain se kivi pullassa, mikä pitää niellä. Tämä vastaus herättää ihan normaalistikin maalaisjärjellä ajatellen sen kysymyksen, että miksi ihmeessä pitää leipoa pullaan kivi. Se varmasti olisi paljon maukkaampaa, jos siinä kiveä ei olisi. Miksi se kivi pitää sinne leipoa, miksi se pitää väen vängällä niellä? Eikö olisi yksinkertaisempaa, että otetaan kivi pois ja kaikki on paljon paremmin? Ja tälle on ollut tyypillistä juuri se, että kukaan ei ole tunnustanut, että minä nyt kauhe-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

asti haluan tämän mallin, mutta silti se täytyy tuoda. Ehkä tämä kuvastaa hallituksen kummallista arvopohjaa, kun ajatellaan, että työttömiä täytyy näinkin rangaista. Tässähän on taustalla se, että ajatellaan, että ellei tule tällaista keppipuolta, niin sitten mitään ei tapahduisi. Mutta minä sanon kyllä tässä, puhemies — ja me voimme täällä ainakin sitten opposition voimin todeta, kun täällä ei hallitusta kovasti näy — että okei, otetaan sitten se kivi pois pullasta. Otetaan se pois pullasta 14.4. Kivi pois pullasta 14.4., sanon minä. Minusta se on ihan oikein tässä.

Loppuun vielä sanon tämän: Aivan hullua, että hallitus väen vängällä tuo tänne malleja, jotka eivät toimi. Täällä keskusteltiin ykköskäsittelyssä siitä, että tämä ei tuo yhtäkään työpaikkaa lisää, tämä on puhdas leikkauslaki. Sitten toisaalta lakkautetaan niitä malleja, jotka toimivat — esimerkiksi se Tampereen seudun työllistämiskokeilu, missä on tullut hyviä tuloksia. Eihän tästäkään nyt oikein kukaan ymmärrä, miksi juuri näin. Eli, puhemies, kivi pois pullasta 14.4.

**17.57 Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käyty useita kertoja hyvää keskustelua. Yhteiskunnassa ylipäätään laajasti on käyty paljon hyvää keskustelua. Jos tämän kaiken tahtoo jotenkin kiteyttää, minä kiteyttäisin sen niin, ettei ole yksinkertaisesti oikein, että ihmisten työttömyysturvaa voidaan leikata tilanteessa, johon ihminen ei välttämättä itse voi edes vaikuttaa. Tämä on ehkä se koko ydin, mistä keskustellaan, ja kaikki argumentit oikeastaan puhuvat sen puolesta, että tämä niin sanotusti työn tarjontaa lisäävä uudistus ei toimi. Tarkoituksena tässä aktiivimallissa, joka tulee hylätä, on nimenomaan lisätä työn tarjontaa, mutta voidaan miettiä, mikä on paras keino toteuttaa tuota tavoitetta: onko se tällainen vastikkeellisuuteen, rangaistukseen ja rangaistuksen uhkaan perustuva aktiivimalli vai jokin muu?

Edustaja Parviainen, Olli-Poika nosti hyvin esiin kysymyksen ihmiskuvasta. Mikä on meidän ihmiskuvamme, kun puhumme sosiaaliturvan uudistamisesta, ihmisten perusturvasta? Kytkeytykö se ihmiskuva siihen, että me luotamme ihmisiin ja pyrimme mahdollistamaan ihmisille sen, että ihmiset voivat tehdä järkeviä valintoja omassa arjessaan, vai perustuuko se siihen, että ylhäältä alaspäin ohjataan pakon, kepin tai kepin uhan kautta ihmisiä?

Tämä keskustelu kytkeytyy vahvasti myös perusturvaan. En sitä rupea nyt syvemmin käsittelemään, mutta tahdon sanoa sen, että vastikkeettoman perustulon ajatus on nimenomaan se, että vapautetaan ihmisiä tekemään järkeviä valintoja omassa arjessaan eikä käytetä tällaisista aktiivimallin kaltaista pakotetta, uhkaa, ylhäältä alaspäin tehtävää ohjausta. Ihmiset tarvitsevat paljon tuki-, ohjauspalveluita, se on selvä asia. Mutta olisi vain kaikkien kannalta huomattavasti järkevämpää, että se sama rahasumma, mikä menee tällä hetkellä sosiaaliturvan vähimmäistasoon, käytettäisiin fiksummin tässä yhteiskunnassa. Se käytettäisiin sillä tapaa, että se mahdollistaisi kaikille ihmisille kaikissa tilanteissa työn vastaanottamisen. Se mahdollistaisi köyhyysloukkujen, kannustinloukkujen purkamisen. Se mahdollistaisi ylipäätään työn kohtaanto-ongelmien taklaamisen paremmin, ja se voidaan tehdä myös taloudellisesti neutraalisti, jos samat eurot, mitä sosiaaliturvan vähimmäistasoon tällä hetkellä menee, käytetään vain fiksummin. Tämä liittyy nimenomaan ihmisten osallistamiseen, ihmisiin luottamiseen, ihmisiin uskomiseen. Vihreiden ihmiskuva lähtee nimenomaan luottamuksesta.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Toivon, että tämä keskustelu jatkuu myöhemminkin, kun sosiaaliturvaa uudistetaan. Ei siinäkään yhteydessä hyödynnetä näitä aktiivimalleja ja vastikkeellisia ajatuksia, vaan luotetaan mieluummin ihmiseen.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Arvoisa puhemies! Unohdin kannattaa edustaja Modigin tekemää erinomaista lausumaehdotusta.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Tämä oli edustaja Aalto. Nyt edustaja Mäkisalo-Ropponen.

**18.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen niin sanottu aktiivimalli on tehoton ja epäinhimillinen. Tämä ei aktivoi ketään, vaan päinvastoin. Alkuperäiseen malliin hallitus sanoi tekevänsä pieniä korjauksia, mutta näiden korjausten jälkeenkin malli tarjoaa lähinnä keppiä pitkäaikaistyöttömille.

Neljä keskeistä ongelmaa tässä mallissa ovat:

Ensinnäkin se on epäoikeudenmukainen sekä alueellisesti, aloittain että ikäryhmittäin. Eli me tiedämme, että työpaikkojen ja työllistymistä edistävien palveluiden saatavuus vaihtelee alueellisesti, joten malli vaarantaa kansalaisten tasa-arvoisuuden kohtelemalla eri alueilla asuvia työttömiä epätasa-arvoisesti riippumatta työttömän aktiivisuudesta. Lisäksi aloittain vertailtuna aktiivimallin tulokset vaihtelevat paljon. Ja kaiken lisäksi näyttää siltä, että tämä malli leikkaa erityisesti iäkkäiden työttömien etuuksia.

Toiseksi tämä malli on epäinhimillinen eikä se millään tavalla huomioi ihmisen toimintakykyä. Työttömissä työnhakijoissa on paljon henkilöitä, joilla on työ- ja toimintakykyä alentava sairaus tai joku toimintakyvyn rajoite, ja merkittävällä osalla pitkäaikaistyöttömistä on työkykyä kohentavan hoidon ja kuntoutuksen tarve. Erityisesti nämä henkilöt kokevat aktiivimallin ihmisarvoa alentavana rangaistuksena itselleen, sillä kuntoutus ei olekaan hallituksen mallissa sitä oikeaa aktiivisuutta. On epäoikeudenmukaista olla huomioimatta ihmisten toimintakykyä ja edellyttää kaikilta samanlaista aktiivisuutta, vaikka he tarvitsisivat kuntoutusta, ohjausta asianmukaiseen hoitoon, työkyvyn selvitystä tai muita palveluita. Kun on kysytty ihmisiltä itseltään kokemuksia aktiivimallista, he kertovat tämän mallin lisänneen arvottomuuden ja alemmuuden tunteita. Osa kertoo myös vihan tunteiden lisääntyneen. Joku on sanonut, että heitä halutaan tietoisesti nöyryyttää. Nämä kokemukset ja nämä kertomukset ja tuntemukset ovat erittäin vakavia, ja niitä pitäisi kyllä kuulla.

Kolmas ongelmahan tässä mallissa on, että se lisää byrokratiaa ja siitä huolimatta se ei tarjoa niitä palveluita, joita työttömät tarvitsisivat. Mallin keskeinen epäkohta on myös se, että aktiivistakaan omatoimista työnhakua ei aina välttämättä katsota sellaiseksi aktiivisuudeksi, jolla voi välttää työttömyysturvan aleneman. Työttömien aktiivisuuden valvonnan ja sanktioiden sijasta tulisi panostaa työttömien työllistymistä edistäviin palveluihin ja erilaisiin positiivisiin kannusteisiin. Pitkäaikaistyöttömät tarvitsevat koulutusta, henkilökohtaista tukea, rinnalla kulkemista, työnetsintäpalveluita, työhön valmennusta, mutta eivät rangaistuksia. Usein tarvitaan lisäksi myös sosiaalityön, terveydenhuollon ja psykologin palveluita.

Ja sitten se neljäs mallin epäkohta on se, että se lisää toimeentulovaikeuksia. Pieniin tuloihin kohdistuva leikkaus on tuntuva työttömän arjessa, eli 32 euron leikkaus kuukaudes-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

sa on pienillä tuloilla suuri menetys. Toimeentulotuella on toki mahdollista täydentää toimeentuloa, mutta toimeentulotuki on kyllä väärässä paikassa, jos tämän etuuden tarpeen aiheuttaa lainsäädäntö tai ensisijaisen etuuden leikkaus. Lisäksi aktiivimallin vuoksi asioiminen usean viranomaisen luona lisää byrokraattisuutta ja heikentää työllistymisen kannustimia entisestään.

Kertauksena vielä: Jos me haluamme pitkäaikaistyöttömien työllistyvän, niin meidän täytyy lisätä koulutusta, kuntoutusta ja muita työllistymistä edistäviä palveluita, jotka räätälöidään yksilöiden tarpeiden mukaisesti. Eli edelleen kyllä tämä kansalaisaloitteen viesti on varteenotettava: kumotaan aktiivimalli.

**18.06 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Aktiivimallilaki on ollut yksi tämän kauden suuria käsittämättömyyksiä. Se on laki, jonka toimivuuteen uskoi vain hallitus — ei yksikään asiantuntija, ei yksikään työtön, ei työvoimatoimiston työntekijä, ei kukaan muu paitsi hallitus. Nyt kun tästä on meillä käytännön kokemukset, niin kaikki ne epäilyt, joita täällä jo lähtöruudussa esitettiin, ovat toteutuneet ja vielä pahemmin kuin silloin ajateltiin: aktivointia ilman mahdollisuutta aktiivisesti työllistyä, ihmisten laittamista sellaiseen tekemiseen ja hakemustenlähettämisautomaattiin, jonka toisessa päässä ei näy mahdollisuutta työllistyä. Tämä on rangaistusautomaatti, joka halveksii ihmisten halua työllistyä. Tämä on ahdistusta lisäävä ja epätoivoa tuova malli.

Se jää varmasti tulevaisuudessa monen tutkijan arvioitavaksi, että kun kerran jo alun pitäen, kun tämä malli esiteltiin, oli tiedossa, mikä tästä seuraa, niin miksi tällainen on pitänyt tehdä, mikä on ollut se motiivi, miksi tällainen ahdistusautomaatti on pitänyt tälle kansalle luoda. On turhauttavaa nähdä, että vielä tässäkin vaiheessa hallituksen edustajat eivät ole täällä vastaamassa meidän kysymyksiimme. Tämä on demokraattisesti erittäin ikävä päivä. Vastuunkantoon kyllä kuuluu se, että jos tehdään huonoja esityksiä, ymmärretään tunnustaa virheet, ja toivon, että toimittaisiin sillä tavalla, että tämä kansalaisaloite olisi tässä nyt sitten voittanut ja tämä kumoutuisi, mutta ehkä jää sitten seuraavan hallituksen tehtäviin kumota tämä malli.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä pitää ottaa huomioon se, että suurin osa työttömistä ei ajattele, että voi kun pysyisin pitkään työttömänä. Kyllä suomalaisen ihmiseen on sisään rakennettu työn halu, mutta tällaiset esitykset ovat omiaan kumoamaan uskon siihen, että ne, jotka päätöksiä tekevät, ovat luomassa puitteita työn saamiselle. Jään kyllä kerta kaikkiaan ihmettelemään tätä varmaan loppuelämäkseni ja totean, että ei esityksestä tee hyvää se, että sen tekee hallitus, vaan se, mitä se esitys tuottaa. Ja tästä esityksestä on syntynyt vain huonoja asioita.

**18.09 Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Palaisin vielä siihen, minkä edustaja Viitanen nosti esiin, että aktiivimallin sijaan kannattaisi esimerkiksi kehittää niitä oppeja, joita on saatu vaikkapa työllisyyskokeiluissa. Esimerkiksi Pirkanmaalla toteutettiin työllisyyskokeilu, joka lisäsi merkittävästi ihmisten aktiivisuutta ihan positiivisten keinojen kautta. Ei tarvittu leikkuria, ja varmaan myös valtion rahoja säästy, kun ihmiset pääsivät töihin.

Sen lisäksi, että meillä on erilaisia työllisyystoimia, jotka edistävät ihmisten työllisyyttä, meillä pitäisi olla myös keinoja luoda uusia työpaikkoja yrittäjyyttä tukemalla, ja tässä yhteydessä nostaisin esiin sen, että esimerkiksi pienimpien yritysten tukeminen ensimmäisten työntekijöiden palkkaamisen osalta olisi yksi keino, jolla voisimme saada nopeas-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

ti esimerkiksi nuoria töihin nykyistä enemmän. Toki yritykset ovat erilaisia ja heidän tarpeensakin ovat erilaisia, mutta jos tätä kehitettäisiin, varmasti tulokset voisivat olla hyviä.

Ylipäätään työn tarjontaa pitäisi kasvattaa, ja siihen auttaa yrittäjyyden tukeminen, fiksu veropolitiikka ja tietenkin se, että ihmisiin luotetaan ja ihmisille annetaan aidosti mahdollisuuksia käyttää aikaansa hyödyllisyyteen. Jos joku päättää tietoisesti jäädä kotisohvalle, yhteiskuntatasolla se on silloin sen yksilön oma valinta, ja meidän tehtävämme ei ole ruoskalla häntä sieltä pyrkiä ylös saamaan vaan keksiä keinoja, joilla saamme hänet voimautumaan ja lähtemään ihmisten ilmoille ihan ilman niin sanottuja pakkokeinoja, joita tässäkin tapauksessa aktiivimalli edustaa.

Eli edelleen korostaisin sitä ihmiskuvaa. Meidän pitäisi lähteä positiivisesta ihmiskuvasta, ja positiiviseen ihmiskuvaan ei perustu se, että meillä on leikkureita, jotka kohdistuvat tiettyihin ihmisiin ikään kuin syyllistäen heitä ennalta ja lisäksi vielä eriarvoistaen ihmisiä suhteessa muihin.

Aktiivimalli on syytä purkaa. Se on tämän hallituksen listalla selvästi nyt asia, johon he eivät halua puuttua, mutta seuraavissa hallitusneuvotteluissa Suomen seuraavan hallituksen on purettava tämä malli.

**18.11 Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Parviainen tuossa nostikin esiin Tampereella — Pirkanmaalla ja keskeisesti Tamperella — toteutetun menestyksekkään työllisyyskokeilun, josta olisin itsekkin halunnut puhua. Nimittäin siellähän työttömien määrä ja pitkäaikaistyöttömien määrä selkeästi väheni, ja se palaute, mikä siitä kokeilusta tuli, oli erittäin positiivista. Ja se, mikä siinä oli yhtenä keskeisenä tekijänä — toivoisi sen jatkuvan siellä ja leviävän muuallekin Suomeen — oli nimenomaan se, että siellä pitkäaikaistyötön otettiin vastaan kokonaisvaltaisesti: kuunneltiin ja kohdattiin ja selvitettiin, mitkä ovat todella niitä ongelmakohtia tai mitkä ovat niitä haasteita työnhakijan omassa elämässä tai koulutustilanteessa tai lähiympäristön tilanteessa. Siinä oli nimenomaan virkamies tai -nainen tukena, apuna, rinnalla kulkijana, motivoijana. Siinä mielessä kyllä tällä tavalla positiivisesti kannustaen ja tietyllä tavalla vaatienkin saatiin erittäin hyvää tulosta, ja toivoisimme, että sentyyppinen toiminta voisi jatkua.

Syy, minkä takia alun perinkin vastustimme tätä aktiivimallia, oli nimenomaan se, että sinne jäi näitä isoja valuvikoja. Ei voi olla tilanne niin, että vaikka ihminen tekee paljon työtä sen eteen, että löytäisi työpaikan tai löytäisi sopivan koulutuspaikan tai muun sellaisen toimen, mikä luetaan tämmöiseksi riittäväksi aktiivisuudeksi, jotta korvauksia ei leikkataisi — tähän jäi nimenomaan ne suuret valuviat — niin tilanteessa, joka ei riipu ihmisestä itsestään, toisin sanoen, että yrittää löytää työtä, yrittää löytää koulutusta, kun sitä ei siltä paikkakunnalta tai lähimainkaan löydy, yrityksistä huolimatta leikataan sitä toimeentuloa. Kyse on kuitenkin toimeentulosta, mikä alun alkaenkin on varsin, varsin niukkaa, ja siitä vielä leikataan. Eihän tämä sovi minkäänlaiseen oikeusvaltion ajatukseen ja inhimilliseen ihmisten kohteluun. Siinä mielessä, kun näitä valuvikoja jäi, ja paitsi että se on kohdellut ihmisiä alueellisesti eriarvoisesti, siinä on vielä myös ikään liittyvää eriarvoisuutta — eriarvoisuutta ennen muuta sen vuoksi, että tämä korvausten väheneminen ei ole enää ollut ihmisten omissa käsissä vaan riippunut pitkälti siitä, mikä on paikkakunnan tilanne.

Kaiken kaikkiaan vielä haluaisin nostaa esille sen — aika näkyy tuossa nopeasti kuluvan — että kun täällä on puhuttu perustulosta, niin kyllä huomattavasti kannatettavampi ja tehokkaampi olisi se KD:n tuoma kannustava perusturva, mikä huomioi eri tukimuodot ja

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

edesauttaa sitä, että myös pienet työpätkät on kannattavaa ottaa vastaan. Elikkä työn tulee olla aina kannattavaa.

**18.14 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Itsekin tätä keskustelua kuunnelleena haluan muutamaa asiaa hieman täsmentää. Eli se, että vastustan aktiivimallia ja kritisoin sitä, perustuu nimenomaan juurikin siihen, että mallissa oli jo alusta alkaen näkyvillä olevia epäkohtia, jotka ovat sellaisenaan kaikki toteutuneet, ja se kohtelee ihmisiä epätasa-arvoisesti, asettaa heidät mahdottomaan tilanteeseen. Voidaan sanoa niin, että vilpittömästikään yrittämällä kaikki eivät voi aktiivimallin ehtoja täyttää, ja silti heiltä leikataan toimeentuloa, ja se on mielestäni väärin.

Mutta nyt kun tämä keskustelu laajennettiin hieman filosofisemmalle tasolle eli käytiin puhumaan periaatteellisesti kansalaispalkan tyypisistä ratkaisuista, vastikkeettomista perustuloista, niin siihen minun kyllä täytyy sanoa, että sellaisia en varsinaisesti pysty kannattamaan. Eli kyllä suomalainen työmoraali perinteisesti on siihen perustunut, että ihmisen täytyy tehdä työtä elääkseen, jos hän siihen kykenee ja hänelle nyt se työpaikka on saatavilla. Eli vastikkeettomaan rahaan — siihen, ettei mitään sen eteen tarvitsisi tehdä, sellaiseen kannusteeseen — mielestäni yhteiskunnalla ei kyllä ole varaa. Kannatan toki sosiaaliturvan uudistamista ja sen parantamista, luukulta toiselle juoksuttamisen vähentämistä ja kannustinloukkujen purkamista nimenomaan porkkanan, ei kepin, kautta, mutta vastikkeettomuuteen meidän ei mielestäni pidä periaatteellisella tasolla lähteä.

**18.16 Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Totean aivan ensimmäiseksi, että SDP yhtyy kansalaisaloitteen esitykseen, jonka mukaan työttömyysturvan aktiivimalli on kumottava. Emme ole missään vaiheessa kannattaneet työttömyysturvan aktiivimallia, joka leikkaa epäoikeudenmukaisella tavalla työttömyysturvaa ja jonka hallitus ajoi eduskunnan äänestyksessä voimaan.

Perustelut ovat selkeät:

Malli on osoittautunut epäoikeudenmukaiseksi. Työttömyysetua saavan aktiivisuutta seurataan 65 työttömyysetuuden maksupäivän tarkastelujaksoissa. Mikäli aktiivisuus ei ole riittävää, työttömyysetuus maksetaan seuraavan tarkastelujakson ajan yli 4,5 prosentilla alennettuna. Mallin toimivuudesta tähän mennessä saadut tulokset viittaavat siihen, että malli toimii etuisuusleikkurina mutta sen muut vaikutukset ovat jääneet vähäisiksi. Yksi merkittävä havainto on, että työttömyysturvan aktiivimalli ei kohtelee työnhakijoita yhdenvertaisesti. Malli on osoittautunut myös alueellisesti epäoikeudenmukaiseksi, sekä edelleen se kohtelee eri alojen työntekijöitä epäoikeudenmukaisesti. Mallin on myös todettu leikkaavan erityisesti iäkkäiden työttömien etuutta. Esimerkiksi mainituilla SAK:n alaisilla aloilla vain 13 prosenttia ikääntyvistä onnistui täyttämään aktiivisuusehdon ensimmäisellä tarkasteluajanjaksolla.

On myös iso epäkohta ja väärin, ettei malli huomioi ihmisiä, joilla on työ- tai toimintakykyä alentava sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Merkittävällä osalla pitkäaikaistyöttömistä on työkykyä kohentavan hoidon ja kuntoutuksen tarve. On epäoikeudenmukaista olla huomioimatta ihmisten toimintakykyä ja edellyttää kaikilta samanlaista aktiivisuutta, vaikka he tarvitsisivat ennen kaikkea työ- ja toimintakyvyn sekä terveydellisten rajoitteiden selvitystä sekä ohjausta asianmukaiseen hoitoon, kuntoutukseen, työkyvyn rajoitteiden selvittämiseen tai muuhun tarpeenmukaiseen palveluun. On välttämätöntä selvittää, miten

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

työllisyyttä tukevat palvelut vastaisivat paremmin niiden kohderyhmien tarpeisiin, jotka ohjataan tai jotka hakeutuvat näihin kyseisiin palveluihin.

Myös on todettu, että malli lisää byrokratiaa eikä tarjoa riittäviä palveluja. Työttömien aktiivisuuden tarpeetonta valvontaa ja sanktioita tulisi vähentää, ja tulisi panostaa ennen kaikkea työllistymistä edistäviin palveluihin ja positiivisiin kannusteisiin rankaisemisen sijaan. Mallin epäkohta on se, että aktiivistakaan omatoimista työnhakua ei katsota mallin mukaan sellaiseksi, jolla itsessään voi välttää työttömyysturvan aleneman. Työtön, jolle palvelutarpeen arvioinnin perusteella ei tarjota työllistymistä edistävää palvelua vaan ainoastaan omatoimista työnhakua, joutuu kohtuuttomaan asemaan.

On ollut myös todennettavissa, että malli lisää toimeentulovaikeuksia. Pieniin tuloihin kohdistuva leikkaus on tuntuva työttömän arjessa. Kelan maksamat työttömyysetuudet, siis peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ovat ilman lapsikorotuksia kuukaudessa bruttona keskimäärin vajaat 670 euroa. Työttömyysturvan lapsikorotuksia saavilla leikkaus on vielä tuntuvampi. Toimeentulotuki viimesijaisena etuutena on kuitenkin väärässä käytössä silloin, jos etuuden tarpeen aiheuttaa lainsäädäntö ja ensisijaisten etuuksien leikkaus.

Aktiivimallin vuoksi asiointi usean viranomaisen luona lisää tukijärjestelmän byrokratisuutta ja heikentää työllistymisen kannustimia entisestään. Tähän meillä ei ole varaa.

Arvoisa puhemies! Leikkurista on luovuttava ja palveluja kehitettävä. Aktiivimallin epäoikeudenmukaisesta leikkurista on luovuttava, ja on kehitettävä aktiivisia työvoimapoljuja asiakaslähtöisesti.

SDP kannattaa vahvasti kansalaisaloitteen hyväksymistä. — Kiitos.

**18.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Olen itse ollut pitkäaikaistyöttömien työllistämistä tukevassa hankkeessa ohjausryhmän puheenjohtajana ihan viime aikoinakin, ja omien kokemusteni perusteella haluan kyllä korostaa sitä, että tahallaan työttömänä olevia tai työtä vieroksuvia on tässä maassa todella vähän [Silvia Modig: Just näin!] ja se harhakuva, jota annetaan, että ihmiset haluaisivat vain olla eivätkä halua mennä mihinkään, ei todellakaan pidä paikkaansa.

Olin siinä Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen hankkeessa, ja siinä tuli selkeästi esille, että jos ihminen on ollut pitkään työttömänä, sanotaan nyt vaikka yli vuoden, ilman minkäänlaista henkilökohtaista apua, tukea ja ohjausta, niin on todella vaikeaa työllistyä, koska työttömyys johtaa omanarvontunteen heikkenemiseen, ja siksi pitkään työttömänä olevien työllistyminen edellyttää sitä, että saadaan itsetunto kohotettua taas kohdalleen ja saadaan ihminen uskomaan siihen, että minä kykenen, minä pystyn. Tällainen pitkään työttömänä ollut ihminen tarvitsee onnistumisen kokemuksia, paljon kannustusta ja toisen ihmisen rinnalla kulkemista ja henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa. Nyt jos ajatellaan tätä aktiivimallia, niin tämä malli vie monelta ne viimeisetkin itsearvostuksen rippeet. Eli kokemus siitä, että minua nyt rangaistaan ja minua lyödään kepillä ja ei uskota siihen, että minä haluaisin käydä töissä, on se, joka tuhoaa itsetuntoa, ja entistä vaikeampi on sen jälkeen enää työllistyä.

Esimerkiksi meidän hankkeessamme Pohjois-Karjalassa yksi kaikkein parhaimpia työskentelymuotoja oli työnetsintäpalvelut. Eli lähdettiin räätälöidysti etsimään tämän työttömän osaamista ja voimavaraa ja sitten mahdollistettiin kenties koulutus, mutta se rinnalla kulkeminen oli kaikkein tärkeintä, ja sitten ohjattiin ja yhdessä etsittiin mahdollisia olemassa olevia työpaikkoja, joihin tämä työtön voisi hakeutua. Aika usein erilaisten vaiheiden kautta monet meidän hankkeessamme olleet ihmiset työllistyivät. Meidän hankkeem-



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

me tulokset olivat erinomaisia. Tämä malli kumoaa tai tuhoaa kaiken sen, mitä tämmöisellä toisella, aktivoivalla ja itsetuntoa nostavalla ja kannustavalla työotteella saataisiin aikaan.

**18.24 Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen piti erinomaisten puheenvuoron tässä, ja paitsi tulevaisuusvaliokunnassa myös Eduskunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ryhmässä olemme tehneet hyvää yhteistyötä. Minäkin olisin halunnut tässä toisessa puheenvuorossani vielä nostaa esille nimenomaan sen, että jos meillä on pitkäaikaistyöttömissä heitä, jotka tuntevat, että ikään kuin olisi siipi liian paljon maassa tai liian pilvinen tai synkkä se tulevaisuus ja liian vaikealta tuntuva tilanne tarttuakseen työhön, silloin pitää päästä niihin juurisyihin kiinni, että onko siellä kuntoutuksen tarvetta, onko siellä sairaanhoidon tarvetta, mitä syitä siellä on siihen, että mieli on maassa ja masennus on suuri, muitakin syitä kuin se pitkä työttömyys.

Aivan samanlainen kokemus on sieltä Pirkanmaalta ja Tampereelta, että kovin on pieni se joukko nuoria tai vanhempia, jotka eivät haluaisi tarttua työhön, ja jos työhön tarttuminen mietityttää ja askarruttaa, niin kyllä sieltä usein nousee esiin se, että on se itsearvon tunto jo niin heikoilla tai on ajatus, että en pysty, en kykene, en osaa ja pitäisi pystyä suurempaan tai enempiin kuin mihin tuntuu, että on kykyä siinä vaiheessa. Silloinhan nimenomaan ympärillä olevien ja myös työllisyyspalveluissa toimivien pitäisi ymmärtää pysähtyä tähän asiaan ja puuttua siihen ja nimenomaan niitä juurisyitä nostaa esiin ja keksiä yhdessä keinoja, miten mennään eteenpäin myös sen heikentyneen itsetunnon tai oman kunnioituksen kohottamiseksi.

Toki se on ikäihmisilläkin iso asia, koska siellä monta kertaa on erittäin hyvää osaamista ja työkokemusta sellaisessa ikäjoukossa, ja he useasti sanovat, että eihän meistä ole enää mihinkään — meillä on valtava potentiaali työmarkkinoilla myös ikäihmisten ja keskiikäisten joukossa — mutta tämä on iso asia varsinkin, jos ajattelen nuoria erityisesti: jos nuori on jäänyt pitkäksi aikaa työttömäksi, tuntuu, että silloin se kynnyksensä vasta kasvaa ja kasvaa ja nousee erittäin korkeaksi, ja tässä on tietysti koko tulevan elämän kannalta iso kysymys. Sen vuoksi näkisin, että erityinen panostus pitäisi laittaa paitsi koulutukseen myös koulutuksen jälkeen siihen, että nuoret pääsevät töihin — saavat ensin niitä kokeilu- paikkoja, ehkä lyhyempiä työpaikkoja ja niistä toivon mukaan monella tavalla positiivista palautetta ja kannustusta, ja jos mitään kritiikin paikkaa on, niin sekin silloin esitettäisiin rakentavalla tavalla — jotta yksikään meidän nuorista ei jäisi ilman työpaikkaa ja pääsisi sillä tavalla työelämään kiinni, koska kyllä se työ monella tapaa on myös se suojeleva tekijä elämässä eteenpäin.

**18.27 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Vielä yksi asia, joka tuli tässä esille: Kun tietty osuus tästä etuudesta menetetään, niin sitten voi toimeentulotuesta hakea ikään kuin sen, mitä on jäänyt vajaaksi, ja tämä on käsittämätön ajatusrakennelma. Se lisää kaikkien työtä, turhaa työtä. Aikanaan meillä Espoossa kaupungin asuntovuokrayhtiö yhtiöitettiin ja vuokrat nousivat paikoitellen 70 prosenttia tämän yhtiöittämisen seurauksena. Ja kun poliittista vastuuta tässä haettiin, niin siellä sitten todettiin, että no, toimeentulotuki hoitaa tämän kyllä. Pidän tällaista ajattelutapaa todella vastuuttomana. Ei toimeentulotuki ole tätä varten rakennettu, että täällä tehdään huonoja ratkaisuja, joita sitten joku toinen tukimuoto todella paikkaa, ja ennen kaikkea just sen takia, että sitten tämä henkilö, joka on

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

kohteena, joutuu itse paikkaamaan omalla työllänsä ja juoksemisellansa luukulta toiselle näitä huonoja lakeja.

18.28 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen tavoite oli työllisyyden kohottaminen monin eri toimin, ja kuten hyvin tiedätte, niitä on todella, todella paljon ja tämä aktiivimalli on yksi niistä.

Ja kyllähän silloin, kun tämä lähti käyntiin, saatettiin todeta, ettei tämä kaikkia ihan ta-savertaisesti kohtele, mutta kuten hyvin tiedätte, on tehty monia toimia, joilla on nyt laa-jennettu tätä tämän kansalaisaloitteen kohdetta, eli tätä aktiivimallia on muutettu, mutta ne muutokset eivät ole vielä täysimääräisesti tietenkään tuottaneet tulosta.

Ja varmaan tiedätte myöskin sen, että meneillään on arviointitutkimus tämän mallin vai-kutuksista TE-palveluihin ja mallin välittömistä vaikutuksista työttömyyteen ja myöskin työmarkkinasiirtymiin. Ja tämä väliraportti on nyt odotettavissa huhtikuussa mutta vasta syksyllä sitten lopullinen raportti, eli sitten ihan oikeasti voidaan arvioida sitä, millaista tu-losta tämä aktiivimalli on tuottanut.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### **10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvolli-suuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta ja asevelvollisuus-lain 3 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 139/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 5/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Toiseen käsittelyyn esitellään päivä-järjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä pää-tettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

#### *Keskustelu*

18.30 **Silvia Modig vas:** Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä ainoastaan Jehovan todistajat ovat nykyisen vapautuslain perusteella saaneet vapautuksen asevelvollisuuden suorittami-sesta heidän vakaumukseensa perustuen. Muut aseistakieltäytyjät on puolestaan tuomittu rangaistuksiin. Tämän lain hyväksyminen sinänsä korjaisi tämän yhdenvertaisuusongel-man. Me vasemmistoliitossa katsomme, että yhdenvertaisuus on tavoiteltava tila, mutta korjaisimme ongelman toisin.

Hallituksen esitys on ongelmallinen perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Hallituksen ehdotus ei ratkaise niiden mielipidevankien ongelmaa, jotka uskontonsa tai vakaumuksen-sa takia eivät katso voivansa suorittaa ase- tai siviilipalvelusta ja jotka sen vuoksi tuomi-taan ehdottomaan vankeusrangaistukseen tai valvontarangaistukseen. Tämä esitys tuokin Jehovan todistajat uutena ryhmänä asevelvollisuus- ja siviilipalveluslain rangaistussäädös-ten piiriin ja lisää todennäköisesti siten vapausrangaistuksiin tuomittavien totaalkieltäyty-jien määrää.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

YK:n ihmisoikeuskomitea on toistuvasti kiinnittänyt Suomea koskeissa maaraaportteissaan huomiota siihen, että Jehovan todistajien poikkeuskohtelua ei ole laajennettu koskemaan muita aseistakieltäytyjäryhmiä. Lisäksi YK:n ihmisoikeuskomitea on kiinnittänyt huomiota siviilipalveluksen rangaistusluontoiseen keston ja aseistakieltäytymisoikeuden tunnustamiseen vain rauhan aikana. Näistä syistä vasemmistoliitto esittää hyväksyttäväksi seuraavaa lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jolla siviilipalveluksen kesto lyhennetään tulevaisuudessa, ja että lainsäädännössä luovutaan aseistakieltäytyjille langettavista vapausrangaistuksista.”

Arvoisa puhemies! Suomessa, mielipiteen ja uskonnon vapauden maassa, jokaisella on oikeus omaan vakaumukseensa, ja jos oma vakaumus estää sinua, tuo sinuun ajatuksen siitä, että sinä et halua tarttua aseisiin, niin siihen jokaisella on oikeus ilman, että menettää vapauttaan.

**18.32 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! En koe tätä ongelmaa vasemmistoliiton esittämällä tavalla vaan olen siitä periaatteellisesti ja rakenteellisesti täysin eri mieltä. Oikeus on ennen velvollisuutta vain sanakirjassa. Ymmärtäisin sen, jos jonkun vakaumus kieltää aseiden käytön, mutta sitä on mahdotonta käsittää, miten se vakaumus voi kieltää aseettoman palveluksen tai siviilipalveluksen.

Tämä esitys on pienehkö mutta periaatteellisesti tärkeä. On kestävä ajatus myös se, että jollain tietyllä uskomusjärjestelmällä olisi erivapaus kaikkia muita velvoittavasta velvoitteesta. Lakeja voi olla vain yksi, ja sen on oltava meille kaikille sama.

Silti tämä ajatus on kannatettava, ja ajatuksena tätä voisi laajentaa muuhunkin niin sanottuun positiiviseen syrjintään eli erityiskohteluun. Sellaiset järjestelyt pitäisi lähtökohteisesti poistaa ja estää sellaisten syntyä jatkossa.

**18.33 Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Modig tuossa edellä totesi, tällä esityksellä nyt lähdettiin ratkaisemaan sitä ongelmaa, että kaikkia vakaumuksia ei tällä hetkellä ole yhdenvertaisesti kohdeltu, sillä tavalla, että nyt myös Jehovan todistajia koskee tämä asevelvollisuuden suorittaminen, eikä sillä toisella tavalla, että olisimme samalla tavalla vapauttaneet sitten myös muut, joilla on syvä vakaumus, on se sitten passiivinen vakaumus tai mikä tahansa. Valiokunnassa tästä keskusteltiin, tai se oli yhtenä vaihtoehtona, mutta nyt esitys kuitenkin sitten meni tähän suuntaan, että jehovia ei enää vapauteta mutta toisaalta ei laajennettu sitä vapautettavien piiriä.

On tärkeätä, että mietintöön nostettiin se, että selvitetään sitä maanpuolustusvelvollisuuden laajempaa kehittämistä ja vahvempaa eriyttämistä asevelvollisuudesta, jotta jokaiselle löytyy paras tapa täyttää maanpuolustusvelvollisuus, sekä harkitaan laaja-alaisemmin menettelyjä erilaisten vakaumusten paremmaksi huomioimiseksi uskonnon- ja omantunnonvapauden paremmaksi toteuttamiseksi, sillä nyt, niin kuin tuossa tuli esille, meillä on tilanne, jossa meillä on muitakin ryhmiä, jotka kokevat, että he eivät halua tätä asevelvollisuutta suorittaa. Sinänsä meillä on siviilipalvelus olemassa, mikä on erittäin hyvä, mutta se on nyt tällä hetkellä rangaistuksenomainen, se on kestoltaan paljon pidempi. Sen takia valiokunnassa olisimme halunneet nostaa tämän asian, mutta koska siviilipalvelus ei ole puolustusvaliokunnan alaista vaan se on työ- ja tasa-arvovaliokunnan toimenkuvaan kuuluvaa, niin emme voineet valiokunnassa tätä lausumaa tähän nostaa vaan se täytyy tehdä nyt tässä salissa, ja kannatan siis tuota edustaja Modigin tekemää esitystä.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Kaiken kaikkiaan on hyvä muistaa, että tietysti maanpuolustusvelvollisuus on laajempi käsite kuin aseellinen maanpuolustus, ja olisikin hyvä miettiä, miten me pystyisimme mahdollistamaan jokaiselle suomalaiselle tavan suorittaa maanpuolustusvelvollisuutta, laajentamaan sitä pikemminkin kansalaispalvelusvelvollisuuden suuntaan, jolloin se ei olisi myöskään niin kytketty tähän maanpuolustus-termiin. Me tiedämme, että kriisitilanteissa on paljon sellaisia tehtäviä ja tarpeita, joissa jokaisella kansalaisella olisi oma roolinsa ja tärkeä paikkansa, liittyvät ne sitten ympäristökatastrofien torjuntaan, liittyvät ne huoltovarmuuden ylläpitoon, liittyvät ne vaikka tällaisen hybridivaikuttamisen, informaatiovai- kuttamisen ja siihen liittyvän puolustus- ja vastustuskyvyn lisäämiseen.

**18.36 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kannatan tätä edustaja Modigin tekemää lausumaa — sitten myös, kun se tulee tänne saliin — seuraavista syistä:

Siviilipalvelukseen voi hakeutua normaalioloissa hakemuksen perusteella ilman vakaumuksen tutkintaa — siis ilman vakaumuksen tutkintaa. Vakaumuksen tutkinnasta luovuttiin sen jälkeen, kun Suomi sai siitä nuhtelut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta, ja sen perusteissa oli se ajatus, että kukaan ihminen ei ole riittävän hyvä, taitava arvioimaan ja tutkimaan jonkun henkilön vakaumuksen syvyyttä.

Nyt kuitenkin siviilipalvelusajan kesto on ongelmallinen, koska se ei ole yhdenvertainen ja sillä on rangaistuksen luonne. Tämä rangaistuksen luonne nimenomaan kohdistuu siihen, että joku ilmaisee vakaumustaan. Tässä on ristiriita, ja sen tähden pidän tätä edustaja Modigin esittämää lausumaa todella merkittävänä ja tärkeänä, että tämä asia vihdoin jollakin aikajänteellä saataisiin korjattua.

Kuulun itse niihin ihmisiin, jotka aikanaan 17-vuotiaana seisoivat yksin huoneessa, jossa oli kolme ammattisotilasta, jotka sitten tiukkasivat 17-vuotiaan pojan vakaumusta ja vaativat häntä esittämään vedenpitävät selitykset omalle vakaumukselleen. No, tuossa keskustelussa todettiin lopulta niin, että vakaumukseni näyttää olevan omakohtainen ja riittävän syvällinen, mutta rangaistukseksi siitä sain 12 kuukautta palvelusta. Se oli se tunne, joka siitä tuli, ja on edelleen.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, ihmettelen sitä, että meillä Maahanmuuttovirastoon, Migriin, on nyt palkattu tällainen vakaumuksen asiantuntija, joka pohtii turvapaikanhakijoiden vakaumuksen syvyyttä, kun he tulevat sinne ja ilmoittavat, että ovat kääntyneet Suomessa kristityiksi. Nyt näitä Migrin päätöksiä tulee sitten ajatuksella, että lausunnossa lukee: ”Vakaumus ei ole aito.” Minä vain kysyn, mikä on tämän ekspertin ammattitaito. Hän voi olla teologi, hän voi olla joku muu filosofi tai tohtori, mutta mikä on se mittari, jota hän käyttää arvioidessaan ihmisen sisimpiä tunteja? Tämä esitys, joka meillä tässä on, on luonteeltaan juuri sellainen, että tässä yhteydessä asiantuntijat toivoivat, että [Puhemies koputtaa] tähän esitykseen olisi sisällynyt myös tämän asian muuttaminen oikealle tolalle.

**18.39 Silvia Modig vas:** Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Laukkanen kuvasi oman kokemuksensa kautta niitä kohtuuttomia tilanteita, mihin ihmiset ovat joutuneet ja joutuvat edelleen. Vakaumus on meidän jokaisen henkilökohtainen asia, sitä ei toinen voi kyseenalaistaa. Meidän kuuluu kunnioittaa toistemme vakaumuksia. Aseisiin tarttuminen on erittäin iso kysymys, ja sen valinnan pitäisi olla jokaiselle henkilökohtainen ja vapaa va-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

linta, miten sen tilanteen kanssa haluaa toimia. Henkilökohtaisesti ajattelen, että valtiolla ei ole oikeutta velvoittaa tai vaatia sitä keneltäkään.

Vakaumus voi olla uskonnollinen, tai kuten itselleni uskonnottomana ihmisenä, se on pasifismi. Ne molemmat ovat aivan yhtä arvokkaita. Maataan pitää voida palvella ja puolustaa suorittamatta asevelvollisuutta, ja siksi siviilipalvelus ei ole riittävä keino, puhumattakaan sen rangaistusluonteisesta kestosta. Maanpuolustusvelvollisuus pitäisi voida suorittaa monin eri keinoin, jotka eivät ole kytköksissä asevelvollisuuteen. Kuten edustaja Mikkonen täällä hyvin kuvasi, niitä keinoja palvella omaa maataan on monia.

**18.40 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puhemies! Yksi asia jäi vielä tässä sanomatta, kun aika loppui: se, että siviilipalvelukseen pyrkineiden henkilöiden maanpuolustustahto ja -halu on korkea. Kysymys on juuri tästä. Muistan, että kun omassa kuulustelussani kysyin näiltä sotilailta, kouluttaako armeija minut tappamaan ihmisen, niin he miettivät pitkään ja totesivat, että kouluttaa, ja siksi minä kieltäydyin siitä kunniasta. Mutta minun maanpuolustustahtoni on korkea. Ja kun he kysyivät, mihin minut sitten voidaan näissä tehtävissä laittaa, niin totesin, että jos niin hyväksi nähdään, niin voin toimia vaikka miinanraivaajana. Minulle ei ole ongelma se, että puolustan maatani, vaan se, millä tavalla saan sen tehdä, [Silvia Modig: Juuri näin!] vakaumukseni pohjalta.

**18.41 Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Tässä talossa tulee liian harvoin kiitettyä kollegaa hyvästä, erinomaisesta puheenvuorosta. Teen sen nyt ja kiitän edustaja Antero Laukkasta kahdestakin erittäin syvällisestä puheenvuorosta. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 11. Maksuton toisen asteen koulutus kaikille

Kansalaisaloite KAA 5/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 17/2018 vp

*Ainoa käsittely*

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2018 vp. Valiokunta ehdottaa kansalaisaloitteeseen sisältyvän ehdotuksen hylkäämistä.

*Keskustelu*

**18.42 Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos vielä koko valiokunnan puolesta aloitteen tekijöille.

Tässä kansalaisaloitteessa esitetään, että eduskunta laatii perusteellisen selvityksen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ja lakiuudistuksiin lukio- ja ammatillisten opintojen maksullisuuden poistamiseksi. Ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa opiskeluhan siinänsä on maksutonta jo tällä hetkellä, mutta pakolliset kirjat ja muut oppimateriaalit aiheuttavat merkittävät, korkeimmillaan jopa tuhansien eurojen kustannukset opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Tilanteen parantamiseksi on tehty tällä vaalikaudella töitä, siihen valiokunta myös mieltänsä viittaa. Tämän vuoden elokuussa astuu voimaan eduskunnan hyväksymä oppimateriaalilisä, 46,80 euroa kuukaudessa, ja sen lisän piiriin tulee 33 000 toisella asteella opiskelevaa pienempituloisten perheiden nuorta. Lisäksi Opetushallitus on myöntänyt vuoden 2018 lopussa avustusta yhteensä 18 hankkeelle, joissa kehitetään avoimia digitaalisia oppimateriaaleja, materiaalipankkeja sekä uudistetaan opetusta siten, että opiskelijoille koituvat kustannukset alenevat. Hankkeet toteutetaan vuoden 2019 kuluessa, ja niiden tulokset ovat käytettävissä alkuvuodesta 2020.

Arvoisa puhemies! Kävimme sivistysvaliokunnassa laajan asiantuntijakuulemisen kansalaisaloitteen pohjalta. Halusimme selvittää valiokunnassa, miten aloitteessa esitetty maksuttomuus sekä jo tehdyt toimenpiteet vaikuttavat opintojen keskeyttämiseen ja nuorten koulutusvalintoihin. Amisbarometrin mukaan merkittävimpiä syitä alle 20-vuotiaiden koulutuksen keskeyttämiselle ovat opiskelumotivaatio, oppimisvaikeudet ja hyvinvointiin liittyvät haasteet. Rahahuolet ovat myös merkittäviä. Ne nousivat esille tässä selvityksessä seitsemänneksi tärkeimpänä syynä koulun keskeyttämiseen. Opetushallituksen lukiolaisille tekemän selvityksen mukaan 65 prosenttia pitää lukio-opintojen kustannuksia kohtuullisina. Vastanneista 29 prosenttia arvioi, että heillä on taloudellisia vaikeuksia, ja 6 prosentilla nuo taloudelliset vaikeudet ovat merkittäviä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemissa tuli esille, että toisen asteen opinnoista aiheutuvista kustannuksista ei välttämättä anneta tietoa etukäteen, jolloin niiden suuruus voi tulla opiskelijoille ja heidän perheilleen yllätyksenä. Niin ikään opintoihin liittyvien vierailujen, kuten teatteri-, museo- ja uimahallikäyntien, maksullisuus estää joidenkin opiskelijoiden osallistumisen.

Tältä pohjalta esitämme 1. lausumaa, jonka mukaan ”eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii siitä, että toisen asteen koulutuksen järjestäjille aikaansaadaan ohjeistus, jossa koulutuksen järjestäjille tähdennetään tarvetta tiedottaa arvioitujen oppimateriaalikustannusten määrästä sekä keinoista, joilla nämä kustannukset voidaan katata tai mahdollisesti välttää”.

Valiokunta selvitti myös toisen asteen maksuttomuuden mahdollisia kustannuksia. Jos maksuttoman toisen asteen opintojen rahoittaminen tulisi valtion vastuulle siten, että opiskelijalle annettavat materiaalit ja tarvikkeet jäävät nykyiseen tapaan opiskelijan omaan käyttöön myös opintojen jälkeen, tarkoittaisi se valtiolle arvion mukaan 109–153 miljoonan euron vuosittaisia menolisäyksiä ja sen lisäksi mahdollisista koulumatkoista aiheutuvia menoja, jotka eivät sisälly edellä mainittuun arvioon.

Arvoisa puhemies! Valiokunta piti erinomaisena, että yli hallituskausien esillä ollut asia toisen asteen koulutuksen maksullisuudesta on tuotu kansalaisaloitteen myötä voimallisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toisen asteen koulutuksen suorittaminen on välttämättömyys nykyisessä työelämässä pärjäämiselle. Valiokunta painottaakin, että kansalaisaloitteessa tuodaan esille tärkeä huoli, mutta toteaa, että eduskunnan valtiosääntöinen asema huomioon ottaen eduskunta ei ole oikea taho aloitteessa vaaditun selvityksen ja lakiuudistuksen tekemiseen. Kansalaisaloitelaki mahdollistaa ehdotuksen tekemisen lainvalmisteluun ryhtymisestä, mutta lainvalmistelu kuuluu valtioneuvostolle, jolla on siihen tarvittavat resurssit.

Tuntuu harmittavalta ja jopa hieman hassulta, että tämän muotoseikan vuoksi koko valiokunnalla ei jäänyt työjärjestyksen vuoksi muuta vaihtoehtoa kuin esittää aloitteen hylkäämistä. Näin mietinnön virallisen esittelyn ulkopuolelta täytyy todeta, että ehkä kansa-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

laisaloitejärjestelmässä tämän osalta olisi varmasti yleistä kehitettävää. Joka tapauksessa tämän tilanteen vuoksi jouduimme valiokunnassa toimimaan lausumien pohjalta ja hylkäämään varsinaisen aloitteen. Tämä on kuitenkin vain tekniikkaa, kannathan käyvät noista lausumista ilmi. Mielestäni tässä keskustelussa ehkä kaikista hedelmällisintä on keskittää huomiota nimenomaan noitten lausumien sisältöön.

Sivistysvaliokunta esittää lausumissaan konkreettisia vaatimuksia koulutuksen tasa-arvoa parantavan jatkovalmistelun käynnistämiseksi. Valiokunta toteaa, että asiantuntija-kuulemisissa koulutuksen kustannukset nousivat esille yhtenä merkittävänä koulutuksen keskeyttämisen syynä. Valiokunnan mielestä maksuttomuuden toteuttaminen on selvitetävää kunnolla muiden tarpeellisten toimien rinnalla. Tavoitteena pitää olla valiokunnan useaan kertaan toistama tavoite, että jokainen nuori suorittaisi toisen asteen tutkinnon lähökohdista riippumatta.

Tämän pohjalta valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi 2. lausumaa. Se kuuluu tähän tapaan: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi toisen asteen opiskelijoille opinnoista aiheutuvien kustannusten kehitystä ottaen huomioon opintotukilain mukainen oppimateriaalilisä ja opiskelijoiden oppimateriaalikustannusten alentamiseksi käynnistetyt hankkeet sekä tekee seuranta- ja arviointitiedon perusteella selvityksen ja tarvittaessa ehdotukset jatkotoimenpiteiksi. Selvitykseen tulee sisällyttää perusteellinen lapsivaikutusten arviointi.”

Mietintöön sisältyy yksi vastalause.

**18.49 Pilvi Torsti sd:** Arvoisa puhemies! Jos olisin tänään lukiolainen tai amiksessa, olisin varmaankin ollut barrikadeilla tasa-arvon ja demokratian puolesta ja ärsyyntyneenä vallanpitäjiin. Vilma Maria Virolainen, joka kuvasi itseään yksinhuoltajan lapsena, kertoi Facebookissa lähteneensä barrikadeille tasa-arvon ja demokratian nimissä. Hän on parturikamppaaja, jonka opinnot mahdollisti isäpuolen ja isovanhempien apu. Hän kertoi tulleensa miekkariin, jotta häntä ja 53 000:ta maksuton toinen aste -aloitteen allekirjoittajaa kuunneltaisiin, siis että maksuton toinen aste tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Meidän täytyy kiittää aloitteen tekijöitä ja monia, jotka ovat antaneet kasvonsa tälle aloitteelle, ja ehkä itsellenikin vähän yllätyksenä heitä näemmä edelleen tarvitaan. Luulin vielä pari viikkoa sitten, että tämän aloitteen sisällölle on eduskunnan yksimielinen tuki. Se olisi ollut myös aloitteen hengen mukaista, aloitehan on varsin laajasti järjestöjen yhdessä valmisteleva, ja se laaja tuki on toki edelleen mahdollinen.

Meille tuli yllätyksenä, että valiokunnassa vaikutti siltä, että hallituspuolueiden keskinäinen erimielisyys kuitenkin johti siihen, että emme saaneet sellaista yhteistä lausumaa, jolla tätä aloitetta olisi voitu täysin tukea. Mutta asia tosiaan voidaan tässä salissa muuttaa, ja teemme esityksen. Se kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää yhtyen kansalaisaloitteen sisällöön, että valtioneuvosto laatii perusteellisen selvityksen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ja lakiuudistuksiin lukio- ja ammatillisten opintojen maksullisuuden poistamiseksi.” [Antti Lindtman: Tuosta on vaikea olla eri mieltä!] Tämä on vastalauseemme mukainen lausuma, ja teen esityksen näin.

Toivon, että hallituspuolueiden edustajat aivan oikeasti vielä pohtisivat, miksi he eivät voisi tähän muotoiluun yhtyä, ja lähettäisivät nuorille viestin: teitä on kuultu, ja tämä asia on aloitteen esittämisen käsittelyn arvoinen, tällä kertaa vain arvioimme alun perin ehkä väärin.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Tämä lausumaesitys tosiaan sisältyy vastalauseeseen, jonka SDP teki yhdessä vasemmistoliiton, RKP:n ja vihreiden kanssa. Haluan tässä yhteydessä kiittää hyvästä yhteistyöstä.

Arvoisa puhemies! On tietysti hyvä todeta tämän aloitteen iso kuva, niin kuin valiokunnan puheenjohtajakin totesi. Tässä on kysymys koulutuksellisesta tasa-arvosta koulutuksen supermaa Suomessa. Pelkän peruskoulun varassa ei nyky maailmassa pärjää, ja toinen aste on aikamme peruskoulutus. Juuri siksi tarvitaan maksuton toinen aste ja jatkossa myös oppivelvollisuuden laajennus toiselle asteelle, jotta koulutuksen järjestäjille syntyy velvollisuus laadukkaan koulutuksen järjestämiseen.

Kenenkään koulutus tai edes siihen hakeutuminen ei saisi jäädä rahasta kiinni. Epäilijöitä voi muistuttaa siitä, että asian taakse ovat viimeisen parin vuoden aikana tulleet OAJ, taloustietelijöiden enemmistö, talouspolitiikan arviointineuvosto ja niin edelleen. Maksutonta toista astetta ja oppivelvollisuutta ei nähdä lisäkulueränä vaan tulevaisuusinvestointina, jolla arvioidaan olevan myönteistä merkitystä paitsi yksittäisille nuorille myös taloudelle ja työllisyydelle.

Arvoisa puhemies! Tämä aloite voi olla siis järkikysymys, tulevaisuusinvestointi tai arvovalinta, ihan kuinka vain.

Sitten muutama sana tästä kuuluisasta prosessista. Ymmärrän, että osa asiaan vähemmän syventyneistä mietti, mikä ero siinä on, millaisilla sanamuodoilla myönteinen kanta asiaan otetaan. Tässä tapauksessa sillä on kuitenkin erityistä merkitystä, koska tämän aloitteen käsittely, aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja juuri totesi, ratkaistaan äänestyksillä lausumista. Lausumien kohdalla tehdään se arvovalinta.

Arvoisa puhemies! Juuri näiden kasvonsa antaneiden nuorten kannalta pidän tätä nyt oikein erityisen merkityksellisenä, koska tästä muutoseikasta johtuen meillä, siis oppositiolakaan, ei ollut mahdollisuutta aloitetta sellaisenaan hyväksyä. Vielä ratkaisevassa kokouksessa kysimme, olisiko aloite tulkittavissa toimenpidealoitteeksi, jolloin päätös olisi ollut hyväksyä aloite suoraan. Eduskunnan virkakunnan ja myös ulkopuolisten juristien tulkinta kuitenkin oli, että sisällöllinen hyväksyntä lausuman muodossa on paras malli edetä, ja siksi nämä hallituspuolueiden lausumat eivät siis nyt riitä.

Meidän on tärkeä lähettää täsmällinen, vahva demokratiaviesti nuorille ja järjestöille, siis se, että me tulkitsemme aloitteen juuri niin kuin se on tarkoitettu emmekä saivartele monimutkaisilla sanamuodoilla, joita taas voidaan uudelleen tulkita. Tämän aloitteen voi siis hylätä muutoseikkoihin vedoten tai hyväksyä muutoseikoista huolimatta. Asian voi tiivistää myös kuten yksi mielenosoittaja oli tänään eduskunnan edessä tehnyt: ”Kiss my muutoseikka.”

Toivon siis, että eduskunnan viesti innolla ja tarmolla nimiä keränneelle aktiivijoukolle olisi: Olemme harkinneet asiaa. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat puoltavat aloitteen sisällön edistämistä. Me käytämme sitä valtaa, mikä meillä on, ja tulemme asian taakse. — Kiitos.

**18.54 Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan alkuun sanon, että arvostan todella paljon tätä SDP:n, vasemmistoliiton, vihreiden ja RKP:n vastalauseita ja sen kautta annettua tukea tälle nuorten ehdotukselle.

Minä en pysty ymmärtämään sitä, että kun on yksi sana kirjoitettu väärin, niin se johtaa siihen, että me joudumme etenemään lausumien kautta ja sitä itse aloitetta ei voida tulkita



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

toimenpidealoitteeksi. En ole juristi. Jos se todellakin on näin, niin silloin meidän pitää muuttaa meidän lakia kansalaisaloitteesta.

Paljon puhutaan, miten ollaan huolissaan siitä, että nuoret eivät äänestä eivätkä ole poliittisesti ja yhteiskunnallisesti aktiivisia. Tämmöinen on märkä rätti vasten heidän kasvojaan kaiken tämän valmistelun ja tämän yhteiskunnallisen aktiivisuuden jälkeen. Mielestäni olisi aivan paikallaan tämmöisessä tilanteessa katsoa aloite toimenpidealoitteeksi ja lähestyä sitä sen esitetyn sisällön kautta. Jos kansalaisaloite vaatii tarkan, tarkan lakitekstin muotoilun ilman yhtäkään pilkkuvirhettä, niin silloin se ei toimi. Silloin meidän täytyy muuttaa sitä käytäntöä, miten kansalaisaloite tehdään, ehkä muuttaa lakia tai tarjota vielä enemmän apua siihen, että kansalaiset saavat esitettyä asiansa kuten he sen toivovat.

Mutta onneksi tämä vastalause on olemassa. Kannatan sitä lämpimästi. Ja kiitän myös hyvästä yhteistyöstä. Toivon nyt, että hallituspuolueet tulisivat mukaan tukemaan sitä, että koulutus on tasa-arvoista Suomessa ja jokaisella on mahdollisuus toiseen asteeseen.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Arvoisat edustajat, tähän keskusteluun pitkän jonotuksen kautta ovat puheenvuoroja pyytäneet ennen istuntoa edustaja Torsin lisäksi edustaja Kari, edustaja Gustafsson ja edustaja Eloranta. Minä esitän, että nämä puheenvuorot käytetään ensin ja niiden jälkeen pysähdytään debattiin, [Mikaela Nylander: Ja minäkin!] sen mittaiseen kuin tarve sille on. Puheenvuorolistalta edustaja Kari on poissa. — Edustaja Gustafsson.

**18.56 Jukka Gustafsson sd:** Kiitän puhemiestä viisaasta tilanearvioinnista. Onneksi nyt oli puhemiehenä juuri puhemies Pekkarinen.

Hyvät kollegat, tämän vastalauseen — jonka ovat siis allekirjoittaneet sosiaalidemokraatit, vasemmistoliitto, vihreät ja RKP — ensimmäinen kappale alkaa näin: ”Yhdymme kansalaisaloitteen sisältöön. Perustelemme tätä erityisesti kahdella yhteiskunnallisesti erittäin merkittävällä kehityksellä. Nyky-yhteiskunnassa pelkän peruskoulun varassa ei enää työllisty, mikä korostaa sen merkitystä, että koko ikäluokan tulee suorittaa toisen asteen koulutus, kun nykyisellään peräti 15 prosenttia jää pelkän perusasteen varaan.” Ja sitten toinen: ”Koulutuksellisen tasa-arvon kannalta toisen asteen maksuttomuus on välttämätön edellytys nuorten yhdenvertaisuudelle.”

Tässä meidän vastalauseessamme on lähdetty niinkin syvällisesti liikkeelle, että viittamme YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja myöskin Suomen perustuslakiin, joka lähtee siitä, että turvataan jokaisen lapsen oikeus koulutukseen varattomuuden sitä estämättä.

On aikamme ja yhteiskuntamme kuva, että meillä tämmöinen taloudellinen eriarvoisuus, polarisaatio, näkyy lapsiperheiden köyhyyden kasvamisena. Ja on tietysti väärin, että se on heikentämässä ja estämässä lahjakkaiden ja osaavien nuorten opintojen etenemistä ja valmistumista, niin kuin tutkimukset osoittavat. Osa joutuu tekemään töitä, ja osa joutuu miettimään sitä, voiko ja kehtaako joka viikko vanhemmilta — joilla nämä lapset, nuoret näkevät rahan olevan vähissä — pyytää alkusyksystä satoja euroja oppimateriaalien ja työvälineiden hankintaan. Sen takia tämä kysymys on syvästi periaatteellinen, sanoisin myöskin tietyllä tavalla moraalinen. Suomi on kuitenkin edelleen, vaikka vähän riisuttunakin, tämmöinen pohjoismainen hyvinvointivaltio — ja haluan sen sellaisena pitää — jossa lasten ja nuorten on hyvä ja oikeus opiskella.

Minä en ole hirveän innostunut tästä muotojuridisesta keskustelusta. Miksen ole innostunut? Sen takia, että oppositio kykeni tekemään yhdessä esityksen, vastalauseen, joka yh-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tyy tähän kansalaisaloitteeseen. Edustaja Pilvi Torsti sen jo kertaalleen luki. Mutta se on niin hyvä, että se kannattaa lukea toisenkin kerran: ”Eduskunta edellyttää yhtyen kansalaisaloitteen asiasisältöön, että valtioneuvosto laatii perusteellisen selvityksen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ja lakiuudistuksiin lukio- ja ammatillisten opintojen maksullisuuden poistamiseksi”.

Arvoisa puhemies! Olen ollut pitkään kansanedustajana ja sivistysvaliokunnan jäsenenä olen ollut 20 vuotta — kenties pisimpään, mitä kukaan viime vuosikymmeninä. Pidän nyt tätä syntynyttä tilannetta sillä tavalla kömpelönä — etten sanoisi selkokielellä rumana — että ikään kuin tällä muotopuolella nyt kikkaillaan. Kaikki kunnia näille lausumille, jotka hallituspuolueet tekivät. Ei niistä haittaa kehitykselle ole, ja ne ohjaavat suuntaa, mutta eivät ota kantaa tähän perusasiaan. No, nyt on mahdollista ottaa, kun tästä meidän lausumasta äänestetään. Jos te ihan aidosti ja oikeasti haluatte maksutonta toista astetta, niin te tuette ja äänestätte tämän Pilvi Torstin esittämän lausuman puolesta, jota edustaja Gustafsson kannattaa.

Eli, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Pilvi Torstin lausumaesitystä.

**19.01 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden hyvinvointimme rakentuu sille, että kaikkien suomalaisten osaamistaso nousee. Se vaatii investointeja koulutukseen. Meidän on tehtävä uudistus, joka varmistaa, että jokaisella nuorella on vähintään ammatillinen tai lukiotutkinto taskussaan, sillä työelämän suuren muutoksen takia pelkän peruskoulun varassa on hyvin vaikeaa enää työllistyä. Viimeisten 30 vuoden aikana on hävinnyt 600 000 sellaista työpaikkaa, joihin riittää peruskoulupohja. Perusasteen työpaikoista on jäljellä enää 30 prosenttia. Tämän ajan peruskoulutus vaatii välttämättä toisen asteen koulutuksen.

Toisen asteen tutkinto on myös yksi tärkeimmistä syrjäytymistä ehkäisevistä tekijöistä. Silti suomalaisista nuorista peräti 15 prosenttia ei ole suorittanut toisen asteen tutkintoa 25 ikävuoteen mennessä. Edelleen jokaisesta ikäluokasta noin 10 000 nuoren opinnot päättyvät peruskouluun. Koulutus myös periytyy. Vanhempien koulutustaustalla on myönteinen vaikutus lastensa valintoihin myös toiselle asteelle hakeutumisessa.

Tilastokeskuksen vuoden 2016 koulutustilastojen mukaan vuoden kuluttua valmistumisesta toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneista työssä oli 65 prosenttia. Peruskoulun varaan jääneiden nuorten työllistymisnäköymät olivat merkittävästi tutkinnon suorittaneita heikommalla. Tutkimuksen mukaan peruskoulun suorittaneiden nuorten mahdollisuudet työllistyä jäävät ensimmäisenä työttömyysvuonna 15 prosentin tuntumaan. Pelkän peruskoulun käyneet ovat töissä vain puolet työiästään ja ovat joka neljäs vuosi työttömänä. Peruskoulun varaan jääneille kertyy työkäisenä keskimäärin lähes kahdeksan työttömyysvuotta.

Näistä 15 prosentista suomalaisia nuoria, joilla ei 25 vuoden ikään mennessä ole taskussaan tuota toisen asteen tutkintoa, onkin vain alle puolet eli noin 43 prosenttia töissä. Meidän on välttämätöntä huolehtia siitä, että jokaisella on tulevaisuudessa vähintään tuo toisen asteen tutkinto, jotta työllistyy. Samalla niiden nuorten, joilla on erilaisia haasteita oppimisessa, tulee saada tarvittava tuki siihen asti, kun pystyvät itse itsestään huolehtimaan. Tämä on erityisen tärkeää esimerkiksi sijaishuollossa olevalle nuorelle tai koulutuksesta putoamisvaarassa olevalle. Pidetään siis kiinni jokaisesta nuoresta, kunnes hän on varttunut kantamaan itse vastuuta tulevaisuudestaan.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Arvoisa puhemies! Niin kuin kansalaisaloitteen laatijat ansiokkaasti tuovat esille, asetavat nykytilanteessa kertyvät toisen asteen opintojen kustannukset perheet ja lapset eriarvoiseen asemaan taloudellisten tekijöiden perusteella. Pelastakaa Lapset ry:n selvityksen mukaan lähes 60 prosenttia vastanneista nuorista koki, että toisen asteen kustannukset ovat aiheuttaneet heille tai heidän perheilleen taloudellisia haasteita joko hieman tai suuresti. Opetushallituksen vuonna 2018 tekemän selvityksen mukaan jopa kolmanneksella lukio- ja laisten perheistä on haasteita selviytyä taloudellisesti opintojen kustannuksista. Vuoden 2017 nuorisobarometristä selviää, että taloudelliset syyt vaikuttavat esimerkiksi nuorten tekemiin opiskelupaikkapäätöksiin tai saavat heidät viivyttämään valmistumistaan. Nuorista 17 prosenttia kertoo karsineensa opiskeluvaihtoehtojaan rahanpuutteen vuoksi, ja ilman tutkintoa tai opiskelupaikkaa olevista nuorista lähes puolet on joutunut karsimaan opintojaan tai luopumaan niistä rahanpuutteen takia. Nämä ovat todella hurjia lukemia hyvinvointi-Suomessa.

Samaan aikaan meitä velvoittavat YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslaki, jotka turvaavat jokaisen lapsen oikeuden koulutukseen varattomuuden sitä estämättä. Lukion ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen kustannukset ovat kuitenkin tällä hetkellä monille nuorille ja heidän perheilleen kohtuuttoman kalliita. Suomen Lukiolaisten Liiton arvion mukaan lukion kustannukset ovat noin 2 600 euroa, kun taas ammatillisen toisen asteen koulutuksen kustannukset vaihtelevat ala- ja oppilaitoskohtaisesti merkittävästi. Kokkiopiskelijan kokkiveitset tai parturi-kampaajan kampauspää ja muut tarvikkeet ovat kalliita, monien satojen eurojen hankintoja. Nuoret eivät sitä paitsi ammatilliseen koulutukseen hakiessaan yleensä edes tiedä näistä hankinnoista etukäteen, vaan kustannukset tulevat yllätyksenä. Alaikäisen nuoren ei tule täysipäiväisen opiskelun lisäksi tehdä kohtuuttomasti töitä voidakseen kustantaa opintonsa toisella asteella. Nuoren tulisi voida keskittyä opintoihinsa ja panostaa koulutukseensa ihan täysipainoisesti.

Kansalaisaloitteessa vaaditaan, että eduskunta laatii perusteellisen selvityksen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ja lakiuudistuksiin lukion ja ammatillisten opintojen maksullisuuden poistamiseksi eli säätää lailla toisen asteen opintojen maksuttomuudesta, jotta jokaisen lapsen oikeus koulutukseen toteutuisi yhdenvertaisesti. Tähän vaatimukseen on helppo yhtyä.

Arvoisa puhemies! Koko oppositio, perussuomalaiset pois lukien, yhtyi sivistysvaliokunnan mietintöön tekemäämme vastalauseeseen maksuton toinen aste -kansalaisaloitteesta. Vastalauseessa yhdyimme siis sanasta sanaan maksuton toinen aste -kansalaisaloitteen sisältöön, jonka tuossa äsken luin.

Hyvä keino maksuttoman toisen asteen tavoitteen saavuttamiseksi on myös oppivelvollisuuden laajentaminen nykyisestä peruskoulusta koskemaan koko toisen asteen tutkintoa. Näin myös oppimateriaaleista tulisi maksuttomia. Uudistus maksaisi nopeasti itsensä takaisin, sillä Suomella ei ole varaa menettää yhtään nuorta. Kaikki nuoret tarvitsevat toisen asteen koulutuksen, myös opintojen keskeyttäjät, joille maksut eivät ole olleet syynä keskeyttämiseen. Siksi oppivelvollisuuden laajennus olisi hyvä keino saavuttaa maksuton koulutus.

Pelkkä tutkinnon suorittaminenkaan ei silti riitä. Lisäksi tarvitaan uusia tapoja jatkuvaan elinikäiseen oppimiseen, jotta kaikki pysyvät mukana muuttuvassa maailmassa. Jatkuvan oppimisen reformilla pitää jokaiselle suomalaiselle tehdä mahdolliseksi osaaminen ja sen päivittäminen muuttuvan työelämän mukana.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Lopuksi luen nuoren kirjeen. Näin kertoo Blazej: ”Olen 19-vuotias amis Turusta, joka valmistuu tänä vuonna logistiikka-alalta. Kun aloitin opiskelun vuonna 2016, minulle tuli kirje, missä minua pyydettiin ostamaan kirjoja 400 euron edestä. Joitakin kirjoja käytettiin vain yhden kurssin ajan. Useilla aloilla ostetaan kalliita tarvikkeita ja kirjoja. Useimmilla ei ole varaa ostaa tai hankkia niitä, kun ei ole mitään tulonlähdettä, ja näin he päättävät olla ottamatta opiskelupaikkaa vastaan tai joutuvat laittamaan opintonsa tauolle, kun tietävät, ettei heillä ole varaa opiskella. Usein on, ettei ammatillisen koulutuksen kustannuksista ollut mitään tietoa, ja siksi moni nuori ei tiedä aloittaessaan, kuinka paljon opiskelu tulee maksamaan. Minulla on monta ystävää ja tuttavaa, jotka ovat keskeyttäneet opiskelun rahan takia. On huolestuttavaa, että niin sanotuilla rikkailla on varaa hankkia ja opiskella ammatti ja köyhillä ei. Maksuttomalla toisella asteella opiskelijoiden määrä kasvaisi ja saataisiin nuoria innostumaan opiskelusta ja turvaamaan heidän tulevaisuutensa.” Näin siis Blazej, 19 vuotta, Turusta.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja nyt ilmeisesti on aihetta pieneen debattiin. Myönnän ensimmäisenä vastauspuheenvuoron edustaja Aallolle.

19.08 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala toivoi, että puhumme tänään lausumista. Se on hyvä asia, mutta yksi lausuma puuttuu. Yksi lausuma puuttuu, se, jonka edustaja Torsti luki täällä kaikkien kuullen. Tuo yksi lausuma kiteyttää 53 000 allekirjoittaneen ihmisen tahtotilan. Siitä yhdestä lausumasta on mahdollista huomenna äänestää. Tänään käsitellään, huomenna äänestetään. Tuota yhtä aloitetta olisi mahdollisuus ollut valiokunnassa viedä lausuman kautta eteenpäin, jos tahtotilaa olisi ollut. Valitettavasti keskustalta, kokoomukselta ja sinisiltä ei löytynyt tahtotilaa viedä tätä lausumaa eteenpäin.

Ei voida vedota teknisiin muotoseikkoihin tilanteessa, jossa kysymys on puhtaasti arvovalinnasta ja tahtotilasta. Tänään käsitellään, huomenna äänestetään. Minä ja vihreä ryhmä ja varmasti koko muu oppositio [Puhemies koputtaa] äänestämme kuten kansalaisaloitteen allekirjoittajat, 53 000 ihmistä, ovat ilmaisseet oman tahtotilansa.

19.10 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloittees- sa on ennen kaikkea kyse tasa-arvosta ja siitä, että meidän päättäjinä tulisi luoda tasaver- taiset edellytykset kaikille nuorille opiskeluun. Suomen kaltaisessa valtiossa ei pitäisi olla mahdollista, että joku ei voisi opiskella sen takia, ettei ole varaa siihen, ja RKP kannattaa maksutonta toista astetta juuri näistä tasa-arvosyistä.

Tämä ei kuitenkaan riitä. Ei voi olla niin, että ainut satsaus, mikä tulee, on tämä. Me tarvitsemme myös ensi kaudella panostuksia opinto-ohjaukseen, oppilashuoltoon ja siihen, että myös saadaan esimerkiksi lähiopetusta niille opiskelijoille, jotka tarvitsevat sitä. Me tarvitsemme hyvin monenlaisia panostuksia toiselle asteelle.

19.11 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ensinnä- kin kaikille kansalaisaloitteen aktiivisille ihmisille. Viestit arjesta kertovat karua kieltään toisen asteen opiskelusta. Lähiopetustuntien leikkaaminen on johtanut siihen, että ryhmät ovat itseohjautuvan opiskelun varassa aivan liiaksi. Uskallan sanoa, että kaikki me kansan- edustajat olemme saaneet tästä palautetta.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Myös opiskelun ja elämisen kalleus uhkaa monien mahdollisuuksia opiskella. Yksikään nuori ei saa joutua keskeyttämään opintojaan materiaalimaksujen takia. Siksi SDP on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan oppivelvollisuuden pidentämistä ja toisen asteen muuttamista maksuttomaksi.

Toisen asteen koulutuksesta syrjäytyminen ennakoi usein heikompaa terveydentilaa, useampia työttömyysjaksoja sekä lyhyempää työuraa kuin lukion tai ammatillisen koulutuksen suorittaneilla. Kysyn, kollegat, teiltä: onko meillä varaa tähän? Mielestäni ei. Meidän on purettava yhteiskunnasta ihmisiä syrjäyttäviä rakenteita ja mahdollistettava jokaiselle luontainen väylä opintoihin. Tasa-arvoinen koulutuspolitiikka on se pohja, jolle Suomen menestys on perustunut ja toivottavasti perustuu jatkossakin. Arvoisat kollegat, nyt ei ole kysymys teknisistä muutoseikoista vaan pelkästään ja vain ja ainoastaan poliittisesta tahdosta.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Arvoisat edustajat, ministeri on pyytänyt puheenvuoron, mutta minä mieluusti myönnän nämä noin kymmenen vastauspuheenvuoroa, minuutin puheenvuoroja, ja niiden jälkeen ministeri sitten, jos sopii näin.

19.12 **Ulla Parviainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on sisällöltään erinomainen kansalaisaloite, ja tästä on syytä kiittää aloitteen tekijöitä ja sen valmistelijoita. Mutta jonkun sanasen kuitenkin sanon tästä kansalaisaloitejärjestelmästä, että onhan tässä kyllä oikeasti kehitettävää, jotta eduskunnan ei tarvitsisi tällä tavalla muutoseikoihin nojautuen hylätä. Minä olen saanut olla tällä kaudella usean eri kansalaisaloitteen käsittelyssä mukana eri valiokunnissa — perustuslakivaliokunnassa, sivistysvaliokunnassa, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa — ja joka kerta tulee samantyyppinen ongelma, eli kaikille näille käsittelyille on yhteistä, että siellä jossain vaiheessa pohditaan sitä, miten tämä voidaan viedä eteenpäin. Niitten ei pidä olla tiptop. Ei voi olettaa, että jokaisen kansalaisaloitteen tekijä on perustuslakiasiantuntija tai sitten lakimies, vaan pitäisi olla sellainen järjestelmä, että ne todellakin tästä myllystä menevät ilman kritiikkiä. Ja tässä vaiheessa totean sen, että täytyy huomata, että myöskään kokeneet edustajat eivät ole kyetty tekemään sellaista kansalaisaloitetta, joka puhtaasti läpäisisi. [Puhemies koputtaa] Sen huomasimme perustuslakivaliokunnassa.

19.14 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sinänsä samaa mieltä tämän kansalaisaloitemenettelyn korjaamisen tarpeesta, ja tämä episodi ei ole kunniaksi meidän hienolle kansalaisaloiteinstituutiolle. Mutta eduskunta ja erityisesti hallituspuolueet eivät voi mennä tämän muotovirheen taakse nyt tässä käsittelyssä, kun puhutaan maksuttomasta toisesta asteesta. Eli mikäli on kyse puolueesta, joka kannattaa maksutonta koulutusta kaikille toisella astella, mikäli edustajat ovat sitä miltä, että tämä aloite on sisällöltään erinomainen, niin ei ole johdonmukaista kannattaa hallituspuolueiden valiokunnan kautta esittämiä lausumia, jotka eivät tue tätä aloitetta, sen sisältöä. Niitä lausumia ei ole muotoiltu sellaisella tavalla. Eli jos on tämän aloitteen sisällön kannalla, niin silloin pitää äänestää nyt opposition tuoman lausumaesityksen puolesta tässä salissa. Ja kaiken lisäksi sillä on vahvat perustelut nyt tässä, kun poikkeuksellisesti kävi niin, että [Puhemies koputtaa] oli kyse tästä muutoseikasta. Eli mikäli kannatusta hallitusryhmissä on, niin kannattaa sen mukaan myös äänestää.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

19.15 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Puhujan mikrofoni ei toimi]

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja voi ehkä puhua tässä tapauksessa naapurin mikrofonin.

Puheenjohtaja! Olisiko parempi Rinne vai Haatainen? Otetaan Rinne: Antti kuin Antti. [Puhuja siirtyy Antti Rinteen paikalle]

Arvoisa puhemies! Hienoa, että tämän ei anneta haitata menoa. — Tässä aloitteessa on kyse viime kädessä siitä, haluammeko, että Suomi on maa, jossa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa, että kaikki kyvyt otetaan käyttöön ja että oikeus saada koulutusta ja sivistystä ei riipu lompakon paksuudesta, koska, hyvät kollegat, tällä hetkellä meillä on tilanne, että meillä on nuoria, jotka joutuvat lopettamaan koulutuksen rahanpuutteen vuoksi. Se on tuhlausta, johon Suomella ei ole varaa, ja sen takia kiitän aloitteen tekijöitä. Siellä on valtava määrä töitä. Ihmiset, jotka eivät edes itse ole oikeutettuja allekirjoittamaan, ovat keränneet nimiä. SDP:n puolesta kiitos heille.

Mitä tulee muutoseikkoihin — arvoisa puhemies, pyydän, että tuosta alusta otetaan muutama sekunti lisää — meillä on esimerkki: Juuri viime viikolla samainen muutoseikka ei kuitenkaan estänyt eduskunnan yhteistä lausumaa vakuutuslääkäriasiassa. Eduskunta teki yhteisen lausuman. Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, jos viime viikolla osoitimme, että eduskunta voi muodostaa yhteisen kannan riippumatta muotovirheestä, niin miksi toisen asteen maksuttomuus on asia, jossa hallituspuolueet eivät suostu [Puhemies koputtaa] yhteistä kantaa muodostamaan? Meillä on esimerkki tästä.

19.16 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Andersson ja edustaja Lindtman ovat aivan oikeassa. Ei ole mitään muutoseikkaa, miksi tätä ei voitaisi hyväksyä, koska te olette tehneet sen sisältöisen vastalauseen.

Miksi tätä ei ole hyväksytty? Kuusi viikkoa ja viisi päivää ennen vaaleja puolueilla on erilaisia kantoja tähän asiaan. [Antti Lindtman pyytää vastauspuheenvuoroa] — Kuunnella loppuun, edustaja Lindtman. — Puolueilla on erilaisia kantoja tähän asiaan. Kaikki eivät halua lukita yli sadan miljoonan euron vuosittaista kuluerää, kun osa ajattelee, että pitäisi parantaa ammatillista koulutusta, osa, että peruskoulun alkua, osa, että maksutonta varhaiskasvatusta, osa, että korkeakoulut tarvitsevat lisää rahaa, osa, että kansanopistot lisää rahaa ja niin edelleen. Eli kaikki eivät ole valmiita 150 miljoonan euron vuosittaisiin menolisäyksiin.

Puolueilla on erilaisia kantoja. Mikä on keskustan kanta? Se on se, että 18 ikävuoteen saakka toinen aste olisi kaikille maksuton. Jos meitä äänestää, niin sitä saa jo kymmenen viikon päästä. [Naurua]

19.17 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan minun mielestäni myös on sinällään turha keskustella täällä näistä muutoseikoista, se täytyy vain korjata, että tässä tuli sanottua väärinpäin, eli nimenomaisesti kysehän oli siitä, että koska tämä oli toimenpidealoite, sen vuoksi emme voineet sitä sisältää muuttaa. [Välihuuto] — Kyllä, niinpäin. — Mutta sillä ei ole oikeastaan väliä, koska tässä, niin kuin edustaja Puumala hyvin totesi, kyse on siitä, että nimenomaisesti vaalit ovat kohta ovella ja puolueilla on erilaisia prioriteetteja siinä, mitkä keinot ensisijaisesti haluamme toteuttaa sen tavoit-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

teen saavuttamiseksi, että kaikilla olisi mahdollisuus suorittaa toinen aste. Mahdollisuuksien tasa-arvo on suomalaisen koulutusjärjestelmän kulmakivi, ja olen monesta asiasta täysin samaa mieltä, muun muassa siitä, että kenenkään opinnot eivät saisi keskeytyä rahanpuutteen vuoksi.

Olen ymmärtänyt, että kun me olemme säätäneet täällä oppimateriaalilisästä, joka nyt viime syksynä tuli voimaan ja josta saimme kokemuksia, niin se ei olisi riittävä keino. Jos näin on, olemme ainakin [Puhemies koputtaa] valmiita tarkastelemaan sen sisältöä niin, että se mahdollistaa esimerkiksi sen, [Puhemies koputtaa] että oppimateriaalilisää voisi maksaa kerralla suuremman potin ja näin kattaa kuluja heti opintojen alussa, jolloin ne tulevat.

**19.19 Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos kerran oli niin, että kansalaisaloitteessa oli muotovirhe, niin valiokunnalla oli kyllä kaikki mahdollisuudet vastata tähän virheeseen tuomalla sellainen lausuma, jossa olisi edellytetty eduskuntaa tekemään kansalaisaloitteen mukainen selvitys maksuttomasta toisesta asteesta. Me kaikki — niin aloitteen allekirjoittajat kuin ne kansanedustajat, jotka eivät valiokunnassa istu — olemme nyt ihmeissämme siitä, miksi näin ei toimittu. Ja juuri siksi me tässä nyt teemme näitä rinnakkaisia vastaehdotuksia, joissa tilanne korjattaisiin. Se, kun kansalaisaloitteen kohdalla toimitaan tällä tavalla, oli minusta valiokunnalta aika harkitsematon teko, koska se lähettää juuri sen viestin, että kansalaisaloitteen pitää todella olla juristin tekemä ennen kuin se saa sen huomion, mitä varten järjestelmä on luotu.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Arvoisat edustajat, nyt käydään nämä vastauspuheenvuorot läpi, joita äsken pyydettiin siihen mennessä, kun pantiin kone kiinni, ja näiden jälkeen ministeri käyttää puheenvuoron. Ja sitten ilman muuta palataan niihin mielihaluihin, mitä tässä äsken on noussut esille käyttää vastauspuheenvuoro.

**19.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet meistä ovat saaneet viestejä tähän kansalaisaloitteeseen liittyen. Minä sain kirjeen Itä-Suomen lukiolaisilta, ja heidän viestinsä kuuluu seuraavasti — nyt tulee suora lainaus: ”Olemme seuranneet maksuton toinen aste kaikille -kansalaisaloitteesta käytyä päätöksentekoa ja keskustelua jopa vähän epäuskoisina. Me toivomme ennen kaikkea sitä, että eduskunta keskustele nimenomaan tämän aloitteen sisällöstä eikä jumiudu muotoseikkoihin. Olemme pettyneitä siihen, että sivistysvaliokunnan lausumissa aloitteen sisältö on vesitetty. Valiokunta olisi voinut sisällyttää aloitteen tavoitteet lausumiin eli vaatia selvityksen tekemistä sekä tarvittavia toimenpiteitä ja lakiuudistuksia maksullisuuden poistamiseksi. Vähintä, mitä olisi voitu tehdä, olisi edellyttää selvitystä maksuttomuuden toteuttamisvaihtoehtoista ja niiden kustannuksista.” Tämä viesti on erittäin perusteltu, ja tämän viestin allekirjoittaneina [Puhemies koputtaa] on siis paljon lukiolaisia, ja tämä toive on huomenna mahdollista toteuttaa.

**19.21 Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin täällä on monessa hyvässä puheenvuorossa todettu, tässä vallitsevassa tilanteessa ja hetkessä lausuma on nyt se väline, jolla me voimme antaa tuen tälle tärkeälle aloitteelle tai jolla me voimme evätä sen tuen. Ja me olemme vastalauseen lausumassa päätyneet nimenomaan

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

antamaan sen tuen, tahdon ja toimen niin, että sitä aidosti maksutonta toista astetta päästään edistämään.

Se on nimenomaan tärkeää muistaa, että kun me puhumme usein siitä, että onhan meillä edelleen maksuton koulutus, niin samaan aikaan se arki ja todellisuus ei kuitenkaan sitä ole vaan siellä on näitä erilaisia vaihtelevia kustannuksia, ja mitä enemmän ne nousevat, sitä enemmän syntyy sitä eriarvoistumisen riskiä. Tämän takia meidän täytyy varjella sitä perusarvoa aidosti maksuttomasta toisesta asteesta ja tehdä kaikki tarvittava työ sen eteen.

Edustaja Nylander nosti myös tosi tärkeän elementin esiin siitä, että tämä on ikään kuin vasta se alusta ja lähtölaukaus ja meidän pitää tulevaisuudessa tehdä paljon muita erilaisia tukitoimia, jotta aidosti toteutuu se, että se väylä on kaikille avoin, kaikilla on mahdollisuus sinne hakeutua ja kaikki sellaiset esteet ja rakenteet poistetaan, jotka ihmisen taustan, identiteetin tai varallisuuden kautta voisivat [Puhemies koputtaa] luoda esteitä kouluttamiselle.

**19.23 Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Parviaisen aikaisempi puheenvuoro todella vakuutti varmasti meidät kaikki siitä, että vetoaminen tähän muotoseikkaan on puhtaasti vastuun pakoilua.

Se on ihan fakta, että tällä hetkellä poliittisella päätöksenteolla romutetaan nuorten hyvinvoinnin edellytyksiä, ja tämä aloitehan nimenomaan vaatii, että yhteiskunta varmistaa, että kaikilla nuorilla on oikeus koulutukseen. Oppivelvollisuuden pidentäminen 18 vuoteen saakka ja koulutuksen aito maksuttomuus varmistaa, että näin todella käy.

Tuntuu siltä, että nyt hallitus yrittää paikata pahimpia leikkauksia tukkimalla aukkoja esimerkiksi tämän oppimateriaalituen avulla, mutta kyllä fakta on se, että nämä laastarit tämmöisellä heikolla teippipinnalla eivät yksinkertaisesti riitä. Meillä on huomenna mahdollisuus äänestää tämän edustaja Torstin lausuman puolesta, ja minä ihan oikeasti koko sydämestäni toivon, että eduskunnan enemmistö [Puhemies koputtaa] näin tulee tekemään.

**19.24 Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos niille nuorille, jotka ovat keränneet nimet tähän aloitteeseen.

Me tiedämme, että tänä päivänä toisen asteen tutkinto on välttämättömyys, jotta pärjää. Toinen aste on tämän päivän peruskoulu, ja on selvää, että jokaiselle tulee taata se, että voi sen käydä, eikä se saa riippua siitä, onko perheellä varaa, eikä myöskään koulutusalan valinta saa riippua siitä, että ei ole varaa valita jotakin toista alaa, koska se on kalliimpaa.

Se, että hallituspuolueet ovat menneet nyt tämän muotoseikan taakse, on todella noloa. Kuten tuli esiin, ei tässä voi mennä myöskään minkään vaalien taakse, sillä tällä aloitteella toivotaan selvitystä siitä, miten se maksuton koulutus voitaisiin toteuttaa, ja vasta sen jälkeen seuraava hallitus tekee mahdollisia päätöksiä. Jos selvitykset tehdään jo nyt, niin silloin ne päätökset on seuraavan hallituksen helpompi tehdä, ja siinä kohtaa jokainen puolue voi päättää, mitä mieltä on. Nyt me tiedämme, että ainakin kokoomus sitä vastustaa. [Puhemies koputtaa] Sen näimme tuolla rappusilla tänään, ja näyttää siltä, että keskusta ja sinisetkään eivät sitä kannata eivätkä perussuomalaiset.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Arvoisat edustajat, myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Tanukselle.



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

19.25 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi suuri kiitos nuorille. On aivan huimaa, että he saivat tällaisen kansalaisaloitteen aikaiseksi ja kerättyä niin paljon kannattajia kuin siinä oli. Se ei todellakaan ole yksinkertainen ja helppo asia. Allekirjoitin tämän kansalaisaloitteen jo aivan sen alkuvaiheessa, ja se oli itselleni aivan itsestäänselvä asia toimia näin, koska nostin näitä asioita, myös maksutonta toista astetta, kirjallisessa kysymyksessäni syyskuussa 2017. Toinen aste ja sen suorittaminen on tänä päivänä aivan välttämättömyys, ja kenelläkään se ei saisi jäädä kiinni siitä, ettei ole riittävästi euroja, ei ole riittävästi varaa siihen.

Nyt ollaan menty muutoseikkojen taakse, ja todellakaan, niin kuin monta kertaa monet ovat jo nostaneet sen esiin, näin ei olisi tarvinnut toimia valiokunnssa. Toisaalta ajattelen myös tämän kansalaisaloitetyökalun puitteissa niin, että nämähän tarkastetaan ennen kuin tulevat virallisesti esiin. [Puhemies koputtaa] Ihmettelen, minkä takia jo tarkastusvaiheessa ei olla nostettu tätä epäkohtaa esiin.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja nyt, ministeri, 3 minuuttia.

19.26 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! Meillä ei Suomessa saa olla sellaista tilannetta, että joltain nuorelta jäisi koulutus suorittamatta tai kesken perheen varattomuuden takia. Uskon, että olemme tästä arvopohjasta samaa mieltä, ja se on kyllä heijastunut myöskin tänään käydystä keskustelusta.

Haluan myöskin nuoria kiittää aloitteesta. Kansalaisaloitteen tekijöiden huoli toisen asteen koulutuksen oppimateriaalikustannuksista — eli lukiokirjoista, tietokoneista, ammatillisen koulutuksen kirjoista ja välineistä — on otettu hallituksessa vakavasti. Tästä syystä hallitus päätti jo vuosi sitten kehysriihessään tuoda oppimateriaalilisän, joka täsmätoimena auttaa niitä nuoria, jotka ovat riskiryhmässä jäädä koulutuksen ulkopuolelle oppimateriaalikustannusten takia. Eduskunta on syksyllä hyväksynyt tätä oppimateriaalilisää koskevan lain, ja se tulee voimaan syksyllä. Eli syksystä alkaen helpotusta on luvassa niiden perheiden nuorille, jotka apua ja tukea eniten tarvitsevat.

Oppimateriaalilisä kohdentuu niiden perheiden nuorille, joissa taloustilanne on haastavin. Lisä maksetaan opintorahan yhteydessä, eikä sitä tarvitse erikseen hakea. Se on suuruudeltaan 47 euroa kuukaudessa. Yhteensä lisä voi kolmen lukuvuoden aikana olla jopa se 1 400 euroa. Oppimateriaalilisä on vaikuttava ja todelliseen tarpeeseen kohdentuva toimi, joka osaltaan varmistaa sen, ettei kenenkään kouluttautuminen jää kiinni perheen varattomuudesta. Oppimateriaalilisällä ratkaistaan juuri sitä ongelmaa, jonka kansalaisaloitteen tekijätkin ovat tunnistanee: rahasta ei saa kenenkään kouluttautuminen Suomessa jäädä kiinni.

Sen lisäksi, että kohdennamme taloudellista tukea materiaalien hankintaan, meidän on myöskin etsittävä ja löydettävä tapoja, miten voimme alentaa kustannuksia kautta linjan, niin että se auttaa jokaista lukiolaista ja ammattiin opiskelevaa. Siitä syystä meillä ovat käynnistyneet halukkaiden kuntien kanssa oppimateriaalipilotit, joilla etsitään uudenlaisia, innovatiivisia ratkaisuja toisen asteen oppimateriaalikustannusten alentamiseen, ihan perinteisestä kierrätyksestä digitaalisten aineistojen yhteishankintaan. Hallitus on antanut eduskunnalle myöskin esityksen digitaalivilainsäädännöstä, joka alentaa sähköisten oppimateriaalien verotusta. Näihin pilotteihin, jotka mainitsin, on suunnattu rahaa kaikkiaan 4 miljoonaa euroa, ja siellä on mukana 18 lukiota ja ammatillista oppilaitosta ympäri Suomen, ja myöskin nuoret, opiskelijat haluamme tähän työhön mukaan.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Oppimateriaalien hankkiminen kaikille toisen asteen opiskelijoille aiheuttaisi opetus- ja kulttuuriministeriössä tehdyn virka-arvion mukaan noin 87—142 miljoonan euron kustannukset. Jos meillä olisi käytössämme tällainen summa rahaa, niin kannattaisiko se käyttää kaikkien toisella asteella opiskelevien, myös varakkaista perheistä tulevien, oppimateriaaliin vai esimerkiksi huomattavasti vahvempaan opiskelijoiden ohjaukseen ja tukeen? Vain yhtenä esimerkkinä: olemme laskeneet, että 100 miljoonalla eurolla voitaisiin esimerkiksi palkata yli 1 500 erityisopettajaa toisen asteen oppilaitoksiin. Tämä yhtenä esimerkkinä, pohdittavaksi tässäkin keskustelussa.

Tämän hallituksen aikana koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on Suomessa kääntynyt selkeään laskuun. Suunta on oikea, ja töitä tämän kehityksen jatkamiseksi on tehtävä edelleen. Tavoitteena pitää olla, että meillä Suomessa ihan jokainen nuori suorittaisi vähintäänkin toisen asteen tutkinnon, ja sen eteen tarvitaan sekä koulutuksen uudistamista että vahvempaa tukea.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ministerin puheenvuoro antoi varmaan aiheen vielä pieneen debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös. Tässä priorisoin sivistysvaliokunnan jäseniä.

19.30 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että opetusministeri on paikalla. No, on se luonnollistakin, mutta en tässä yhteydessä nyt oikeastaan suuntaa katsettani enkä moitetta opetusministerille. Tämä asiahan oli ja on eduskunnan käsissä, ja olennaistahan tässä nyt on se, minkä edustaja Mikkonen jo sanoi, mutta vielä vahvistan: Edustaja Puumala, keskustapuolue, sanoi sanatarkasti näin, että tavallaan syynä tämmöiseen johtopäätökseen, kahteen löysään lausumaan eikä selkeään kannanottoon, on, että ei halua lukita kantoja. Sen takia tämä meidän lausumaehdotuksemme korostaa, että valtioneuvosto laatii perusteellisen selvityksen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Siis te olette lukinneet kantanne — tai onko sitten niin, että kokoomus on lukinnut kantansa — niin, että sanoo perusteellinen selvitys tuloksiltaan mitä tahansa, niin te olette [Puhemies koputtaa] lukinneet kantanne. Tämä on minusta epäjohtonmukaista, ei viisasta, eikä johda [Puhemies koputtaa] sen kaltaiseen tasa-arvon lisäämiseen, johon tämä kansalaisaloite pyrkii.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja Gustafsson, nyt joudun teidät keskeyttämään, koska puolitoista minuuttia likimain oli mennyt.

19.32 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin harvinaisella tavalla joudun edustaja Gustafssonia eräästä asiasta hieman kyseenalaistamaan. Tuolla parlamentaarisella kokemuksella, mikä teillä on, ettekö todella ole sitä mieltä, että maksuton toinen aste, 150 miljoonaa, jota jotkut meistä ovat ajaneet 20 vuotta, on hallitusneuvottelutasoinen kysymys, jotka neuvottelut ovat kymmenen viikon päässä? Oletteko sitä mieltä, että kuusi viikkoa ennen vaaleja eduskunta vain päättäisi, että kyllä, siihen laitetaan 150 miljoonaa? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Jos te laitate nyt käden vasemmalle puolelle ja sydämenne kohdalle, niin minä oletan, että teidän vastauksenne on, että te tiedätte hyvin, että se on hallitusneuvottelukysymys. Totta kai, niin valtavasta kysymyksestä on kyse ja niin isosta priorisoinnista, kun siellä on ammattikoulun tilanne ja tuska, alueellinen

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

saavutettavuus, korkeakoulujen tilanne, perusopetuksen vahvistaminen, maksuton varhaiskasvatus ja niin edelleen. Meidän kantamme kuitenkin on, siis keskustan kanta, syrjäytyneitten nuorten takia, että 18 ikävuoteen me toisimme maksuttoman toisen asteen. Se on ollut meiltä iso arvovalinta, mutta totta kai hallitusneuvottelukysymys.

19.33 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit näemme, että oppivelvollisuuden korottaminen, laajentaminen on paikallaan. Meillä on selvät tavoitteet siitä, mutta me emme halua nyt tässä yhteydessä nostaa sitä asiaa tikun nokkaan, siitäkkin huolimatta, että keskeiset taloustieteen tutkijat, OAJ, talousneuvoston professorit ovat sitä mieltä, että se on tärkeä uudistus, joka maksaa itsensä pidemmällä aikavälillä takaisin. Se on siis investointi, joka pitää sisällään myöskin maksuttoman toisen asteen. Kysymys on loppuvaiheessa siitä, että meillä on varaa, mahdollisuus investoida vaikkapa se noin 100 miljoonaa euroa toisen asteen kehittämiseen, ja se maksaa itsensä pidemmällä aikavälillä takaisin. Sen takia minusta tällainen lukitsemispolitiikka ei tässä yhteydessä ole paikallaan.

19.35 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli puolue ei kannata aloitteen sisältöä, on tietenkin johdonmukaista myöskin äänestää näiden valiokunnan hallituspuolueiden lausumaesitysten puolesta, kuten esimerkiksi kokoomus, joka selvästikään ei kannata universaalia, kaikille maksutonta toista astetta, mikä on tullut harvinaisen selväksi. Sen sijaan minäkin ihmettelen tätä keskustan kantaa, koska mikäli puolue kannattaa sitä, mitä kansalaisaloitteessa linjataan, eli maksutonta toista astetta, niin miksi ei kannata kansalaisaloitetta, kun se on eduskunnan käsittelyssä? Ainakin vasemmistoliiton kannanmuodostus menee niin, että sillä ei ole väliä, onko se hallituksen esitys tai kansalaisaloite tai joku muu. Jos me kannatamme sitä sisältöä, niin me olemme sen kannalla ja äänestämme sen puolesta isossa salissa, minkä lisäksi joku voisi jopa kokea arvokkaana sen, että puolueet pystyvät kannattamaan kansalaisjärjestöjen, opiskelijajärjestöjen, nuorten itse tällä tavalla eduskuntaan nostamaa aloitetta.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Arvoisat edustajat, myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Yanar, Multala, Lindtman ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala.

19.36 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olimme tänään monta tuntia kylmässä säässä osoittamassa mieltä sen puolesta, että jokaisella olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet käydä lukiota tai ammatillista koulutusta, ja kaikkihan osaavat tässä koulutuskeskustelussa puhua kauniita, mutta kun tulee tekojen aika, silloin alkaa kiemurtelu. Kokoomus vastasi muun muassa mielenosoituksessa, että he eivät kannata maksutonta toista astetta, eivät huomisessa äänestyksessä eivätkä ensi kaudella. Eli on siis selvää, että kokoomus ei kannata yhdenvertaisia opiskelumahdollisuuksia. Mitä tulee tähän keskustan kantaan, joka on todella outo, niin se menee seuraavasti: keskusta mielenosoituksen vastauksen mukaan ei tule äänestämään tämän puolesta huomenna, mutta he kannattavat ensi kaudella. [Tuomo Puumalan välihuuto] — Oman mallin mukaan, niin, tässä on tämäntyypinen. — Siis kuten mielenosoituksessa huudettiin, nuoret haluavat maksuttoman toisen asteen nyt, ja jos puolueella on sellainen aikomus, [Puhemies koputtaa] että se haluaa tällaisen läpi, niin kannattaisi äänestää huomisessa äänestyksessä.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

19.37 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on mielestäni käyty ihan hyvääkin keskustelua mutta sitten osittain kyllä myös vähän harhaanjohtavaa keskustelua siitä, mistä on kyse, ja haluan nyt sanoa sen vielä tähän, että ei ole mielestäni oikein sanoa myöskään, että me vastustamme tätä. Mielestäni tämän aloitteen tavoite on erinomainen, juuri se, että kenenkään mahdollisuudet koulutuksessa etenemiseen eivät saa johtua lompakon paksuudesta. Mutta kun me tiedämme, että 11 prosenttia nuorista ei saavuta riittävää luku- ja kirjoitustaitoa ja 14 prosenttia nuorista ei saavuta riittäviä matemaattisia taitoja pärjätäkseen toisella asteella tai elämässä ylipäänsä, niin me katsomme, että on muita keinoja, jotka ovat ensisijaisia sen tavoitteen saavuttamiseen, että kaikilla nuorilla olisi toisen asteen tutkinto. Sen vuoksi edustaja Puumalan täällä toteamat asiat ovat mielestäni täysin paikkansa pitäviä, ja sen sijaan edustaja Mikkosen toteama, että nyt ei muka sitouduttaisi siihen, että maksuttomuus toteutetaan, ei pidä paikkaansa, sillä niinhän nimenomaisesti tässä lausumassa todetaan, [Puhemies koputtaa] että ”maksullisuuden poistamiseksi”, ja siihen siinä sitoudutaan silloin.

19.38 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä nyt on tullut harvinaisen selväksi tämä tilanne. Opetusministeri käytti tuossa puheenvuoron, jossa kävi ilmi selvästi se, että hän mieluummin menee tällä tukilinjalla eikä tue eikä kannata tämän aloitteen sisältöä, ja samansuuntaisesti edustaja Multala. Minusta se on sinänsä rehellistä, että kokoomus sanoo tämän ääneen.

Se, mikä tässä on nyt kysymys, on se, että onko jälleen kerran tilanne se, että vain yksi puolue, kokoomus, pitää tosiasiallisesti eduskunnan enemmistöä panttivankina. Tässä kyllä katse kohdistuu vähän myös keskustaan: kun kokoomuksesta on tosiasiallisesti jo irtaantunut sote-rintamasta ja sinisistä on irtaantunut sote-rintamasta, niin, arvoisat keskustalaiset veljet ja sisaret, eikö tässä olisi nyt paikka tehdä päätös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta, sen puolesta, että huomenna on aidosti paremmin, ja äänestää tämän tavoitteen puolesta? Silloinhan se on jo valmiiksi rullattu sinne hallitusneuvotteluita varten, ketkä tahansa siellä olisivat.

Ministeri, pääkaupunkiseudun kunnat ovat esittäneet, [Puhemies koputtaa] että tehtäisiin maksuttoman toisen asteen kokeilualue, [Puhemies koputtaa] ja teidän puoluetoverinne ja -veljenne ovat siellä samaa mieltä. [Puhemies koputtaa] Eikö tämäkään edes saa avamaan sydäntä tälle aloitteelle?

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja Lindtman, aika on päättynyt. — Arvoisat edustajat, kun huomaan kritiikkiä siellä, että puheenvuoroja ei kaikille tule, niin totean, kuinka monta puheenvuoroa ryhmittäin on pidetty: keskusta 3, kokoomus 2, sd 7, vihreät 4, vasemmisto 3, RKP 1 ja KD 2 vastauspuheenvuoroa tässä debatissa, mitä tässä asiassa on käyty. — Vastauspuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala.

19.40 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan kannalta, jos se jäi jollekin vielä epäselväksi, ei ole aivan yksi yhteen tuon kannan kanssa, mikä tuossa kansalaisaloitteessa on. Siinä esitetään siis maksutonta toista astetta kauttaaltaan, kustannukset siellä 100—150 miljoonan euron välissä. Meidän vaaliohjelmamme, jonka tekemisestä olen vastannut, lähtee siitä, että toisimme oppioikeusmallin 18 ikävuoteen saakka — aina ohjaus eteenpäin kansanopistoon, pajatoimintaan, niin että 18 ikävuoteen

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

asti oppioikeus säilyy ja siihen saakka se olisi maksutonta, siis siihen saakka, kun täyttää 18 vuotta. Eli se on se kanta, jota edistämme vaaleissa, ja toivottavasti pääsemme edistämään sitä hallituksessa niiden jälkeen.

Mielestäni tämä nuorten tilanne on kyllä tässä nyt valtavan hyvä. Harvoin on niin, että suoraan kansalaisaloitteen jälkeen päästään kymmenen viikon päästä siihen tilanteeseen, että kaikki maan puolueet ottavat kantaa ja tämä 20 vuotta, enemmänkin, valmistelussa ollut asia joko toteutuu tai jätetään toteuttamatta. [Puhemies koputtaa] Ja täällä on nyt valtavan moni puolue antanut tähän lupauksen, elikkä mehän seuraamme sitten, pidetäänkö lupauksista kiinni.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Myönnän vielä vastauspuheenvuoron sivistysvaliokunnan jäsenelle, edustaja Elorannalle, ja sen jälkeen puhujalistasta löytyy edustaja Multala.

19.41 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite on todellakin paikallaan. Ei voi olla oikein, että vaikka YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja meidän perustuslakimme turvaavat jokaisen lapsen oikeuden koulutukseen varattomuuden sitä estämättä, niin siitä huolimatta lukion ja ammatillisen koulutuksen kustannukset voivat olla tällä hetkellä monille nuorille kohtuuttoman kalliita. Yksikin nuori, joka keskeyttää opintonsa tai vaihtaa alaa sen takia, että kustannukset ovat liian kalliita, on todellakin liikaa.

Minä haluan vedota teihin kollegoihin. Elikkä tässä opposition vastalauseessa todellakin yhdytään aivan sanasta sanaan tämän kansalaisaloitteen tekstiin, ja meillä kaikilla on mahdollisuus tehdä tällainen hyvä tulevaisuuslinjaus. Ja toivon, että kun äänestys aikaan koittaa, niin voitte, kaikki edustajat, olla tämän opposition vastalauseen kannalla.

19.42 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että vihdoinkin, pikkuhiljaa tässä on päästy keskustelemaan sisällöstä. Mutta kun täällä edelleen joillekin edustajillekin tuntuu olevan epäselvää, minkä vuoksi ja mihin muutoseikkaan tämä asia periaatteellisesti kaatui ja mitä meidän mahdollisesti pitäisi sitten muuttaa tässä meidän kansalaisaloitejärjestelmässämme, niin luen nyt suoraan täältä vastauksen kysymykseen, kun tästä oikein spesifisti halusin kysyä: Tämä maksuton toinen aste -kansalaisaloite ei sisällä lakiehdotusta vaan ehdotuksen selvitystyöhön ja lainvalmisteluun ryhtymisestä. Siis jos olisi ollut pykälämuutosehdotuksia, sellaiseen valiokunta olisi voinut halutessaan tehdä muutoksia, mutta toimenpidealoitteena tehdyn kansalaisaloitteen valiokunta voi ehdottaa vain sellaisenaan hyväksyttäväksi taikka hylättäväksi. Sen vuoksi nyt siis olemme puhuneet täällä enimmäkseen näistä lausumista, kuten edustaja Puumala tuossa alkupuheenvuorossaan hyvin selosti mielestäni, mutta täällä oli vielä joillakin vääriä käsityksiä tästä, että mistä oli kyse.

Arvoisa puhemies! Mahdollisuuksien tasa-arvo on suomalaisen koulutuksen kulmakivi. Perustuslain mukaan vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykujensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Ei siis kenenkään koulutuspolku voi katketa heikon taloudellisen aseman takia, ja tästä meidän julkisen vallan olisi pidettävä kiinni.

Nyt tässä käsittelyssämme oleva kansalaisaloite vaatii eduskunnan tekemään kattavan selvityksen toisen asteen kustannuksista ja ryhtymään lainsäädäntötoimenpiteisiin, jotta toinen aste olisi maksuton aidosti jokaiselle. Jo tällä hetkellä opetus Suomessa on maksu-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tonta aina perusasteelta korkea-asteelle. Opiskelijoilta ei voida periä maksuja opetuksesta tai evätä oikeutta osallistua opetukseen, mikäli ei ole vaadittuja oppimateriaaleja. Huolestuttavat esimerkit siitä, että osallistuminen oppitunneille on kielletty, mikäli kirjat eivät ole olleet vaaditut, ovat lähtökohtaisesti lainvastaisia tilanteita, joihin on puututtava.

Kansalaisaloite nostaa esille tärkeän huolen. Mielestäni arvostusta kansalaisaloitteen tekijöitä kohtaan osoittaa se, että päätimme sivistysvaliokunnassa ottaa aloitteen käsitteilyimme, kuulla laajasti asiantuntijoita ja laatia asiasta mietinnön, jotta suuri sali saisi asian käsiteltäväkseen.

Sivistysvaliokunta esittää mietinnössään yksimielisesti kahta lausumaa, joista toisen mukaan eduskunta edellyttäisi, että opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii siitä, että toisen asteen koulutuksen järjestäjille laaditaan ohjeistus, jossa koulutuksen järjestäjille tähdennetään tarvetta tiedottaa arvioitujen oppimateriaalikustannuksen määrästä sekä keinoista, joilla nämä kustannukset voidaan kattaa tai mahdollisesti välttää.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on myös jo tehnyt paljon asian hyväksi. Oppimateriaalikustannuksen alentamiseksi on tässä salissa hyväksytty opintotukilain muutos, joka mahdollistaa oppimateriaalilisän pienituloisille perheille. Lisäksi opetusministeri Grahn-Laasosen johdolla on käynnistetty pilotit, joilla koulutuksen järjestäjät pyrkivät vähentämään opiskelijoille toisella asteella koituvia kustannuksia. On aika ihmeellistä, että yliopisto-opinnot voi käytännössä suorittaa lähes ilman tai jopa täysin ilman kirjoja mutta lukiossa ne edelleen monesti vaaditaan.

Valiokunnan toisessa lausumassa edellytetään, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi toisen asteen opiskelijoille opinnoista aiheutuvien kustannusten kehitystä otaen huomioon oppimateriaalilisä ja opiskelijoiden oppimateriaalikustannusten alentamiseksi käynnistetyt hankkeet sekä tekee tarvittaessa ehdotukset jatkotoimenpiteiksi.

Näistä piloteista saamme kokemuksia vuoden 2020 aikana, samoin kuin oppimateriaalilisän kohdentumisesta. Tämä oppimateriaalilisän määräraha on arviomääräraha, eli sitä käytännössä myönnetään sitä mukaa kuin sen piiriin tulevia opiskelijoita tulee. Eli sitä saattaa kuluu myös enemmän tai vähemmän kuin mitä siihen myönnetyt rahat ovat.

Kuten jo tuossa aiemmassa puheenvuorossani totesin, se, mikä on nostettu mahdolliseksi haasteeksi oppimateriaalilisän kohdalla, on se, että se on kuukausittainen tuki opintotuen yhteydessä, jolloin mahdollisesti näitä suurempia hankintoja — joita tulee opintojen aloitusvaiheessa esimerkiksi tietokonetta hankittaessa tai ammatillisella puolella mahdollisesti ammattivälineitä hankittaessa — saattaa silti olla haasteellista pystyä toteuttamaan kerralla, joten ainakin omasta puolestani totean, että on mahdollista pohtia sitä, voisiko tätä oppimateriaalilisää kehittää.

Tällä hallituskaudella on valitettavasti jouduttu tekemään myös paljon ikäviä säästöjä. Kuitenkin se, mihin ei ole koskettu, on peruskoulu. Ja toivoisin, että nyt kun meillä on tiedossa se, kuinka suuri osa peruskoulun päättävistä ei saavuta toiselle asteelle tarvittavia tietoja ja taitoja, niin voisimme seuraavalla hallituskaudella pureutua tähän ongelmaan.

**19.48 Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Todettakoon se nyt vielä kerran selvästi, eli tämä kansalaisaloite kaatui hallituspuolueiden vastustukseen, ei mihinkään muuhun.

Me emme myöskään tarvitse mitään uusia selvityksiä siitä, mitä opiskelu toisella asteella maksaa, koska sitä on jo selvitetty. Se, mitä me sen sijaan olisimme tarvinneet päätöksenteon pohjaksi, on selvityksiä siitä, millä tavalla toisen asteen maksuttomuus voidaan toteuttaa, aivan kuten kansalaisaloitteen tekijät omassa aloitteessaan esittävät, ja toisin kuin

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

täällä on väitetty, tämä kansalaisaloite ei tosiaankaan sido mihinkään tiettyyn tapaan toteuttaa toisen asteen maksuttomuus. Siellä ei puhuta oppivelvollisuuden pidentämisestä, siellä ei puhuta mistään tietystä hankintamenetelmästä, siinä ainoastaan pyydetään puolueita sitoutumaan toisen asteen maksuttomuuteen kaikille opiskelijoille, ja tämä ei siis kaikille puolueille Suomen eduskunnassa selvästikään käy.

Suomessa ollaan totuttu ylpeilemään meidän koulutusjärjestelmällä ja koulutuksella, ja äskeisessä edustaja Multalan puheenvuorossa kuultiin taas kerran puhetta siitä, kuinka opiskelu Suomessa on maksutonta kaikilla koulutusasteilla. No, ongelmahan on se, että se ei ole sitä. Juuri siitä syystä tämä kansalaisaloite on tehty. Eli toisin kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, toisella asteella opiskelijoilta edellytetään sitä, että he kustantavat opiskeluvälineet ja -materiaalit itse — asia, joka tulee monelle perheelle yllätyksenä, kun huomataan, että nämä kustannukset voivat nousta jopa tuhansiin euroihin koko koulutuspolun aikana.

Tämän lisäksi erityisesti lukiopuolella mielestäni on perin outoa, että myöskin itse tutkinnon suorittaminen on maksullista. Eli ylioppilastutkinnon suorittamisesta peritään niin perus- kuin koekohtaisia maksuja siitä huolimatta, että sanotaan, että koulutus Suomessa on maksutonta.

Toinen outous on se, että 18 vuotta täyttäneiden opiskelijoiden, myös toisella asteella, odotetaan nostavan opintolainaa täysimääräisesti ennen kuin he voivat saada toimeentulotukea. Mikäli siis on kyse pienituloisesta taustasta tulevasta opiskelijasta, pitäisi hänen siis yhteiskunnan mielestä nostaa tuhansia euroja velkaa, ennen kuin on mahdollista saada sosiaaliturvaa välttämättömiin menoihin ja toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Minusta tuntuu, että tämäkin on asia, joka ei ole monen päättäjän tiedossa, kun toistuvasti kuulee puheenvuoroja, joissa ikään kuin ohjataan nuoria sosiaalitoimen luukulle. Minun mielestäni ehdottomasti, jos haluamme pitää huolta siitä, että jokainen nuori Suomessa suorittaa toisen asteen tutkinnon, pitäisi mahdollistaa se, että toisella asteella on mahdollista saada sosiaaliturvaa ilman tätä vaatimusta opintolainan nostamisesta, kun kyse on pienituloisesta opiskelijasta tai pienituloisesta taustasta tulevasta henkilöstä.

Kuten tämän päivän keskustelun perusteella on käynyt ilmi, näkemyseroja siis on. Sanoisin itse, että keskeisin näkemysero on tämä aika klassinen näkökulmien vastakkainasettelu, jossa oikeisto painottaa köyhille erikseen suunnattuja tukitoimia. Eli kun oikeiston mielestä rahaa käytetään järkevästi, niin se käytetään erikseen köyhille suunnatuilla tukitoimilla, kun taas vasemmisto, erityisesti silloin kun puhutaan koulutuspolitiikasta, myöskin historiallisesti on painottanut universalismin periaatetta. Ja juuri universalismin periaate on se, jonka mukaan me olemme koulutusjärjestelmää Suomessa perinteisesti kehittäneet, minkä seurauksena meillä on kaikille maksuton koulutus peruskoulussa, enkä minä ymmärrä, miksi tämän maksuttomuuden periaatteen laajentaminen toiselle asteelle on niin outo ajatus niin monille, kun se toimii aivan hyvin siellä peruskoulussa, eikä kukaan siellä valita siitä, miksi nämä vuorineuvosten lapset pääsevät maksutta peruskouluun opiskelemaan.

Sitten mitä tulee tähän keskustan malliin, niin tavallaan ihmettelen myöskin logiikkaa siinä kohtaa, että se ikään kuin katkaistaisiin 18 ikävuoteen. Siis silloin me olisimme tilanteessa, jossa koulut, siis sama taho, joka päättää siitä, mitä opiskelumateriaaleja käytetään, myöskin olisivat vastuussa niiden hankinnasta. Sitä pystyttäisiin tekemään huomattavan paljon isommilla volyyymeillä kuin mitä perheissä pystytään tekemään, jolloin aina ostetaan ne yksittäiset kirjat tai työvälineet, mitä tarvitaan. Mutta sitten tämä periaate yhtäkkiä

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

lopetettaisiin siinä kohtaa, kun opiskelija täyttää 18, eli mikäli on lukion neljässä vuodessa suorittava oppilas, niin hän sitten ostaisi itse tietyille kursseille ne kirjat, mitkä kaikki muut saavat koulun kautta. En minä ymmärrä logiikkaa myöskään siinä mallissa.

Tämän universalismin periaatteen sijaan meille on nytten hallituspuolueiden toimesta tarjottu oppimateriaalilisää yhtenä ratkaisuna tähän ongelmaan. No, tietenkin voi ajatella niin, että joka ikinen lisäeuro, mitä saadaan valmiiksi liian matalaan opintotukeen, on aina tervetullut, ja minä luulen kyllä, että tämä oppimateriaalilisä ikään kuin hieman helpottaa arkea pienituloisten opiskelijoiden kohdalla, koska se tuo kuitenkin tavallaan kuukausittaista lisärahaa näihin arkisiin menoihin. Mutta ratkaisuksi tähän nyt käsittelyssä olevaan ongelmaan se ei toimi, muun muassa sen takia, että se on kohdennettu rajatulle joukolle. Siinä on vain yksi tulo raja, eli jos vanhempien tulot ylittyvät muutamilla kympeillä tai sata-silla, niin lapset menettävät sitten tuen sataprosenttisesti. Ennen kaikkea nämä kustannukset opiskelumateriaaleista tulevat yleensä kerralla suurina, kun tuki nyt on jaoteltu pieninä jokaiselle kuukaudelle.

Loppukaneetiksi vielä: minun mielestäni tämän ei pitäisi olla mikään mahdoton tehtävä Suomen kaltaiselle vauraalle sivistysvaltiolle, jossa pidetään opiskelua korkeassa arvossa ja jossa kuitenkin kaikki puolueet sanovat, ettei haluta, että kenenkään nuoren opinpolku katkeaa jo toisella asteella rahanpuutteen takia. Näitä kauniita puheita ollaan jo kuultu [Puhemies koputtaa] paljon kaikilta. Se, mikä nyt puuttuu, on ne käytännön ratkaisut, joilla aidosti toteutetaan tämä kaikkien osalta.

**19.55 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Debattipuheenvuorossa mainitsin jo Itä-Suomen lukiolaisilta saamani viestin. Heidän puheenjohtajansa Veera Ursin kirjoitti vielä viestissään minulle seuraavasti: ”Maksuton toinen aste vahvistaisi koulutuksen tasa-arvoa ja olisi selvä viesti yhteiskunnalta, että jokaisen nuoren tulisi suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto. Toivomme eduskunnalta löytyvän tahtotilaa edistää koulutustason nostamista tämän aloitteen kautta.” Veera lopettaa viestinsä minulle toteamalla: ”Oppimateriaalien maksullisuus eriarvoistaa nuoria ja voi aiheuttaa esimerkiksi syrjäytymistä, uupumista ja mielenterveysongelmia. Tätä ei varmasti kukaan halua.”

Arvoisa puhemies! Olen keskustellut useamman nuoren kanssa tästä asiasta ja pyytänyt heitä itseään kertomaan, miksi tämä asia on heille tärkeä. Nuoret korostavat, että oppimateriaalien hinnat aiheuttavat monille nuorille ja heidän perheilleen taloudellista ahdingkoa ja stressiä. On myös nuoria, joiden vanhemmat eivät kustanna toisen asteen opintoja lainkaan. Tällöin on suuri todennäköisyys, että halusta huolimatta koulu jää kesken.

Erityisesti pienillä paikkakunnilla asuville haasteena on hyvin usein se, että opiskelijan perässä täytyy muuttaa pois kotoa tai yrittää käydä koulussa kotoa käsin useiden kymmenien kilometrien takaa, mikä lisää merkittävästi koulupäivän pituutta sekä aiheuttaa lisäkustannuksia ja tekee opiskelusta nopeasti hyvin rankkaa. Tällä hetkellä nuorten jaksaminen on muutenkin koetuksella ja uupuminen huolestuttaa, kun opiskelu sekä aikuistuminen itsessään aiheuttavat stressiä ja huolta.

On yllättävän paljon nuoria, joilta jää esimerkiksi lukiokursseja suorittamatta vain siksi, että ei ole varaa kalliisiin oppimateriaaleihin. Tässä suora lainaus eräältä lukiolaiselta, hän kirjoitti minulle näin: ”Rahaa menee tosi paljon kirjoihin ja ahdistaa kysyä vanhemmilta rahaa niihin, kun tiedän, ettei meillä muutenkaan jää ylimääräistä rahaa mihinkään. Usein pitää kääntyä sukulaisten puoleen, kun ei vaan yksinkertaisesti ole varaa tarvittaviin kirjoihin. Yleensä myös jakson alkuun mennessä en ole saanut kaikkia kirjoja hankittua, joten



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

ensimmäiset tunnit pitää pärjätä ilman kirjaa, ja moni opettaja ei tästä pidä. Tällöin tehtävien tekeminen ja opiskelu ylipäänsä on hankalaa ja melko tehotontakin. Opintotukea saan, mutta yli puolet siitä menee bussikorttiin, ja sen jälkeen, kun ostat vielä yhden kirjan, niin eipä siitä jää juurikaan mihinkään muuhun ja rahatta ollaan loppukuukausi.”

Tähän haluan lukea myös erään lukiolaisen äidin viestin, eli suora lainaus saamastani viestistä: ”Minulle ja monelle muullekin vähävaraiselle perheelle nuorten kouluttaminen alkaa olla jo mahdotonta. Kirjat ovat kalliita ja lukiossa niitä on ostettava jokaisella jaksolla keskimäärin kuusi plus muut opiskeluvälineet. Lukio maksaa kirjojen osalta noin 2 000 euroa ja tietokonekin on ehdoton hankkia tämän päälle. Heti ensimmäisessä jaksossa ajattelin, että tyttäreni lukion käynti täytyy lopettaa, kun raha ei riitä edes välttämättömiin elämisen menoihin. On erittäin noloa pyytää sukulaisia avuksi tyttären kirjakustannuksiin, mutta ilman heidän apuaan tämä olisi mahdotonta. Olen onnekas äiti, kun lapsellani on mummit, ukit ja kummit, jotka haluavat ja pystyvät auttamaan. Monella ei ole sukua auttamassa, ja eihän se heidän tehtävä olisikaan. Aina kun yhden jakson kirjat on saatu haalittua kasaan, alkaa stressi jo seuraavasta jaksosta. Minulla on vielä kaksi nuorempaa lasta, ja voi olla, että kannustan heitä halvempiin vaihtoehtoihin, vaikka heilläkin olisi halua ja kykyä mennä lukioon opiskelemaan. En tiedä, onko muutkaan vaihtoehdot halvempia, mutta kurjaa on, että joudun edes ajattelemaan näin. Kyllä toinen aste saisi olla ilmainen kaikille nuorille. Pienituloisille opiskelijoille suunnatut tuet eivät poista sitä tosiasiaa, että koulutuksen kustannukset vaikuttavat koulutusvalintoihin. Näin ei saisi olla. Vähävaraisille suunnatut tuet eivät kuulosta minusta hyvältä.” Näin siis lukiolaisen äiti, jolla on vielä kaksi nuorempaa lasta odottamassa.

SDP kannattaa oppivelvollisuuden pidentämistä 18 vuoteen. Se olisi erinomainen tulevaisuusinvestointi ja takaisi kaikille nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet valita haluamansa koulutuspolku. Toisaalta oppivelvollisuuden pidentäminen ei tarkoittaisi pelkästään koulun penkillä istumista. Se voisi olla myös työkokeilua, valmentavaa koulutusta, työpajatyöskentelyä, oppisopimuskoulutusta, jopa kuntoutusta. Pääasia, että toiminta olisi oppimista tukevaa ja tavoitteellista. 16-vuotiaan jättäminen oman onnensa nojaan on lähes heitteillejätty.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuusiän pidentämisen hyödyistä on myös tieteellistä näyttöä. Talouspolitiikan arviointineuvoston mukaan oppivelvollisuusiän nosto 18 vuoteen nostaisi merkittävästi toisen asteen tutkinnon suorittavien osuutta ikäluokasta ja tämä tuottaisi merkittävää hyötyä kyseessä olevien henkilöiden työllisyydelle ja tuloille. Tämä näkyy pitkällä aikavälillä myös julkisen talouden tilan paranemisena. Oppivelvollisuuden nosto olisi suoraviivainen, hyvin kohdentuva sekä kustannustehokas tapa parantaa koulutuksen ulkopuolelle jäävien työmarkkina-asemaa. Hyvä, että lähes kaikki puolueet, kokoomusta lukuun ottamatta, tuntuvat olevan tästä asiasta samaa meiltä.

**20.01 Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! On hieno suoritus saada kansalaisaloite tästä tärkeästä asiasta eduskuntakäsittelyyn. Hatunnostoni kaikille aloitetta tukeneille ja myös sen alullepanijoille. Suomalaisen koulutus- ja koulujärjestelmän vahvuus on perinteisesti ollut tarjota mahdollisuus kouluttautua ja hankkia tutkinto kaikille perhetaustasta huolimatta. Kansalaisaloitteessa perustellaan toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta muun muassa opintojen keskeyttämisen kautta. Osalla keskeyttäneistä rahanpuute on vaikuttanut päätökseen. Se on totta. Keskeyttämisen taustalla oleva syiden kirjo on kuitenkin hyvin laaja. Amisbarometrin perusteella opiskelumotivaatio, oppimisvaikeudet ja hyvinvoin-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tiin liittyvät haasteet ovat opiskelijoiden itsensä mukaan painavimmat syyt opintojen keskeyttämisen harkintaan. Rahahuolet tulivat sijalle seitsemän mutta ovat myös merkittävä syy.

Me perussuomalaiset olemme kantaneet suurta huolta tämän vuosituhannen aikana tehtyjen mittavien koulutusleikkausten vaikutuksista opiskelijoihin. Kannatamme oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeista lähtevää kokonaisvaltaista uudistamista koulutukseen aina perusopetuksesta alkaen. Esimerkiksi toisen asteen opintojen kohdalla peräänkuulutamme riittävää lähiopetusta, tukea oppimisvaikeuksista kärsiville, riittävän pieniä opetusryhmiä, joustavaa koulumatkatukea sekä huolehtimista opiskelijoiden henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista. [Jukka Gustafsson: Mutta ette yhtyneet vastalauseeseen! Nämä on korulauseita vaan!] Viime hallituskaudella, myös tällä hallituskaudella ja jopa sitä ennen, koulutusleikkaukset ovat olleet valtavia — valtavia. Oppositiossa kun olemme, olen miettinyt, mikä vastuu meillä, ja myös hallituspuolueilla, on, varsinkin kun vaalien lähestyessä lupamme, monet puolueet, kaikille kaikkea, on sitten kysymys eläkeläisistä, opiskelijoista, työttömistä, yrittäjistä, työssä käyvistä. Lupaamme helposti kaikkea hyvää. Muistammeko vaalien jälkeen lupauksemme? Emme tiedä, mitkä puolueet ovat hallituksessa, joten näistä lupauksista pitää myös vastata. Tämä askarruttaa, ja toivonkin, että vastuuta puheista kannetaan myös vaalien jälkeen.

Perussuomalaiset ovat todella ottaneet tämän kansalaisaloitteen vakavasti, ja koska siinä on paljon allekirjoittaneita, se tarkoittaa sitä, että huoli on suuri ja nämä lukion ja ammattikoulujen maksut ovat niin korkeita, että ne voivat vaikuttaa ja varmasti vaikuttavatkin myös keskeyttämisiin. Siksi perussuomalaiset ehdottavat lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2019 loppuun mennessä selonteon toisen asteen koulutuksen kustannusten vaikutuksista opiskeluun ja julkiseen talouteen ja erityisesti vähävaraisten nuorten mahdollisuuteen opiskella toisen asteen tutkinto.”

Tämä asia täytyy selvittää loppuun asti, ja seuraava hallitus päättää sitten, onko toinen aste maksutonta. — Kiitos.

**20.05 Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten tuossa aikaisemman keskustelun yhteydessä kävi viimeistään ilmi, kansalaisaloite ei kaatunut sivistysvaliokunnassa muotoseikkaan, se kaatui hallituspuolueiden vastustukseen. Minusta sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, keskustan kansanedustaja Puumala, toi keskustan kannan ihan hyvin esiin. Keskusta kannattaa hieman erityyppistä mallia, ei täysin kansalaisaloitteen sisältöä. Kokoomuksella on omat perusteensa. Sinisistä en nyt tiedä tällä hetkellä.

Mutta tahdon tässä yhteydessä antaa valtavan kiitokseni ja kunnioitukseni niille nuorille, jotka ovat olleet viemässä tätä kansalaisaloitetta eteenpäin. 53 000 allekirjoitusta ei ole mikään pikkujuttu. Se vaatii vahvaa sitoutumista, ja siksi olikin erittäin valitettavaa, että aluksi käytettiin tätä muotoseikkaa niin voimakkaasti jopa tekosyynä, ja se antaa aivan väärän signaalin siitä, miten eduskunta kuulee kansalaisten ääntä.

Moni nuori oli seuraamassa tänään tätä keskustelua lehtereillä — muutama siellä taitaa löytyä vieläkin. Veikkaan, että aika moni on myös verkkolähetysten kautta täällä seurana. Kiitoksia siitä.

Tänään nuoret myös kokoontuivat eduskunnan edessä, eduskunnan portailla osoittamaan mieltään, koska tämä tärkeä kansalaisaloite hylättiin sivistysvaliokunnan käsittelyssä. Kuten kävi ilmi, aloitetta olisi voinut edistää, jos tahtoa olisi ollut, ja tahtotilasta todistena on tämä opposition — lähes yhtenäisen opposition, vain perussuomalaiset puuttuvat

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

— lausuma, jossa yhdytään tämän kansalaisaloitteen keskeisimpään sisältöön, maksuttomaan toiseen asteeseen kaikille.

Tämän kansalaisaloitteen tavoite on ehdottoman kannatettava, sillä suomalaisista nuorista 15 prosenttia ei ole suorittanut toisen asteen tutkintoa 25 ikävuoteen mennessä. Lisäksi Pelastakaa Lapset ry:n kyselyn mukaan kävi ilmi, että toisen asteen opintojen kustannukset ovat aiheuttaneet taloudellisia haasteita lähes 60 prosentille oppilaista. Kuten tiedetään myös tilastoista, ne kertovat karua kieltään siitä, että osa on joutunut keskeyttämään opintonsa tästä syystä. Eikä ihme, sillä esimerkiksi lukion kirjat saattavat maksaa yli 2 000 euroa nuorelle, ja tähän päälle, totta kai, tulee kaikki normaali harrastustoiminta, sosiaalinen toiminta. Samaan aikaan ammattikouluissa on jo haasteita 190 miljoonan euron leikkauksista ja amisreformin yhteydessä tapahtuneesta työelämävaltaisesta oppimisesta. Se on vaikeata, kun lähiopetusta on vielä leikattu, ja nyt tilanne vaikeutuu entisestään, kun monia oppimateriaaleja ei ole varaa hankkia.

Minun oikeustajuni lähtee siitä, että kenenkään opintojen aloittaminen tai opintojen loppuun saattaminen ei voi jäädä kiinni vanhempien lompakon paksuudesta. Sivistisyhteiskunnassa kaikilla täytyy olla samat mahdollisuudet päästä täyteen potentiaaliinsa.

Talousvaliokunnassa olemme keskustelleet paljon siitä samasta asiasta, mistä olin muun muassa Sitran kanssa eilen keskustelemassa. Edustaja Torstikin oli paikan päällä. Puhuttiin elinikäisestä oppimisesta, jatkuvasta oppimisesta. Fakta on se, että tulevaisuuden työmarkkinoilla ei enää pärjää pelkällä peruskoulupohjalla. Jokaiselle nuorelle on taattava paikka toisen asteen opinnoissa, ja näistä opinnoista on tehtävä aidosti maksuttomia ihan jokaiselle nuorelle.

Edustaja Gustafsson puhui aikaisemmin täällä salissa siitä, että maksuton toinen aste on jopa sijoitus. Menisin vielä vähän pidemmälle ja sanoisin, että maksuton toinen aste on jopa säästötoimenpide, koska niin kalliita ovat ne kustannukset, jos ihmiset eivät saa valmiuksia työelämään, ylipäättään elämään — niin suuria ovat ne kustannukset. Suomella ei näin pienenä kansakuntana ole varaa menettää yhdenkään ihmisen täyttä potentiaalia. Kaikki mahdollinen on tehtävä, jotta osaaminen vahvistuu. Osaaminen on kaikkein suurin henkinen pääomamme tässä maassa. Siksi sanon myös, että maksuttomuus on sijoitus, joka lisää työllisyyttä, parantaa nuorten hyvinvointia sekä ehkäisee syrjäytymistä lisäten yhdenvertaisuutta.

Tänään asiaa on käsitelty. Tänään on käsitelty ja huomenna äänestetään. Minä, vihreä ryhmä ja varmasti suurin osa oppositiosta tulemme äänestämään tämän kansalaisaloitteen puolesta.

Ja aivan loppuun tahdon tuoda esiin sen, että aika moni taho, joka tähän aloitteeseen ei ole lähtenyt mukaan, on tuonut esiin kysymyksen siitä, että mistä nuo kustannukset. No, tänään aikaisemmin aika moni ihminen on seurannut lehtereillä ja odottanut tätä keskustelua tästä kansalaisaloitteesta, ja osa saattoi kuulla myös keskustelun muun muassa osakesäästöttilistä. Osakesäästöttili tarkoittaa 160 miljoonan euron verotuottomenetystä — 160 miljoonan euron verotuottomenetystä vuodessa. Tämän takia tahdon korostaa, että budjetissa on aina lopulta kysymys arvovalinnoista, mihin niitä euroja laitamme. — Kiitoksia.

**20.12 Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Toisen asteen opintojen suorittaminen on erittäin tärkeää sekä nuorten työelämävalmiuksien että jatko-opintokelpoisuuden kannalta. Ellei opiskelemaan ole mahdollista syystä tai toisesta päästä, nuorten syrjäytymisriski kasvaa tutkimusten mukaan hyvin merkittävästi. Tämä koskee tietenkin kaikkia nuoria, mutta

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat tilastojen ja käytännön havaintojenkin mukaan suomalaispojat.

Arvoisa puhemies! Oppimateriaalikustannusten lisäksi kuluja aiheutuu muun muassa koulumatkoista ja asumiskuluista, erityisesti silloin, jos nuori joutuu muuttamaan opintojen perässä toiselle paikkakunnalle. Alaikäiselle muuttaminen pois lapsuudenkodista ei ole helppoa muutoinkaan, saati silloin, jos taloudelliset resurssit ovat niukat, ja valitettavan monella ne ovat. Me perussuomalaiset haluamme panostaa resursseja laadukkaaseen opetukseen, jota on saatavissa kaikille halukkaille riittävän lähellä kotia. Tietenkin tämä edellyttää myös riittävän tiheää lukio- ja ammattikouluverkkoa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat usein nostaneet esille pienillä paikkakunnilla toimivien lukuioiden ja ammattioppilaitosten tärkeyden, ja olemme myös esittäneet tähän tarkoitukseen määrärahoja. Viimeksi olemme tehneet näin syksyn budjettikäsittelyssä. Tämä kouluverkkoasia tulee ottaa vakavasti esille myös hallitusohjelmassa, joka tänä tulevana keväänä laaditaan.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Elomaa äsken lausumaehdotuksessaan totesi, seuraavan hallituksen on myös varmistettava, etteivät toisen asteen koulutuksen kustannukset estä yhtäkään suomalaista suorittamasta toisen asteen tutkintoa. Tulevan hallituksen on myös annettava eduskunnalle selonteko tästä aiheesta jo tämän kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoin kannatan edustaja Elomaan tekemää lausumaehdotusta.

**20.14 Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsillä oleva kansalaisaloite on ollut valmistelussa pitkään, ja ennätämme sen vielä nyt nippa nappa ennen kauden päättymistä käydä läpi ja käsitellä. Aloitteen on allekirjoittanut yli 50 000 kansalaista, ja suomalaiset nuoret ovat monin eri tavoin ja monissa eri yhteyksissä vaatineet, että Suomessa tulee olla aidosti maksuton lukio ja ammatillinen koulutus kaikille yhdenvertaisesti. Tänään saimme puoliltapäivin taas todistaa nuorten upeaa aktiivisuutta heidän osoittaessaan mieltä aloitteen puolesta.

Aloitteessa todetaan, että perustuslain 16 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varallisuuden sitä estämättä. Kaikille nuorille tulee siis taata yhdenvertaiset mahdollisuudet toisen asteen koulutukseen. Tänä päivänä tuo oikeus ei toteudu.

Sivistysvaliokunta hylkäsi hallituspuolueiden ja perussuomalaisten toimesta aloitteen vedoten muotovirheeseen. En nyt enää käy tätä asiaa tarkemmin läpikäymään — sitä on tässä salissa puitu todella paljon — mutta todettakoon se, että tämän edustaja Torstin lausuman hyväksyminen ja antaminen olisi ollut täysin mahdollista, ja alkaa olla selvää, että nyt kyse on lähinnä vastuun pakoilusta.

SDP on jo pitkään vaatinut oppivelvollisuuden pidentämistä toiselle asteelle ja koulutuksen muuttamista maksuttomaksi. Ammatillisesta ja lukiokoulutuksesta on tullut tämän päivän peruskoulu. Tilastot osoittavat tylysti, että vain peruskoulun varassa olevien työura jää alle 25 vuoteen, kun tänä päivänä se pisimmillään on jopa 47 vuotta. Tulevaisuudessa tarve lienee tätäkin suurempi. Suomessa on tällä hetkellä 70 000 syrjäytyntä nuorta. Olen todella huolissani siitä, että olemme menettämässä kokonaisen sukupolven samalla, kun lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat lisääntyvät. Toisen asteen koulutuksen

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

ulkopuolelle jääminen aiheuttaa valtavat inhimilliset ja yhteiskunnalliset kustannukset. Tutkimukset osoittavat, että kesken jäänyt oppipolku on yhteydessä työttömyyteen, köyhyyteen, mielenterveysongelmiin ja jopa rikollisuuteen. Talouspolitiikan arviointineuvoston mukaan oppivelvollisuuden nosto 18 vuoteen nostaisi merkittävästi toisen asteen tutkinnon suorittavien osuutta ikäluokasta. Onko meillä todella varaa olla panostamatta lasten ja nuorten hyvinvointiin ja koulutukseen?

Koulutukseen kohdistetut leikkaukset ovat olleet kuluneen neljän vuoden aikana käsitämättömän suuret, lähes miljardi euroa. Kaikkein kipeimmin leikkaukset ovat kohdistuneet juuri toisen asteen koulutukseen, ammatillinen koulutus leikkauslistan kärjessä. Täsäkin salissa on usein kuultu todettavan, että koulutus on Suomessa maksutonta. Onko todella näin? Tänä päivänä lukion oppikirjat maksavat tuhansia euroja. Niiden ympärillä pyörii merkittävä bisnes. Kirjat vaihtuvat nopealla tahdilla, eikä niiden kierrättäminen auta kuin osaa nuorista. Tilanne ei ole vuosien saatossa muuttunut paremmaksi. Ammatillisen koulutuksen puolella erilaiset oppivälineet, tarvikkeet ja tutkintomaksut voivat nekin nousta tuhansiin euroihin. Emme todellakaan voi sanoa elävämme sivistysvaltiossa, kun monet nuoret joutuvat turvautumaan velkaan ja toimeentulotukeen, jotta selviäisivät elämisestä ja oppimisesta aiheutuvista kuluista.

Arvoisa puhemies! Emme voi ummistaa silmiämme siltä tosiasialta, että poliittisella päätöksenteolla romutetaan tällä hetkellä nuoremme hyvinvoinnin edellytyksiä ja katkaistaan siivet nuorten tulevaisuuden unelmilta ja haaveilta. Me tarvitsemme kaikki nuoret mukaan rakentamaan tulevaisuuden Suomea. Yhteiskuntamme on tarjottava heille kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet rakentaa oma polku vastuulliseen ja tasapainoiseen aikuisuuteen. Siksi on varmistettava, että kaikki nuoret pääsevät toisen asteen koulutukseen. Esteenä ei saa olla vanhempien sosioekonominen tausta. Tämän lisäksi on turvattava oppilaiden riittävä opinto-ohjaus ja oppilashuolto, jotta mahdollisimman moni nuori saa myös tutkinnon suoritettua. Toisin kuin hallituspuolueet, SDP ei halua jakaa nuoria ja heidän perheitään kahteen kastiin vanhempien varallisuuden mukaan. Me tarvitsemme koulumaailman uudistuksen. Toisen asteen oppivelvollisuus ja maksuttomuus on kaikkien oikeus.

**20.20 Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos vielä tämän kansalaisaloitteen valmistelijayhteisöille ja kaikille allekirjoittajille. Minun ja keskustan mielestä yhdenkään nuoren kouluttautuminen ei saa olla kiinni hänen ja hänen perheensä varallisuudesta tai asuinpaikasta. Oikeus koulutukseen kuuluu jokaiselle. Tasa-arvoisen koulutuksen kannalta juuri nyt on tärkeintä se, mitä sivistysvaliokunnan mietinnössä ja sen lausumissa sisällöllisesti linjataan. Vaadimme hallitukselta selvitystä siitä, kuinka paljon toisen asteen koulutuksen kustannukset ovat nousseet, mitkä ovat todelliset kustannukset, ja sitä, että hallituksen on ryhdyttävä tämän pohjalta toimeen ja esitettävä tarvittaessa jatkotoimenpiteitä ongelmien korjaamiseksi, lainsäädäntöä tai budjettirahaa.

Tämähän on erinomainen pohja tuleville hallitusneuvotteluille, joissa päätetään, miten asiassa edetään. Mittaluokka on todellakin iso, sivistysvaliokunnan saaman karkean arvioiden mukaan 109—153 miljoonaa. Ministeri tuossa äsken toi tuoreimman arvion, joka oli hiukan pienempi. Aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen kokonaiskustannuksista ei ole tehty yhtään tarkkaa laskelmaa, ja näin ollen on syytä tämä myös tarkkaan selvittää.

Tämä järjestöjen tekemä kansalaisaloite on ollut erittäin tärkeä keskustelun käynnistäjä. Sen myötä on herännyt aito huoli siitä, miten kustannukset vaikuttavat tai jopa estävät lu-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

kiossa tai ammatillisessa koulutuksessa opiskelun. Ja minusta on erittäin suuri ongelma se, jos koulutusvalintaa joudutaan tekemään jo etukäteen kustannuksia pohtien.

Tämä asia ei saa siis nyt pysähtyä tähän, vaan jatkotoimenpiteitä tarvitaan. Tärkeintä on vähentää syrjäytymistä ja taata kaikille yhtäläiset mahdollisuudet kouluttautua. Keskusta on esittänyt, kuten tänä iltana on jo usein todettu, oppivelvollisuuden nostamista nykyisestä 17 ikävuodesta 18:aan. Keskustan mallissa opiskelu olisi maksutonta 18 ikävuoteen saakka. Keskustan tavoitteena on vahvistaa myös koulupolun alkupuolta, sitä pienten lasten koulua, kuten me nimitämme esiluokkaa ja ykkös-kakkosta — tämä siksi, että kaikilla olisi riittävät valmiudet edetä toisella asteella, ja tämä siksi, että keskeyttämisiä ei siellä tapahtuisi.

Tässä salissa on useaan kertaan peräänkuulutettu hyvää lainvalmistelua ja hyvää selvityä. Toivon, että kiinnitätte huomiota myös siihen, että lausumaan on kirjattu lapsivaikutusten arviointi. Tarvitaan siis perusteellinen selvitys, aivan kuten kansalaisaloite vaati, ja siitä toimenpiteet, aivan kuten kansalaisaloite vaati.

**20.24 Matti Semi vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin me vasemmistoliitossa kannatamme edustaja Pilvi Torstin erinomaista esitystä.

Kuitenkin kun käsitellään näitä kansalaisaloitteita ja niiden käsittelyä täällä eduskunnassa, niin se on semmoinen demokratian pyhä asia, mikä pitäisi hoitaa kunnolla eteenpäin eikä puuttua tämmöisiin muutoseikkoihin. Tämän aloitteen kaatumisella muutoseikkoihin on minun mielestäni merkitystä myös sille, miten nuoret näkevät sen, kuinka me käsittelemme täällä asioita. Jäin miettimään, millaisen kuvan se antaa demokratiasta. Olemmeko me demokratian edustajina täällä tämmöisiä byrokratian orjia, että me tartumme jokaiseen muutoseikkaan emmekä voi hyväksyä näitä nuorten vaikutusmahdollisuuksia? Päinvastoin meidän olisi pitänyt olla joustavia. Tämä hallitushan on vaatinut joustavia toimenpiteitä, ja nyt tämän aloitteen kaataminen ja estäminen nimenomaan tällä tavalla, tämä käsittely kokonaisuudessaan täällä eduskunnassa ja tässä isossa salissa, on minun mielestäni huono tapa näyttää esimerkkiä nuorille, kuinka demokratia ja tämmöinen joustava järjestelmä toimii.

Mitä tulee tähän toisen asteen koulutukseen ja sen kalleuteen, niin kyllähän me tiedämme tämän tosiasian, että Suomi on erittäin paljon eriarvoistunut maa. Meillä on perheitä, jotka hakevat ruokajonosta leipää ja ruokakasseja oman perheensä elatuksen jatkeeksi, kun eivät rahat riitä muuten. On asuntokuluja ja muita kuluja lisäksi siihen päälle. Ja kun miettii lapsien oikeutta päästä kouluun, niin jo halvimmillaan lukion käynnin kulut ovat muistaakseni 2 500 euroa vuodessa, mitkä siitä tulevat. Se on aika iso kynnyksensä tämmöiselle perheelle saada koulutettua omat lapsensa hyvään ammattiin.

Kun miettii tätä nykyistä tilannetta, niin meillä on tuommoiset 70 000 alle 30-vuotiasta nuorta ilman toisen asteen koulutusta. Se kertoo, kuinka paljon meillä on syrjäytyneitä ja yhteiskunnasta sivuun jääviä ihmisiä ilman mahdollisuutta opiskella itselleen toisen asteen tutkintoa ja ammattia, millä tulla toimeen ja tehdä sitä hyvää työtä, millä tuo sitä tuloa tähän yhteiskuntaan. On arvioitu, että näiden 70 000 kouluttamattoman nuoren kustannukset ovat noin 1,4 miljardia euroa. Jos miettii sitten opetuskustannuksia, mitkä tulevat olemaan, niin ne ovat vain 10 prosenttia tästä määrästä, ja siihen nähden se opetuksen hinta on minun mielestäni halpa, ja kun miettii vielä sitä tuloa, mikä tulisi sen koulutuksen kautta — kuinka saa ammatin ja pystyy tuottamaan tuloa tälle yhteiskunnalle — se muuttuikin positiiviseksi asiaksi. Näin ollen on parempi asia viedä eteenpäin tätä toisen asteen

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

kokonaisuudessaan ilmaista koulutusta. Se, että se sidotaan johonkin ikärajaan, ei tunnu minusta järkevältä. Parempi on se, että koulutus toteutetaan sillä tavalla, että se oppiaine ja tutkinto tulee suoritettua kokonaisuudessaan, ja siten saadaan meille ammattilaisia lisää tähän yhteiskuntaan.

**20.28 Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! ”Suomessa jokaisella on oltava perhe- taustastaan ja varallisuudestaan riippumatta mahdollisuus kouluttautua varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle saakka. Nuoren ei tule joutua valitsemaan toisen asteen koulutuspaikkaansa hänen ja hänen perheensä taloudellisten edellytysten mukaan. 15-vuotiaana ei pidä joutua luopumaan unelmistaan.” Näin on kirjoitettu tähän valiokunnan mietintöön, mutta valitettavasti me tiedämme sen, että näin ei tänä päivänä kaikkien kohdalla ole. Yksi merkittävä syy on taloudelliset kustannukset ja ne korkeat oppimateriaalikustannukset, mitä toisella asteella on, ja sen takia jokainen nuori tässä maassa ei pysty valitsemaan sitä koulutuspaikkaa, mitä haluaisi, koska se on liian kallista. Tiedämme myös, että joka neljän- teen keskeyttämiseen on vaikuttanut huono rahatilanne.

Suomen menestys on aina perustunut koulutukseen panostamiseen, ja me tiedämme, että tänä päivänä pelkän peruskoulun varassa ei pärjää. Toisen asteen tutkinto on käytännössä välttämättömyys sekä nuoren oman tulevaisuuden näkökulmasta että meidän koko kansakuntamme tulevaisuuden näkökulmasta, ja siksi maksuton toinen aste on se suunta, mihin meidän täytyy mennä. Siksi vihreät kannattavat maksutonta toista astetta ja tätä aloitetta.

Tällä hetkellä 15 prosenttia ei ole suorittanut toisen asteen tutkintoa 25 ikävuoteen mennessä, ja tiedämme, että nämä nuoret ovat vaarassa syrjäytyä ja on vaara siitä, että he eivät tule saamaan työtä eivätkä pysty omaa toimeentuloaan hankkimaan, ja se on suuri menetys koko yhteiskunnalle.

Tässä on tänään jo puhuttu siitä, miten tätä kansalaisaloitetta on käsitelty. Pidän kyllä todellakin nolona sitä tapaa, miten tässä ovat hallituspuolueet halunneet piiloutua muotoseikkojen taakse, ja toivoisinkin, että huomenna, kun tästä aloitteesta äänestetään, ne puolueet, jotka aidosti kannattavat maksutonta toista astetta ja ymmärtävät sen universaalisuuden tärkeyden, äänestäisivät tämän vastalauseen puolesta, minkä oppositiopuolueet — SDP, vihreät, vasemmisto, RKP — ovat tehneet ja mille myös KD on osoittanut kannatuksensa.

No, on tietysti selvää, että pelkkä maksuton toinen aste ei ole vielä riittävä, kun puhutaan laadukkaasta koulutuksesta ja siitä, että me varmistamme kaikkien suomalaisten osaamisen, riittävän korkean koulutustason, jotta voimme menestyä globaalisti. Meidän täytyy ensi kaudella tehdä merkittäviä panostuksia koulutukseen aivan sieltä alkupuolusta, varhaiskasvatuksesta lähtien. Meidän täytyy huolehtia, että peruskoulu on laadukas, jokainen nuori sen suoritettuaan on kykenevä suorittamaan toisen asteen koulutuksen, ja että jokaisella on myös sen jälkeen mahdollisuus jatkaa korkeakoulutukseen. Meidän täytyy panostaa myös tutkimukseen. Me tarvitsemme kaiken kaikkiaan miljardiluokan suuruiset panokset koulutukseen, jotta voimme huolehtia Suomen osaamistason säilymisestä, ja sitä me vihreät haluamme viedä eteenpäin.

Mutta kuten sanottua, se, että tänä päivänä suorittaa toisen asteen tutkinnon, on välttämättömyys, ja sen takia me emme voi jättää yhtään nuorta siihen riskiin, että he tippuvat sieltä pois tai eivät voi valita sitä toista astetta johtuen perheen taloudellisesta tilanteesta. Itse tulen Itä-Suomesta, ja me tiedämme, että erityisesti Itä-Suomessa on paljon nuoria, erityisesti poikia, jotka jäävät ilman toisen asteen koulutusta. Heille yksi kynnys lähteä kotipaikkakunnalta kauemmaksi on ne taloudelliset kustannukset, mitä toinen aste aiheuttaa,

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

eikä välttämättä kotoakaan siihen kannusteta. Ja jotta tämän tyyppiset esteet, joita me pystymme purkamaan, puretaan, niin se, että toinen aste tehdään aidosti maksuttomaksi myös oppimateriaalien ja muiden kustannusten osalta, on vähintään, mitä me voimme tässä tehdä, jotta me huolehdimme sekä nuortemme että koko kansakuntamme tulevaisuudesta.

**20.33 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen yhteiskunta on valinnut kansalaisia palvelevaksi yhteiskuntamuodoksi niin sanotun hyvinvointiyhteiskuntamallin. Tämän hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseksi on valittu progressiivinen palkka-verotusjärjestelmä ja myös yrityksiä ja yhteisöjä koskeva yhteisöverotus. Tämän lisäksi muu veropohjamme on erittäin laaja ja kokonaisveroasteemme on yksi maailman korkeimmista. Tästä syystä, että olemme valinneet tämän yhteiskuntamallin, tämän korkean verotuksen rahoittamismallin, on kansalaisilla myös oikeus odottaa palveluiden saamisen kautta tapahtuvaa veron palautusta. Peruspalvelut ovat tavallaan veron palautusta, jota kansalaisilla on oikeus odottaa.

Yksi näistä palveluista on ilmainen koulutus. Me maksamme sen verotuksellamme, ja on oikeus odottaa, että saamme sen myös takaisin jollakin tavalla. Onkin verotuksellisesti ja verotusoikeudellisesti mielenkiintoinen asia se, että myös hyvätuloisilla on yhtäläinen oikeus odottaa maksutonta koulutusta. Olisihan se hieman kohtuuton tilanne, että hyvätuloisen veroillansa maksaa pienituloisen lapsen koulutuksen ja sitten omasta lapsestaan joutuisi maksamaan koulutusmaksun. Tietysti näinkin voidaan tehdä, jos näin sovitaan, mutta jos verotusoikeudellisesti katsotaan, niin se on aika nurinkurinen tilanne, että joutuu naapurin lapsen koulun maksamaan ja sitten oman lapsensa vielä sen päälle.

Arvoisa puhemies! Koulutus on yhteiskunnan investointi, jolla turvataan tulevaisuuden hyvinvointi ja verotulot. Se ei ole siis hyväntekeväisyyttä, että kannattaa maksutonta toista astetta, vaan ihan kylmää talousrealismia. Mitä maksaa yhteiskunnalle se, ettei voi hankkia koulutusta, vaikka tahtoi, koska perhe on köyhä? Vain peruskoulun suorittaneet aiheuttavat julkiselle taloudelle elinaikanaan keskimäärin noin 370 000 euron lisäkustannuksen verrattuna koulutuksen hankkiviin. Tällä hetkellä talouskasvu on pysähtymässä, koska meillä ei ole riittävästi koulutettua työvoimaa.

Nuorisobarometri 2017:n mukaan 17 prosenttia vastaajista kertoi joutuneensa karsimaan opiskeluvaihtoehtojaan rahanpuutteen vuoksi, 14 prosenttia valitsemaan koulutuspaikan taloudellisin perustein ja 11 prosenttia viivyttämään valmistumistaan. Koulutuksen keskeyttäneistä 10 prosenttia katsoo rahanpuutteen vaikuttaneen erittäin tai melko paljon keskeyttämiseen. Pelastakaa Lapset ry:n Lapsen ääni 2018 -kyselyssä vähävaraisten perheiden lapsista lähes neljäsosa, 24,2 prosenttia, arvioi taloudellisten tekijöiden vaikuttaneen heidän mahdollisuuksiinsa käydä koulua. Koulutuksen hinta on halpa verrattuna siihen, ettei kouluteta. Peruskoulun varassa on tällä hetkellä 16 prosenttia 20–29-vuotiaista. He tulevat tarvitsemaan reippaasti sosiaaliturvaa elämänsä aikana. Tämä tulee yhteiskunnalle kalliiksi.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Maksuton toinen aste on ehdottomasti se, mitä kohti meidän tulee mennä. Se tulee tehdä tämän selvityksen kautta, josta näemme sen todelliset kustannukset ja vaikutukset, ja siitä kiitän kansalaisaloitteen tehneitä nuoria, että he saivat tässä asiassa kyllä koko eduskunnan heräämään ja ottamaan tähän asiaan kantaa. Ja aivan varmasti tästä tulee myös hallitusohjelmakysymys. Kiitoksia teille.



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

20.38 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluan vielä kiittää nuoria, saivat kansalaisaloitteen aikaiseksi. Se ei todellakaan ole ihan pikkujuttu, puhumatakaan siitä, että yli 53 000 ääntä on siihen saatu kerättyä. Onnittelut siitä.

Niin kuin tuossa aiemmin illasta sanoin, minä allekirjoitin kansalaisaloitteen jo hyvin sen alkuvaiheessa ja kannatan ehdottomasti toisen asteen maksuttomuutta, siihen tulee pyrkiä. Haluaisin tässä nostaa alkuun esille joitakin ajatuksia jo parin vuoden takaa:

Nimittäin peruskoulun jälkeen opinnot jättävä nuori ajautuu helposti syrjäytymiskiarteeseen, senhän olemme tienneet ja tiedämme hyvinkin. Tämän päivän työelämässä vähintään toisen asteen koulutus on lähes välttämättömyys. Jos ajattelemme aikaa 10—20 vuotta sitten, niin meillä oli paljon enemmän työpaikkoja, joihin pelkkä peruskoulukin saattoi riittää, mutta tilanne on tänä päivänä aivan toinen. Toisen asteen koulutus on lähes välttämättömyys. Siksi jokaisen nuoren on voitava suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto. Lukio ja ammatillinen koulutus ovat kuitenkin käyneet opiskelijoille yhä kalliimmiksi, niin kuin tänäkin iltana monet ovat todenneet. Ammatillisessa koulutuksessa oppilaalta edellytetään hintavienkin materiaalien, koneiden ja välineiden hankkimista. Lukiolaisille taas kirjat tulevat kalliiksi. Lukion suorittamisen kokonaiskustannukset nousevat jopa 2 600 euroon, ja on sanottu, että joidenkin ammatillisten tutkintojen hinta voi mahdollisesti olla vieläkin korkeampi.

Opiskelumateriaalin hankinta on monelle pienituloiselle perheelle todella haastavaa, varsinkin jos lapsia on useita. On huolehdittava siitä, ettei vähävaraisten perheiden, kuten yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden, lasten opiskelu keskeydy tai vaikeudu sen vuoksi, etteivät varat riitä opiskeluun tarvittaviin tarvikkeisiin. Monella nuorella voi olla vaikea sanoa ääneen todellisia syitä ongelmien takana. On helpompi vain jättäytyä koulusta pois kuin hakea tukea pakollisen opiskelumateriaalin hankintaan.

Pelastakaa Lapset ry:n mukaan juuri rahanpuute on merkittävä kouluttautumisen este. Järjestön mukaan jopa joka neljännellä toisen asteen tutkinnon keskeyttäneistä rahapula on ollut vaikuttamassa siihen, että opinnot ovat jääneet kesken. Alle 18-vuotiaista suomalaisista lapsista yli 100 000 kuuluu pienituloiseen perheeseen.

Näissä ajatuksissa olin todella jo silloin syyskuussa 2017, kun esitin kysymystä ministereiden vastattavaksi ja nimenomaan esitin heille kysymystä, mihin toimiin hallitus ryhtyy vähentääkseen toisen asteen koulutuksen keskeytyksiä ja mitä hallitus aikoo tehdä toisen asteen opiskelumateriaalin hankkimisesta oppilaalle koituvien kustannusten alentamiseksi. No, me tiedämme, että hallitus on tuonut tämän oppimateriaalilisan ja tämä muutos tulisi voimaan 1.8., mutta tuo vajaa 50 euroa kuukaudessa ei todellakaan ole vastaus moneen asiaan, sillä me tiedämme, että usein juuri koulutuksen alussa ja kurssien alussa joutuu tekemään kerralla suurempia hankintoja.

Edelleenkin esitin jo tuolloin pari vuotta sitten, aikooko hallitus ryhtyä toimiin, jotta Suomessa kenenkään ei tarvitse keskeyttää toisen asteen opintoja sen vuoksi, ettei ole taloudellisia mahdollisuuksia hankkia tarvittavaa opiskelumateriaalia, ja esitin myös kysymystä toisen asteen maksuttomuuden edistämisestä. Näin ollen, kun tämä kansalaisaloite tuli, oli itsestäänselvää, että sitä kannatan ja haluan olla viemässä asiaa eteenpäin.

Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa toisen asteen opiskelijat eivät maksa oppikirjoista tai oppimateriaaleista. Siellä lisäksi toisen asteen opintotuki on tasoltaan korkeampaa, vähemmän tarveharkintaista eikä opintolainaa myönnetä lainkaan alaikäisille. Eli tämän toisen asteen maksuttomuuden myötä me vihdoinkin siirtyisimme toisten Pohjoismaiden joukkoon.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Sivistysvaliokunta olisi pystynyt hyvinkin tekemään yhteisen lausuman, jossa tätä kansalaisaloitetta olisi tuettu, jos he olisivat halunneet näin tehdä, mutta vastalauseessa on lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää yhtyen kansalaisaloitteen asiasisältöön, että valtioneuvosto laatii perusteellisen selvityksen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ja lakiuudistuksiin lukio- ja ammatillisten opintojen maksullisuuden poistamiseksi.” Tämä on se vastalauseen lausumaehdotus, jota minäkin lämpimästi kannatan.

**20.44 Pilvi Torsti sd:** Arvoisa rouva puhemies! Otin tähän keskustelun loppuvaiheeseen vielä toisen puheenvuoron oikeastaan sanoakseni muutaman sanan edustajakollegoille ja lopuksi vielä aloitteen tekijöille, niin lapsijärjestöille kuin opiskelijajärjestöille. Aloitan kuitenkin toteamalla, että tämä keskustelu on sisältänyt niin monia näkökulmia, että me voisimme käydä sitä huomiseen ja ylihuomiseenkin saakka, ja se kuvastaa juuri tämän selvityksen tarvetta. Olen ainakin itse pyrkinyt sitten avaamaan näitä blogeissa, ja me olemme myös tehneet Helsingissä kokeiluja, ja kun niitä myös vastustetaan, niin olen myös yrittänyt blogissani avata seikkoja, miksi ehkä vastustetaan turhankin takia joitakin kokeiluja. Mutta ei mennä nyt näihin.

Hyvät kollegat, tässä keskustelussa on kyllä tullut nyt hyvin esiin se lähtökohta, että tämä aloitehan olisi juuri avannut vähän lisätietä mahdollisuudelle edetä kohti maksutonta toista astetta, jota kaikki jollain tavalla tuntuvat haluavan täällä kannattaa. Niin kuin edustaja Andersson erittäin hyvin eritteli, me emme niinkään ehkä kaipaa erilaisia laskelmia kustannuksista — niitä on tehty — vaan toteutusmalleista, koska ne ovat ihan konkreettisesti vielä uupuneet, ja niitä me olisimme kaivanneet tukemaan tulevia hallitusohjelmaneuvoitteluita, kuka ikinä niissä onkaan. Se on käynyt selväksi, että keskusta jollain tavalla, ehkä vähän eri terminologialla, kannattaa kutakuinkin maksuttomuutta 18-vuotiaaksi saakka. Sitä en sitten tiedä, mitä he kannattavat siinä kohtaa, jos henkilö on vaikka 20-vuotias ja hänellä on pari vuotta ollut siellä välissä sellaisia, ettei koulua voinut käydä. Mutta se, mitä sitten tapahtuisi, varmaan selviää. Sekin on käynyt selväksi, että kokoomus tosiaan kannattaa kohdennettua, ja se ei ole mitenkään yllättävää. Se on ihan johdonmukaista: peruskoulusta saakka kokoomuksen koulutuspoliittinen linja on ollut erilainen kuin tämmöinen universaaleihin lähtökohtiin pyrkivä, ja siinä mielessä sitä on tässäkin tuotu esiin.

Valitettavasti tästä oppimateriaalilisästä on sanottava, että me emme tainneet kuulla yhtään asiantuntijaa valiokunnassa, joka olisi sillä lailla oikein suurella sydämellä sitä puoltanut. Opiskelijajärjestöt eivät nyt suhtaudu siihen kielteisestikään tietenkään, koska se parantaa akuutilla tavalla joidenkin tilannetta, mutta se tuo näitä kuukausittaisia summaongelmia, ja Kela käytti varsin kriittiset puheenvuorot ja niin edelleen.

Kuitenkin jos ajattelee näitä aloitteen tekijöitä, joista monet alaikäiset, jotka itse eivät voineet edes allekirjoittaa, näkivät valtavan vaivan ja tekivät demokratiateon, niin ehkä olisin toivonut keskustalta täällä, että enemmän puheenvuoroissa olisi vedottu hallitusyhteistyöhön, ryhmässä toimimiseen ja sellaisiin asioihin, jotka kuuluvat edustukselliseen demokratiaan ja jotka ehkä paremmin ymmärretään kuin se vähän epämääräinen puhe, josta ei oikein saanut välttämättä nyt tolkkua sen suhteen, mitä on kannatettu ja mitä sitten ei kannateta.

Sitten lopuksi, arvoisat aloitteen tekijät, joita täällä kaikki olemme kiittäneet, ehkä kuitenkin se paras uutinen tässä on, että tämä keskustelu on osoittanut sen, että te tulette olemaan historian oikealla puolella. Edustaja Tanus tässä kuvaili omia viime vuosien toimiaan. Siitä on ehkä viitisen vuotta, kun tämä oppivelvollisuuskeskustelu käytiin jo edel-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

lisessä hallituksessa. Silloin SDP sitä ajoi, vasemmistoliitto sitä tuki ja muut eivät vielä siinä kohtaa olleet ihan samoilla linjoilla. Koko tämän kauden on pidetty esillä asiaa ja tuotu tänne lisää asiantuntija- ja tutkimustietoa, ja asian taakse on pikkuhiljaa tullut niin asiantuntijoita, tutkijoita, organisaatioita kuin erilaisia puolueita. Tämähän kuulostaa näin historiantutkijataustaiselle ihmiselle aivan samanlaiselta kuin mitä tapahtui peruskoulun kanssa muutama vuosikymmen sitten.

Eli, arvoisat aloitteen tekijät ja arvoisa puhemies, kun on kysytty, ajoittuuko tämä nyt jotenkin hyvin vaalitempuksi, niin se on minusta ollut ehkä kaikkein erikoisin keskustelu. Tämä on ollut vuosien prosessi, ja myöskin aloitteen tekijät ovat tehneet tätä varsin niin sanotusti pitkissä puissa. Se, että käsittely ajoittuu juuri tähän kohtaan, on sitten ihan muunkaltainen sattuma, ja on siinä se hyvä puoli, että se todella nyt tekee tästä vaalikysymyksen. Sellainen oli aikoinaan peruskoulu, ja sekin tuli todeksi laajan valmistelun jälkeen, ja loppu on jonkinlaista hienoa suomalaista historiaa. Näin ollen te olette olleet aloittamassa ja tekemässä tätä historiaa vähän eteenpäin. Huomenna me äänestämme yhden paalun, mutta tämä tulee menemään eteenpäin. Tämähän keskustelu on oikeastaan vakuuttanut minut itseni siitä. Jatketaan yhteisessä rintamassa ja otetaan kaikki mukaan pikkuhiljaa.

**20.48 Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti paikaltani vielä muutama sana.

Täällä joku väitti, että väitin, että opiskelu olisi maksutonta. Puhuin opetuksen maksuttomuudesta silloin, eli opetus on meillä maksutonta peruskoulusta yliopistoon asti.

Ehkä vielä muutama kommentti tähän. Saattaa hyvin olla, että edustaja Torsti on oikeassa, että näin tulee tapahtumaan. Olen täällä aiemminkin moneen kertaan todennut, että emme mekään tätä periaatteena vastusta, vaan kyse on siitä, mitä asioita priorisoidaan seuraavalla hallituskaudella ja missä laajuudessa. Nyt on tullut aika hyvin ilmi tässä, että itse asiassa täällä ei ole kovin montakaan sellaista puoluetta, jotka puhuisivat kokonaan maksuttomasta toisesta asteesta. Monen puolueen linja on siihen 18 ikävuoteen asti. Eli silloin se tarkoittaa siis sitä, että osa siitä edelleen jäisi mahdollisesti maksettavaksi, tai ainakin tältä mielestäni tämä keskustelu on, ainakin joidenkin puolueiden osalta, kuulostanut.

Tässä yhteydessä on todettava, että eri puolueilta pyydetään nyt monella tapaa erilaisia lupauksia, paitsi koulutukseen myös muihin asioihin. On aika selvää, että monet puolueet nyt ovat myös valmiita antamaan niitä lupauksia, nyt kun puheita kuuntelee.

On kuitenkin ehkä se todettava vielä tähän, että joka tapauksessa, kun me tiedämme sen, että nykyisellä työllisyysasteella emme pysty tulevaisuuden menoja vielä kattamaan, meidän tulee ensisijaisesti päästä yksimielisyyteen niistä keinoista eli isoista rakennemuutoksista, joilla me pystymme nostamaan työllisyyden ensin sinne 75 prosenttiin ja sen jälkeen jopa sen yli. Pitkällä aikavälillä vasta lähes 80 prosentin työllisyysaste käytännössä tarkoittaa, että meillä olisi mahdollisuus suuressa mittakaavassa tehdä myös lisäyksiä meidän nykyisen menokehyksen päälle. Tämä kannattaa aina muistaa, että tämä on se realismi, mistä me puhumme, kun me siellä hallitusneuvotteluissa — toivottavasti, ainakin ajattelen näin — istumme.

Eli tästä joudutaan ensi hallitusneuvotteluissa sitten väentämään, ja ei ole mitenkään selvää, että yksikään sellainen menolisäys, jota nyt täällä ikään kuin jokainen puolue erikseen vähän lupaa, olisi läpihuutojuttu, vaan jokaisella on ikään kuin omat prioriteettinsa ja siten saadaan olla tyytyväisiä siitä, mitä saamme aikaiseksi. Mutta kuten olen jo todennut, mielestäni ehdottoman järkevää on pohtia sitä, onko tässä oppimateriaalillisässä kehitettävää. Se pitää vielä todeta, että tämähän ei ole sillä tavalla harkinnanvarainen etuisuus, vaan

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

tämä tulee ikään kuin automaattisesti jokaiselle, eli tässä ei siinä mielessä ole sellaista eriarvoistavaa vaikutusta, että tarvitsisi jotenkin hakea erikseen tai muuta. Se on mielestäni hyvä. Mutta ehdottomasti, varmasti on kehitettävää siinäkin. Sivistysvaliokunta, vaikka osa jo niitä haukkuikin, on kuitenkin yksimielisesti todennut myös sen, että edelleen tulee arvioida sitä, onko meidän tehtävämme vielä lisätä toimia sen eteen, että yhdenkään nuoren koulupolku ei näihin oppimateriaalimaksuihin tulevaisuudessakaan keskeydy.

**20.51 Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Vielä totean sen, että tämän hallituksen toimet ovat tuottaneet hyvää tulosta, kun työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus on laskenut selvästi. Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevien nuorten osuus on vähenemässä, ja nuorten työllisyys paranee. Lähes kaikki peruskoulun päättävät hakevat koulutukseen, ja koulutuspaikkoja on tarjolla koko ikäluokalle, mutta totta tosiaan toisen asteen tutkintoa vailla olevien 20—24-vuotiaitten osuus on yhä huomattava, vaikka suunta on ollut laskeva. Mutta samassa yhteydessä voi todeta sen, että kaikki niin sanotut NEET-nuoret eivät ole syrjäytyneitä. Osa heistä esimerkiksi odottaa opiskelun tai varusmiespalvelun alkamista.

Tänä iltana meillä on käyty täällä aika hyvää keskustelua. Näyttää siltä, että tavoite — oikeus koulutukseen kuuluu jokaiselle — meillä on yhteinen, mutta keinot siihen pääsemiseksi hiukan vaihtelevat. Mietin tässä kovasti, aikooko oppositio tosissaan olla mietintöä vastaan, kun kansalaisaloitteen vaatimuksen mukainen selvitys kuitenkin tehdään ja siitä jatkotoimenpiteet, ihan niin kuin tässä kansalaisaloitteessa, vaaditaan.

**20.53 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa jossain kohtaa keskustelua omassa korvassani kävi jonkun puheenvuoron sellainen väite, että perussuomalaiset olisivat äänestäneet tässä asiassa hallitusrintaman mukana. Se ei pidä paikkaansa, vaan me jätimme oman kantamme varauksen, ja tämä kanta on nyt edustaja Elomaan toimesta tässä istunnossa esitetty. Meillä on tähän oma lausuma ja oma linjamme.

Koulutus on tärkeää, ja toisen asteen koulutuksen suhteen on ensisijaista tukea niitä, joilla ei siihen opiskeluun ole varaa. Se on tietysti tärkeintä, mutta myös muut asiat täytyy selvittää. Ja nyt, kun toisen asteen koulutuksesta puhutaan, itse toisin esille myös sitä, että ammattikoulutukseen on saatava lisää resursseja, koska nyt tällä hetkellä ammattikouluisia ei käytännössä monessakaan tapauksessa valmistu valmiita ammattilaisia.

Itse en ole sivistysvaliokunnan jäsen, ja nyt, kun näitä valiokunnan mietintöjä ja niiden lausumaehdotuksia vertaan tähän opposition lausumaehdotukseen, ne erot ovat hyvin pinnallisia. Tosiasiallisesti ne erot ovat ainoastaan siinä, että vasemmisto-oppositio sanoo suoremmin sen, että pitäisi siirtyä täyteen maksuttomuuteen selvittämättä, mitä se tarkoittaa, kun taas valiokunnan sinänsä ilmeisen yksimielisessä lausumaehdotuksessa — tuskin oppositiokaan tätä sinänsä vastustaa — näitä asioita selvitetään ja se, päädytäänkö sitä kautta maksuttomuuteen, jää enemmän auki, mutta sitäkin kautta voidaan päätyä siihen. Siinä mielessä ihmettelen hieman tätä keskustelun sävyä, koska kysymys on kuitenkin meille kaikille tärkeistä asioista. Kun varmasti jokainen tässä salissa on sitä mieltä, että koulutus on tärkeää, niin miksi tästä asiasta täytyy tavallaan tehdä tällainen puoluepoliittinen hallitus—oppositio-asetelma? Sitä en oikein ymmärrä.

**20.54 Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron, kun edustaja Torsti mainitsi nimeni tuossa puheenvuorossaan.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Todella, toisen asteen koulutuksen edistämisen puolesta olen toiminut ja puhunut jo paljon aiemmin, mutta se, miksi vasta vajaa pari vuotta sitten esitin ministerille näitä kysymyksiä, johtuu tietenkin siitä, että olen nyt ensimmäistä kautta kansanedustajana ja oli mahdollista vasta sitten tämän kauden aikana tarttua tällaiseen elementtiin ja hyödyntää sitä.

Mutta halusin nostaa tässä vielä esiin sen, että paitsi että toisen asteen maksuttomuus ja sen edistäminen, yhdenvertaiset opiskelumahdollisuudet kaikille on erittäin tärkeä asia, toisaalta tietysti meidän täytyy myös tehdä työtä riittävien resurssien ja hyvien opiskeluolosuhteiden eteen, siis myös sen eteen, että siellä on riittävästi opettajia ja riittävästi ohjausta. Myös erityistarpeisia opiskelijoita tulee tukea, oppilashuoltoa ja niin edelleen täytyy kehittää, eli riittävästi resursseja on saatava kouluihin.

Mutta se asia, mistä olen paljon tämän neljän vuoden aikana puhunut, on myös ne perusedellytykset edetä opiskeluissa, niin peruskoulussa kuin toisen asteen opiskeluihin. Meillä on nimenmaan aivan liikaa oppilaita, aivan liikaa lapsia ja nuoria, jotka eivät saa riittäviä perustaitoja eli nimenomaan hyvää lasku-, luku- ja kirjoitustaitoa, ja se on ollut minusta hyvin hyvin hälyttävää todeta, kun Suomessa ovat olleet Pisa-tulokset erittäin hyviä ja kautta linjan peruskoulu-uudistus on ollut erinomainen. Tulevaisuusvaliokunnan kanssa, kun olimme Etelä-Amerikan matkalla, kerroimme meidän peruskoulusysteemistä — valtavasti meillä on tällaista ja vientimahdollisuuksia myös. Mutta mitä meidän kouluissa on tapahtunut, kun meillä tulee merkittävä määrä peruskoulun päättäviä, jotka eivät osaa kunnolla lukea, laskea ja kirjoittaa? Tämän vetoimuksen olen esittänyt myös opetusministerille, että mielestäni nimenomaan paitsi opettajien myös vanhempien, meidän aikuisten, velvollisuus on huolehtia siitä, että joka ikinen peruskoulun päättävä nuori Suomessa osaa hyvin tai vähintäänkin kohtalaisen hyvin sekä laskea, lukea että kirjoittaa, koska ilman näitä perustaitoja ei pysty etenemään opinnoissa eikä työelämässä eteenpäin. Tietysti ovat tärkeitä monet muutkin taidot, tärkeitä ovat digitaidot ja niin edelleen, mutta näihin peruselementteihin meidän pitää kiinnittää huomattavasti enemmän huomiota ja huolehtia, että jokainen meidän lapsi ja nuori oppii kunnolla nämä perustaidot.

**20.57 Pilvi Torsti sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä vielä pari selventävää kommenttia näihin edeltäviin puheenvuoroihin.

Ensinnäkään, ei oppositio ole mietintöä vastaan, vaan oppositio tuo sinne siitä puuttuneen lausumaehdotuksen, ja tosiaan, jos täällä on edustajia, jotka eivät olleet sivistysvaliokunnassa, sivistysvaliokunnassa mukana olleet tietävät, että valiokunnan aika yhtenäinen näkemys oli, että tämä aloite olisi ansainnut yksimielisen käsittelyn loppuun saakka. Ja kerroin sen ensimmäisessä puheenvuorossani, että itselleni on kaikkein suurin surun aihe, että näin ei tapahtunut, koska se olisi ollut oikea demokratiaviesti, ja se olisi myöskin sopinut, koska tämä aloite oli taiten muotoiltu. Siinä ei esitetty välitöntä siirtymistä maksuttomaan toiseen asteeseen vaan nimenomaan huolellista selvitystä ja sen pohjalta tehtäviä harkittuja esityksiä. Koska näin oli, että tämä oli se aloitteen eksplisiittinen sisältö, niin oli tarkoituksenmukaista, että nimenomaan ihan samoilla sanamuodoilla se sitten myöskin hyväksytään, jos kerran sitä mieltä ollaan, ja tähän ei ollut hallituspuolueilla valmiutta. Minulla ei ole sitä mahdollisuutta arvioida, mikä se sisäinen keskustelu oli, mutta ehkä täällä salissakin moni on voinut päätellä, minkätyyppistä se on ollut ja että siellä on nimenomaan ollut näkemuseroja, ja se tietysti kuuluu politiikkaan. Mutta tämä on tavallaan se tausta siinä. Että vastataan johdonmukaisesti aloitteen tekijöille, ja jos kerran ollaan jonkin puolel-

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

la, niin ollaan myöskin sitten juurikin niillä sanamuodoilla. Ja se, minkä puolesta tullaan olemaan, on tosiaan täällä nyt jo moneen kertaan toistettu, enkä sitä enää toista.

Mutta sitten vielä edustaja Parviaiselle näistä NEET-nuorista: Toivoisin ehkä siihen keskusteluun sentyyppisen taustoituksen, että se ei ole tämä eikä se ollut edellinenkään hallitus, vaan ehkä enemmän me nyt analysoisimme, mitkä toimet ovat olleet vaikuttavia. Edellisellä hallituskaudella pitkän, Suomessa tehdyn analyysin pohjalta tehtiin ensimmäiset askeleet nuorisotakuuseen, jossa yksi ehkä onnistuneimpia asioita oli nimenomaan koulutuspaikkojen siirtäminen sieltä, missä nuoria ei ole, sinne, missä heitä on. Sitäkään kaikki eivät kyllä kannattaneet, mutta se näyttää toimineen, elikkä kun koulutuspaikkojen saataavuus parani varsinkin kaupunkiseuduilla, niin koulutuksen ulkopuolelle jäävien määrä oikeasti väheni.

Mutta analyysijä on monta muutakin, ja yhdyin ainakin tällä hetkellä sillä tiedolla, mitä itselläni on, kun olen tätä aihepiiriä kymmenisen vuotta seurannut, Me-säätiön Ulla Nordin arvioon, että noin kymmenen vuotta me olemme tehneet nuorten syrjäytymisproblematiikan kanssa aika laajasti töitä ja nyt me rupeamme näkemään joitakin vaikuttavuuksia — hyvä niin. Ja jotta me nyt löydämme tarkalleen ottaen, että mitkä ne ovat olleet, sitä jatketaan.

Mutta mielenkiintoista on, että näyttäisi siltä, että esimerkiksi tällä koulutustakuulla — joka nimenomaan ei ollut täsmätoimi jollekin yhdelle ryhmälle vaan koko ikäluokkaa koskeva — oli merkittävää vaikuttavuutta. Mutta tämä tarvitsee lisätietoja, ja vaikka me menemme tietysti kaikki ylpeinä vaalikeskusteluihin, niin tämä on yksittäinen asia, jossa toivoisin, että meillä olisi vähän niin kuin komiteahenkinen lähestymistapa kaikilla ja luottaisimme ja hakisimme sitä arviointia vähän pidemmällä aikakaarella. — Kiitos.

**21.00 Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan edustaja Torsti tuossa sanoikin sen, minkä takia varasin vielä puheenvuoron korjatakseni sen väärinkäsityksen, että ne oppositiopuolueet, jotka ovat esittäneet tämän oman lausumaehdotuksensa, jossa yhdyttään tähän kansalaisaloitteen asiasisältöön, nyt olisivat jotenkin vastaan tätä mietintöä. Eihän se niin ole. Se on vain lisäys sinne lausumaksi, että mentäisiin sen mukaan.

Ja sitten toisekseen, itsekään siis en ole sivistysvaliokunnassa, mutta kuitenkin, toisin kuin edustaja Mäkelä tässä sanoi, kyllä minusta näissä ehdotuksissa on aika vissi ero, kun toisessa selvitetään kustannuksia — toisaalta vaaditaan, että informoidaan oppimateriaalin kustannuksista etukäteen, ja sitten seurataan ja arvioidaan kustannusten kehitystä — ja kun toisessa kuitenkin jo halutaan, että tehtäisiin selvityksiä niistä erilaisista malleista, miten se maksuton toinen aste voidaan toteuttaa.

Päätöksethän senkin suhteen totta kai jäävät sitten seuraavalle hallitukselle, otetaanko sieltä sitten jotain mallia käytäntöön ja edetäänkö asian suhteen. Mutta näen sen, että meillä olisi selvitystä siitä, miten se voidaan toteuttaa, äärimmäisen arvokkaana, koska, kuten tässä on tullut tänäkin iltana hyvin esille, tämä on kuitenkin keskustelu, joka jatkuu. Sen takia mitä nopeammin meillä on niitä selkeitä vaihtoehtoja, miten tässä voisi edetä, sitä helpompi on myös päätöksentekijöiden ja puolueiden arvioida, millaisella mallilla sitten mennään eteenpäin, jos halutaan mennä eteenpäin. Ja kuten tässä nyt on tullut selväksi, ilmeisesti nyt kokoomus ei halua mennä mitenkään eteenpäin ja joillain puolueilla on omia malleja, mutta ilmeisesti ei ole vielä perusteellisia selvityksiä tehty niiden kustannuksista ja vaikuttavuudesta ja muusta, ja sen takia juuri tämän kansalaisaloitteen sisällön mukaisesti olisi syytä tehdä nyt niitä selvityksiä.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 145/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 35/2018 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Paula Risikko:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 35/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

*Keskustelu*

21.03 **Pekka Puska kesk:** Arvoisa puhemies! Näin illan myöhäisessä vaiheessa sitten seuraavaan ja hyvin myönteiseen lakiasiaan eli YTHS-lakiin. Tämä on korkeakouluopiskelijoille varsin iloinen päivä, kun pitkään odotettu YTHS-laki on viimein täällä salikäsittelyssä. Tätä todellakin opiskelijajärjestöt ovat pitkään odottaneet.

Takavuosina, kun sote-uudistuksen valmisteluihin lähdettiin, tässä yhteydessä pohdittiin YTHS:n eli korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämistä: miten tämä tulisi järjestää sitten sote-kuvion yhteydessä? Keskustelun kuluessa pikku hiljaa selkeni, että — kun sote on valtavan suuri, kuten tiedämme, ja vuosikausien uudistus — opiskelijajärjestöjen ja monen asiantuntijan kanta oli, että YTHS:n tulisi jatkaa hyvää työtään suunnitelleen nykymuodossaan. YTHS on erittäin hyvin toimiva kokonaisuus ja perusterveydenhuollon kannalta jopa erinomainen esimerkki soten perusterveydenhuollolle. Se on, kuten olen tainnut aikaisemminkin sanoa täällä, eräänlainen health maintenance organization, niin kuin amerikkalaiset tapaavat sanoa.

YTHS:llä on erinomainen potilastietojärjestelmä. Sen toimipisteet ovat yleensä lähellä yliopistoja, mutta samalla se on valtakunnallinen palvelu. YTHS panostaa paljon ennalta ehkäisevään sekä terveyttä ja opiskeluvireyttä edistävään toimintaan. YTHS on myös perusterveydenhuollon ohi satsannut opiskelijoille tärkeään mielenterveystyöhön, mikä on todella tärkeää opintojen hyvän sujumisen kannalta.

Näissä pohdintoissa tuli sitten YTHS:n säilyttämisen lisäksi esille vahva tarve saada myös ammattikorkeakouluopiskelijat YTHS:n piiriin. Tämä merkitsi lisäresurssien tarvetta, joten se hidasti valmistelua. Nyt on hienosti päädytty tähän tavoitteena olleeseen ratkaisuun, että myös ammattikorkeakouluopiskelijat tulevat YTHS:n palveluihin mukaan, ja on hienoa, että tähän tarvittavat varat löydettiin.

Esitetty YTHS:n järjestämiskäytäntö on selkeä ja hyvä. Eli Kela toimii järjestäjänä ja YTHS valtakunnallisena tuottajana. Kansaneläkelaitoksella on jo nykyään hyvin keskeinen rooli YTHS:n toimintojen rahoittajana. Tämän uuden lain mukaan rahoitus tapahtuu siis toisaalta Kelan eli valtion rahoitusosuudella ja toisaalta opiskelijoiden osuudella vuotuisen terveydenhoitomaksun muodossa. Käyntimaksuja ei ole, ja myös nykyiset kaupunkien rahoitusmaksut jäävät pois.

YTHS:n piirissä olevat korkeakouluopiskelijat voivat siis muilta osin olla täysin normaalisti myös maakunnan sote-palvelujen, siis julkisten muiden sote-palveluiden, piirissä,

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

mikä koskee muuta palvelujärjestelmää, kuten muuta erikoissairaanhoidoa ja sosiaalipalveluja. YTHS:n peruspalveluihin kuuluvat nyt ehkäisevä työ ja sairaanhoito, mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto.

Kun mielenterveyden edistäminen ja tukeminen, kuten jo sanoin, ovat eräs opiskeluterveydenhuollon painopisteitä, on hienoa, että tässä laissa peruspalvelujen lisäksi on YTHS:n terveydenhuoltoon voitu sisällyttää myöskin opiskelijoiden erityisen tuen ja tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja jatkohoittoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto. Tämän merkitykseenhän jo aikaisemmin viittasin.

YTHS:n toiminnan muuttuminen tämän lain mukana merkitsee siis huomattavaa laajenusta sen toimintaan. Toimipisteitä tulee paljon ja paljon lisää asiakkaita. Tosiaan uusia paikkakuntia ja opiskelijoita tulee paljon YTHS:n palvelujen piiriin. Sen vuoksi YTHS tarvitsee jatkossuunnittelussa ja toimeenpanossa kaiken mahdollisen tuen.

On hyvä, että liitännäislaeissa todetaan myöskin, kuinka ylioppilaskuntien ja ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien tulee tarpeen mukaan osallistua säädettyjen opiskeluterveydenhuollon tehtävien toteuttamiseen. Ja on myös hyvä, että tämän lain mukaan asetetaan korkeakouluopiskelijoiden neuvottelukunta, jossa eri intressitahot seuraavat ja ohjaavat YTHS:n tehtävien toteuttamista pyrkien sitä eri tavoin edistämään.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, on hienoa, että pitkään odotettu uudistus on nyt toteutumassa. Valiokunta kuuli paljon asiantuntijoita ja käsitteli asiaa monipuolisesti. Uudistukselle antaa hyvän pohjan se, että valiokunnan mietintö on yksimielinen, ja näin lain pykälät voidaan varmaan nyt hyväksyä.

**21.08 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tänään on käsittelyssä muutamiakin sellaisia lakiesityksiä, jotka edustavat sitä positiivista puolta asioista, joiden edistämistä hallitusajoilta voi muistella. Tämä on sellainen esitys — mukava asia koulutuspolitiikasta kerran —kin tässä salissa. Nyt kun ammattikorkeakouluopiskelijatkin pääsevät samanlaisten palvelujen piiriin kuin korkeakouluopiskelijat, se on edistysaskel ja siinä mielessä hyvin luonteva edistysaskel, että kun näitä oppilaitoksiakin on yhdistelty ja ne toimivat muutenkin yhteistyössä, niin nyt myös terveydenhoidon osalta.

Tähän liittyy sellainen asia, että kun viime vaalien alla tehtiin näitä koulutuslupauksia — monet poliitikot ovat myöhemmin päätyneet niiden kuvien kanssa julkisuuteen kenties hie-man negatiivisessa valossa — niin oma koulutuslupauskuvani nyt tässä ainakin 50-prosenttisesti toteutuu. Eli toinen niistä tavoitteista on nyt sitten toteutumassa tämän YTHS:n myötä.

Jatkon kannalta haastaisin valtiovallan ja tulevan hallituksen pohdiskelemaan, miten myös ammattioppilaitosten opiskelijoille saataisiin terveydenhuoltopalveluja parannettua.

**21.09 Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Todellakin tämä on ilon ja onnen päivä, että tähän nyt edetään, että korkea-asteen opiskelijat pääsevät saman terveydenhuollon piiriin. Tämähän tarkoittaa sitä, että palvelujen piirissä olevien opiskelijoiden määrä yli kaksinkertaistuu, ja tämä tarkoittaa YTHS:lle huomattavaa toiminnan laajentamisen tarvetta. Tähän palvelujen tarpeeseen voi opiskelijamäärän kasvun lisäksi vaikuttaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden kasaantunut piilevä hoidon tarve, joka voi lisätä palvelujen kysyntää ainakin uudistuksen alkuvaiheessa. Tuolla valiokuntakuulemisissa saimme tietää, että tätä piilevää hoidon tarvetta on oletettavasti erityisesti hammashoidon osalta.



## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Palvelutuotannon kasvattaminen edellyttää ammattihenkilöstön saatavuutta opiskelu- paikkakunnilla sekä toiminnan riittävää resursointia. Tähän me sivistysvaliokunnassa teimme lausumaesityksen, joka ei nyt sitten kuitenkaan edennyt tuohon lopulliseen mietintöön, eli ehdotimme sitä, että tätä uudistusta ja sen vaikutuksia alueellisen tasa-arvon toteutumiseen ja resurssien riittävyyteen tulisi seurata ja antaa niistä selvitys eduskunnalle seuraavan vaalikauden loppuun mennessä. Mutta tätä on syytä edustajien kuitenkin seuraavalla kaudella sitten valvoa, että resurssit ovat riittävät, koska nyt tässä alkuvaiheessa todellakin se patoutunut hoidon tarve voi olla siellä palvelujen lisääjänä.

21.11 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy myös yhtyä tässä muun muassa edustaja Mäkelän tavoin edellä esitettyihin huomioihin siitä, että tämä lakiuudistus, jossa ammattikorkeakoulun opiskelijat tulevat jatkossa pääsemään YTHS:n varsin kattavien palveluiden piiriin, on erittäin myönteinen ja kannatettava uudistus. Ja onnittelut myös edustaja Mäkelälle siitä, että ennen viime vaaleja antamistanne koulutuslupauksista nyt tämä tärkeä lupaus näyttää toteutuvan. En usko, että kukaan sitä täällä eduskunnassa haluaa vastustaa.

Tällainen pieni mutta sitäkin tärkeämpi uudistus on esimerkki siitä tavasta, jolla myös esimerkiksi sote-uudistusta, joka on nyt vahvasti kriisissä, olisi tullut viedä eteenpäin — pienillä askelilla, ei valtavilla, isoilla, suurilla harppauksilla, niin kuin nyt ollaan yrittämässä. Kun seuraavien päättäjien, jotka tänne eduskuntaan valitaan, tehtävänä varmasti tulee olemaan, ellei sote-uudistus ole heidän edessään, ainakin sote-uudistus, niin toivon, että yritetään syödä se elefantti pieninä palasina.

Totean vielä tähän loppuun, että nämä YTHS:n palvelut ovat tosiaan opiskelijoille räätälöityjä ja että kun tämän palvelun käyttäjien määrä nyt yli kaksinkertaistuu, se on tietysti myös kustannustehokas tapa toimia. Muun muassa opiskelijoiden mielenterveyspalvelut, joita YTHS tarjoaa, ovat niin hyvin opiskelijoille räätälöityjä, että niistä on varmasti monelle suuri hyöty ja apu elämässä eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 145/2018 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 313/2018 vp  
Valiokunnan mietintö TaVM 37/2018 vp

*Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 313/2018 vp sisältyvien 1.-9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 294/2018 vp  
Valiokunnan mietintö TyVM 15/2018 vp

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 294/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

### **15. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2015-2018**

Kertomus K 21/2018 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 9/2018 vp

### *Ainoa käsittely*

**Puhemies Paula Risikko:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsitteilyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 9/2018 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. Asian käsittely keskeytettiin 22.2.2019 pidetyssä täysis-tunnossa.

Keskustelu ei jatkunut.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 21/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

### **16. Vakuutus- ja eläkelaitosten lääkäreiltä poistettava mielivaltainen oikeus kumota potilasta hoitavan lääkärin lausuntoja. Tapaturmavakuutuslain 41 d § muuttaminen siten että tuo mielivaltaisuus poistuu.**

Kansalaisaloite KAA 4/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2018 vp

### *Toinen käsittely*

**Puhemies Paula Risikko:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Nyt päätetään eduskunnan lausumasta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 4/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

### **17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi veteraanietuuksien tasokorotuksiksi**

Hallituksen esitys HE 322/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 34/2018 vp

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 322/2018 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **18. Hallituksen esitys eduskunnalle kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistönomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 253/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 6/2018 vp

### *Toinen käsittely*

**Puhemies Paula Risikko:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

### *Keskustelu*

21.16 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tämähän on ollut odotettu lakiesitys, johon jotin lähetekeskustelussa sellaisen linjan, että tämä on kaikilta muilta osin kannatettava, paitsi että se on hieman suppea sisällöltään ja vastaa lähinnä tuohon turvallisuuspoliittiseen tarpeeseen eikä niinkään maaperän tai vesistöjen tai muun kansallisomaisuuden suojelemisen tarpeeseen, sekä tietysti se, että tämä tuli varsin myöhään hallituskauden loppuvaiheessa ja oli ehkä epäilyksiä, että tuleeko se sieltä koskaan. No, nyt kuitenkin se on valiokunnissa käsitelty, mietintö on valmis ja asia etenee.

Sinänsä mietinnön kanssa voi kaikilta muilta osin olla samaa mieltä paitsi siltä osin, kun huomasin tuossa ympäristövaliokunnan lausunnossa sellaisen kummallisen kommentin, että: ”Valiokunta pitää hyvänä, että hallituksen esityksessä tunnustetaan kansainvälisten investointien merkitys kansantaloudelle.” Ja jatkuu: ”Tavoitteena on myös, että lainmuutos ei tarpeettomasti heikennä ulkomaalaisten yksityishenkilöiden tai yhteisöjen halukkuutta ja mahdollisuuksia investoida Suomeen tai hankkia loma-asuntoja.”

Erityisen paljon ihmettelen tätä viimeistä lausetta ja sitä, kuka sen tuonne on saanut, koska kyllähän tämä keskustelu on lähtenyt liikkeelle myös siitä, että tuolla meillä päin Kaakkois- ja Itä-Suomessa näitä mökkikauppoja aikanaan tehtiin, ja sen takia tämä keskustelu pääasiassa pinnalle tulikin, ja niiden mökkikauppojen varjolla on hankittu myöskin näitä puolustuksellisesti tärkeitä kiinteistöjä ainakin joissain tapauksissa tai ainakin yritetty hankkia. Eli kummastelen, minkä takia tällaista pidettäisiin suorastaan hyvänä, että niitä loma-asuntoja hankittaisiin. Vaikka se keskustelu ei olekaan meillä tällä hetkellä päivänpoliittisesti pinnalla, niin kyllä se vielä pinnan alla kytee ja se voi toisessa maailmantilanteessa muuttua taas ajankohtaiseksi.

Keskustelu päättyi.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 253/2018 vp sisältyvät 1.-8. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

### 19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain, pakkokeinonlain ja rikoslain 6 luvun 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2018 vp  
Valiokunnan mietintö LaVM 19/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 222/2018 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### 20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2018 vp  
Lakialoite LA 16/2016 vp, 25/2017 vp  
Valiokunnan mietintö LaVM 20/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

**Puhemies Paula Risikko:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

#### *Keskustelu*

21.18 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Melko pitkälti samanlainen lakiesitys kuin on muutama aiempikin — elikkä sellainen, jota on pitkään odotettu, jonka edistyminen on sinällään hyvä asia ja jonka huonona puolena on se, että se sisällöltään, vaikkakin vie asiaa parempaan suuntaan, on siitakin huolimatta kohtuullisen riittämätön ja tulee kohtuullisen myöhään. Mutta nythän se tässä on etenemässä. On täysin oikeustajun mukainen esitys sinänsä, että tämä ensikertalaisuus ei uusiudu niin nopeasti kuin aikaisemmin, mutta tietysti sekin, että se ylipäänsä uusiutuu viidenkään vuoden aikavälillä, on varsin käsittämätöntä tavallisen ihmisen oikeustajun kannalta: miten vankilassa tuomionsa kärsinyt rikollinen voi olla ensikertalainen viidenkään vuoden kuluttua? Tässäkin olisi seuraavalla hallituksella parantamisen varaa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 175/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 16/2016 vp, 25/2017 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

### **21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 9 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 306/2018 vp  
Valiokunnan mietintö VaVM 35/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 306/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **22. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta sekä aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta**

Hallituksen esitys HE 233/2018 vp  
Valiokunnan mietintö HaVM 33/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 233/2018 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **23. Hallituksen esitys eduskunnalle museolaiksi ja laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 194/2018 vp  
Valiokunnan mietintö SiVM 18/2018 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 194/2018 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

### **24. Vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen lopettaminen**

Kansalaisaloite KAA 2/2018 vp  
Valiokunnan mietintö TaVM 35/2018 vp

#### *Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 27.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

### **25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi riistavahinkolain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 263/2018 vp  
Valiokunnan mietintö MmVM 26/2018 vp

## Pöytäkirja PTK 165/2018 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 27.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

### **26. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain 37 §:n, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 252/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 7/2018 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 27.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

### **27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 317/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 27.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

### **28. Hallituksen esitys eduskunnalle tavaramerkkilaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi sekä tavaramerkkioikeudesta tehdyn Singaporen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi**

Hallituksen esitys HE 201/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 38/2018 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 27.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

### **29. Seuraava täysistunto**

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 27.2.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen